BSB Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Münster, Sebastian

Mâšíah Messias Christianorvm Et Iudaeorum Hebraicè & Latinè

Basileae 1539

Polem. 1914
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10194262-9
VD16 M 6720

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datensystemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

Palem.
1914.

ExElectorali Bibliotheca
Serenis.rum Vtriusq; Bauariæ
Ducum.

<366141831600l7

<366141831600l7

Bayer. Staatsbibliothek

10194262

Th. Sol.
N= 626.

10194262

MESSIAS

CHRISTIANORVM ET Iudæorum Hebraicè & Latinè.

SEBAST. MVNSTERVS.

Describitur in hoc libro ex prophetis Christus totius mundi uerus ſaluator: & item laruatus ille Iudæorum Meſchias, qui à gente illa in hunc uſq; diem fruſtrà expectatur.

Videbis lector, quàm portentoſæ & abſurdæ de Chriſto opiniones ſint apud hanc excœcatam gentem, & quàm uiolenter ſacram interpretentur ſcripturam.

BASILEAE APVD HENRICVM PETRVM.

10194262

Bayerische
Staatsbibliothek
München

CLARISSI
O ATQVE HVMANIS
simo uiro, Iohanni Domin. à Panizoni- bus, Cæsareo ad Heluetios lega- to, Sebast. Munsterus
S. D.

POstquam semel nomen dedi hebraismo, ornatissi me uir, eidemq; totis uiri- bus incumbere cœpi, per petuum mihi fuit cum ex cœcatis Iudeis dissidium. Nam uersan ti mihi à triginta fere annis in hunc usque diem inter gentis illius scripto- res, nullibi nõ occurrunt calumniæ & iniurię Christianis, hoc est, pijs auri- bus intollerabiles, quibus uel lacerant deprauant & falso interpretantur scri- pturas, potissimum prophetas, quos etiam renitentes in suum reprobũ & peruersum trahunt sensum, uel lacess- sunt conspuuntq;, haud secus quam o-

lim patres eorum, Christum saluato-
rem nostrum, atq; nos Christifideles,
tam glorioſi capitis membra, usque a-
deò conceptum imò innatum contra
Christum uirus in miseris illis homi-
nibus sæuit & in rabiem eos agit, ut e-
tiam spes non sit reuellendi illius plus
quam Vatiniani odij, quibusuis cõtra
eos utaris argumẽtis & irrefragabilib.
scripturę testimonijs, nisi Christus i-
pse potenter suam contra eos exerat
uim, ut quondam diuo Paulo Christia
norum persecutori fecit, aut sua beni-
gnitate corda eorum saxea permul-
ceat, rigidam ceruicem frãgat, animos-
què horrendis tenebris inuolutos il-
lustret. Tentauimus quidem sępe & e-
go & pręceptor meus D. Chonradus.
Pellicanus inire cum illis certamẽ, sed
frustra. Experti nimirum quam uerum
sit illud Paulinum dictum: Nihil facit,
qui plantat aut qui rigat, nisi deus in-
crementum dederit. In publicis tamen
libris abstinent à Christi nostri blaspe-
mijs

miſis, cauentq; ne crabrones iritent & prouocẽt cõtra ſe magiſtratũ, experti quid paſſim patres eorũ ob contumelias Chriſto illatas à Chriſtianis ſint perpeſſi: in priuatis aũt libris acuunt ingenium ſuum in odium Chriſti, quales ego nonnullos conſecutus ſum, & ex illis motus occaſionemq; nactus, ſuperioribus annis annotationes ſcripſi in Mattheum, & iam hunc ædidi dialogũ. Dici nequit quã horrenda cõuitia autor libri יְצְחוֹן conijciat in ſeruatorem noſtrum, qui ex profeſſo contra omnia ſancta noſtra uirulento animo ſcripſit, ac deinde quàm libere Iudæi hodie inter Chriſtianos commorantes uenenatam ſuam linguam exerãt, blaſphemaq; uerba effutiant, nõ ſemel audiuimus ab illis inter quos habitant, ut merito homines illi perfidi extra Chriſtianorum fines eliminãdi eſſent, niſi ſaluator ipſe generationem illam incredulam uiuere uoluiſſet uſq; ad conſummationem ſeculi, idquè fidelibus ſuis in

in exemplum, & ut omnia quę dictan
te ſpiritu ſancto in ſcriptura ſunt ex/
preſſa impleantur. Peſſime itaq; ſenti/
unt de Chriſto ſaluatore noſtro. Porro
quid de Meſchia ſuo, quem ex ſcriptu.
ra deſcribunt aut potius fingunt, ſenti
ant, quàm abſurdas, impias, ſtultas &
carnales opiniones, carnalis ille Iſraël
ex prophetis falſo collegerit, abunde,
oſtendam in libello iſto, in quo potio/
ra argumenta Iudęorum, quę contra
Chriſtianos ex ſcriptura colligunt, pro
ducam, & rurſum quę nos contra illos
habemus argumenta, inconcuſſa, fir/
ma & irrefragabilia prophetarum ora
cula illis obĳciam, quin & ſuo ipſorũ
gladio interdum illos confodiam, cer/
uicemq; duram iugulabo, oſtendens
quam fruſtra expectent alium Meſchi
am, cuius aduentus etiam priſcorum
Rabbinorum teſtimonio in hoc uſque
tempus prolongari non potuit, quan/
tumlibet unus hunc terminum & alius
alium ex ſcriptura aſſignare conatus
fuerit

fuerit. Et hunc libellum tibi, uir celebe
rime, in ſignum initę amicitię dedico,
ſperans, hoc meum qualecũcꝙ in te ſtu
dium tibi non ingratum fore, quippe
qui ob tuam eximiam eruditionem &
ſingularem qua ab imperatore prędi-
tus es autoritatem, idoneus huic no
ſtro libello patronus eſſe uiſus fueris.
Nec dubito, humanitatem tuam, qua
te ex doctiſſimis literis tuis ſingulari-
ter adornatum uideo, boni conſulturã
quod tuo hic patrocinio uti uolui, te-
ſtaturus eadem opera propenſam ani-
mi in te mei uoluntatem, qua lõge ma
iori officio demereri te cupiam ſi ſeſe
offerat occaſio. Nec debebit hæc nun-
cupatio tibi obſcura aut aliena uideri,
quod Legato Cęſaris inſcribo libellũ
theologicum. Chriſtianus es, Doctus
es, atqꝙ Cęſaris fungeris legatione, &
omnibus his nominibus dignus es
hac inſcriptione, id quod tibi metiẽdũ
relinquo. At ais, hebraice ſcripſiſti li-
bellum tuum, non autem omnes te-

nent hebraicã linguam. Verum, ob id latinam adieci interpretationem, ut omnibus pateat qualem Christiani habeant Meschiam & qualem Iudæi expectẽt. Vale uir humanissime, & hanc audaciam meam boni æquique facito. Basileæ Calendis Iulij, anno nati Meschię M. D. XXXIX. mense Iulio.

CHRISTI

ANI HOMINIS CVM PERTI-

naci Iudæo disceptatio, autore Se-

bast. Munstero.

CHRISTIANVS

NVm uir ille, qui uenit in occursum meum est Iudæus? Certe facies & forma eius produnt hominem. Scio quid agam: Salutabo eum hebraice, & facile sciam an Iudæus sit aut non. Si est Iudæus, respondebit Iudaicè, sin Iudæus non fuerit, tacebit nesciens quid loquar. Schalom lecha Iehudi: Salue Iudæe.

Iudæus.

Veschalom lecha: Salue & tu. Vtrum tu me nosti quod iudæus sum, & quod sic hebraicè mecum loqueris? Numquid & tu Iudæus es & unus ex populo nostro?

Christianus.

Non ſum Iudęus nęq; ſum de populo tuo, ſed nec tui noticiã habeo, exforma autem faciei tuę cognoui te eſſe Iudęum. Siquidem eſt uobis Iudęis peculiaris quędam facici imago diuerſa à reliquorum mortalium forma & figura, quæ res ſępe in admirationem me duxit. Eſtis enim uos nigri & deformes, & minime albicantes more reliquorum hominum.

Iudæus.

Mirum eſt, ſi deformes ſumus, cur uos Chriſtiani adeo amatis mulieres noſtras, illęq; pulchriores uobis ueſtris appareant.

Chriſtianus.

Mulieres quidem ueſtrę pulchriores ſunt uiris, at uos perditiſſime ſeducitis eas.

Iudæus.

Imò nos cum ſimus populus dei electus & peculium eius, pulchriores ſumus cunctis nationibus terrę, quemadmodum ſcriptum habetur in Daniele, quod facies puerorum iudaicorum erant

erant elegantiores & corpulentiores o/
mnibus reliquis pueris. Sic & Iose/
phus historicus scriptum reliquit, quod
Pompeius admiratus fuerit, dixeritq;:
Beata gens illa, in qua tam pulchri in/
ueniuntur homines. Vides populum
nostrum testimonio scripturarum ele/
gantis esse formæ & nequaquam de/
formem ut uos asseritis, id quod fructi
bus ipsis uobis probari poterit. Nam
sunt plerique fructus, qui in ipso flore
sunt albi, & cum uenerint ad maturita
tem nigrescunt: quales sunt brabyla &
pruna. Qui autem in flore rubescunt,
ij ubi maturuerint albescunt, ut sunt
poma atq; persica. Et hæc exempli gra
tia sint dicta. Israelitæ qui à sanguine
menstruo immunes sunt, non haben
in sui primordio ullam rubedinis gut/
tam: at gentes quę non horrent immũ
diciam illam nec abstinẽt a mulieribus
tempore quo abstinenndũ est, illę in sui
primordio cõtrahunt rubedinem quã
dam, atq; ob id fructus eorum, nempe
liberi, sunt albi. Accedit & hoc, quod
inue/

inuerecundę gentes interdiu dant o-
peram liberis procreandis, intuenturq; imagines & formas pulchras & instar earum generant filios. Quale quid & à Iacob in Genesi factum legimus, ubi dicitur: Et conceperunt oues cum uenissent ad potandum &c. *Christianus.*

Male respondent exempla tua propositę rei. Nam Isahac uir rectus, iustus & timens deum, recedensque à malo, genuit filium suum primogenitum rufum & non album. Quin & Dauid filius Isai fuit rufus, habens oculos pulchros. Et quando subijcis, uos esse pulchriores omnib. populis, id falsum comprobatur nostro tempore, quãdo nec unus ex mille in gente uestra inuenitur, qui pulchro sit aspectu, cuius rationem noueris esse, quod amplius nõ estis peculium dei & populus dilectus sed magis estis abominatio in oculis eius atq; fœtor in naribus eius: quapropter & ille reliquit uos, ut uagi obãbuletis ueluti oues quę sunt sine pastore, & nullo in loco certa uobis est mãsio.

Iudę-

Iudæus.

Video te rem tuã agere conuitijs & probris, ut communiter ſoletis agere nobiſcum. Non legiſti quid ſcripſerit de nobis Iſaias, nempe: Aliena eſt ab homine effigies eius, & forma eius diſſimilis eſt filijs hominum. Diſſimiles ſumus hominibus propter multas tribulationes & opprobria quę ſuſtinemus à gentibus inter quas diſperſi ſumus.

Chriſtianus.

Nondum mihi dixiſti, cur mulieres in uobis pulchriores ſint uiris, & non tam facile ut uiri agnoſcantur.

Iudæus

Quod uos Chriſtiani eas non afficiatis tot opprobrijs ſicut uiros. Deinde nos adornamus quoque eas cultu eleganti, quatenus gratiam in oculis ueſtris inueniant, et nos per eas obtineamus quod uolumus, nobiſq; bene ſit propter eas, & uiuat anima noſtra gratia earum inter gentes: ſicut ſcriptum eſt: Abrahamo autem bene uſi ſunt, p-

pter

pter Sarai, quod illa mulier esset elegã ti aspectu. At pudet me loqui tecum in publico, in conspectu tranſeuntium & redeuntium. Si libet ueni mecum in cœnaculum, & ibi colloquemur amplius de his rebus.

Christianus.

Vade & sequar te: nam habeo adhuc multa in corde, quę loquar ad te. Et iã quidem multo tempore non sum ingressus ullius Iudęi domum. Quid designat circulus ille albus, quem uideo descriptum in parietibus, per circuitũ cœnaculi tui, habens hanc inscriptionem, hutz lilith, ideſt, mane extra tu lilith.

Iudæus.

Nos hoc circulo arcemus dęmonẽ, ne ingrediatur & noceat infanti recens nato. Nam aiũt Rabbini nostri, Lilith esse spectrum quoddam, habens formam abortiui, nati ex impuro partu, excepto quod alas habet.

Christianus.

Mira mihi refers, sed perge & narra mihi

mihi quid amplius magiſtri ueſtri de hac re ſcribant.

Iudæus.

Faciam. Noueris itaq; ſapientes noſtros ſic ſentire, quod Adam primus parens genuerit dæmones, ſpiritus & ſpectra. Et tu quidẽ cogeris ire in ſententiam eorum, quandoquidem non inueniamus creaturas iſtas in numero reliquorum operum creationis. Multi autem ex iſtis habent corpus & animam, multiplicantur & moriuntur ſicut reliqui homines: & rurſum multi ſunt ſpiritus qui creati ſunt abſque corpore, & de his ſic dicitur: Que creauit dominus ut faceret, quæ ſcilicet nondum facta erant ſed creata: quales erant dęmones illi, quorum animas creauerat, corpus autem non fecit, quod immineret ſabbatum, cogeretur q; quieſcere ab omni opere ſuo, quod creauerat deus ut faceret. At illi qui creati ſunt corpore & anima, ut ſunt homines, ab eo ꝓceſſerũt. Venit ꝓinde Lilith ad Adam, neſciente illo, nã

non

nō habuit corpus per quod ſentiri poſ ſet, ſaluauitq; ab illo ſemen, ipſe autem ab initio fuit creatus, et proceſſerunt ex ipſo dęmones ſpiritus & ſpectra: quod hinc colligitur: Fuit Adam tri/ ginta & centum annorum, genuitq; in ſimilitudine & imagine ſua: ubi in/ nuitur, illum uſque ad centeſimum & trigeſimum annum non genuiſſe in ſi/ militudine & imagine ſua.

Chriſtianus.

Declara mihi melius memoratam ſcripturę ſententiam, Quæ creauit de/ us ut faceret, quoniam non intelligo eam iuxta uerba tua.

Iudæus.

Habet ſic ſcriptura: Quæ creauit de us ut faceret, & non ſic: quæ creauit de us & fecit, ad innuendum quod deus creauit cunctas res ſermone quodam, & non eſt fatigatus neq; feſſus nō autē fecit ſed creauit omnia ſermone quo/ dam ex nihilo, dicens illis tanquam ar tificibus, quod producerent res ex ſe: ueluti cum dixit: Producat terra, pro/

ducant

ducant aquæ. Idcirco dicit ſcriptura: Quę creauit deus ut faceret, id eſt, aliis commiteret, ut illa facerent. Ipſe autẽ decernebat & dicebat quomodo ſingula fierent. Et in hunc modũ ſeſe habet creatio dęmonum, qui creati ſunt in ueſpera ſabbati, ut Sapientes noſtri bonę memorię prodiderunt. Illuxit ſuper eos dies ſancta, & non eſt conſummata ex omni parte factura eorũ, ſed dimiſſi ſunt in aerem imperfecti, partim communicantes cum homine & partim cum angelis. Comedunt & bibunt, augeſcuntq; prole ut homines, uolitant per aẽrem, aſcendunt & furã tur res intra uelamen, et plerumq; ſermones eorum ſunt mendaces, nec audent comparere ante conſpectum dei cum ita ſcriptum ſic: Non cohabitabit tibi malignus. Et quando in Geneſi dicitur Anam inueniſſe Iemim in deſerto, uoluit ſignificare dęmones: unde & Iemim ſcribitur ſine iod, ad innuendũ dęmones relictos imperfectos poſt ſex dies creationis. Cœpit enim ingre-

di dies ſabbati ſanctus. Et hinc eſt q̃d illi fugiunt ſabbatum, ſicut ſcriptum eſt in Exodo: Nox obſeruantiarum eſt illa uobis, ut ſcilicet caueatis à nociuis, illis ſpiritibus. In ſabbato quidem nullus cauendus eſt ſatan aut alius incurſus malus. Nam fugiunt omnes ad mõtes caliginoſos, nec apparent per totũ ſabbati diem, eò quod ille ſit dies ſanctificatus, ipſi autem ſint immundi. At ubi ſabbatũ elapſum fuerit, redeunt ut irruant & noceant hominibus: & idcirco nos dicimus: Sit pulchritudo domini dei noſtri ſuper nos, qui pſalmus eſt contra dęmones, habetq̃ id pręconij, ut per eum effugemus nociuos illos ſpiritus, qui appellantur plagę filij hominum: ſicut ſcriptum eſt: Non decernetur cõtra temalum, nec flagellum appropinquabit tabernaculo tuo. Et quoniam demones iſti facti ſunt ex Adam primo parente, centum illis & triginta annis, quibus ſequeſtratus fuit ab uxore ſua, facti inquam ex ſpermate illius, propterea uocantur plagę & peſtes

ſtes hominum, cõtinetq́ memoratus pſalmus cẽtum & triginta dictiones, cum uerſu: Longitudine dierum ſaturabis eum &c. Reliquit & Adam poſteris ſuis ueluti hereditario iure hanc calamitatem, ut cum ſub noctem experti fuerint naturę fluxum, naſcantur inde dęmones nociui & hominibus infeſti. Propterea dicit lex: Cauebis tibi ab omni re mala, uidelicet ne homo interdiu fantaſmata aliqua hauriat, quæ in nocte illum in immundiciam conijciant, procurante id Belijaal, qui uocatur oculus malus, apparetq́ nonnũquam in forma muliebri & uocatẽ Lilith, id eſt, ſpectrum nocturnum. Notandum preterea, quod fauni illi qui ſic nati ſunt exſpermate hominis, moriente homine patre ſuo omnes cõueniunt ut illum contingant contaminẽtq́ & propterea iuſſerunt ſapiẽtes noſtri, ut faceremus circulos circum hominẽ recordaremurq́ quorundam uerborũ quibus illi effugantur & nõ audent ingredi circulũ ut funus cõtingant. Præ

ceperunt insuper septem fieri circulos ad effugandum septem turmas angelorum nociuorum qui ibi conueniunt, id quod hinc colligũt, quia scriptum est: In sex tribulationibus eruet te, & in septima non tanget te malum: malum, id est, Belijaal. Fugiunt enim circulos illos. Vnde necesse est, ut circuli illi fiant iuxta sepulchrũ, ut subito post eorum descriptionem intromittant cadauer in sepulchrum & nulla penitus mora fiat in feretri demissione, ne malum aliquod illud contingat.

Christianus.

Hęc est in uobis Iudęis magna stulticia, imò insania cordis, quando asseritis aliquam creaturam imperfectã aut incõpletam relictam à deo, cum tamẽ scriptum sit in opere creationis. Perfecti sunt cœli & terra & omneis exercitus eorum. Et in alio loco dicitur: Conditoris opus perfectum est. Id si uerum est, quomodo dicere poteris, deum fecisse ullum opus imperfectum? An putas manum domini abbreuiatam esse ut

ut aliquid non possit ad finem perdu-
cere; aut si deest illi uirtus, ut non pos-
sit aliquod certum opus absoluere; aut
certe lingua uestra loquitur mendaciũ
& os uestrum meditatur peruersitatẽ,
concipit laborem & parturit uanitatẽ.
Haud secus erratis toto cœlo, quando
dicitis Lunam à principio æqualem fu
isse Soli. Sed cupio te audire, ut mihi re
feras quid de hac re fabulentur Sapien
tes ueltri.

Iudæus.

Habet scriptura in hunc modum:
Fecit deus duo luminaria magna: &
postea dicit, luminare maius & lumi-
nare minus. Vbi notandum, quod lu
minaria ab exordio fuerunt æqualia in
candore, sed deus minorauit unũ. Ra-
tio uero quare minutum fuit lumine,
fuit superbia & iniqua accusatio aut
querela. Scriptum autem habetur: Nõ
cohabitabit tibi malus: Et, qui loqui
tur mendacia non dirigetur coram o-
culis eius. Certe non est res ulla dete
stabilior coram deo quàm iniusta que

rela: ſicut ſcriptum eſt: Qui detrahit in ſecreto proximo ſuo, hunc perdam. Et: Qui elatos habet oculos & cor turgidum, eum uidere nequeo. Et quoniam Luna conqueſta eſt de collega ſuo humiliauit eam deus. Quęris quomodo conqueſta fuerit, dicam. Vide inqt, non decet ut de te dicatur, quod nō poteris diuerſos formare ſoles. Tunc ait illi deus: Vade tu & ſis minor in lumine. Confuſa eſt itaq; & minuta lumine luna ipſa propter peccatum ſuū. Et cum ueniſſet ut propitium ſeſe exhiberet illi, daretq; apertionē oris pœnitētibus, & cōuertētibus ſeſe ex toto corde ad eum, in gratiam ſuſcepta eſt: qua re moti ſapientes ſcripſerūt, quod homo nunquam ceſſet facere pœnitentiā, & nō dicat, maior eſt iniquitas mea quam ut illa remittatur, quin ſi conuertatur, dominus ſuſcipit eum: ſicut ſcriptum eſt: Non deſiderat mortem impij.

Chriſtianus.

Recte egiſti quod tandem concluſiſti, per minoratam lunam adumbratā pœni

pœnitentiam .Fabula enim quam nar
rasti,parabola est & non rei uertas,si
cut multi ex uobis falso putauerunt.
Non enim habet luna uitam, animam
aut spiritum ut possit diligere aut odi
re,sed deus creauit eam ab initio lumi
nare minus, quod prꝙesset nocti, &
nõ minorauit ut uos falso asseritis.Sed
audi quid propheta dicat.Sic ait domi
nus:iuxta uiam gẽtium ne didiceritis,
& à signis cœlorũ ne metueritis, sicut
gentes ea metuunt.En gentiles credi-
derunt talia, qui non cognouerũt deũ
uiuentem . Prꝙterea non est scriptum
quod luna ꝙmulata fuerit solem,ambi
eritq; dominari in mundo . Quare er-
go uos talia creditis,quꝙ nec philoso-
phi opinati sunt? qui asserunt lunꝙ ex
se nullum esse lumen,sed splendorem
suum recipere à sole sicut & omnes stel
lꝙ.Solum enim sol ipse lucidus est à se
ipso:& hinc est quod luna & stellꝙ mi
norem habent lucem quàm sol ipse,id
quod facile demonstrari potest ex ecli
psi lunari,quando scilicet terra prohi-

bet ſolem, ne radius eius attingat cor/
pus lunę. Et ſi audire cupis, narrabo ti
bi breuibus cauſam eclipſis lunaris. Cū
luna ex ſe nihil habeat lucis ſed aliun/
de nempe à ſole recipiat ſplendorem,
ſcias hęc duo luminaria perpetuo in
medio menſis, unum in oppoſito alte/
rius conſiſtere, & quamꝯ terra ſit inter
media, tamen quia orbis lunę plerūꝯ
deflectit uel in aquilonē uel in auſtrū,
umbra terrę non poteſt obſtare, quin
ſol radijs ſuis attingat lunā illuminetꝯ
eam. Quando uero luna tempore op/
poſitionis fuerit in puncto capitis dra
conis aut prope, infra ſcilicet duode/
cim gradus, obſcuratur luna, aliquan
do tota & aliquando ex parte, ſecun/
dum quod parum aut multum à memo
rato capite diſtiterit, quod tamen hic
excutere multis uerbis nolo. Ad aliud
igitur me uertam. Vos dicitis futurum,
quod Iudęi celebraturi ſunt magnum
conuiuium in nouiſſimo tempore, in
quo eſuri ſunt ſchor haber, id eſt, bo/
uem communem, qui interim paſcitur
in

in monte quodam magno,& Lisiathã id est,insignem piscem salitum à principio mundi & conseruatum iustis, bibiturq́ uinum, à primis sex diebus una cum uuis reseruatum: id si uerum est necne,cupio ex te scire.

Iudæus.

Verum est, de Lisiathan quidem dicunt sapientes,quod fuerit interfectus mox post primos sex dies. Habet enim scriptura quod deus creauerit cetos grandes,& absq́ dubio illorum fuerũt duo,at deus occidit alterũ nempe fœmellam, cõdiuitq́ sale & reseruat pro iustis. Id hinc colligimus,quod textus habet taninim cum uno iod & non cũ duobus. Et fortasse ob id non est scriptum in die quinto,Et factũ est ita, sicut in alijs duobus diebus, quod existentia illa esset imperfecta,ob fœmellę interfectionem,quod nõ caret mysterio Est pręterea scriptum apud Isaiam cap. 27. In die illa uisitabit dominus Lisiathan serpentem tortuosum & peruersum,occidetq́ cetum qui est in ma-

ri. Vides ſcripturam loqui de imo ceto nec uoluit deus quod ille prolificando ſe multiplicaret in mari, aliàs enim nemo ſine periculo perambulare potuiſſet mare. Rurſum ſcriptū eſt pſal. 104. Liſiathan iſtum formaſti, ut luderes cū eo. Dicit propheta, iſte, ſingulariter & maſculine, ergo fœmella fuit interfecta preſertim cū conſtat maſculum & fœmellam primum creatos. De conuiuio habes ſcriptū in Iob cap. 40. Trahes ne Liſiathan cum uncino, aut funē demerges in linguam eius? Qui fecit ipſum, applicat ei gladium ſuum &c. Scriptum q̄ eſt. Sodales parabunt illū in refectionem, diuidentq̄ eum inter ſe negociatores. Item plantauit deus hortum uoluptatis: & rurſum ſcriptum eſt Iſa. 60. Erit germē plantationum mearum opus manuum mearum, ut glorificetur: uolens ſcilicet intelligere hortum optimorum fructuum. Et hos q̄s queſo comedet? Certe iam à nemine comeduntur, ſed reſeruantur iuſtis in futurum.

Chri

Christianus

Cogis me ad risum, ubi adducis scriptuꝛę autoritates & interpretaris iuxta stulticiam tuam intelligisq; ad literã, cum methaporę sint. Verum est, deum creasse cetos grãdes, mendacium autẽ est, illum mox fœmellam occidisse, cũ ad huc ceti plurimi in mari inueniant hoc est, pisces maximi, qui deuorant minores. Proinde cetis assimilantur reges potentes qui affligũt & opprimũt pauperes. At dominus facile potest illos interficere, quantũlibet in fortitudine nõ sint inferiores cetis maris. Hęc uidetur uelle Isaias. Porro quãdo asseris unum ex cetis à domino occisum, cogeris dicere ab altero deuoratũ Ionam, cum alius non fuerit in mari. Sed audi quid proheta ille de se scribat. Et parauit dominus piscem magnum ut deuoraret Ionam. Non adduxit deus piscem magnum seu cetum illum ab extremitate mundi, qui residuus manserat in principio mundi, sed cetum illum qui forte fortuna in mari illo inue

nieba

niebatur, illum instituit ut deuoraret Ionã. Quod si obijcias, cetum seu Lisiathã & piscem magnum esse dissimiles respondeo id non uerum esse, cum rabini uocem hebraicam tannim exponant pro pisce magno. Putas piscem illum paruum fuisse, qui glutiuit Ionam & uiuum retinuit tribus diebus & noctibus in uentre suo? Quod ex psalterio adducis, breuiter sic eludo, ibi singulare capi pro plurali, id quod frequens esse nosti in hebraismo, ut uir, bos, ouis &c. Proinde locum ex Iob adductum tu deprauas, cum ibi dominus non dicat, collegas esuros lisiathã sed in hunc modum loquit: nunquid in prandio comedent eum socij uel collegę, & negociatores conuenturi sunt pariter ut instituant refectionem unã, aut distributuri sunt eum mercatores inter se, more illorũ qui pisces emunt & illos in partes distribuunt? Poterit is locus & hanc habere interpretationem: nunquid collegę effossuri sunt foueam, ut illum hinc de mari sibilo suo

ex

extrahant capiantq; Vides quam per peram sapientes uestri illum locum intellexerint exposuerintq; Est & hoc falsissimum & error magnus apud uos quod iusti in futuro seculo esuri sint cibos temporales & panem corporalẽ, carnes pecorum & piscium, herbas, & semina unde panes fiũt, quibus in hoc mundo egemus, ubi crescimus & sobolem procreamus & perditum in corpore per adiectionẽ cibi restauramus. In futuro seculo & resurrectione mortuorũ longe aliter ageẽ nobiscũ. Tunc emhomo erit p resurrectionẽ noua creatura instaurabiturq; super pristina ossa instar illius uisionis, quãdo dominus deus apud Ezechielẽ populũ resuscitauit dicẽs: Dabo super uos neruos & faciam succrescere carnem obducãq; pellem & immittam in uos spiritum & uiuetis. Vnde & Rabini uestri dixerunt in secretis legis, esse in collo os quoddam pertinacissimum, quod etiam in ignem missum ab eo non lędiẽ, nec suffossum terrę putrefit, & p illud

asser

asserunt resurrectionẽ corporis succre
scere. Sic quoq; Genesis habet: Et ędifi
cauit dominus: ędificauit inq; super os
neruos, carnem & cutem , & sufflauit
in ipsum spiritũ uitę, adduxitq; ad Adã
ut mysterio illo pręsignaret, etiam si ho
mo morereẽ, futurum ut in eodem c or
pore resurgeret, fieretq; ędificiũ ind is
solubile ex neruis, ossibus & carne si
mul compactis. Vnde & Adam dixit:
os de ossibus meis, quia resurrectio ho
minis futura est in ossibus suis priori
bus, ad uitam immortalem. Tunc iusti
amplius non comedent panem corpo
ralem, qui non liberat à morte, neq; bi
bent uinum quod terra producit : sed
manducabunt panem angelorum, hoc
est, sicut iustus uicturus est in spiritu in
star angelorum, sic edet cibum qui nõ
ut nunc, putrescet aut peribit, neq; eg e
bunt electi dei amplius solis splendore
per diem, nec lucebit illis luna per no
ctem, sed dominus erit eis in lucem per
petuam, & deus eorum erit gloria eo
rum, comedentq; tunc fructus spiritua
les

les, quia oculus nõ uidit, quę facturus
est deus his qui expectant eum. Vide
de hoc Isaiam capite suprà memorato,
& inuenies multa in textu, quę non se
cundum corticem literę ut uos errãtes
plerumq; facitis, sed in spiritu & ueri-
tate sunt intelligenda. Si in futuro mun
do secundum errorẽ uestrum esset cor
poralis manducatio, esset etiam ibi
mors ac consequenter alia resurrectio,
quod falsum est & error magnus. Se-
minat̃ eñ in hoc mundo corpus mor-
tale & resurget in resurrectione iusto-
rũ immortale. Nã erunt tũc sancti dei
ueluti angeli qui sunt in cœlo, & q
nunq; morientur. Et ut concludã, certe
uides nunc, quod homines illi sine ce-
rebro sunt, qui dicunt, quod iusti in fu
turo seculo esuri sunt bouem cõmu-
nem & salitum illum cetum, bibituriq;
uinum quod produxit paradisus, cum
iusti in illo futuro seculo non uicturi
sint in terra sed in cœlis cum deo. Bea
tus homo, qui manducabit panem in
regno dei. Sed alteram proponam tibi

quæ

quęstionem, & cupio ut tu mihi ad il-
lam reſpondeas, Eſt autem iſta quęſtio
quare uos Iudęi non creditis in Me-
ſchiã noſtrum, poſtquam in eo adim-
plętę ſunt omnes prophetię, quæ ſcrip
tę ſunt de ipſo in lege & prophetis,
ſed induratis faciem ueſtram plusquã
petram, etiam cum apertis oculis ui-
deatis populo ueſtro non eſſe ullam
ſalutem in terra, qui ambulat in tene-
bris & in umbra mortis? *Iudæus.*

Si uoluero reſpondere, fortaſſis e-
greferes, ſed quis poteſt ſic compella
tus conceptum ſermonem continere?
pręſertim cum zelus domus dei deuo
rauerit me, & opprobria ex probran-
tium deo ceciderint ſuper me. Tu in-
terrogas, quare nos non credimus in
Meſchiam ueſtrum, neq; acceptamus
eum ut uos facitis: ad quod in hũc mo
dum reſpondeo tibi. Non ſunt in Chri
ſto ueſtro adimpleta uerba propheta
rum quę prędixerunt de Meſchia, neq;
impleta ſunt myſteria legis: etiam ſi
ſciamus tempus aduentus eius non lõ

ge

ge abesse, & propterea per singulas ge nerationes illi qui sunt de semine Da/ uid magno desiderio expectant in die bus suis aduentum salutis & tempus regis Meschię.

Christianus.

Et quare quæso Meschias ille uester usq; adeo retardat aduentum suum, ut eruat uos de tribulationibus illis in q/ bus estis? aut quomodo uidere potest deus ipse per istud tam longum tem/ pus calamitatem uestram quam susti/ netis in ista captiuitate, & non liberat uos de angustijs uestris, faciens iudici um cõtra hostes uestros? Quare pmit/ tit uos sic uagari per orbẽ ueluti oues quæ non habent pastorem? En in nul/ lo loco habetis certam & firmam man sionem. Cupio scire causam, quare de/ us uos tot annis â se proiecerit, nec ali quando recordatur uestri pro bono ue stro. Certe cum olim patres uestros, p/ pter iniquitates ipsorum puniret, quã do illi conuersi confitebantur & ora/ bãt illum in exilio, illico liberauit eos,

C mi/

misitq; illis saluatorem: quare non idē facit in moderna illa dura captiuitate?

Iudæus.

Nescis, nō esse scrutādā prudētiā eius, atq; cōsilia eius quę tā longe superant captū nostrū, sicut scriptū est: Terribilis est deus in consilio suo erga filios hominum. Nos ignoramus nec possumus apprehendere sapiētiam & prudentiam eius aut illam inuestigare & scire, sed ipse nouit quid agit.

Christianus.

Miror super hac responsione tua, quādo dicis uos ignorare causam quare deus abiecerit uos à facie sua. Et certe propter peccatum aliquod grande illud factum esse necesse est, quale num quam ab initio mundi feciſtis, uos aut patres uestri, quodcunq; tandem illud sit. Porro quādo dixisti, ppinquū esse aduentum Meschię uestri, narra mihi quęso qd sit illud, quod in Thalmud recitatur, quando rabi Iehosua filius Leui interrogauit Eliam, quando uenturus esset Meschias: & ille dixit, ubi est

est ille? respondit, Romę est inter infirmos: & abiẽs illuc inuenit eum. Si tũc fuit Romę, certe iam uenit natusq; est, & uos frustra expectatis.

Iudæus.

Meschias nõdum uenit, at natus est tempore destructionis templi, id quod liber haggadoth, id est, insinuationum seu denunciationum ostendit.

Christianus.

Si natus est tempore desolationis, à quo tempore iam fluxerunt ferè mil le & quingenti anni, & usq; in hanc horã nõdum uenit, quando quęso aut quali ter uenturus est, cum id in natura com probatum non sit, quod aliquis uiuat annis mille & quingentis.

Iudæus.

Nosti primos homines uixisse mul/ to tempore, & id usq; ad diluuium, ut aliqui ferè millesimum attigerint an/ nũ: Elias uero & Hęnoch multo am/ plius uixerunt, quippe quos deus in ui ta conseruauit, & adhuc in hunc usq; diem uiuunt, sic Meschias ante multũ

tẽporis natus, adhuc in uita cõseruat.

Christianus.

Vbi ergo & in quo loco hodie ipse agit? Est ne adhuc Romę?

Iudæus.

Potest id facile demonstrari ex scriptura ubi sit. En Adam primus ex cõditione sua fuit in paradiso terrestri, sed propter peccatũ fuit inde eiectus, quẽ admodum scriptura dicit: Emisit eum deus de horto uoluptatis. consequens ergo est, ut qui fuit immunis à punitione Adam, ille consisteret in paradiso. Sic quidem dixerunt sapiẽtes in libris denunciationum.

Christianus.

Non satis intelligo, quid uelis per uocabulum denũciationũ significare iccirco anteq̃ꝑ ꝓgrediaris, declara mihi uocabulum illud.

Iudæus.

Noueris ergo, apud nos triplices esse libros. Vnum genus librorum uocamus Viginti quatuor, qui uulgo uocantur Biblia: & in hos credimus firmiter atq̃ fide perfecta, quod scilicet scripti sint per ꝓphetas & alios uiros san-

ſanctos, quib. dominus aperuit uolũta
tẽ ſuã, reuelauitq; myſteria. Alterũ ge
nus uocatẽ Thalmud, & eſt expoſitio
ſeu explanatio præceptorũ legalium.
Nã ſunt in lege Moſaica preçepta 613.
& ea omnia explicantẽ in Thalmud,
inquem librũ nos quoq; credimus ue/
luti in expoſitionem preçeptorũ, quæ
ſunt ſub manibus rabinorum noſtro/
rum, qui eam acceperunt à patribus ſu
is, & patres eorũ acceperunt à prophe
tis primis, illi autem acceperunt à deo.
Tertio eſt nobis genus quoddã libro
rum, quod uocatur Medras, quod ſo/
nat inquiſitionem ſeu diſcuſſionem
materiarum, & nos interpretamur uul
go preçdicationẽ, ibi emm qd quiſq; ſen
ſit & quid rectum ſibi uiſum fuit, anno
tauit. Vnde & qui fidẽ adhibet his ſcri
ptis, bene facit, & qui non credit, nihil
illi nocet. Sunt etiã ſapientes qui dixe
runt & in ſcriptis reliquerunt nobis,
Meſchiam non naſciturum, niſi cũ ad/
uenerit aut propinquum fuerit tem/
pus noſtre liberationis, ut nos educat

de ista captiuitate, & huic opinioni plus assentior quam illorum sententię qui aiunt Meschiam iam dudum natũ nempe tempore desolationis templi. Et nos alio nomine uocamus memoratam inquisitionem Haggada, id est, denunciationem. Nam non est aliud q̃ denunciatio quędam, qua homo unus significat alteri quippiam.

Christianus.

Est ne Meschias semper Romę, secũdum illorum sententiam, qui senserũt illum Romę fuisse?

Iudæus.

Non semper est Romę, sed tempore illo uisus est ibi. Nam Elias dixit rabi Iehosuę filio Leui, quod tempore illo inueniret eum Romę, possetq̃ uideri ob certam causam, quæ in haggadoth signatur, sed quam nec tibi nec alteri Christiano uolo reuelare, sciens quod uerba nostra sunt abominatio in oculis uestris, et ꝓpterea nos scribimus mysteria huiusmodi in tabula cordis nostri.

Chri

Christianus.

Reuela quæſo mihi qd fecerit Romę aut quid facturus eſt ibi, & quare magis ſe illuc quàm ad alium locum contulerit: & ne cęles à me.

Iudæus.

Quia tam obnixe rogaſtime, dicã tibi, ſed cauebis ne alĳs pandas. Noſti enim quommodo deridere ſoleãt nos cũ audierint ſecreta noſtra. Ecce Haggada dicit Meſchiã Romę morari donec deuaſtet eam, haud ſecus, quã de Moſe legislatore noſtro legimus, qui nutritus eſt in domo Pharaõis, donec tandem ultionem ſumpſit de eo, ſubmerſitq; omnem populum eius in mari, Et hic non uenit mox poſtq; natus eſt & liberauit Iſraëlem, ſed poſt multos annos, cum dominus deus illi mandata dediſſet, tunc uenit & dixit ad Pharaonem: Sic ait dominus: dimitte populum meum ut ſeruiant mihi. Sic Meſchias quãdo appropinquauerit finis tẽporis, ueniet ad papam ex iuſſione dei, & dicet illi: Dimitte populum

meum ut ſeruiant mihi. Tunc inquam dicetur Meſchias ueniſſe,& uſq; ad tẽpus illud non dicitur ueniſſe, ſed neq; uocatur Meſchias,ſicut nec Dauid rex eo die quo natus eſt fuit rex aut unctus ſed poſtq; inunxerat eum Schmuel ex dei mandato,tunc fuit rex unctus. Sic quando unxerit Elias Meſchiam ex pręcepto domini, tunc erit Meſchias ueniętq;. Hęc ex haggada.

Chriſtianus.

Narras mihi mirabilia , ſed omnia uerba tua uidentur ſimiliora eſſe mendacio quam ueritati. Nam prophetæ domini longe aliter docuerunt. Nec uerba haggada uera ſunt in hoc, quando Moſen Chriſto & Aegyptiacã captiuitatem modernę captiuitati uult cõparare. Nam Iſraëlitę in Aegypto non ſeruierũt niſi ſoli Pharaoni, cum ita ſcriptũ habeatur: Dixit Moſes Pharaoni: Dimitte populum meum & c. Is enim ſolus ſine alio rege habuit imperium ſuper Iſraëlem. Et cũ nollet eos dimittere, deus manu potenti & brachio extento

tento atq; cum iudicijs magnis eduxit eos. In præsenti autem captiuitate, Iudęi nō solum sunt sub potestate papę, sed dispersi sunt & dissipati in quatuor plagas mūdi. Id cū ita sit, quomodo poterit papa sua potētia & autoritate illos dimittere, qui nō omnes sub suo inueniunt dominio? En quot sunt nationes sub cœlo, in quas ille nullum habet ímperium. Deinde Moses non tardauit post natiuitatem suā nisi octoginta annos, post quos liberauit Israēlem. Et cū me uertero ad uerba Thalmud, qui dicit, Meschiam quidem natum, sed huc usq; aduentum suum suspendisse, scilicet iam mille & quingētis annis: facile concludo, aut uerba Thalmud falsa esse, aut comparationē priorem ineptam. Vellem ut saltem illud cordi acciperetis, prolixissimā istā captiuitatem, quę nullum finem aut terminum habet, sed neculla consolationem, quæ omnia patres uestri habuerunt in captiuitate Babel, etiā post quam deum multiplici abominatione

offenderunt, colentes idola & prophanantes sabbatum atq; reliquas solennitates, & preuaricantes omnia dei mandata per Mosen promulgata. Et hæc cum facerent, misit deus prophetas ad illos, qui eos dehortarent, redarguitq; eos multiplici correptione, prędicentibus illis prophetis, nisi desisterent, futurum ut abducerentur de terra sua & caderent in manus hostium suorum. En uides quod etiam in rebus pessimis habuerunt prophetas, qui eis minabantur & rursum uerba cōsolatoria dabant, loquentes super cor illorum, etiã ea hora qua malũ ipsum perpetrabãt, quin & in ea hora qua proficiscebantẽ de terra sua in exilium, ueniebant ad eos prophetę & consolabantur eos, reuelauitq; eis deus finẽ captiuitatis per Ieremiam prophetam: nec fuerunt in captiuitate nisi septuaginta duntaxat annis. In moderna autem captiuitate non est propheta, nulla est uisio consolatoria, sed indies grauior fit captiuitas & omnes captiuitatis termini, quos sapien

pientes posuerũt ante multũ tẽpus prę
terierũt, & nos certi sumus, uerbũ cre
atoris nostri mãsurũ & firmum stare in
ęternũ, nec soluẽt de bono in malũ, sed
de malo in bonũ, sicut patet de Aegyp
to, quãdo illius captiuitatis finẽ cœpit
supputare à natiuitate Isahac. Idẽ patet
de Nineuitis: qui cũ perpetrassent om
nia mala, mox ut illos malorum pœni
tuit, misertus est eorũ deus &c. Cæterũ
in ista uestra captiuitate, uos quidẽ ob
seruatis sabbatum & solennitates & re
liqua dei mãdata, quę patres uestri an
te captiuitatem Babylonicam atq; in i
psa captiuitate non custodierunt, quã
do legis Mosaicæ omnino oblíti fue
runt: hoc autem non obstante, cum ad
ueniisset finis septuaginta annorum, li
berati sunt. Nònne autem scriptum est
apud Isaiam cap. 56. Custodite iudiciũ
& facite iusticiam, quoniã propinqua
est salus mea ut ueniat, & iusticia mea
ut reueletur? Beatus homo qui fecerit
eã & filius hominis qui tenuerit eam
custodiens sabbatum ne illud uiolet,

Hinc

10194262

Hinc colligitur, quando Iſraëlítę cuſto diunt ſabbatum & agunt pœnitentiã, non exulãt à terra ſua. In moderna autem captiuitate ſabbatum cuſtoditur à Iudęis atq; reliqua dei precepta, faciũt pœnitẽtiam, orant, & dant eleemoſynas, quare ergo non uenit Meſchias? En quoties fecerunt magnam & ſolennem pœnitentiam toto corde ſuo, tota anima ſua & omni conatu ſuo, ut reuelaretur eis finis captiuitatis, at oratio eorum minime eſt exaudita. Potiſſimum autem id fecerunt anno mũdi quinquieſ milleſimo, ducenteſimo ſexageſimoſecundo, qui fuit annus Chriſti 1502. quando omnes Iudęi fecerũt publicam pœnitentiam per omnes habitationes ſuas, in omnibus terris & per totam captiuitatem, idq; ferè per integrũ annum, tam pueri quàm ſenes, paruuli & mulieres, qualis pœnitentia nunq; retroactis ſeculis audita eſt: eam autẽ, fecerunt pro aduentu Meſchię. Sed omnia fruſtra. Nihil enim eſt eis reuelatum, neq; ſignum ullum aut ullus nu-

tus,

tus, ut taceam maius quippiam. Et certe res ista est miraculum magnum, sibilus oris & cōplosio manuum apud cunctos qui id audiūt, quod nihil illis suffragatur, non lex, non pœnitentia, nō oratio neq; ulla eleemosyna, quæ omnia per singulos faciunt dies. An non id manifestū indicium est, Meschiam iam uenisse? Sed quia uos renuitis credere uerbum istud, obseruantia legis uestrę & opera manuū uestrarū nihil penitus sunt. Hinc licebit sic inferre: Si ꝓpter pœnitētiā futura est liberatio & cōgregatio dispersionis uestrę, nūq; redimemini, pręsertim cū iugiter fueritis populus rebellis & durę cervicis. Videtis præterea & sentitis q̄ inania & nihili sint uerba rabinorū uestrorum, qui met hic hęrent dubij & perplexi, & inter se discordes sunt. Vnus dixit: Meschias nō ueniet, nisi in generatione quę tota iusta fuerit, aut in generatione quæ tota iniqua. Sic aūt sensit rabi Iohanan filius Zacai, probans sic: In generatione quę tota rea est, qa

sic

sic scriptum habetur apud Isaiã 59. Vidit quod nihil esset homo & miratus est quod nemo interpellaret, saluauitque eum brachio suo, & iusticia eius, ipsa sustẽtauit eum. Item in generatione quę tota munda est, quod ita scriptum sit: Et populus tuus totus iustus est, in seculum possidebunt terram. Dicit & Rabi Eliezer: Si Israëlitæ fecerint pœnitentiam, mox redimentur, cũ scriptum sit: Reuertimini seu pœnitentiam agite filij auersores. Cui ita respondit rabi Iehosua: Nonne iam dictum erat: Gratis uẽditi fuistis in idololatria ipsa & absq; pecunia redimemini, per pœnitentiã scilicet & opera bona. Hinc nos colligimus, quod rabini ipsi dubij fuerunt, an congregatio captiuitatum fieret per pœnitentiam aut non, & iam quidem aduertimus, pœnitentiam uobis nihil profuisse. Sunt itaq; cuncta rabinorum uerba, quę de moderna captiuitate tractant, mera mẽdacia & errores. Et uersus ille ex Isaia citatus: Vidit &d non esset homo &c. quadrat in Iesum salua-

ſaluatorem noſtrum pro hora paſſio-
nis ſue, qui neminem uidet qui pœni-
teat, & ob id recte dicitur: Reſipiſcite
filij auerſores, quaſi dicatur, ſi pœni-
tuerint ſuper hac re & adhuc accepta-
uerint eum, continuo liberabuntur: &
hęc eſt uera pœnitentia & opera bona
quę poteſtis facere, ut ſcilicet remoue a
tis offendiculum de corde prauo, cre-
datiſq; in deum uiuum & in Meſchiã
qui & uobis & nobis miſſus eſt in ſalu
tem. Tunc adimplebitur hęc ſcripturę
ſententia: Qui expectant dominũ mu
tabunt uires, aſcendent in eis uelut in
aquilis pennæ. Tempore eñ illo quo
Iudæi ſuper ſe acceptauerint Meſchiã
domini, nuncupabuntur expectatores
domini, & ipſe dabit eis uires & robur
atq; omne bonũ ſicut ab initio. Vnde
ſubdit: Tũc mutabũt uires, aſcẽdẽt pẽ
nę ueluti in aquilis, in nouabunt q; in
ſtar aqlę, quę ſi attigerit decimũ annũ,
erigit ſeſe altiſſime in ſuperficiẽ firma
menti donec apropinquauerit calori
ignis, deiicitq; ſemet prę nimio ęſtu in
mare

mare,& depilatus renouatur,crescent què in eo alię pennę . Cupio rursus ut patienter audias quid Haggæus dicat de aduentu Meschię . Sic ait dominus exercituũ: ad huc unum modicum est & ego cõmoueo cœlum & terram,ma re & aridam. Cõmouebo inquam om nes gẽtes & ueniẽt ob desideriũ omni um gentiũ, & implebo domũ istã glo/ ria dicit dominus exercituum. Meũ est argentũ & aurum, dicit dominus. Ma ior erit gloria domus huius ultimæ ꝙꝫ prioris, atꝙꝫ in domo ista dabo pacem dicit dominus exercitiuũ. Ecce dicit ꝓ pheta: adhuc unum modicum. Si autẽ Meschias huc usꝙꝫ nõ ueniisset, falsum dixisset propheta: cum à tempore pro phetę usꝙꝫ ad nostra tempora transie/ rint aliquot anni supra duo millia. Di cit prętерea, maior erit gloria domus huius ultimę quàm prioris. Quę autẽ fuit gloria illa magna, nisi quod Me/ schias noster apparuit in templo illo secundo, faciens ibi signa & miracu/ la, qualia non facta sunt in uniuerso

mun

mundo: docuit etiam populũ & oſten dit ei uiam ad uitam ęternam.

Iudæus.

Magiſtri noſtri aliter hic loquunt̃, nẽpe quod domus ſecunda propterea maior dicitur prima, quod decem an/nis diutius ſteterit. Nam domus prima ſtetit annis 110. ſecunda autem ſtetit an nis centum & uiginti.

Chriſtianus.

Inanis & ſtulta eſt hęc reſpõſio. Nõ enim propter tẽpus tam exiguum do/mus iſta ſecunda maior dici potuit, po ſteaq̃ in omnibus alĩs rebus minor fuerit prima domo. Nam ut in Ezra di citur, multi ex ſacerdotibus, ex Leuitis ex pręcipuis patribus & ſenioribus po puli, qui uiderant domum priorem, cũ fundamenta domus ſecundę ponerentur atq; id aſſiſtentes uiderent, flebant uoce magna, eo quod domus illa ſecũ da quaſi nihil eſſet reſpectu primę. Si/quidem uaſa domus primę fuerunt au rea, ſecundę autẽ fuerunt ęnea. Et prę terea in templo ſecundo defuerunt de/

cem ſigna, quę facta fuerunt patribus ueſtris in ſanctuario primo, ſicut ſcribunt rabini ueſtri. Nã in domo prima non abortiuit mulier propter odorem carnis ſanctificatę, non fœtuit aut corrupta eſt unq̃ caro ſancta, non uiſa eſt unq̃ muſca in loco ubi mactabantur hoſtię, non accidit ſummo ſacerdoti ulla fœditas nocturna tempore ſolennis propiciationis, non extinxerunt pluuię ignem ſub diuo in congerie lignorum continuo ardentem, & columnã fumi recte uerſus cœlum aſcendentem non interturbauit uentus, non inuentus eſt mucor aut corruptio in manipulo, in duobus panibus atq̃ in panibus propoſitionis: ſtabãt in templo erecti & cum incuruati adorarent habebant ſatis ſpacĳ: non nocuit unq̃ ſerpens aut ſcorpio in ciuitate Ieruſalẽ, nec unquam dixit aliquis ad ſocium ſuum, tã anguſtus eſt mihi locus, ut nõ queam manere in Ieruſalem. Fuerunt pręterea & aliæ quinq̃ res in tẽplo primo, quæ non fuerunt in ſecundo, nempe hę, ar-

ca

ea cum propiciatorio & Cherub, ignis cœlitus missus, spiritus sanctus, Vrim & Thumim, idest, mysteria quędā sacra in pectorali summi sacerdotis. Vides nunc quod domus secunda nō fuerit maior prima propter decem annos. Addam & hoc quod rabini uestri non ueritatem loquuntur, quando dicunt futurum esse, ut tertium ędificet templum in terra Israēl, & tunc uenturum Meschiam, quum ppheta hic clare dicat, hęc domus nouissima, ueluti digito demonstrans domum quę tunc extruebatur & prędens stabat. Illa inq̄ domus in maiori gloria futura erat q̄ prima. Sed cupio scire, unde uos Iehudęi habeatis q̄d tertiū futurū sit tēplū.

Iudæus.

Dicam. Aiunt sapiētes nostri bonæ memorię, quod Abraham uocauerit locum illum, montem: Isahac aūt uocauit eum, agrum, & Iacob, domum. Ob id enim quod Iacob sub noctē occupauit locum illū, reuelata est ei sanctitas & dignitas eius loci. Tres itaq̄

illi patres prefignarunt tria futura tem
pla in Iſraël, duo quidem deuaſtanda
& unum permanſurum in ſeculũ. Ab-
raham uocauit illum locũ montem. In
mõte, inquit, uidebitur dominus. Hic
eſt mõs deſolatiõis de quo in Medras
pſalmorum ſcribunt: Voce mea ad do
minum clamabo cum ſcilicet adhuc tẽ
plum firmum ſtaret: ſed eo deuaſtato
inde reſpõdet: addt: Exaudiuit me de
monte ſancto ſuo. Quod etiam ſecun-
da domus fuerat deuaſtanda, probant
inde, quod Iſahac locum illum agrum
appellauit, ſicut ſcriptum eſt: Egreſſus
eſt Iſahac ut oraret in agro. Ieremias
autẽ dicit: Zion ueluti ager arabitur.
Porro tertiũ templũ, quod nunq; deua
ſtabitur, uocauit Iacob domũ dñi dei:
& de illa ſcribit propheta: Maior erit
gloria huius domus nouiſſimę quam
primę. Et rurſum ſcriptum eſt Zach.
2. Ego ero illi dicit dominus murus ig
neus per circuitum, & gloria in medio
eius. Et Exodi 15. Sanctuarium domini
quod firmum parauerunt manus tuæ.

Duę

Duę primę domus fuerunt factę manibus hominum, ideo nullã habuerunt firmitatem, iuxta illud: In uanũ laborant qui ædificant eam. Vocauit ergo Iacob templum illud perpetuo durabile domum, & non ut alĳ montẽ aut agrũ, atq; ob id illico subiunxit, nõ est hic nisi domus dei. Dicit & Ieremias cap. 31. Ecce dies ueniunt dicit dominus & ędificabit̃ ciuitas domino &c. tandemq; concludens addit: Non subuertetur neq; diruetur ultra in seculũ. Et Isaias cap. 2. ait: Erit in nouissimo dierum, paratus mons domus domini in uertice montiũ: hic est mons domini quem Abraham designauit: & eleuabitur supra colles, alludens scilicet ad Isahac qui eum agrum uocauit, sed &d subditur, hęc erit domus dei, uoluit significare domum Iacob, de qua alibi dicitur. Venite & ascẽdemus ad montem domini ad domum dei Iacob, quę firma scilicet durabit. Designauit proinde nobis has tres domos scriptura in Genesi, quando ter mentionẽ facit

loci, ubi deſcribet pernoctatio Iacob in loco domus dei. Habes enim ibi, qd Iacob occurrerit in locum, acceperit lapides loci illius, dormieritq; in loco illo. Incidit in locum illum cum ſol occubuiſſet, quo ſignificabatur excidiū primę domus. Collegit lapides illius loci, ſparſos quidem in excidio primi templi, & compoſuit ſubter caput ſuū ſuper eis pernoctaturus, quo ſignificabatur extructio ſecūdi templi nō diu duraturi. Sed quia ſuauiter ibi dormiuit, ſignificabat quoq; tertiū templū, in quo uiribus deſtituti rurſum refocillabuntur & quieſcēt in cubilibus ſuis, ſedebitq; uir ſub uite ſua atq; ſub ficulnea ſua, propulſato omni terrore.

Chriſtianus.

Non poſſum tibi amplius auſcultare inhac re, uſq; adeo torques & te & ſcripturam dei, & acuis ingenium tuū ut puertas uerba dei. Hęc enim expoſitio quam attuliſti, extranea eſt & proposito noſtro ineptiſſima, cum nullo ful-

fulciatur fundamento, prẽsertim cum propheta tã clare dixerit: Ista domus nouissima: quasi dicat, domus ista quã uidetis oculis uestris, illa ultima erit in maiori gloria quam prima. Si dixisset, domus nouissima, & non adiecisset, ista, haberetis aliquam apparentem rationem: tamet si locus ille quem adduxisti de tribus patribus, minime nostro conueniat proposito. Primam itaq; domum & secundã inuenimus, tertiam autem non inuenimus.

Iudæus.

Id quod de prima & secunda domo scribis, ita sese habet. Si Israẽlitę nõ peccassent, non habuissent nisi primũ templum, dignumq; fuisset, quod illud extrueretur per manus dei, iuxta illud: Sanctuarium domini firmauerunt manus tue. Sed quia peccauerunt, ipsi in causa fuerunt, quod templum illud extructum fuit per manus hominum, sicut & secundum. Et hinc est quod nullam habuerũt firmitatem, iuxta illud: Frustra laborauerũt qui ędificant ipsum,

um, futurumq; est ut dominus ipse per semetipsum extruat Ierusalem & impleat scripturam illam, Sanctuariũ domini firmauerunt manus tuę: Et illam: Ego ero tibi in murum igneum per circuitum, & in gloriã in medio eius: & tunc quoq; confirmabitur dictum nostri prophetę: Maior erit gloria domus huius nouissimę quàm primę, & non dixit, secundę quàm primę.

Christianus.

Multiplicas uerba & citas multa scripturæ loca, sed extra propositũ. Si pecata causa fuerunt desolationis primi & secundi templi, tertium templum, quod uos expectatis nunq; extruetur: quia sine cessatiõe peccatis, & dicitis quod propter peccata uestra Messias aduentum suum differt: id si uerum est nunq; ędificabitur illud uestrum tertium templum, quod futurum esse dicitis & extruendũ per manus dei: cuius tamẽ neq; scriptura neq; pphetę mentionem faciunt, sed uos ex cerebro uestro finxistis opinionem illam, ut se-

ducere

ducceretis ſimplices. *Iudæus.*

Si ueritas nõ ſtat pro nobis, quomodo quæſo fuit domus illa nouiſſima in maiori gloria quàm prima?

Chriſtianus.

Dicam tibi, & antea iam dixi, nempe quod ob hãc cauſam domus ſecunda fuerit maior prima, quia uenit dominus templi in templum ſuum, quemadmodũ uaticinatus eſt Malachias: Ecce ego mitto angelum meum, & repurgabit uiam ante faciem meã, & ſubito ueniet ad templũ ſuum dominus, quem uos quæritis, & angelus teſtamẽti, quẽ uos deſideratis: ecce uenit dicit dominus exercituũ. Prophetia iſta citra omnem tergiuerſationẽ quadrat in regem Meſchiam, qui uenit & uiſus eſt ab hominibus, ut iam ſupra oſtendi.

Iudæus.

Dixi ſupra, inter rabinos eſſe quoſdam, qui crediderũt Meſchiam natum in deſolatione templi ſecundi, ſed nondum ueniſſe: quoniam cum uenerit facturus eſt ſigna magna, & exaltabitur

cor eius in uĩs domini, ueniet autẽ & mãdabit Papæ & omnibus regibus populorum, dicens: Dimitte populũ domini, ut seruiat ei: & tunc faciet coram rebellibus signa, nec timebit eos, manebitq; in urbe Roma, donec deuastet eam, & tunc educet populum dei.

Christianus.

Nondum dixisti mihi rationem, cur usq; adeo moretẽ Meschias uester, differatq; aduentum suum.

Iudæus.

Iam dixi, me ignorare. Dicũt autem rabini nostri, Ierosolymã nõ ob aliam causam deuastatam q̃ quod sabbatum uiolauerunt, & propter sabbati transgressionem abacti sunt de terra sua in exiliũ. Et pręcipuũ bonũ quod inuenitur hodie inter exules nostros, est obseruãtia sabbati, sicut scriptũ est: Sic ait dominus: Custodite iudiciũ, & facite iustitiã, quoniã prope est salus mea ut ueniat, & iustitia mea ut reueletur. Beatus homo ille, qui hęc facit, & filius hominis qui ea apprehendit, custodiens sci-

licet

licet ſabbatū ne illud uiolet. Dicit: pro pe eſt ſalus mea ut ueniat, ſi bonas fece ritis uias ueſtras recedentes à malo. Si quidem pœnitẽtia remoratur aduentū Meſchiæ. Quod ſi cuncti Iſraëlitę time rẽt dominū, prope eſſet illis ſalus eius: nam redemptio ipſa pendet à pœniten tia, ſicut ſcriptū eſt: Et cõuertet domi nus deus tuus captiuitatẽ tuam, ſi con uerſus fueris ad dominū deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua. Et rurſum ait: Beatus homo qui hęc facit, cuſtodiens ſcilicet ſabbatum. Illud ſi quidem dignum eſt, ut ſegregetur à re liquis diebus, in cibo & potu atq; cul tiori ueſtitu, & id quantum ad corpus attinet. Quantum autem ad animam, debet ipſa eſſe euacuata à cunctis ne gotijs huius mundi.

Chriſtianus.

Dixiſ ſupra, ſi propter pœnitentiam debet populus in captiuitate diſperſus congregari, nunquã liberabimini, po ſteaquam ſemper eſtis populus rebel lis & duræ ceruicis.

Iudeus

Iudæus.

Audi quid dicat Ezechiel: Non propter uos ego facio ò domus Israel &c. dicitq; : ego educã uos de populis &c. Et rursum in lege dicit : Ego recordabor eorum propter fœdus primũ &c. Hinc nobis uidet, quod ex pietate dei & iustitia patrum, & non ex iustitia nostra egressuri sumus captiuitatem. Videmus quoq; q̃ perplexi fuerint hic rabini, num per pœnitentiã egressuri sumus captiuitatem aut non. Vnde rabi Iohanan dicit : Nõ ueniet filius Dauid nisi in generatione quæ tota est iusta, aut in generatione quæ tota est peccato obnoxia. Et rabi Eliezer ait: Si Israë litæ fecerint pœnitentiam illico liberabuntur, cum scriptum sit: Reuertimini filij auersores . Cui respõdit rabi Iehosua: Nónne iam dictum est: Gratis uenditi estis &c. Hic uidemus quod dubij fuerũt patres nostri, num per pœnitentiam liberaremur ab exilio aut non, eò quod sententię scripturę uideantur inter se pugnare, quæ quidem discordia

sic

ſic cõponetur, quod plurimi Iſraëlitę conuertentur per pœnitentiã, poſtq; uiderint ſigna liberationis. Et ob id dictum eſt: Vidit quod non eſſet homo qui ſcilicet pœniteret, donec uidit initium ſalutis: & interim quidam permanentes maligni & rebelles, egrediẽtur cum multitudine pœnitentium Iſraëlitarum, deficientq; in itinere, & non intrabunt in terram Iſraël.

Chriſtianus.

Dic mihi quæſo, quæ ſigna futura ſint in congregatione diſperſionis ueſtræ.

Iudæus.

Signum primum noſtrę ſalutis iſtud erit, quod populi huius mundi cadent & nos cõſurgemus, erũtq; populi quaſi uincti ante faciem noſtram, ut nemo auſit leuare manum uel pedem, niſi prius prociderit atq; humiliauerit ſeſe ante conſpectum noſtrum. Et ratio huius eſt, licet iudicia dei uenerint ſuper nos, non tamen ob id ceſſamus ſequi illum, ſciẽtes quod iudicia eius ſunt bona: & quando iudicia eius ueniũt in terram,

tunc

tunc habitatores orbis erudiũtur & di-
scunt facere iustitiã: propter eos enim
consistit orbis. Si recordaremur nomi-
nis deorum alienorũ inter inimicos no
stros, sub qbus degimus, liberaremur
quidem à pressura eorum, & essemus
eque ut ipsi in dignitate & magnificen
tia: sed quia id facere recusamus, susti-
nemus afflictiones, quę nobis non ob-
sunt, sed purificamur per eas, absumi-
turq; peccatum nostrum, ut non rema-
neant in nobis ullę reliquiæ aut aliqua
macula. Cũq; deus castiget nos in ista
captiuitate propter peccata nostra, nõ
desinimus sperare in eum, neq; despe-
ramus, quin suo tempore liberemur.

Christianus.

Et quare obsecro præscripserunt
uobis rabini uestri tam multos termi-
nos, qui iam omnes præterierunt, &
Meschias uester nondum uenit, nec su
perest uobis spes ulla ut ueniat?

Iudæus.

Fuerunt multum anxij & sollicit
rabi-

rabini noſtri, propterea conſtituerunt terminum aliquem propinquum, ne uulgus populi deſperaret, abiiceretq; ſpem liberationis.

Chriſtianus.

Sic rabini ueſtri ſeducunt ſimplices Iudæos, qui agunt inter uos, dicendo, expecta modicum ibi, & expecta modicum ibi, & ecce non eſt uobis ſalus neq; redemptio. Sed narra mihi ſignũ alterum, & dic quid futurum ſit quando aduenerit redemptio ueſtra.

Iudæus.

Non deficient Iſraëlitæ ſicut reliquę nationes, quæ uſqueadeo abolebuntur, ut etiam memoria nominis earum non ſit remanſura. At Iſraëlitæ ita reunientur inter gentes, ut ubiq; locorum futuri ſint unus populus, quantũlibet iam exulent & eiecti ſint in omnẽ plagam mũdi. Nam in nouiſſimo dierum reuertentur ad dignitatem ſuam, & erunt excelſiores cũctis gentibus terræ: tunc enim appropinquabit iudiciũ ut aboleantur impij, qui ſunt inter eos.

Et hic erit dies ille, quando deus missu rus est angelũ suum, qui euacuet uiam ante cõgregationem exulum, ne inueniant in itinere suo ullum Satan, & occursum malum. Sed quia non est reuelatus terminus exilij, nec explicatur in libro Danielis quando dicitur: Quoniam clausi sunt & signati sermones usq; ad tempus finis, idcirco dicitur in Malachia: Siquidẽ repente ueniet, nemine scilicet sciente diem aduentus domini, qui est rex Meschias & angelus testamenti. Aut angelus testamenti dicitur de Elija (*desunt enim hic in* Hebræo hæc uerba אר נאמר מלאך חברית) Erit proinde dies ille instar ignis depurantis rubiginem ab argento: sic enim separabũtur impij à bonis, & deficient impij, residuiq; manebũt iusti. Nam dies ille erit dies iudicij, quãdo dominus iudicium facturus est inter impios & bonos. Boni erunt peculium eius, miserebiturq; eorum, ne apprehẽdat eos malũ quod impios consumpturum est, & uidebũt bonum Ierusalẽ atq; pacem Israël cun-

ctis

ctis diebus uitæ eorum, eorum ſcilicet qui tunc extiterint in cõgregatione diſperſionis, quando uenerit redemptor in diebus eorum. Qui autem non extiterint, illos ſuſcitabit creator ex mortuis, nempe iuſtos, ut & ipſi uideant pacem Iſraël: & pro bono Iſraëlis mittet deus Eliam prophetam, reducetq; animam eius, quæ aſcendit in cœlum, ad corpus formatum inſtar corporis eius prioris. Nam corpus eius priſtinũ conuerſum eſt in terram, & quodlibet elementum tranſijt in elementum ſuum. Et poſtquam illum corporetenus uiuificauerit, mittet eum ad Iſraëlem ante diem iudicij, ut moneat patres & filios pariter, quatenus ſeſe conuertant ad deum toto corde, & qui reſipuerint, illi liberabuntur à die iudicij.

Chriſtianus.

Recitaſti mihi mirabilia, quod etiam mortui in aduentu Meſchiæ reuicturi ſint & rediturus Eliias, uiſuri q; iuſti redemptorem ſuum Meſchiam & gauiſuri cum illo: at hæc futura ſunt in ad-

uentu Meſchiæ ſecũdo atq; poſtremo, hoc eſt in fine mundi, & non in aduentu primo ſicut uos putatis. Et ſi dignaris me audire, ego nõnihil tibi referam de reſurrectione mortuorum, referam autem ueritatem. Ecce legimus apud Eſaiam cap. 26. in hunc modũ: Viuent mortui tui, cũ cadauere meo reſurgent. Euigilate & exultate qui habitatis in puluere: quoniã ros herbarũ ros tuus, & terra inferos eijciet. Vbi ſignificat Meſchiæ ad iudicium ſecundũ aduentum, quando ſcilicet deus ipſe in die iudicij excitabit mortuos ad uitam. Idem habetur in prophetia Danielis cap. 12. Multi ex dormientibus in terræ puluere euigilabunt, hoc eſt, reſurrectio mortuorum ad uitam, communis erit omnibus iuſtis, & impijs quidem corpora ſua quoq; accepturi ſunt, ſed ut in eis & in anima puniantur, perpetuoq; moriantur. Porro quãdo propheta dicit: Mortui tui, dirigit ſermonem ſuũ ad deum. Et tunc egredietur uox de cœlis, dicetq; ad eos: Euigilate & cantate habitatores

res pulueris. Sic cum dicit: Ros tuus, figuratiue loquitur ad deum. Nam ut ros uiuificat & erigit herbas, sic ros diuine uirtutis uiuificabit mortuos, & terra foras proiiciet mortuos, hoc est, deus condemnabit impios, & detrudet eos in gehennã, iusti autem ibunt cum Christo in uitam ęternã, & tunc finem habebit præsens mundus, & erunt electi cum deo in regno cœlorum in secula seculorum, impij autem recludentur unà cum diabolo in gehennam, unde nunquam liberabũtur, sicut eodem loco dicitur: Isti euigilabunt ad uitã æternam, illi autem ad opprobria & abominationem perpetuam. En hæc est fides nostra de resurrectione mortuorũ, & sic quoq; docuerunt sancti prophetæ.

Iudæus.

Rabini quoq; nostri docuerũt nos, quomodo crederemus, sed alio modo. nam dixerunt resurrectionem mortuorum futurã pro omnibus iustis, & pro quibusdã impijs. Nam dominus proiiciet inferos, hoc est, impios, in terram,

10194262

at illa non poterit eis uitam cõcedere. Porro mortui, quos tunc dominus excitabit ad uitam, nõ differ ent à reliquis hominibus in uſu humanę uitę, nã habebunt liberam electionẽ boni & mali, propterea enim dicit: Iſti ad uitã ęternam, illi autem in opprobria & abominationem ęternam, donec tandem ueniant in contemptum & continuã consummationem, ut nulla pars boni illis obuentura ſit, ſed quemadmodum propheta dicit: implebitur in tempore illo terra ſcientia domini. Vſq; adeo inuale ſcet tunc abundantia diuinę cognitionis, ut fides dei nequaquam defectura ſit, nec mutabitur homo niſi ad bonum & ad perfectionem. Et multi quidẽ Iudæi dicunt iſta futura pro diebus Meſchiæ: quo tempore contingent mirabilia abſq; numero.

Chriſtianus.

Et hic quoq; uos erratis, cum omnia iſta mirabilia iã impleta ſint paucis exceptis, quæ contingent in aduentu Meſchiæ ſecundo, nempe in fine mundi,

quando

quando uenturus est deus & Meschias ad iudicandum uiuos & mortuos. Meschias em̃ iã uenit & uiuificauit mortuos quosdã à morte corporali, & quosdam à morte spirituali. Cessauerũt hodie in mũdo idola, sicut scriptũ est: Plena est terra cognitiõe domini. Omnes enim nationes profitẽtur hodie unum deum. Ambulant hodie multi populi ad domum dei Iacob, quæ est cõgregatio fideliũ credentiũ in Christũ, qui & figuratiue uocantur Ierusalem spiritualis. Hodie moratur lupus cũ oue, hoc est, impius & raptor cum mansueto, & nõ nocet ei: fuit quoq; pax per uniuersum mundũ in illis diebus quando natus est Christus, quũ tũc uir unus, nempe Octauianus regnauerit super uniuersum orbem in pace: sed & in futuro mundo, qui est regnũ Christi, erit pax sine ullo fine. Iam apertę sunt portę Ierusalẽ, ut omis q uoluerit ingredi possit: & paratus est mons domini in summitate montiũ, eleuatus q; sup colles. Hodie in Ierusalem cœlesti, quæ est ci-

uitas credentium in Christum, qui iam uenit, non audietur ultrà uox fletus & clamoris, sed manebunt ibi Christifideles non tantum quingentis annis, sed in perpetuũ. Vos tamen Iudęi non percipitis uerbum istud, sicut Isaias uaticinatus est cap. 1. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini, Israël autẽ nihil cognouit, nec̃ populus meus aliqd intellexit: quasi dicat: Noluerunt intelligere & ambulare in uia recta, interpretantes scripturę loca secundum placitum suum, sciẽtes met quod uerba sua nulla fulciuntur uerita te, quemadmodũ infra explicabo, ubi dicunt Christum habiturum filios & filias. Et nonne scriptũ habetur in Thalmud in tractatu Nisa, quod Meschias non est uenturus, quousq̃ perficiantur animæ de corpore, hoc est, educãtur de illo conclaui unde uenturæ sunt animę quæ creantur. Illud siquidẽ uocant corpus. Noueritis ergo inania & futilia esse uerba eorum, quãdo expositiones texunt de futuris: faciunt enim illud ut

trium-

triumphent, pertinaciterq; manent in errore, ne si resipiscerent & desisterent à proposito suo, confusioni & ignominię subiacerent. Sed & ipsi met fatentur, propter turbam se nō audere palinodiam canere, aliàs enim occiderentur, quod oculos uulgarium sic excęcauerūt suis falsis cōsolatiōibus. Sed scio uos Iudęos obiicere nobis Christianis, id occasionem dedisse uestro tam prolixo exilio, quod IESVS natus de semine Iudęorum seipsum fecerit deum, attraxeritq; multos ex turba ad se, qui crediderunt in eum: id quod tamen pessimus error est apud uos & maiores uestros. Nonne ob id occiderunt eum, suspenderuntq; in crucem? Si bene egissent, deus magis accelerare propter illud factum debuisset redemptionem, etiam antequā finis exilij aduenisset, præsertim cum impleuissent mandatū illud, Deut. 13. Eliminabis malū de medio tui. Et nonne hoc ipsum promisit eis per Mosen ipsum? Præterea si fuerunt uerba Christi nostri mēdacia, qua

re non misit deus prophetam aliquem aut uisionem, sicut fecit in diebus regũ, quando coluerunt Baal, & alia idola, monens eos ut desisterent ab illa uanitate, redarguitq; Id autem cum factum non fuerit, licebit inferre, uerba & facta eius fuisse uera et recta. Beatus ergo uir ille qui confidit in domino atq; in Christo eius, & cuius fiducia est dominus, pro tẽpore quo sperat in eo atq; in Meschia misso in domo secũda. Habeo & alia argumẽta, quę adducere possem, probantia Meschiam iam uenisse, sed uidetur superfluum plura hic adducere, cum citauerim ea quę prȩcipua uisa sunt. Si quis tamen uoluerit mecũ inire certamen in hoc negocio, huic proferam & alias rationes atq; argumenta, si iam cõmemorata illi non fecerint satis. Sed loquere iam & tu, & id quod adhuc nosti narra mihi, & ego auscultabo.

Iudæus.

Habet & hoc memorata Haggada de Meschia, quod ille orat pro Israel, quatenus dominus deus remittat iniquitates

quitates noſtras, & ipſe ſuperſe ſuſci-
pit caſtigationes, dicitq; coram eo: ſuſ-
cipiã paſſiones, modo tu uiuifices mor
tuos noſtros, non autem iſtos tantum
mortuos, ſed & eos qui interẽpti ſunt
ab hominibus uſque in preſens, & non
eos tantum qui mortui ſunt, uerum &
qui proiecti ſunt in mare & demerſi, &
qui deuorati ſunt à lupis, pardis & reli
quis feris. Hæc autem oratio oſtendit
ipſum eſſe hominẽ & non deum, neq;
in poteſtate eius eſſe ut ſuſcitet mortu-
os. Porro paſſiões illę nihil aliud ſunt
quàm anxietas eius qua cruciat, quod
uſq; adeo remoratur, uidens populum
ſuum in captiuitate, & non ualens ſal-
uare eos, uidet quod colunt deum alie
num, & negant deum uerum, facientes
ſibi Meſchiam alium, atq; honorantes
eum. Notabis & hoc, quãdo egreſſuri
ſunt Iſraëlitę de captiuitate, contingẽt
multa & magna miracula, & non erit
uirtus ulla in magnatibus huius terræ
ut impediãt eos, quin & deus ipſe edu-
cet fontes multos in deſerto, in monti-

bus & in medio uallíum: nec íſtud tan
tum faciet, ſed & arbores ſuccreſcere
faciet in deſertis quæ umbram tranſe-
untibus præbeant, ne æſtus & ſol per-
cutiat eos: quemadmodum ſcribitur
Iſa. 41. Aperiam in excelſis locis flu-
mina, & intra ualles ſcaturigines fon-
tium. Ponam deſertũ in ſtagna aqua-
rum, & dabo in ſolitudine cedrũ, ſit-
tim, hadas atq; oliuam &c. Durabũt
autẽ in ſolitudinibus illis aquæ & ar-
bores magnæ in perpetuum, dicentq;
homines huius mundi cum trãſierint
per eas: Iſta fecit deus pro honore Iſ-
raẽl, confitebunturq; nomini domini
in æternũ pro iſto miraculo. Scriptum
proinde eſt in Iſaia.: Suſtinentes do-
minum mutabunt uires, renaſcentur
pennæ ueluti in aquilis. En Iſraẽlitæ
qui in captiuitate iſta expectant do-
minũ & nullas habent uires, rurſum
commutabunt robur, haud ſecus
quam lignum aut arbor, quæ ſi preci-
ſa fuerit, iterum immutata renouatur,
ſic Iſraelitæ itetum aſcendẽt in terram
ſuam

ſuam, perinde ſicut aquila, quę ſi per-
uenerit ad decimũ annum, eleuat ſe-
ſe in ſuperficiem firmamenti &c. ut ſu-
pra quoque memoraui.

Chriſtianus.

Et quis oſtendet uobis uiam de ter-
ris illis remotis, in qbus diſperſi eſtis,
uſque ad Ieruſalem?

Iudæus.

Deus itineris noſtri dux erit, ut ne
ſtulti quidem deuiare à recto itinere
poſſint. Siue enim quis itineribus cur-
rendis aſſuetus fuerit ſiue non, nemo
in ipſa uia aberrare poterit, quin re-
cto tramite uerſus Ieroſolymam con-
ceſſurus ſit, nec obſtabunt ſolitudines
ſqualidę, in qbus olim habitauerũt be-
ſtię malæ. Tunc enim quãdo Iſraëlitæ
tranſituri ſunt, nulli erũt in eis leones
neq; beſtię aliquæ feroces. Rurſum di-
cit Iſaias in alio loco: Qui ſunt iſti qui
ueluti nubes uolant, & ueluti colũbæ
ad habitacula ſua? dicitur autem id
de cœtibus Iſraël, qui aſcenſuri ſunt
undique ex captiuitate & magna fa-
cilitate

cilitate peruenturi instar nubium ad terram suam. Comparauit enim prophetā celerrimum ipsorū cursum nubibus. Dicit pręterea, quod uolabunt uelociter sicut columbæ cum illæ redeūt ad nidos suos. dicit quoque Daniel: Beatus qui expectat & peruenit ad dies mille, trecētos & triginta quinque. Tunc enim primum ueniet Meschias & rediget falsum cultum deorum in nihilum, eliminabitq; de mundo, & postea congregabit dispersum populum suum Israēliticum in desertum populorū, iuxta illud quod scriptum est: Et ducam eum in desertum, atque loquar super cor eorum: postea ducet Israelitas in terram suam. Sicut enim Moses redemptor primus duxit Israēlitas in deserto quadraginta annis, ita faciet redemptor nouissimus sicut scriptum est Hoseæ 2. Cantabit ibi instar dierū adolescētiæ eius & secundum diē quo ascendit de terra Aegypti. Post hæc omnia quiescent in terra sua, & lætabuntur in domino deo suo atque

atq; in Dauid rege suo. Beatus qui expectauerit & peruenerit ad dies illos.

Christianus.

En transierunt iam à tempore destructionis templi nedum mille, trecenti & 35. anni, sed multo plures, & patres uestri expectauerunt Meschiam in tempore illo, fuitq; hæc cõstans memoratorum uerborum expositio, & tamen nõdum uenit Meschias uester: unde facile infertur, uos iuxta arbitrium uestrũ peruertere scripturas. Porro alia uerba quæ citasti ex Isaia, figurati'ue sunt intelligẽda non iuxta corticem literæ.

Iudæus

Scriptum est quoque Isaiæ 49. Sic dicit dominus, redemptor Israël et sanctus eius ad eum cuius anima contemnit̃, & in abominatione est gentium, & dominantium est seruus: reges uidebunt & consurgent principes & adorabunt propter dominum qui est fidelis, & sanctum Israël qui elegit te. Sic dicit dominus: in tẽpore gratuitæ uoluntatis exaudiui te & in die salutis adiuui

adiuui te. Ego cuſtodiam te & dabo te in fœdus populi, ut reſuſcites terrã & in hæreditatem accipias poſſeſſiones deſolatas, ut dicas uinctis, exite, et his qui in tenebris ſunt reuelamini: iuxta uias paſcentur, & in omnibus locis excelſis erit paſcua eorũ. Non eſu rient neque ſitient, nec percutiet eos æſtus aut ſol, ſed miſerator eorũ ducet eos, & ad fontes aquarum perducet eos. Ego ponã omnes mõtes meos in uiam, & ſemitæ meæ eleuabunt. Ecce iſti à longe uenient, & ecce iſti ab aquilone & à mari, & iſti de terra auſtrali. Implebuntur inquam iſtæ ſententiæ quando dominus eduxerit Iſraëlem, de captiuitate. Contemptibilem in anima, dicit deus propter Iſraelem, qui contemnitur à gentibus & in abominatione earum eſt atque tot dominantium ſeruus: ſed futurum eſt ut reges intueantur eum, conſurgantque à conſpectu eius & principes adorabunt eum: idq; facient propter dominum, qui eſt fidelis auxiliator Iſraëlis.

Vt

Vt resuscitẽt terram, hoc est, restaurẽt desolationes terræ Israël, & possideãt hæreditates toto tempore captiuitatis desolationi subiectas. Dicens uinctis: Exite de captiuitate, sunt enim Israëlitæ ueluti uincti qui non habent ullam uirtutem exeundi de captiuitate & potestate gentium. Haud secus captiuitas ipsa comparatur tenebris. Pascentur proinde, quoniam ubicq; inuenient quantum illis satis fuerit, dum egressi fuerint de captiuitate, etiã in locis excelsis, ubi alias pro pecoribus nullum pascua inueniri solet propter defectũ aquæ & in locis ubi alij uiatores nihil assequi possunt, isti inueniẽt omnem sufficientiam, nullibi passuri famem aut sitim, domino prouidente illis necessaria, qui & propter eos aperiet in solitudinibus fontes & faciet crescere pro commodo eorum arbores frugiferas. Et hæc omnia miraculose illis cõtingent. In omnibus locis etiam solitudinum per quas transituri sunt, scaturiẽt fontes aquarum. Ponam denicq;

(dicit

(dicit ipſe) omnem uallem in ſublimiorem locũ, quin & omnis mons & collis humiliabunt̃, idq; miraculoſe, ne ſcilicet in itinere ſuo cogãtur aſcendere & deſcendere ad fatigationẽ. Et hæc ad literã. Poteſt quoq; figuratiua eſſe locutio, qd ſcilicet per iter illud prolixũ nõ fatigabunt̃. Aſcẽſus enim & deſcenſus fatigant ſupra modum uiatorem. deus ergo addet illis robur, ne ullo modo fatigent̃. Subijcit, pinde propheta: per mõtes meos & ſemitas meas. Siquidẽ deus nouas faciet uias per ſolitudines ubi antea nullum fuit iter. Et quando rurſum additur: Ecce iſti &c. recordat̃ quatuor plagarum orbis, in quas Iſraelitæ ſunt deiecti. Per mare intellige Occidẽtem, & per terram Sinim Meridiem, ibi enim habitant Sinei, qui à filijs Chanaan deſcenderunt.

Chriſtianus.

Et quid futurum eſt poſtquam collecti fueritis in terra Iſrael? ædificabũt ne ciuitates & colent terram?

Iudæus

Iudæus

Scriptum eſt: Aedificabunt filij alienigenæ muros tuos,& reges eorum miniſtrabunt tibi, quoniam in furore meo percuſſi te,et ex benignitate mea miſertus ſum tui. Gentes in terra tua ædificabunt muros tuos & facient opus tuum: eo enim tempore quo indignatio mea incubuit tibi, fuiſti redacta in ſeruitutem nationum: at tempore beneplaciti mei uiciſſim gentes ſeruient tibi,ſicut & reges earum. Apertę erũt portæ tuæ iugiter die ac nocte, nec unquam claudentur, ut adducant ad te facultates gentiũ, regesq; earũ pariter conducentur. Apertæ inquit erunt portæ, quoniam futura eſt pax in uniuerſo mundo. Ibunt per noctem propter calores, & reges pariter ſeſe conducẽt,ut ſcilicet ueniant ante Meſchiam ſicut ſerui ante dominũ ſuum. Siquidem mos eſt regum quando pedites aut equites incedũt, ut cauſa honoris conducantur à principibus. Gloria libani ad te ueniet, abies, buxus &

ulmus pariter ad ornandũ locum ſanctuarij mei, & locum pedum meorum honorabo. Aedificabunt enim ex lignis libani ſanctuarium, quod conſtitutum eſt è regione ſolij maieſtatis: & cum ſolium maieſtatis ſit ſedes dei, cõſequens eſt quod ſanctuarium ſit ſcabellum pedum eius, quin & porta cœli eſt ſupra ſanctuarium, & ipſum eſt ueluti umbilicus mundi, & terra Iſraël poſita eſt in medio mundi, & Ieruſalem in medio terræ Iſrael, & ſanctuarium in medio Ieruſalem, & templum in medio ſanctuarij, arca autem in medio templi, & templum ſanctitatis uocatur ſolium maieſtatis. Rurſum dixit deus ad Iſaiam. Ecce ego colloco in carbũculo lapides tuos, fundaboq; te in ſapphiris. Ponam cryſtallum feneſtras tuas & portas tuas lapides igne rutilantes atq; omnes terminos tuos lapides deſiderabiles: et filios tuos ponam doctos à domino. Fieri itaq; poteſt, quod uerba iſta ad literam impleantur, aut certe figura ſint per quam exprima-

exprimatur magnificentia quam habi
turus est Israël & abundantia bonita/
tis, quod etiam si uellent in diebus il/
lis extruere possent ædificia sua lapidi
bus præciosis. Omnes denicp filij eius
erunt docti à domino, & non docebit
ultrà uir proximum suum.

Christianus.

Figuratur per ista uerba Ierusalem
cœlestis, aut certe significatur per ea
congregatio & ecclesia fidelium, quæ
est Ierusalẽ spiritualis: sed cupio ut ali
quid amplius mihi narres de hac re.

Iudæus.

Rursum dicit Isaias. Stabunt alieni
& pascent oues uestras, atcp filij alieni
genæ erunt agricolæ uestri & uinito/
res uestri: uos autem uocabimini sacer
dotes domini, ministri dei nostri dice/
tur uobis, substantiam gentium come
detis. Intelligis ne uerba ista?

Christianus.

Non clare intelligo: tu igitur dig/
neris mihi dilucidius explicare.

Iudæus.

Ecce ſurgent alieni de loco ſuo & ueniẽt ut ſeruiãt nobis: nos uero non cogemur facere miniſteria noſtra, ſed filij alienigenæ faciẽt ea, quo nos libe riores ſimus ad ſeruiendũ deo. Præte/rea ſubſtãtiam gentium comedemus, quia præter id quod nobis ſeruituræ ſunt in terra noſtra, adducent nobis quoque munera, aurum & argentum atq; omne bonum de terra ſua, & nos non cogemur ut egrediamur de terra noſtra pro mercatura exercenda & lu cro acquirendo: ſiquidem in terra noſtra potiemur bonis mũdi. Rurſum dicit propheta: Et cognoſcet in gen/tibus ſemen eorum, atq; progenies eo rum in medio populorũ: omnes qui uiderint eos, agnoſcent eos, quod ſint de ſemine cui benedixit dominus. Cumq; iuerimus per terras gentium deambulatum aut ad negociandum, etiam ſi illis non opus habituri ſimus, cognoſcemur ob magnos honores in quibus tunc erimus, incedemusq; ho/norifice ueſtiti, & dicturi ſunt homi/

nes de nobis: iſti ſunt filij Iſraël, iſti ſunt ſemen cui benedixit dominus. Sed & iuuenes noſtri ibunt pro deſiderio ſuo ad cõtemplandum terras gentium. Deus quoque innouabit aërem bonum, ita quod Iſraëlitæ ſani uiuent multis annis. Adijciet quoque terræ uim ſingularem, ſicut dicit̃: Ecce ego creo cœlos nouos & terram nouam, & non memorabuntur priora.

Chriſtianus

Morientur ne homines in terra illa, aut uiuent in perpetuum?

Iudæus.

Non morientur gladio, quia non erit ibi bellum, neq; erit mors naturalis niſi poſt multos annos, quando ſcilicet homo fuerit plenus dierũ. Cum autem mortuus fuerit non flebunt ſuper eo, ſicut ſcriptum eſt: Non audietur in Ieruſalem ultrà uox fletus aut uox clamoris. In tempore quoq; illo non dicent de ſene quod impleuerit dies ſuos, donec attigerit trecenteſimum aut quingenteſimum annũ & ul

trà, quales etiam fuerunt ętates primę in principio mũdi. Dies autẽ illi qui iam in mundo reputantur pro ſenectute, tunc erunt dies iuuentutis, cenſebunturq; homines tunc ueluti pueri creſcentes, ſicut ſcriptum eſt: Adhuc fructificabunt in ſenectute, pingues & florentes erunt, contrario ſcilicet more ſenum: unde & alibi ſcriptum eſt: Puer centum annorum morietur, hoc eſt, ſi moriatur aliquis in centeſimo anno, q̃d fiet propter iniquitatem eius, dicent de eo, quod puer mortuus ſit. Exponit autem idipſum in hunc modum: Qui peccauerit filius cẽtum annorum, maledicetur, quaſi dicat, maledictio dei erit ſuper eũ. Tunc nõ ædificabunt & alius inhabitabit, ſicut nunc fit, neque plantabunt & alius comedet, ſed iuxta dies arborum erunt dies populi mei, hoc eſt, electorũ meorum, quoniã illi dũtaxat habebũt longiſſimos dies, idq; non ſine miraculo, non autem reliqui populi. Vnde Ionathan interpretatus eſt eũ locũ in hunc modum

modũ: Viuent inſtar dierum arborũ. Rabini autẽ noſtri aiunt, arborẽ uitæ durare quingentis annis. Sunt etiam qui dicunt futurã mutationẽ aliquam in natura ſegetis tempore redemptoris, quod ſcilicet in uigore conſeruabitur inſtar uitium, & non erit opus ſingulis annis nouum ſeminare frumentum, ſed una dũtaxat uice ſeretur ſicut uitis ſemel plantatur: & poſtquã collectum fuerit frumentũ, ſeges ipſa ſeu culmi manebunt uirentes in ſequentem annum. *Chriſtianus.*

In quo loco ſcripturæ inuenerunt iſtud rabini ueſtri?

Iudæus.

In Hoſea. Is em̃ ſic ait: Cõſeruabũt frumẽtum & florebũt inſtar uitis. In tẽpore quoq; illo, ſi poſtulauerint à deo benedicto pluuiã, dabit eis q̃ tũc fuerint. Dabit et unicuiq; herbas in agro, p uoto ſuo. Dicũt p̃terea magiſtri noſtri, q̃d illo tẽpore cũ Iſraëlitæ fecerĩt uolũtatẽ dei, faciet et ipſe uolũtatẽ eorũ, ita ut ſi gſpiã ſolus opus habuerit pluuia,

daturus sit illi soli pluuiã: aut si aliquis eguerit pluuia pro herba una in agro aut horto suo, daturus sit illi herbę soli pluuiã. Et hoc est quod dicitur Zach. decimo: Postulate à domino pluuiam, & pluuiã copiosam dabit eis, unicuiq; herbę in agro. *Christianus.*

Quia incidisti in Zachariam, dic mihi quomodo intelligas uerba ista quæ in eo scribuntur: Nunquid cõuertetur uniuersa terra quasi in planiciem?

Iudæus.

Dicam tibi. En cuncta terra circum Ierusalẽ, quæ nũc est montosa, ut apud Psalten quoq; habetur, tunc erit plana instar planiciei campestris, eleuabit̃q; & eminebit supra uniuersam terrã, etiamsi iam quoq; sit eminẽtior omni terra Israël propter montes qui sunt in circuitu eius, ob quos altitudo eius uideri nequit: illo autem tempore quando tota terra per circuitum eius complanabitur, uidebitur eminentia eius ultra omnes terras. Quapropter & in prophetia Isaię sic habetur: Erit mons domus domini

mini paratus in uertice montiũ, eleua/
bituŕq; ſupra colles. Quin & multi a/
gri qui iam uicini ſunt Ieroſolymę, tũc
erunt intra mœnia urbis, & urbs illa ex
tructa deinceps nunquam diruetur, ſi/
cut ſcriptum eſt: Ecce dies ueniunt di/
cit dominus, & ędificabitur urbs domi
ni à turri Hananeel uſq; ad p̨portam an/
gularem &c. nõ deſtruetur neq; dirue/
tur in ętternum. Dicitur quoq; in Pſal/
mo: Si dominus nõ ędificauerit domũ,
fruſtra laborant qui ędificant eam: hoc
autem dicit de ſanctuario & de ciuita/
te Ieruſalem. Ecce ab illa die qua deua/
ſtata eſt domus domini, & in captiuita/
tem ducti ſunt Iſraẽlitæ & urbs deſtru/
cta, fuit Ieruſalẽ iam reædificata, & iam
rurſum deſtructa, quia fuit in poteſtate
Idumæorũ, & poteſtate Iſmaẽlitarum,
& p̨ ſingulos annos bella excitata ſunt
propter eam. Iſti extruũt eam, & illi rur
ſus deſtruunt eam, eo quod non ſit uo/
luntas domini, quod gẽtes cõſtructam
eam ſeruent, & ideo fruſtra laborãt qui
ędificant eam, & fruſtra mane ſurgunt

qui cuſtodiunt eam. Primum Idumæi ſubegerunt Ieruſalem: poſtea illis quieſcentibus ſuperuenerunt Iſmaëlitæ & multa bella geſſerunt cum Chriſtianis acceperuntq; urbem de manu eorũ, & continuũ fuit inter eos bellũ, durabitq; illud diſſidiũ, labor & conatus pro urbe poſſidenda, donec uenerit redemptor & rex Meſchias, cui tradet dominus deus Ieruſalem citra omnẽ laborẽ.

Chriſtianus.

Aedificabitur ne tunc ciuitas & templũ, ut ea Ezechiel uidit in ſpiritu prophetico?

Iudæus.

Etiam. Siquidẽ dicit in hunc modũ. In uiceſimoquinto anno captiuitatis noſtrę, in principio anni in decima mẽſis, in ipſa die duxit me deus ad terram Iſraël, & ſtatuit me ſuper montẽ excelſum ualde, ſuper quẽ erat quaſi ędificium ciuitatis à meridie. Quoniam in die propitiationis remittet deus iniquitatẽ Iſraël, & peccati eorũ nõ recordabitur amplius. Aedificabitq; templũ in monte, & urbs Ieruſalem uicina erit ei à meridie

ridie. Ibi oſtendit dominus Ezechieli ſtructurã templi futuri, ut non deficiat ſpes ipſorũ Iſraëlitarum, ſed ſciant ſe redituros in terrã ipſam, habitaturoſq; in ea ſecure. Et erit ſtructura templi multo maior q̃ fuerit à principio, tam & ſi in figura & diſpoſitione nõ diſcrepatura ſit. *Chriſtianus.*

Habuit Ezechiel hanc uiſionem in ipſa captiuitate Babylonica, antecq̃ extrueretur domus ſecunda, ideo non poteſt intelligi de ædificio templi tertij. Rurſum hic quero à te, quo anni tempore Iſraëlitę cõceſſuri ſint in terrã ſuam, poſtq̃ uenerit Meſchias ueſter.

Iudæus.

Iam id dixi tibi, nẽpe q̃ in die propitiationis. Tũc eñ remittet deus iniquitatẽ Iſraëlis. Sed in mẽſe Niſan liberabunt̃, q̃ mẽſis et antea cũ liberarent̃ de Aegypto initiũ fuit redẽptionis. Ante Niſan quidẽ egredient̃, & aſcendẽt uerſus terram promiſſionis, at in prima die mẽſis illius cõſummabit̃ ędificiũ templi, dedicabunt̃q̃ altare in ipſa die. Et cum fuerint

rint in ipsa profectione, iudicabit eos deus in deserto, sicut scriptum est: Viuo ego dicit dominus deus, & educã uos de populis, congregaboq; uos de terris in qbus dispersi estis, & ducam uos in desertum populorum, & iudicabo uos ibi facie ad faciẽ sicut iudicaui patres uestros in deserto terrę Aegypti. Cuius loci sensus hic est: Cum eduxero uos de populis, non ducam uos ad terram Israël, donec iudicauero uos in deserto populorũ: ibi enim sumam ultionem de uobis & perdam rebelles & iniquos quosque quos inuenero in uobis: accipiam iudicium meum ex uobis in loco ubi nullus inuenitur homo, qui trãseat aut redeat, ne scilicet gentes uideant malum uestrum, lætenturq; super uobis. Dicit autem, facie ad faciẽ, id est, inter me & inter uos unicè sine ullo mediatore.

Christianus.

Credent ne tunc omnes gentes in unum deum?

Iudæus.

Non erunt tunc uariæ fides in orbe sicut

ſicut nunc, ſed cõuertetur ad populos labium electum, ut omnes inuocẽt in nomine domini, ſeruiantq; ei humero uno. Tunc enim implebitur id quod ſcriptum eſt. Ad congregandum omnes gentes, ut ueniant & uideant gloriam meam. Ponam in eis ſignum, & emittam ex eis reliquias ad gentes, ut annũcient gloriam meã, & adducant cũctos fratres ueſtros ex omnibus gẽtibus, munus domino, in equis & curribus. Quaſi dicat: ego efficiã, ut ueniant omnes gẽtes cũ Gog & Magog, uideantq; gloriam meam qua glorificabor in eis, & reſiduos aliquos faciã, qui pergant in omnes terras & annũcient gloriam meam in gentibus, quæ non uenerunt in Ieruſalem. Cumque audierint iſtud grande miraculum, quod fecit deus in caſtris Gog & Magog, adducent filios Iſraël in equis & curribus, pro munere ad dominum, adducentque eos pulchre ueſtitos, equis & curribus impoſitos & ſtabit ſermen Iſraël cunctis diebus ſeculi, nec

unquam

unquam peribunt Iſraẽlitę aut in exili
um ducentur de terra ſua, ſicut cogita
uerant gentes illæ quæ uenerant cum
Gog & Magog ad oppugnandumle
roſolymam, quę cogitauerant abduce
re Iſraẽlem & abolere nomen eorum.
Rurſum dicit propheta: Et ueniet om
nis caro, ut adoret ante faciem meam
ait dominus. Omnes enim ex cunctis
nationibus relicti, uenient ſingulis an
nis Ieroſolymam, ut adorent regẽ cœ
li, celebrentq; feſtiuitatem tabernacu-
lorum: dicit ſignanter feſtiuitatem ta-
bernaculorum, quod prælium Gog &
Magog futurum ſit in illo tempore.
Venient quoq; gẽtes ex omni plaga,
ut quærant pacem Iſraẽlis, afferentes
eis munus, ſicut ſcriptũ eſt: Sic ait do-
minus: ecce ego extendo ad eam, ſci-
licet Ieruſalem, quaſi fluuium pacem,
& quaſi torrentẽ inundantẽ gloriam
gentiũ. Non quod noceat inſtar in-
undantis torrẽtis, ſed ſicut torrens in-
undans uenit repente, ſic ſubito ueni-
et ad eos gloria, id eſt, opes gentium.

Et

Et cunctis diebus ſeculi nationes mũ/di ſeruient Iſraẽli, & Iſraelitæ dominiũ habebũt in hoſtes ſuos, ulciſcenturq; ſeruitutẽ illam qua gentes abuſę ſunt ſeruitio eorum cunctis diebus captiui/tatis. Sed & iam cunctæ gentes q̃ non ſeruiunt Iudæis debitores ſunt mortis & exterminio dignæ, ſicut ſcriptũ eſt in Iſaia: Surge & illuceſce, quia gens & regnum quæ non ſeruierũt tibi, in/teribunt. Omni ergo tempore quo ſer/uitia exhibent Iſraëlitis, habent ſpem erectam, ſicut dicitur: Et ſtabũt alieni & paſcent oues ueſtras: & filij alieni/genæ erunt agricolæ & uinitores ue/ſtri. Vnde patet, uos debere nobis ſer/uire omni hora, ad implendũ illud q̃d dicit̃: Maior ſeruiet minori. Eſt quoq; ſcriptum apud uos, quod dixerit ſan/ctus Iohannes: ſunt in honore habẽdi Iudęi, nã ſalus noſtra uenit ex eis.

Chriſtianus.

Illud poſtremũ falſum eſt, quoniam non ſcriptum eſt in libro Iohannis, q̃d uos Iudæi honorãdi ſitis à Chriſtianis, ſed

ſed tu addidiſti illud uerbis Meſchiæ noſtri, qui illud nõ dixit. Porro hactenus mihi non dixiſti, quis ſit Gog & quis Magog, & quando futurum ſit bellum eorum contra Iſraëlitas.

Iudæus.

Magog nomẽ eſt proſapię, & Gog nomen regis regnãtis in illa natione. Venit autem Magog ex filiis Iaphet. Et ecce aiunt, quod à diebus Alexandri regis Græcorum fuerunt poſteri Magog clauſi in extremitate Aquilonis, quos ibi Alexander clauſit intra mõtes unde hactenus non ſunt egreſſi, ſed egredientur tempore ſalutis, poſtquam Iſraël egreſſus fuerit de captiuitate. Sic enim ſcriptum inuenimus, quod Alexander Macedo clauſerit Gog & Magog intra montes magnos & altos, ex quibus nullus patet exitus niſi in uno duntaxat loco, ubi conſtituit ædificium fortiſſimum, cuius muri ſunt ferrei, ut nemo hinc poſſit egredi. In illo quoq; muro fecit mirabili induſtria homines ferreos, qui

qui iugiter ueluti malleis & ſecuribus percutiunt ſuper murum ferreum, ut homines qui intra montes latent, putent ędificium illud perpetuo continuari & fortificari, ne ulli eorũ unquam pateat exitus. Et ædificium illud non diruet̃ neq; exitus aliquis fiet, donec ueniat dies ille magnus & horribilis quãdo domino placuerit ut hinc egrediantur: tunc enim diruentur montes, cadent gradus, & totus murus corruet in terrã. Nam ſic dicit dominus deus: Ecce ego ad te Gog, & educam te & omnẽ militiã tuã, equos & equites indutos ornamẽto multiphario, congregationem magnã cum clypeis & ſcutis & qui omnes tenent gladios. Perſæ, Aethiopes & Phutei cum eis, qui omnes ſcutum habent & aleam. Gomer & cũcta agmina eius, domus Thogarma, latera Aquilonis. In die illa cum ſederit populus meus Iſraël, cõfidenter, tu ſcies & uenies de loco tuo de lateribus Aquilonis, tu & populi multi tecũ. Aſcendesq; contra popu-

lum meum Israël quasi nubes ad operiendũ terram, & erit in die illa cõmotio magna super terrã Israël. Cõmouebunt enim à facie mea pisces maris & uolucres cœli, bestię agri & omnia reptilia atq; cuncti homines qui sunt in superficie terræ, & diruent montes, cadẽt gradus atq; omnis murus corruet in terrã. Et uocabo cõtra eũ in cunctis montibus meis gladiũ dicit dominus deus, gladius uniuscuiusq; stringetur in fratrẽ suum.

Christianus.

Mirabilia sunt ista uerba prophetę: sed prosequere sermonẽ tuum, & narra quicquid nosti. *Iudæus.*

Sequitur: Iudiciũ subibo cum eo in peste & in sanguine, sed & pluuiã inundantẽ & lapides grandinis, ignem & sulphur pluam super eum & super populos multos qui sunt cum eo. & magnificabor atque sanctificabor & cognoscar in oculis gentium multarum, cognoscentq; quia ego dominus. Kursum dicit dominus: ecce ego

contra

contra te Gog, & retundam te & ſex pœnis afficiam te, faciamq; te aſcendere de lateribus Aquilonis, & excuciam arcum tuum de manu ſiniſtra tua, ſed & ſagittas tuas proñciam de manu tua dextra. In mõtibus Iſraël cades tu & omnia agmina tua & populi qui ſunt tecum: uolatilibus & omni pennato atque beſtijs agri tradidi te in cibum. Ecce dicit futurum in illo bello magnum tumultum, cui & Zacharias alludit, qui in prophetia ſua ſic habet: Rumpetur mons oliuarum. Item gladius cuiuſque ſtringetur in fratrem ſuum in illo tumultu domini, nec relinquetur ex eis niſi ſexta pars multitudinis, & illi ibunt ad omnes terras, ut denuncient gloriam domini in gẽtibus ne ueniãt cõtra Ieruſalem. Vel, iudicabit eos ſex iudicijs, nempe, peſte, ſanguine, pluuia inundante, lapidibus grandinis, igne & ſulphure. Quod autem dicit, piſces maris & uolucres cœli & c. id hyperbolice noueris dictũ, ad indicandũ magnitu-

dinem futuri tumultus.

Christianus.

Quare intelligis tu id quod de piſcibus maris dicit̃,&c. hyperbolice,reliquã aũt prophetiæ partẽ exponis ſecũdũ literã? Et ubi queſo ſcriptũ habet̃, quod Alexander rex Greçorum clauſerit filios Magog intra montes? Sed continua prophetiã iſtam, ut cœpiſti.

Iudæus.

Iterum dicit Ezechiel: Et egredient̃ habitatores ciuitatum Iſraël & ſuccendent atq; comburent arma,clypeos & haſtas,arcus & ſagittas, baculos manuum & lanceas,ſuccendent inquam in eis ignem ſeptem annorum. Et non portabunt ligna de campo, neq; ſecabũt de ſyluis, ſed ſuccẽdent ignẽ cum armis,hoc eſt,non erit illis opus ut ſecent ligna ex ſyluis, ſed ſatisfaciẽt eis arma bellica. Dicit præterea: Et erit in die illa, dabo ipſi Gog ibi locum ſepulchri,nempe in Iſraël, in ualle tranſeuntium ad orientem maris, & obturabunt tranſeuntes nares, ſepelientq; eos

eos ibi domus Israël, quatenus purgent terram septem mensibus. Fœtor occisorũ faciet, ut transeũtes per uiam obstruãt & claudãt nares suos à fœtore illo pessimo. Occupabunturq; populus terræ in sepultura eorum septẽ mensibus, etiam gẽtes quæ ad adorandum uenerint, egrediẽtur extra Ierusalem in uallem Iehosaphat, ut uideant cadauera exercitus Gog & Magog, qui inique egerunt conta deum. Et quamuis sepeliant eos domus Israël quatenus repurgent terram septem mensibus, possibile est, quod uideant in illis septem mensibus iudicium illorum impiorum hominum, quoniã uidebunt cadauera eorum plena uermibus corrodentibus eos, & ignem ardẽtem in eis, sicut scriptum est: Egredientur et uidebunt cadauera hominum illorum qui peruerse egerunt contra me, quoniam uermis eorum non morietur, neq; ignis eorum extinguetur.

Christianus.

Multiplicasti hactenus uerba de uarijs

rĳs rebus,uellẽ ut ea mihi nũc cõpendio quodã repeteres, q̃ hic & ſupra in mediũ adduxiſti. *Iudæus.*

Faciã, referamq́ tibi quindecim reſponſiones, quinque ex ſcriptura & quinq́ ex Cabala & quinque ex oculari demonſtratione. Ex quinq́ quæ ex ſcriptura adducuntur, hæc eſt prima: Scriptũ habeẽ, q̃d omnes congregabuntur de quatuor plagis terræ ut ueniant in Ieruſalem,& non manebit reſiduus uel unus ex eis in terra aliena,colligamq́ eos ſuper terram ſuam, & neminem relinquam ibi amplius &c. In diebus autem templi ſecundi nõ ſunt cõgregati de Iſraẽl niſi ut ſcriptum habetur,omnis congregatio pariter quatuor myriades, duo milia,trecenti & ſexaginta. Et pro conſolatione noſtra dicitur, quod Iſraelitæ congregabuntur in diebus ſalutis ex inſulis ipſis,de Elã,de Sinear,& Hamath: tempore autem domus primæ non uenimus quod unus ex eis translatus fuerit ad inſulas maris, & ex conſequenti

quenti nullus hinc fuit recollectus.

Christianus

Non est in ore uestro ulla ueritas qui pro libito uestro peruertitis loca scripturę. Siquidem memorata scriptu rę loca intelligenda sunt de congrega tione dispersionis Babylonicę: de qua sic scriptum legimus in libro Ezre: Re cordare quæso uerbi quod precepisti Mosi famulo tuo dicens: uos pręuari/ cabimini, & ego dispergã uos in po/ pulos, et reuersi ad me custodietis p̃ce pta mea, facietisqúe ea. Si fuerit expul/ sio uestra usque ad cœlorum extremi tatem, inde congregabo uos & redu/ cam ad locum quẽ elegi ut ibi ponerẽ nomen meum. Quod si obieceritis, dominum dixisse in Ezechiele: Con/ gregabo eos ad terram suam, & non relinquam ex eis ullum: tempore au/ tẽ Ezrę non omnes Israëlitæ redierũt ad terrã suam: respõdeo istud nõ esse uerũ, cũ Ezra sic dicat: Et habitauerũt omnes Israëlitę in ciuitatibus suis et c.

Est præterea notandū quod scriptum habetur in Deuter. de captiuitate Babylonica: Et reducet dominus deus tuus captiuitatem tuam & miserebit tui, & conuersus congregabit te ex cunctis populis, ad quos dispersit te dominus deus tuus. Si fuerit expulsio tua in extremitate cœlorum, inde congregabit te dominus deus tuus, atque inde assumet te. Et introducet te dominus deus tuus in terrā quam possederunt patres tui, & in hæreditatem accipies eam.

Iudæus.

Si tu uolueris in hūc modū carpere uerba mea, nō loquar amplius coram te de hac re.

Christianus.

Ne quæso feceris istud, quoniā ponam digitum super os meum.

Iudæus.

Responsio secunda inuenit in Ezechiele: Non polluētur amplius in immundicijs & abominationibus suis &c. Et Dauid seruus meus regnabit super eos, habebuntq; omnes ipsi pastorem

ſtorem unum: & ponam ſanctuarium meũ in medio eorũ in ppetuũ. Tertia cõmemoratã in Iſaia pro cõſolationi/bus Zion: Et ædificabũt filij alieni muros tuos & c. In cõſtructione autẽ templi ſecundi non permiſſi ſunt Iſraëlitæ ut iuxta uoluntatem ſuam extruerent templum, ſed continuo bellis fuerunt laceſſiti, quo ſic impedirentur in ædificando: ſicut ſcriptum eſt: Vna manu faciebant opus & altera tenebant gladium. *Chriſtianus.*

Ne quæſo moleſte feras, ſi uel hac uice loquar. Ecce Cyrus rex Perſarũ qui fuit alienigena, fecit extrui domũ domini, & permiſit filijs Iſraël ut redirent in terram ſuam & propterea memorata prophetia fuit impleta ſecundum literam in templo ſecũdo, quod per alienigenas iuxta Iſaiæ uaticiniũ, ſed non ſine iuſſu dei, fuit extructum. Sed perge & narra mihi quartam reſponſionem. *Iudæus.*

Scriptum eſt pro conſolatione noſtra: Et apertæ ſtabunt portæ tuæ iugi

ter per diem & per noctẽ. Pro diebus autem templi ſecundi ita ſcriptum habetur: Non aperiebantur portæ Ieruſalem donec incaleſceret ſol, quin & quam diu ſtatus eorum durabat, claudebant fores.

Chriſtianus.

Loquitur ibi propheta allegorice aut hyperbolice, ſicut quoque ibidem dicit: Non habebis ſolem pro luce diei &c. loquere iam tu.

Iudæus.

Quinta reſponſio habetur in Iſaia pro cõſolationibus noſtris: Siquidem gens & regnum quæ non ſeruierint tibi, peribunt: in diebus autem templi ſecundi fuerunt iugiter oppreſſi ſeruitute à regibus gentium, ſicut ſcriptum eſt: Ecce nos hodie ſeruitute premimur, & terra quam dediſti patribus noſtris ut edant de fructibus eius ſatientur q́ plenitudine eius, en nos hodie in ea ſumus ſerui.

Chriſtianus.

Iam dixi q̃d totus ille Iſaię locus intelligẽdus eſt allegorice aut hypbolice.

Iudæus

Iudæus.

Narrabo tibi nunc quaſdam reſpõ-
ſiones ex Cabala.

Chriſtianus.

Et ego libens auſcultabo uerbis tu-
is, ſi modo ueritatem & non mendaci
um dixeris. *Iudæus.*

Prima ex Cabala reſponſio eſt: Sic
dixerunt ſapientes noſtri, quod in die
bus Meſchiæ cõburent ligna, in exer
citu Gog & Magog collecta, ſeptem
annis, ut etiam ſeptem illis annis non
opus habituri ſint alijs lignis cum ita
ſcriptum ſit: Armis ſuccendent ſeu nu
trient ignem & c. *Chriſtianus.*

Non dixit Ezechiel quod ſeptem
annis combuſturi ſint ligna bellica, ut
alijs lignis non ſint opus habituri, &
idcirco uerba ſapientum ueſtrorum
ſunt ficta & non uera. Eſt præterea
dicendũ, prophetiam illam eſſe figu-
ram quandam obſcuram, cuius inter-
pretatio nec uobis nec adhuc nobis ſa
tis eſt clara.

Iudæus.

Secunda

Secunda est. Aiunt prophetæ, tempore Meschiæ exiccandum Nilum fluuiũ Aegypti in uno loco, & fluuium Euphraten in septem locis, quatenus scilicet redemptis Israëlitis pateat trãsitus. Cum ita scriptum sit in Isaia: Et excitabit dominus linguã maris Aegypti, ut pateat iter reliquijs populi eius. Tertia: dicunt prophetæ quod in diebus Meschiæ rũpendus sit mons oliuarum per medium uersus plagam orientalem, diuidendus scilicet in duas medietates. Vna medietas inclinabitur uersus aquilonem & altera uersus meridiem: per rupturam uero seu hiatum curret fluuius magnus: cum ita scriptum sit in Zacharia: Et rumpetur mons oliuarum per medium ad ortum & occasum &c. Et sequitur: In die illa egredientur aquæ uiuæ de Ieru salem. Quarta proponitur in Ezechiele, quod scilicet templum reædificabitur iuxta figuram & similitudinem suam primam. Quinta in eodem loco explicatur, quod egressuræ sunt

aquæ

aquæ uiuæ de ſanctuario, ad quarum utrancꝫ ripam creſcent arbores frugiferę eſui accõmodę &c. In diebus autem templi ſecundi, nihil horum adhuc factum conſtat.

Chriſtianus.

Verba prophetarum non ſemper intelligenda ſunt iuxta ſonũ dictionum, ſed in ſpiritu & ſecundum allegoriam.

Iudæus.

Quinꝫ reſponſiones quæ colligun tur ex demonſtratione oculari, ex prophetis habentur, qui aiũt, quod omnes populi credituri ſunt in deum, cum ita ſcriptũ ſit: Erit deus rex ſuper omnem terram: in die illa erit deus unus & nomen eius unum: modo autẽ gentes credunt & habent multas fides, faciunꝫ ſicut fecerunt ab initio.

Chriſtianus.

Licet uariæ & multę ſint fides, nihilominus omnes gentes & populi credunt in unum deũ, qui creauit cœlum & terram, exceptis paucis hominibus qui colunt idola. Ex omnibus tamen genti-

gentibus quidã homines inueniuntur qui credunt in dominum cœlorum.

Iudæus.

Secunda demonſtratio ocularis ex prophetis quoque habetur, qui aiunt, quod omnes Iſraẽlitæ erunt in quiete & pace, ſecuri ab omni infeſtatione externorum regnorum : ſicut dicitur in Iſaia : Iurauit dominus, ſi dedero frumentum tuum amplius hoſtibus tuis in cibum: hactenus autem nos ſeruituti addicti ſumus ſub populis. Tertia, dicunt prophetæ, amplius nõ futurum bellum in mundo. Nam ita ſcriptum eſt: Arcum & gladium confringam de terra. Et rurſum dicitur : Non leuabit gens contra gentem gladium, neque diſcent amplius præliari. Hactenus autem belligerantur, iſte populus contra illum, & uir occidit proximum ſuum, rixãturq; inuicem, populus cum populo, princeps cum principe, & omnis terra plena eſt rapina & direptione ſicut à diebus antiquis.

Chri

Christianus.

Cogor hic interrumpere uerba tua atque eisdem respondere: Ecce dictio od, id est, ultra, aliquando in Hebraismo capitur pro, in æternum, aliquando pro tempore magno, & aliquando etiam pro tempore paruo, ut est in illo loco: Non uocabitur nomen tuum ultra Iacob, sed Israël erit nomen tuum: & tamen mox ibidem ter uocatur Iacob. Sic in libro Samuelis dicitur: Non addiderunt Philistæi ultra uenire intra terminos Israël, qui tamen ascenderũt in terram Israël post mortem Samuelis. Sic hic dicitur: Non erit ultra bellum, hoc est, non erit bellum eo tempore quando Meschias uenerit, natusq; fuerit, quemadmodum etiam fuit tempore Augusti imperatoris, quando natus est Christus noster in magna pace, ut homines tunc potuerint confringere & commutare gladios suos in uomeres & lanceas in falces si uoluissent. Is enim loquendi modus consuetus est prophetis.

Iudæus

Iudæus.

Quarta exprimitur quoq; per prophetas, quod pascentur simul lupus & agnus, & leo instar bouis comedet paleas, & puer sugens ludet super foramine aspidis: hęc autem animalia iam nociua sunt à diebus antiquis.

Christianus.

Paulo post respõdebo tibi super hac prophetia.

Iudæus.

Quinta hæc est: Terra Sodomæ redificabitur sicut fuit ab initio, cum ita scriptum sit: Et reducam captiuitatem Aedom & uiculos eius. Ab initio autẽ fuerunt aquæ Sodomæ dulces & irrigantes terram, sicut scriptum est: Et leuauit Lot oculos suos, & uidit totam planiciem Iordanis, quæ tota erat irrigua: nunc autem in hodiernum usque diem aquæ illæ sunt exiccatæ & salsæ. En omnes istas consolationes futuras adhuc expectamus. Faxit deus ut cito ueniant in diebus nostris, Amen, sæla.

Christianus.

Longe digressi sumus à nostro prio ri ser-

rī ſermone, quando loqui cœpimus de bello Gog & Magog. Nunc igitur tu narra mihi quid futurum eſt poſt bellū illud. *Iudæus.*

Occupabūtur in diebus illis omnes inſapientia, ut cognoſcant dominum, ſicut ſcriptum eſt: Implebitur terra cognitione domini. Tunc implebitur id qđ dixit Ieremias: Vox gaudij & uox lætitiæ erit, dicentóq; omnes: Confitemini domino exercituum, quoniam bonus eſt dominus, quoniam in æternum miſericordia eius, & adducent oblationem pro gratiarumactione in domum domini. Non dicit quod adducturi ſint oblationē pro peccato & pro delicto, quia in tempore illo nō erunt inter eos impij & peccatores, ſed omnes agnoſcent dominū. Hinc eſt quod dixerunt Rabini noſtri: Omnes oblationes euacuabuntur in nouiſſimo tempore præter oblationē gratiarumactionis. Præterea in diebus illis nō dicent amplius, Patres comederūt uuam immaturā, & dentes filiorum obſtupeſcēt, quia tunc

peccatores imminuentur, necꝫ peccan
tes in tempore illo peccabunt grande
peccatum. Tunc cognoſcent populi,
quod deus rex eſt ſuper omnia, nec eſt
alius preter eũ, uenientꝫ Ieroſolymam
ut diſcãt iudicia dei & leges eius, quem
admodũ dicit: Venite & aſcẽdemus ad
montẽ domini, ad domũ dei Iacob, &
docebit nos uias ſuas, ibimusꝫ in ſemi
tis eius, quia de Zion exibit lex, & uer
bum domini de Ieruſalem. Ipſe iudicia
decernet inter gentes, & arguet popu/
los multos, contundentꝫ gladios ſuos
in uomeres & lanceas ſuas in falces. Lo
quitur hic propheta de Meſchia. Nam
ſi excitatũ fuerit inter gentes bellũ aut
natę queſtiones, ueniẽt in iudiciũ ante
regem Meſchiã, qui erit dominus om/
nium populorum, & ipſe arguet eos, di
cetꝫ ad eum qui reus inuentus fuerit:
Corrige prauitates quas feciſti contra
illum qui te prouocauit ad iudiciũ. Et
propter hanc cauſam non erit bellũ in/
ter populũ & populũ, quia rex Meſchi
as pacificabit eos. Necꝫ opus habebũt

inſtru

instrumẽtis bellicis, sed cõtundent ea: ut faciant ex eis instrumenta rustica. In die illa exaltabitur dominus solus, qui & in uniuersum exterminabit idola. Et quanquam idola iam cessauerint inter quosdam populos, inueniuntur tamen adhuc in oriente quidã qui colunt idola, quin & illi inter cultores idolorum recte censebuntur, qui genua flectunt, & faciunt imagines. In diebus autem Meschiæ penitus extirpabuntur idola.

Christianus.

Hodie & à multis annis nõ sunt nec fuerunt idola in mundo, sicut etiam supra dixi, sed omnes gentes adorant deum unum, necꝫ nos Christiani adoramus & colimus imagines sicut uos Iudæi putatis, necꝫ credimus uim ullam esse in imaginibus, ut possint nobis aliquod ferre auxiliũ, sed quidam ex nobis adorant & colũt Christũ nostrum iuxta imagines, sicut patres quoꝫ uestri in domo prima olim adorabant & colebant deum iuxta arcam sanctuarij

Sed derelinquamus ista aut in aliud tẽpus reseruemus, quoniam cupio audire aliquid ex te de iumentis quæ erunt tempore Meschię uestri.

Iudæus.

De iumentis sic habes scriptũ in Isaia: Morabitur lupus cum agno, & pardus cubabit cum hœdo, & uitulus, catulus leonis & pecus simul erunt, ducetq; eos pariter puer paruus. Sed & uacca atq; ursus pascẽtur, atq; simul cubabunt pulli eorum, & leo ut bos comedet paleam, ludetq; infans super foramine aspidis, & super cauerna serpentis ablactatus puer manum suam mittet, & non nocebunt, neque pernicioſi erũt in uniuerso monte sancto meo, eo quod terra plena sit cognitione domini, sicut aquę operiũt mare. Sũt hic quidam dicẽtes, ꝙ in diebus Meschię mutabuntur naturæ animaliũ & iumentorum, erũtq; sicut fuerũt à principio creationis, & sicut in arca Noah. Nam si à principio creationis leo deuoraſſet ouem, interciditſet ſpecies una creatiõis.

Chri-

Christianus

Quid igitur comedit tũc leo & alia rapacia animalia, quæ iam carne uescuntur?

Iudæus.

Si inquam leo comediſſet carnem alicuius beſtiæ aut iumenti, certe priuatus fuiſſet mundus illa creatura, cũ omnia animalia primum nata fuerint utroqꝫ ſexu, maſculus & fœmina & nihil amplius, nec potuerunt rapacia animalia famem ferre donec deuorabilia pecora genuerunt pro cõſeruatione ſuæ ſpeciei alia indiuidua. Neceſſe igitur fuit quod interim comederint herbas campi donec genita & educata fuerunt pecora deuorabilia, tunc & deinceps natura eorum cœpit paſci carnibus. Idem ſentiendum de eis pro tempore quo fuerũt in arca Noah. Si enim rapacia tunc comediſſent raptibilia, defeciſſet in mundo ſpecies una, cum bina duntaxat & bina introducta fuerint in arcam & non amplius in una ſpecie, niſi malis dicere, ſeptem & ſeptem introducta de pecoribus mun

dis pro neceſſitate rapacium. Sunt etiam qui iſta exponunt figuratiue, quia lupus & pardus, urſus & leo deſignãt impios, tyrannos & uiolentos raptores, qui incumbunt debilibus & pauperibus ſicut beſtię rapaces pecoribus raptibilibus. Nam ouis, uacca, uitulus & hœdus deſignãt pauperes terræ. Tanta autem pax erit in diebus Meſchiæ in terra, ut nemo malum illaturus ſit proximo ſuo. Hæc expoſitio mihi non probatur, cum propheta dicat: Non nocebunt neq; pernitioſi erunt in uniuerſo monte ſancto meo.

Chriſtianus.

At mihi recta uideẽ hæc expoſitio, cum & rabi Moſes Aegyptius ſcribat in lectionibus ſuper librum Iudicum in hunc modum: Non aſcendat ſuper cor tuum, quod in diebus Meſchię immiuaẽ quicquam de curſu huius mũdi, aut innouetur tunc aliquid de operibus ſex dierum: ſed mundus habebit tunc ſucceſſionẽ ſuam inſtar modernæ ſucceſſionis. Sic quoque huius loci,

habitabit

habitabit lupus cum agno &c. hic eſt ſenſus, quod Iſraël habitabit ſecurus cum impijs mundi, qui comparantur leonibus, lupis & pardis. Denique tempore Meſchiæ notum erit omnibus, ob quam cauſam iſtæ ſimilitudines dictæ fuerint & quid per eas ſignificet. Hactenus memoratus rabi Moſes. In hunc quoque modum appellauit Iacob Iehudam catulum leonis, & Iſachar uocauit aſinum oſſeũ, & Biniamin lupum &c. Sed reuertamur ad prophetiam. *Iudæus.*

In diebus Meſchiæ erit pax per uniuerſum mundum, ſicut ſcriptum eſt: Et contundẽt gladios ſuos in uomeres & c. neque leuabit gens contra gentem gladium & non diſcent uſum prelij. Poſſumus etiam dicere, naturam beſtiarum non mutandam, ſed lacerabunt tunc carnes ſicut modo faciunt: at dominus tutam faciet terram Iſraël, quod beſtiæ malæ non nocebũt in ea, ſicut ſcriptum eſt: Non nocebũt neq; noxiæ erũt in uniuerſo mõte

ſancto meo, cuius ratio aſſignat̃, quia plena eſt terra ſciẽtia domini. Et quoniam Iſraẽlitæ boni erunt & cuſtodiẽt uiã domini, nõ habebit in eos aliquod dominiũ beſtia mala neq; in iumẽta eorũ aut in aliã quãcumq; rem, ſicut dominus id promiſit per Moſen pręceptorem noſtrum: Et arcebo beſtiam malam de terra: & ſi etiam pertranſierint eam non nocebit. Et Rurſum dixit: Quoniam leo ut bos comedet palea: ſiquidem non rapiet carnem iumenti in terra Iſraẽl, etiamſi non inuenerit cadauer. Et ludet infans & c. Inimicitiæ enim ſerpentis ab initio creationis contractæ, auferentur in diebus Meſchiæ per uniuerſam terram Iſraẽl: quin & cuncto populo Iſraẽlitico, per quemcunq; tranſierit locum, non nocebit ſerpens aut aliæ beſtiæ malæ.

Chriſtianus.

Habebit ne Meſchias ueſter uxorẽ & liberos?

Iudæus.

De hoc ita ſcriptũ inuenitur: Filiæ regum in honoribus tuis: aſtitit uxor ad de-

ad dexteram tuam in corona aurea: hoc est, inter nobiles uxores quas habebit Meschias, erunt filiæ regũ: quia omnis rex gentiũ ducet sibi pro magna gloria, si dederit ei filiam suam in uxorẽ. Sed dicit Psaltes: Astitit uxor. Licet enim filiæ regum numerentur inter uxores eius, tamen regina, quæ erit ex Israẽlitis, illa sedebit ad dexteram eius in corona aurea, & ea uocaẽ proprie concubina, eo quod illa unice & continuo sit addicta concubitui eius: aliæ autem accedent ad eum temporibus certis, quãdo scilicet singulas uocauerit in tempore suo ut ueniãt ad regem: at regina uxor eius iugiter uersabitur in cõclaui & cubiculo eius. Porro de filijs eius sic scriptum est: Videbit semen quod prolongabit dies, & desiderium domini prosperabitur in manu eius. *Christianus.*

Hui tu excœcate Iudæe, non erubescis talia loq de sanctissimo Meschia, quasi ipse cor suum traditurus situolu ptatibus carnalibus, habiturus plures

uxores, cũ prophetæ de eo cecinerint, quod ipſe uenturus ſit ut auferat à nobis peccata noſtra. En corruiſti ſicut cœcus in meridie, & ſeducis pręterea alios Iudęos cũ expoſitione tua. Omnia iſta intelligenda ſunt figuratiue. Nam uxor p̃cipua eſt cõgregatio illa hominum fideliũ credentiũ in ſalutẽ Meſchiæ, & filiæ regum ſunt nationes gentiũ, quæ uenerunt ad credendum in Chriſtum: & de hac eccleſia Chriſti ſpõſa, loquitur Salomon in Canticis.

Iudæus.

Sunt etiam quidã inter rabinos noſtros, qui exponũt memoratũ uerſum allegorice fermè ſicut tu feciſti, niſi q̃d intelligunt per ſponſam immaculatã ſynagogam Iſraël.

Chriſtianus

Quid autem ſentiunt rabini ueſtri de morte Meſchiæ; nunquid uicturus eſt ſemper aut morietur poſt multum temporis more aliorum hominum.

Iudæus.

Magnus

Magnus doctor noſter Moſes filius Maimon dicit Meſchiam quidem moriturum & filium eius poſt ſe regnaturum, filiumq; filij poſt filium in regno ſucceſſurũ. Viuet tamen Meſchias plurimis diebus & tandem morietur in magna gloria, & hæreditabit imperium eius filius eius, & poſt illum nepos eius &c. *Chriſtianus.*

Neq; tu neq; filius Maimon intelligitis uirtutem dei & myſterium ſcripturę ſanctæ. Nam licet Meſchias moriturus eſſet, erat moriturus propter peccata noſtra, quia ipſe flagellatus & percuſſus à deo, afflictusq; & uulneratus fuit propter impietates noſtras, atque contritus propter peccata noſtra: caſtigatio pacis noſtræ ſuper eum fuit, & in liuore eius ſanitas contigit nobis. Omnes nos uelutioues errauimus ſinguli uijs ſuis proſpeximus, dominus autem feçit concurrere in eo omnes iniquitates noſtras. Vim paſſus eſt atque afflictus, & tamen non aperuit os ſuum,

quaſi

quasi agnus ad mactationem ductus est,& ueluti ouis,quæ coram tonsoribus suis obmutescit,sic ille non aperuit os suum. A` magistratu & consistorio subductus est,& generationem eius quis explicabit? Et quidem de terra uiuentium sequestratus est, & propter iniquitatem populi mei pœna uenit super eum. Posuit denicq; cum impijs sepulchrũ eius & cum diuite mortem eius,etiam cum nihil iniquum fecerit, nec fuerit dolus in ore eius. Voluit dominus conterere eũ atque infirmum facere, ut si poneret animã suam pro hostia delicti,uideret semen quod prolongaret dies, & uoluntas domini in manu eius prosperata est. De labore animæ suæ uidebit fructum eritq; satietas in cognitione eius, & ipse iustus seruus meus iustificabit multos,quorum iniquitates ipse portabit. Et propterea ego in multis decernam ei portionem,ut cum robustis diuidat spolia, eo quod effuderit in mortem animam suam atq; cum iniquis numerа-

meratus fuerit, tuleritqúe peccatum multorum & pro iniquis interceſſerit. Vides hic quid dixerit Iſaias propheta de morte Meſchiæ, quomodo mortuus fuerit ,ppter peccata noſtra, quatenus ſaluaret animas noſtras, introduceret q̃ nos in regnũ cœlorum, & uideret ſemen quod prolongaret dies: & uere uoluntas domini proſperũ habuit in manu eius ſucceſſum, cũ nomen eius ſit magnificatũ in uniuerſa terra,& uos q occidiſtis eum diſperſi eſtis per omnes regiones. Domus ueſtra deſolata eſt,& uos facti eſtis ex populo dei non populus dei, et ex peculio dei abominatio in oculis dei atq̃ ex filiſs dei filij Belial. E diuerſo uero qui credunt in deũ & in Chriſtũ eius, hi ſunt populus, peculiũ & filij dei, atque ipſi nunquam uidebunt mortem, quoniam poſt mundum iſtum non erit peccatum, & per conſequens nec mors quæ eſt pœna peccati.

Iudæus.

Magiſtri noſtri longe aliter loquun

tur

tur de rebus istis. Nam dicunt tempo-
re Meschiæ implendam terram cogni
tione dei, propter uberrimam effusio-
nem dei qua tunc sese mundo inclina
bit: nec corrumpetur tunc fides, neq;
transferetur homo nisi ad bonũ & ad
perfectionem. Verisimile quoque est,
quod tunc non resurgent mortui nisi
qui iusti fuerint. Impñ manebunt in
morte, paucis exceptis. Et certe uidi-
sti nunc, quod innumera miracula fiẽt
tempore Meschiæ, quemadmodum ti
bi explicaui, & quoniam ista nondum
omnia cõtigerunt, nos non credimus
in Christum uestrum, sed expectamus
redemptorem nostrum, nec despera-
mus, quamtumlibet magnæ & multæ
tribulationes occurrant nobis in mo-
derna captiuitate.

Christianus.

Plurimum erras cum rabinis tuis.
Nam omnia illa mirabilia, de qbus mi
hi dixisti, iam impleta sunt, paucis ex-
ceptis, q̃ fient in aduẽtu Christi secun
do, hoc est, in fine mũdi, quãdo uẽtu-
rus

rus est Christus ad iudicadū uiuos & mortuos. Siquidē Christus noster resuscitauit mortuos quosdam à morte corporali, & quosdam à morte spirituali. Ablata est hodie idololatria ex mundo, & terra plena est cognitione domini: quoniā omnes populi confitentur hodie deum unum. Ambulant modo populi multi ut intrēt in domū dei Iacob, quæ scilicet est ecclesia credentium in Christum. Hodie habitat lupus cū agno, hoc est, impius & raptor cum mansueto, & non nocet illi. Fuit quoq; pax per uniuersum mundū in illis diebus quando natus est Christus noster: quoniam uir unus, nempe Octauianus, tunc regnauit super uniuersum orbem pacifice, & in futuro seculo erit pax sine fine. Iam apertæ sunt portæ Ierusalem, hoc est, ecclesia fidelium aperta est, & poterit ingredi omnis homo utriusq; sexus, uir & mulier, senex & puer, diues & pauper, Iudeus et gētilis, quicūq; uoluerit. Est etiā ꝑparatus mōs domus domini

in

in uertice montium & eleuatus ſuprà colles. Hodie in Ieruſalem inter crẽdentes non auditur amplius uox fletus & uox clamoris, quoniam habent hic conſolationem, expectantq; in futuro ſeculo gaudium, quod nunquam auferetur ab eis. Ibi uiuent homines nō quingentis tãtum aut mille annis, ſed in ſecula ſeculorum.

Iudæus.

Ego non intelligo uerba tua, quoniam loqueris figuratiue & non ſecũdum literam ſcripturæ.

Chriſtianus.

Hoc eſt ꝙd dixit dominus per prophetam: Cognouit bos poſſeſſorem ſuum & aſinus preſepe domini ſui, Iſraél autem nihil cognoſcit, & populus meus nihil intelligit. Sed & Moſes dicit: Percutiet te dominus amentia, cæcitate & ſtupore cordis, palpabisq; in meridie ſicut palpat cæcus in caligine, & non proſperas facies uias tuas.

Iudæus.

Hæc eſt pœna qua nos caſtigat deus,

us propter peccatũ noſtrũ, ſed nõ pro
ñciet populum ſuum in æternum.

Chriſtianus.

Quod eſt autem illud peccatum ue
ſtrum, propter quod exilium illud, d
iam poſt domũ ſecundam tamdiu ſu
ſtinetis, tantum prolongatur ultra exi
lium domus primæ? cum ſatis conſtet
de grauitate ſcelerum quæ fecerunt re
ges Iehuda, & tamen propter ea non
fuit tempus exilij prolongatum niſi
quinquaginta duobus annis: in do/
mo aũt ſecunda non coluerunt idola,
& nihilominus captiuitas durat mira/
bili longitudine.

Iudæus.

Reſpondeo tibi ſuper hoc dubio in
hunc modum. Peccata quæ cõmiſe/
runt tẽpore domus primæ grauiſſima
quidem fuerunt, ut etiam tunc decre/
tum fuerit, quod templum ſecundum
nõ ſtaret niſi ſeptuaginta integris heb
domadibus, & deinde rurſum luerent
pœnam, ferrentq; iniquitatẽ patrum
ſuorum uſque ad finem redemptionis

quemadmodum id explicatur in fine Danielis, quod præſens captiuitas in qua iam ſumus, eſt propter peccata q̃ commiſerunt Iſraëlitæ ante captiuitatem Babylonicam.

Chriſtianus.

Vana eſt hæc reſponſio tua. Siquidem filius non portabit iniquitatem patris ſui, ſi non fuerit imitator paterni ſceleris. Sed uolo audire quid Daniel dicat de iſta captiuitate.

Iudæus.

En loquitur in hunc modum. Beatus qui expectat & peruenit ad dies mille, trecentos, & triginta quinq;. Eſt autem annus quaſi dies longus, & rurſum dies eſt annus paruus. Inuenitur etiam locus quidã in terris, ubi totus ferè annus nõ eſt niſi dies unus: exempli gratia, eſt locus ubi dies occupat ſex menſes, & reſiduum tẽporis nox ſibi uendicat: ibi iniquam annus conſtat uno die. Sic Daniel uocauit dies annos, quoniam uoluit quod ſermones eſſent clauſi & ſignati.

Chriſtia-

Christianus.

Et quando consummabit memoratus numerus 1335?

Iudæus.

Sunt qui dicunt numerum illum extendi usque ad annum mundi 6118. (*qui scilicet est annus Christi* 2367.) Nam primum supputauerunt dies mille, ducentos & nonaginta usque ad tempus illud quando posuerunt abominationem desolationis post deuastationem templi iuxta uerba Danielis: & postea cœperunt numerare dies 1335. At qui nos precesserunt non acceptauerunt hanc supputationem, sed unusquisque sategit ut inueniret computum aliquem, qui quadraret pro diebus suis. Et in hunc modum inuenies apud rabinos nostros bonę memorię, multos & uarios terminos, qui tamen omnes transierur .Fuerunt enim solliciti ut inuenirent terminũ aliquem propinquum, ne desperarent uulgares homines ob suspensam redemptionem.

Christianus.

Et sic perpetuo seducunt uos rabini uestri dicentes: ecce illo tempore ueniet Meschias, & cũ illud defluxerit rursum dicunt, illo tempore ueniet. Quousq; credetis uerbis illis mendacibus? En non est uobis spes ulla, & salus ipsa elongata est à uobis. Sed & deus recessit à uobis, & nullam habetis consolationem, non prophetã neque uisionem: propterea conuertimini & agnoscite saluatorem uestrum et saluatorem nostrum, dominum nostrum Christum.

Iudæus.

Neq; à principio templi secundi habuimus prophetam aut uisionem, sed in diebus illis quando Meschias cœperit germinare, tunc multiplicabuntur prophetiæ & uisiones. Tempore autem isto signata est omnis uisio & prophetia: nam finis uisionis prophetarum totus respicit germinationem regni Meschiæ. Quando ille uenerit, habebimus ingentes consolationes, ita quod omnes dies captiuitatis nostræ

ſtrę reputabuntur ueluti exiguum mo mentum, ſicut ſcriptum eſt: momen to exiguo dereliqui te, & in miſeratio nibus magnis congregabo te.

Chriſtianus.

Ab oculis ueſtris clauſa eſt uiſio at que prophetia ſed non ab oculis no ſtris, quia nos omnes docti ſumus à domino, & reuelata ſunt nobis myſte ria regni dei. Quod ſi & uos uolueri tis credere in dominū noſtrum Chri ſtum, poteritis quoq; intrare in regnū dei.

Iudæus.

Non poſſumus credere in Chriſtū ueſtrū, quia ille fuit magus, & omnia miracula eius fuerunt facta arte magi ca, et idcirco iudicatus eſt ad mortem, ſicut præcepit nobis deus. Et quoniã uiolauit ſabbatū, dixitq; ſe eſſe deum, ideo occiderunt eum Iudæi.

Chriſtianus.

Tace nebulo & noli ſic conuiciari ſaluatori noſtro: ſed ſi uolueris alio tempore ueniam ad te ut loquamur amplius de hac re. Quis ſcit, agno

ſces fortaſſis ueritatem & ſuſcipies euangelium noſtrum.

Iudæus.

Placet mihi ut ſecundum libitum tuum uenias ad me, at de auangelio ueſtro nihil dixeris mihi.

Chriſtianus.

Caue tibi & ne dixeris auangelion ſed euangelium, quia eſt manifeſtatio bonitatis diuinę, quę uenit ad nos per Chriſtum redemptorem mundi. Sed quare tu recuſas audire euangelium, & quare fugis lucem & uis ſedere in tenebris? Nonne ſcriptum eſt de luce euangelij: Populus qui ambulabat in tenebris uidit lucem magnam, habitantibusq; in terra umbræ mortis, lux fulſit eis.

Iudæus.

Hæc eſt ratio quare nolo audire, quod Ieſus ueſter Meſchias fuit homo malus & ſermones eius fuerunt conficti, & deus glorioſus uidit quod ſeducturus eſſet mundũ uenditurusq; ſe pro

ſe pro deo, & ob id dixit deus quod morerentur homines, Ieſus autem ſuſpenderetur in cruce, ut ſic omnes mundum ingreſſuri uiderẽt illum non eſſe deum. Quin & nullus prophetarum uaticinatus eſt ab eo tẽpore, quo crucifixus ille fuit ſuſpenſus, nullus ex Iſraël, nec ullus ex nationibus, quia ſpiritus mendax uſque adeo preualuit in mũdo, ut ſpiritui prophetico nõ eſſet locus. Sed & nos ſuſtinemus omnes tribulationes iſtas & longiſſimã iſtã captiuitatem, propterea quod natus eſt uir ille malus ex nobis & in terra noſtra, qui ſemetipſum fecit deum & ſeduxit uniuerſum mundum.

Chriſtianus.

Omnia iſta mala quæ uos Iudæi ſuſtinetis, nõ uenerũt ſuper uos propter Chriſtum noſtrum, quod ille dixerit ſe eſſe deum atque filium dei, ſed magis ob id quod patres ueſtri occiderunt & crucifixerunt eum, hominem ſanctum & iuſtũ, ſaluatorẽ mũdi,

qui non fecit malum, nec inuentus est dolus in ore eius. En uirum istum sanctum occiderunt patres uestri, numerauerunt q̃ eum cum iniquis, & factū illud uos approbatis in hunc usq̃ diem, & propterea nunquam inuenietis gratiam in oculis dei, nisi conuersi fueritis de uia ista pessima & agnoueritis dominum nostrum Iesum Christum, quem uos contemptim appellatis Ieschum. Nisi in eū credideritis, omnes peribitis descendetisq̃ ad infernū. Ecce prędixi uobis. Non inuenietis salutem aliam in cœlis & in terra, atq̃ ob id quærite dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Derelinquite cor uestrū incredulum & conuertimini ad dominum & miserebitur uestri, ad deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendū. Non eritis sicut patres uestri, qui induraverūt facies suas supra petrā, nolentes reuerti ad dominū, sed inique egerūt cōtra dominum deum patrum suorum, qui & tradidit eos in deuastationem,

sicut

ſicut id uidetis in hunc uſq; diem. Ne quæſo induraueritis ceruicẽ ueſtram ſicut feciſtis hactenus, ſed date manũ domino, et agnoſcite Chriſtũ, miſſum in ſalutem omniũ hominum, qui crediderint in eum. Miſericors & clemens eſt dominus deus noſter, qui nõ auertet faciem ſuam à uobis, ſi conuerſi fueritis ad eum.

Iudæus.

Nunquam id perſuadebis, ut ſuſcipiam fidem ueſtram, credamquẽ in Chriſtum ueſtrum, quoniam id quod uos creditis nulla ratio poteſt capere, neque ullus homo intelligere. Quomodo enim credam quod creator cœli & terræ & omnium quæ in eis ſunt cõcluſerit ſe in uterum Iudææ puellæ, creuerit nouẽ menſibus, natusq; fuerit paruulus, & poſtea augmentum ſuſceperit, traditusq; fuerit in manũ inimicorũ ſuorũ, qui cõdemnauerint eũ iudicio mortis, interfecerint eum in cruce, & uos poſtea dicitis creditisq; &d reuixerit redieritq; ad priſtinum ſuum

ſtatum? Id nõ capit mens iudaica nec ullus homo, propterea ínaniter profunditis uerba ueſtra, quandoquidem illa ueritatis nullam preſeferant ſimilitudinem. *Chriſtianus.*

Neſcis tu, deo nihil eſſe impoſſibile? Certe omnia quæ tu iam cõmemoraſti habentur in prophetis, ſed tecta uerborũ inuolucro. Sic enim dicit *Iſaias*: Ecce uirgo imprægnata pariet filium, & uocabis nomen eius Immanuel. Et in alio loco dicit: Ipſe uulneratus eſt propter iniquitates noſtras, & cõtritus ꝓpter ſcelera noſtra: caſtigatio pacis noſtræ ſuper eum, & in liuore eius ſanati ſumus & c. Vides nequam mirabilia dixerit propheta de Meſchia, & ea omnia impleta ſunt in Chriſto noſtro? Rurſum audi quid dicat idem propheta: In die illa erit germen domini in magnificentia & honore, & fructus terræ erit in ornatum & decorem Iſraëlis. Vbi Ionathan in hunc modum Chaldaice eſt interpretatus: In tempore illo erit Meſchias

Meſchias domini in gaudium & ho-
norem. Ecce Meſchias uocatur Ger-
men domini, id eſt, filius dei, ſicut &
in Ieremia dicitur germen Dauid: ille
enim ſic ait: In diebus illis & in tempo
re illo faciam germinare ipſi Dauid
iuſticiam: ubi Ionathan Chald. inter-
pres ſic ait: In diebus illis & in tempo
re illo ſuſcitabo ipſi Dauid Meſchiam
iuſticiæ: Vides nunc quod creator po
tuit ferre paſſiones, non in natura diui
na ſed in humanitate quam aſſumpſit
in unitate perſonæ.

Iudæus.

Mirabilia ſunt iſta. Et quid quæſo
fecit ille Ieſus ueſter, aut quid opus fu-
it ut naſceretur ex muliere? Quare ſu
ſtinuit omnes paſſiones illas & affli-
ctiones, quas ei intulerunt patres no-
ſtri?

Chriſtianus.

Nonne iam dictum eſt, quod ipſe
uulneratus eſt propter ſcelera noſtra?
Omnes nos ueluti oues errauimus, ſin
guli ad uias ꝓprias oculos uertimus,

&

& dominus fecit concurrere in eo om-
nium noſtrum iniquitates.

Iudæus.

Quidam ex magiſtris noſtris dixe-
runt, Meſchiã nullas alias habere paſſi
ones, quàm internam quandam angu-
ſtiam & cruciatum, quo ſcilicet ab in-
tra affligitur, quod aduentus eius uſq;
adeo differtur, & uidet interim populũ
ſuum in captiuitate cõſtitutum, & ipſe
non ualet ſuccurrere eis atque liberare
eos, ſed nunquam tradetur in manum
hoſtium ſuorum, ſicut uos aſſeritis.

Chriſtianus.

Abalienati ſunt Rabini ueſtri à uen
tre, errauerũt ab utero loquentes men-
dacium, & obſtruẽtes aures ſuas inſtar
ſerpentis ſurdi, ne audiant ueritatem.
Deſierũt recte & prudenter intellige-
re, & ob id abiecit eos deus, & excæca-
uit oculos eorum, ſicut ſcriptũ eſt: Va-
de & dic ad populum iſtum: audite au
dientes & nolite intelligere, uidete ui-
dẽtes & nolite cognoſcere. Impingua
cor populi huius, & aures eius aggra-
ua,

ua, atq; oculos eius obline, ne forte uideat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & conuersus sanetur. Ecce secundum prophetiã istam euenit uobis Iudęis: quia patres uestri uiderũt mirabilia opera quæ fecit Christus noster, & noluerũt intelligere. Audierunt doctrinam eius, & non potuerunt redarguere eum, & tamen obturauerũt aures suas, quin & uos usq; in hodiernũ diem testificamini, & approbatis opera eorũ, & propterea frustra expectatis aliũ Meschiã. *Iudæus.*

Si Christus uester est deus & uerus Meschias, quare occultauit se in ipsa carne, & quare nõ uenit in manifesto, innouãdo legem suam, & dando eam publice? Sic enim homines suæ ætatis non errassent, neq; impingerẽt qui ueniunt post eum in hunc mundum. Debuerat facere opera sua in publico, quatenus omnes crederent in eum, potissimum ingens illa multitudo quã perdidit propter suam occultationem, & priuauit redemptione. Nam ob illã occultationem

tationem ſegregati ſunt ab eo, & non crediderunt in eum.

Chriſtianus.

Neſcis quid dicis. Nonne oſtendit uerbis & factis talia miracula, qualia nullus alius fecit, quod eſſet Meſchias & redemptor mundi, & tamen patres ueſtri dixerunt quod in Baalzebub & in poteſtate dæmonum, hoc eſt, per magicam artem fecerit omnia iſta, mentientes in caput ſuum? Ecce deus miſit filium ſuum unicum in puriſſimum uterum uirginis, ſicut ante Iſaias prædixerat, factusq; eſt intra eam homo, & natus ex ea ſine dolore & anguſtia eius, idq; per miraculum, longe ſcilicet aliter quàm aliæ parturiunt mulieres: & id nō fuit impoſſibile, cum omnia quæ longe ſuperāt facultatem hominis deo ſint poſſibilia, & per potentiā eius creari poſſit corpus intra corpus, uiuificariq; ſpiritu. Potuit quoq; & uoluit deſtinare uerbum ſuum glorioſum intra puram uirginem, ut intra eam incarnaretur, naſceretur q; ex ea ſine ulla anguſtia

ſtia

ſtia & dolore, & ſicut intrauit in eam, ſic exiuit ex ea, manſitq; illa uirgo ante & poſt partum. Puer autem ille, qui & deus glorioſus, ambulauit ſuper terrã triginta tribus annis, ut ſcilicet hominẽ ſaluaret, ſiquidem miſſus fuit ad filios Iſraël, ut illos redimeret, ſed quia fuerunt populus duræ ceruicis, & noluerunt ſuſcipere eum, neque aduerterunt omnia ſigna qualia nullus mortalium unquam fecit, uenerunt gentes & ſuſceperũt eum, cum amore, elegitq; eos deus benedictus loco Iſraëlis in populum peculiarem, & ipſi facti ſunt filij Abrahã propter fidem ſuam, quia Abraham eſt pater fidei & credẽtes in deum, ſunt filij Abrahæ. Iſte itaq; fuit Meſchias ille, ſup quo uaticinati ſunt prophetæ, ambulauitq; in terris triginta annis priuſquam innoteſceret his qui fuerunt in mundo. Mox autẽ poſt tempus illud manifeſtauit ſe Iſraëlitis, quod ſcilicet ipſe eſſet Chriſtus domini, fecitq; ſigna & miracula, qualia nullus prophetarum unquam fecit, oſtendens uni-

uniuerſo mundo ſe ueniſſe ut redime/
ret hominem à peccato, ſicut ſcriptum
eſt: Ipſe uulneratus eſt propter ſcelera
noſtra: percuſſitq; nobiſcum fœdus
nouum, iuxta illud quod dictum fue/
rat in Ieremia: Ecce dies ueniunt dicit
dominus, & percutiam cum iſraël &
cum Iehuda fœdus nouum, & non ſe/
cundum fœdus quod pepigi cum pa/
tribus eorum, quoniam dedi legẽ me/
am in medio eorum &c. Conſtat itaq;
ex ſententijs iſtis quod dominus per/
cutere uoluit cum Iſraëlitis fœdus no/
uum & non ſecundum fœdus illud
quod percuſſit cum Abraham, quan/
do ſcilicet inijt cum eo pactum ut cir
cuncideretur omnis maſculus, ſed fœ/
dus iſtud fuit aliud fœdus, nempe bap
tiſmus in quo uirtute paſſionis Chri/
ſti homini remittit̃ omne peccatum,
& ſignum ſeu ſacramentum illud eſt
commune maſculo & fœmellę. Dedit
pręterea eis legem nouam poſtquam
impleta fuit lex Moſaica, quoniã lex
Moſi data fuit tãtum ad tempus, ſicut
ſcriptum

ſcriptum habes in Thalmud in tracta
tu idololatriæ, ubi dicitur, quod lex
non eſt data niſi ad duo milia annorũ.
Sic enim dicũt patres bonæ memoriæ,
q̃d mundus debet durare ſex milibus
annorum: duobus milibus debuit eſſe
uacuus & informis, quod ſcilicet poſt
duo milia annorum dari debuerat lex
Moſaica. Duobus millibus debuit ſta
re ſub lege, & duobus millibus ſub
Meſchia, deinde debet redire ad ſuam
informitatem. Traſierunt autem iam
duo milia annorum legis, & præterea
multi ſupra mille, & nondum uenit
Meſchias, ſicut uos Iudæi dicitis. Eſt
& aliud indicium quod lex Moſaica
data eſt ad tempus, quoniam dicit pro
pheta: Recordamini legis Moſi ſerui
mei. Non dicit, facite legẽ Moſi, qua-
ſi dicat: Tempore Meſchię recordami
ni legis Moſi, quod ſcilicet tũc imple-
buntur omnia quę ſcripta ſunt in lege
Moſi de Meſchia. Nam oblationes &
ſacrificia boum & ouium pręfiguraue
runt ſacrificium Meſchiæ, quando du

ctus fuit ad uictimã, & ueluti ouis quæ coram tonſoribus ſuis obmuteſcit, nõ aperuit os ſuum, ſed ſanguine ſuo lauit nos à peccatis noſtris, expiauitq; ſcelera noſtra. Nunc itaq; uerto me ad uos ò Iudæi. En uos oratis ueſpere & mane in omnibus orationibus ueſtris, ut mittatur uobis Meſchias atq; redemptor, & ſtatis in feſto propitiationis à ueſpera uſque mane clamantes & orantes toto corde ueſtro, & uirtute ueſtra ad dominum, ut uos exaudiat, mittatq; uobis Meſchiam, ſed nulla eſt rei mutatio, nemo eſt qui intelligat orationes, aut qui aperiat portas cœlorum, ſuſcipiatq; uos de uita, & multo minus qui mittat Meſchiam ueſtrum, imo ut plus quippiam dicam, nihil uidetur, nihilq; auditur, nulla eſt uox aut uiſio quæ denunciet uobis aduentum Meſchiæ. Et ecce proprietas dei benedicti eſt, ut exaudiat preces iuſtorum, & impoſſibile eſt iuxta aſſertionem ueſtram, qui dicitis fidem ueſtram eſſe ueram, quod

non

non fuerint iusti aliqui in omnibus ge-
nerationibus istis quæ fuerunt à diebus
desolationis templi usque in præsens,
quod deus benedictus non exaudie-
rit orationem eorum, miserit q̃ eis Me-
schiam propter merita eorum, aut non
reuelatum fuerit eis signum aliquod,
aut ostensa uisio, aut percepta uox, un-
de haberi posset aduentus eius indici-
um. Præterea ob quam causam puta-
tis Meschiam in tantum differre aduen
tum suum, quod nõ redimit uos? Quo
modo uidere potest in tẽpore illo tam
prolixo tribulationes uestras, quas in
isto exilio sustinetis, & non liberat uos
de tribulationibus uestris, nec̃ facit iu-
diciũ in hostes uestros? Quare permit-
tit uos sic uagari per deuia, uelutí oues
quæ sunt sine pastore, & non habetis
ullam certam mansionem? Quare ab
iecit uos à se iam tot annis, & non re-
cordatur uestri in bono? Certe cum
ipse olim castigaret patres uestros pro-
pter iniquitatem ipsorum, mox postq̃

cõfessi sunt & orauerunt atq; humilia uerunt se corã illo in captiuitate, mox inquam eripuit eos, quamtumlibet etiam idololatriam cõmisissent & deliquissent in legem Mosi, uiolassent sabbata atq; solẽnitates, dissoluissent fœdus Abraham, his inquam non obstantibus cum resipiscerent & confitentur peccata sua, ilico exaudiuit preces eorum, pœnituit illum inflicti mali, liberauit eos atq; per singulos dies misit ad eos Prophetas qui consolarentur eos in exilio suo, etiam cum antea constaret eis de fine captiuitatis, quod scilicet non forent in captiuitate nisi septuaginta annis. Presens aũt captiuitas iam plongata est ultra mille & quingẽtos annos, & certum est quod non coluerunt idola in domo secunda, neque fecerũt uel unam ex illis transgressionibus quas fecerunt in domo prima, sed neque in ista captiuitate deprehenditur aliquis qui colat idola, sicut fecerunt in pristinis diebus,

diebus,& tamen non apparet aut innoteſcit ulla conſolatio nel uox alicuius oraculi. Quod eſt igitur peccatum illud ueſtrum, propter quod captiuitas iſta poſt domum ſecundam tam longe durat ultra captiuitatem domus primæ, niſi quod noluiſtis acceptare & audire Meſchiam ſaluatorem cum ille ueniſſet ad terram ueſtram, ſed perſecuti eſtis eum uſque ad mortem, etiam cum uidiſſent patres ueſtri mirabilia & terribilia opera eius, qualia nullus homo unquam fecit, tamen noluerunt credere in eum. Et propterea neque eis neque uobis ulla unquã fiet propiciatio, ſed proiecti iacebitis in tenebris & umbra mortis, peribitiſqué in æternum, niſi conuerſi confiteamini illum. Menſura pro menſura.

Iudæus.

Captiuitas iſta durabit uſque ad finem redemptionis ad expiãdum peccatum patrum noſtrorum, ſicut decla

ratur in fine Danielis: Beatus qui exspectat & peruenerit ad dies mille, trecentos & trigintaquinque. Per dies intellige annos: quasi dicat, propter peccata quę peccauerunt in domo prima ante captiuitatem Babel expectandum est memoratum tempus &c.

Christianus.

Iam dixi, magnum errorem esse inter uos, ut putetis filiũ portare iniquitatem patris sui, etiam si non peccauerit peccatũ eius, cum aperte scriptum sit: Non morientur patres pro filijs &c. Et Rursum scriptum est: Visitans iniquitatem patrum in tertios & quartos odientium me: ubi uult, quod deus non uisitat iniquitatem nisi in quartam generationem: & quot putas mille generationes transierunt usque ad præsens tempus? Ecce p̃terierunt modo à tempore destructionis templi & ciuitatis nedum mille, trecenti & triginta quinque anni, uerum multo plures, & patres uestri expectauerũt Meschiam

schiam sub finem illorum annorum, sic enim exposuerũt memoratum Danielis locum, & tamen Meschias uester nondum uenit neque transtulit à uobis pœnas captiuitatis istius longissimæ.

Iudæus.

Prolongatur quoq; captiuitas ista propter transgressionem quam fecerunt Israëlitæ in domo secunda, facientes scilicet semetipsos deos, sicut fecerunt Iesus, Apostoli & alij sancti, qui omnes fuerunt Iudæi & peruerse exposuerunt prophetarum dicta de Iesu & constituerunt eum ueluti perpetuum idolum, ob id Israëlitæ fere perpetuantur in captiuitate ista tam longa.

Christianus

Certe nemini non constat, quam grauissime peccauerint reges Iudæorum & Israël in domo prima, qui etiam constituerunt sacerdotes pro colẽdis idolis, & uerũ dei cultũ pœnitus

aboleuerunt,& nihilominus non fuerunt in captiuitate nisi septuaginta annis. In moderna autem captiuitate illi qui agnouerunt Iesum & uocauerunt eum filium dei, non negauerũt deum, sed uiderunt opera dei in Christo & dixerunt, hic est filius dei. Quod si in hoc etiam errassent, ob id non negassent deum : quod cum ita sit, quare prolongatur tam mirabiliter ista captiuitas uestra? Patet ergo rationem uestram erroneam & inefficacem esse. Et certe proprietas dei est, ut bonitas illius superet seueritatẽ eius, id quod cum negare non possitis, quare non uenit Meschias in tempore illo quod taxatur in libro Danielis, secundum omnium sapientum uestrorum supputationes? Certe non debuit neque potuit aduentum suum tot centenarijs annorum differre ultra terminum à se prescriptum. Quod si dixeris illum uenturum in generatione iustorum, & tunc neque per unum momentum defuturum

defutirum: reſpondeo etiam id erro-
neum eſſe, cum nunquam fuerit gene
tario aliqua in qua omnes coluerint
unũ deum pręter noſtri temporis ge
nerationem: & tamen adhuc differt
aduentum ſuum. Sed opus eſt ut iam
diſcedam à te, reuertar tamen ad te &
loquar plura tecum de hac re.

Iudæus.

Vade in pace, & cura ut reuertaris
ad me. Nam & ego adhuc multa ha-
beo, quæ conferam tecum de Chriſto
ueſtro & de auangelio.

Chriſtianus.

Tu loqueris ut deſperatus & per-
uerſus Iudæus.

Finis.

10194262

ERRATA.

In aleph pagina 10. lin. 1 lege בִּרְפָּרִיךָ
& pag. 14. linea 2 lege וַיְבָלֵהּ
In daleth pag. 3. lin. 12. לְךָ
In he pag. 12. lin. 6. בְּנֵיךָ
In zain pag. 10. lin. 2. כֹּל אוֹמְרִים
In heth pag. 13. lin. 10. lege בָּרוֹן
In teth pag. 6. lin. 18. lege אֲשֶׁר לֹא

10194262

BASILEAE PER HENRICVM
PETRVM. MENSE
AVGVSTO
ANNO M. D. XXXIX.

10194262

10194262

10184262

10194262

10194262

10194262

BASILEAE PER HENRICVM
PETRVM. MENSE
AVGVSTO
ANNO M. D. XXXIX.

10194262

וְחִנָּה מְדַתּוֹ שֶׁל הקב"ה לְמַחַר מְדַת
חַשּׂוֹבָה יוֹתֵר מִמִּדַּת הַפּוּרְעָנוּת אב'
לָמָּה לֹא בָא מָשִׁיחַ בִּזְמַן הַנֶּאֱמָר בס
בְּסֵפֶר דָּנִיֵּאל לְפִי כָּל הַחֻשְׁבּוֹנוֹת שה
שֶׁחִשְׁבוּ חֲכָמִי וְלֹא הָיָה לוֹ לְהִתְאַחֵר
כָּל בַּר בַּמָּה מֵאוֹת שָׁנִים יוֹתֵר עַל ח
חֻשְׁבּוֹן. וְאת' בְּרוֹר שֶׁל צַדִּיקִים וְאַ
מִיד יָבֹא וְלֹא יְאַחֵר רֶגַע ו וְוי"ו רַבָּה
וֶה נַמִּי טַעְיוּת הוּא וְחַרְיֵי אֵין לְךָ דּוֹר
שֶׁחָיוּ כֻּלָּם עוֹבְרִים לְאֵל אֶחָד חוּץ
מִדּוֹר וֶה אַפִּילוּ חֲכֵי מִתְאַחֵר בִּיאָתוֹ.
וְחִנָּה צַרִיךְ אֲנִי לְלֶכֶת מִמְּךָ אֶלָּא אֲשׁוּב
אֵלֶיךָ וַאֲבַבֵּר רַבּוֹת עַל עִנְיָן חַזָּה ׃

חיחורי

לְךָ בְּשָׁלוֹם וְחִשְׁתַּדֵּל לָשׁוּב אֵלַי כִּי גַם
לִי יֵשׁ עוֹד רַבּוֹת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ עַל
מְשִׁיחֵנוּ וְעַל עֲוֹן גָּלוּת ׃ חנוצרי
אַתָּה מְדַבֵּר כְּמוֹ מִתְיָאֵשׁ וְעִקֵּשׁ יח
יְתוּרִי ׃

גשלם פה בעיר באויל

10194262

עז׳ בְּגַוֹן יֵשׁוּ וְכָל הַמִּשְׁתַּלְּיוֹם וּת
וְהַקְּרוֹשִׁים הָיוּ כָּלָם יְחוּרִים וַיְהַפְּכוּ
עֲלֵיו נְבִיאוֹת הַנְּבִיאִים וּקְבָעוּהוּ לש׳
סִיוּמָא וּלְפִיכָךְ הֻקְבְּעוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּת
אֲרוּכָה זוֹ ׃ חנוצרי

וַהֲלֹא בְּבֵית רִאשׁוֹן נִתְפָּרְסַם מִשְׁעָם
הַחַטָּאִים אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי יְהוּדָה וְ
וְיִשְׂרָאֵל וְהָיוּ מַשְׁמִירִין בְּחַגִּים לש
לְעוֹבְרֵי עז׳ וְהָיוּ בוֹפְרִין בְּשִׁיקָר לג
לְגַמְרֵי את׳ לֹא הָיוּ בְּגָלוּת רַק שִׁבְעִי
שָׁנָה . אֲבָל בְּגָלוּת זוֹ מִי שֶׁהִבְטִיחַ
אֶת יְשׁוּעַ וּקְרָאוּהוּ בֶּן הָאֱלֹהִים לֹא
הָיוּ בוֹפְרִין אֶת אֱלֹהִים בְּי אִם רָאוּ
מַעֲשֵׂי הָאֱלֹהִים בְּחַמְשִׁיחַ וַיֹּאמְרוּ כ
בְּי תּוּא בֶּן הָאֱלֹהִים וְאִם הָיוּ טוֹעִים
בּוֹ מִמ׳ לֹא הָיוּ כוֹפְרִין אֶת אֱלֹהִים
אב׳ לַמָּה הָיָה ה׳ מַאֲרִיךְ גָּלוּת זוֹ אוּ
אוֹרֶךְ הַגְּפָלָא אֶלָּא בְּנִרְאִי טַעַם זֶה
טַעוּת תּוּא .

שְׁנַיִם בַּלּוֹ׳ בַּעֲבוּר הַחֲטָאִים שְׁחָיוּ ח
חוֹטְאִין בְּבֵית רִאשׁוֹן קוֹרֶם גָּלוּת ב
בָּבֶל ;
הנוצרי
זֶה דָּבָר טַעוּת הוּא בִּי בֵן לֹא יִשָּׂא
עָוֹן אָבִיו אִם לֹא חָטָא עָשָׂה אֶת ח
חַטָּאתוֹ בְּמוֹ שֶׁנ׳ לֹא יָמוּתוּ אָבוֹת עַל
בָּנִים וְגוֹ׳ וְעוֹד בַּתְּיב פּוֹקֵד עֲוֹן אָבוֹת
עַל שִׁלִּישִׁים וְעַל רִבֵּעִים לְשׂוֹנְאָי
מְשַׁמֵּע שֶׁאֵין פּוֹקֵד חֶשְׁבּוֹן אֶלָּא עַד ר
דּוֹר רְבִיעִי וַחֲלֹא עַד בַּאן בַּמָּה וְכַמָּה
אֲלָפִים דּוֹרוֹת ; חִנָּה עֲבָרוֹ עַתָּה מִזְמַן
חַחוּרְבָּן אֵין לָבַר אֶלָּא וְשָׁלַח" שֶׁנִּי אֶלָּא
עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר וַאֲבוֹתֵיכֶם חָיוּ מְקַוִּי׳
אֶת מָשִׁיחַ עַד זְמַן חַחוּא וְזֶה פִּי׳ נָבוֹן
אָצְלָם וְחִנָּה עֲרֵיִן לֹא בָא מְשִׁיחֲכֶם
וְלֹא גָּלָה אֶת עֲוֹנוֹתֵיכֶם שֶׁל אֲרִיבַּת
חַגָּלוּת ;
היחורי
עֲבִירָה זוֹ גוֹרֶם לַאֲרִיבַת גָּלוּת זוֹ לָם
לְפִי שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֵׁנִי עֲצְמוֹ
ש

גְּלוּת זוֹ אֵין נִמְצָא עוֹבֵר לְאַלּוּלִים
כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ בְּיָמִים רִאשׁוֹנִים . אֲפִילוּ
הֵכִי לֹא נִרְאֶה וְלֹא נִשְׁמַע שׁוּם נַחֲמַת
אֲפִילוּ בַּת קוֹל אַחֶרֶת ׃ וּמַה תַּרְתֶּם
חוֹאת חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר בַּעֲבוּרָהּ תָּיְתָה
גָּלוּת חוֹת אַחַר בַּיִת שֵׁנִי אֲרוּכָה מִגָּלוּת
בַּיִת רִאשׁוֹן אֶלָּא כִּי בְּשֶׁבָּא מָשִׁיחַ ל
לְאַרְצְכֶם מְאַנְתֶּם לְקַבֵּל וְלִשְׁמֹעַ אֶר
אוֹתוֹ אֲבָל רַבְּתֶּם אַחֲרָיו עַד מוֹרֶת
אֲפִילוּ מְשָׁרְאוּ אֲכוֹתֵיכֶם מַעֲשָׂיו גַּם
גְּמַלְאִים וְנוֹרָאִים אֲשֶׁר לֹא עָשָׂה אִנ
אֱנוֹשׁ כְּמוֹתוֹ וְחֵם לֹא תֶּאֱמִינוּ בוֹ ׃
וְלָכֵן אֵין לָחֶם וְלָכֶם חו״ כְּמַרְה וּנ
וְנִשְׁלָכִים בְּחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת וְאוֹכְרִין ל
לְעוֹלָם עַד שֶׁיַּחְזְרוּ וּמוֹרִין אֲלֵיו .

מִדַּת כְּנֶגֶד מִדָּה ׃ תיחורי

גָּלוּת זֶה לָשָׁאת עֲוֹן אֲבוֹתֵינוּ עַד עֵת
חַגְאוֹלָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסוֹף דָּנִיֵּאל
אַשְׁרֵי הַמְּחַכֶּה וְיַגִּיעַ לְיָמִיו אֱלֹהִים וְשָׁלַח
שנים

וְלָמָּה זֶּה אָתְכֶם זֶה כַּמָּה שָׁנִים וְלֹא
יִזְכֹּר אֶתְכֶם בִּטּוּכָה ׃ וְהַרְיִ כְשֶׁהַיְרֵ
חַאל יְהֹ׳ מִיסַּר אֲבוֹתֵיכֶם עַל עַוֹנָם
מִיר שֶׁהָיוּ מִתְוַדִּים לְפָנָיו וּמִתְפַּלְלִי׳
וּמַכְנִיעִים מִלְפָנָיו בְּגָלוּת בְּמְהֵנָה
הִצִּיל אַמִּילוּ כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹבְרִין ע״ז וְעֲבֵרוּ
עַל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְחִלְלוּ שַׁבָּתוֹת וּמ
וּמוֹעֲדִים וְהִפִּירוּ אֶת בְּרִית אַבְרָהָם
אַמִּילוּ הֲכִי כְּשֶׁהָיוּ חוֹזְרִין וּמִתְוַדִּים
לְפָנָיו מִיָּד שָׁמַע אֶת תְּפִלָּתָם וַיִּנָּחֵם
עֲלֵיהֶם וַיּוֹשִׁיעַ אוֹתָם וְשָׁלַח לָהֶם נב
נְבִיאִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְנַחֵם אוֹתָם
בְּגָלוּתָיְחָם אעפ״י שֶׁהָיוּ יוֹרְעִין הַקֵּץ
מִן הַגָּלוּת שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּגָלוּת רַק שִׁב
שִׁבְעִים שָׁנָה ׃ וְגָלוּת זֶה הָיָה מֵאֲרִיךְ
יוֹתֵר מֵאֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַהֲלֹא
בְּיִרְמְיָה שֶׁלֹּא הָיוּ עוֹבְרִין ע״ז בְּבִירַת
שִׁנְיָ וְלֹא עָשׂוּ חֹר מִן הָעֲבִירוֹת אֵשׁ
אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּבַיִת רִאשׁוֹן וַאֲפִילוּ בג
בגלות

10194262

תוכחה

לָכֶם הַמָּשִׁיחַ וַאֲפִילוּ חֲכִי לֹא נִרְאֶה
וְלֹא נִשְׁמַע לֹא קוֹל וְלֹא חָזְיוֹן שֶׁיָּבוֹא
לָכֶם מָשִׁיחַ . וְחֲרִי מִדַּתּוֹ שֶׁל חָק
חָקָרוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁמֹעַ אֶל תַּם
תְּפִלַּת הַצְּרִיכִים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְפִי רֹב
רִבְרִיבֶם שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִי כִּי אֲמוּנָתְכֶם
אֱמֶת שֶׁלֹּא הָיָה צְרִיכִים כְּכָל הַדּוֹרוֹת
חֲלָלוּ מִיּוֹם הַחוּרְבָּן וְעַד עַתָּה שֶׁה
שְׁחִקָּה הָיָה שׁוֹמֵעַ אֶת תְּפִלָּתָם לְשֶׁ
לְשָׁלוֹחַ לָהֶם מָשִׁיחַ בְּזַכוּתָם אוֹ שֶׁלֹּא
נִגְלָה לָהֶן שׁוּם אוֹרֶת אוֹ שֶׁנִּרְאָה חָזוֹ
חָזְיוֹן וְנִשְׁמַע קוֹל שֶׁיֵּשׁ צַר שֶׁיָּבֹא ;
וְעוֹר לָמָּה מָשִׁיחַ בָּל בַּךְ מִתְאַחֵר לָבֹ
לָבֹא וְלִפְרוֹת אֶתֶם . וְאֵיהּ רוֹאָה זֶה
בְּזְמַן חֲאַרוּךְ בִּצְרוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲלֵיכֶם
בְּגָלוּת וְלֹא יוֹשִׁיעַ אֶתֶם מִצְּרוֹתֵיכֶם
וְאֵין יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט בְּאוֹיְבֵיכֶם ; וְלָמָּה
חֲנִיחַ אֶתֶם בֶּן לָנוּר אֵילָךְ וְאֵילָךְ בְּמוֹ
חֲצָאן מִבְּלִי רֹעֶה וְלֹא יִשְׁלָם עֲמִירָה ;
וְלָמָּה

10194262

וְרָמַז שֶׁתּוֹרַת מֹשֶׁה לִזְמַן נִתְּנָה בְּיַד אֲמַר
הַנָּבִיא וְזִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי וְלֹא
אָמַר שִׁמְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה בַּלּוֹמַר בִּזְמַן
חֲמִשִּׁיחַ וְזִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוֶּה אֶתְכֶם בְּכָל מִצְוֹתֶיהָ וְחֻקֶּיהָ עַל
חֲמִשִּׁיחַ כִּי הִנֵּה קָרַבְנוּ וְזִכְחֵי חֲבִהֲמוֹת
וְחַצְאֵן רָמְזוּ עַל זֶבַח חֲמִשִּׁיחַ בְּשֶׁהוּא
חוֹבֵל לַטֶּבַח וּכְרָחֵל לִפְנֵי גוֹזְזֶיהָ
נֶאֱלָמָ וְלֹא יִפְתַּח פִּיו אֶלָּא בְּרָמוֹ בִּכְתָבֵנוּ
מַעֲשֵׂנוֹתֵינוּ וְכִפֶּר עַל חֲטָאוֹתֵינוּ ׃
וְעַתָּה אָבוֹא אֲלֵיכֶם חֲיְהוּדִיִּים ׃
חִנָּה אַתֶּם מִתְפַּלְלִים עֶרֶב וּבֹקֶר וְכָל כָּךְ
כְּבָל תִּפְלֹתֵיכֶם לִשְׁלֹחַ לָכֶם מָשִׁיחַ וְגוֹאֵל
וְתַעֲמִדוּ בְּיוֹם חַכִּפּוּרִים מֵעֶרֶב וְעַד
עֶרֶב וְתִצְטַעֲקוּ וְתִתְפַּלְלוּ כְּכָל לִבְּכֶם
וְכֹחֲכֶם לְחַשֵּׁם לִשְׁמֹעַ אֲהָבָם וְלִשְׁלֹחַ
לָכֶם מָשִׁיחַ וְאֵין חֲרוּשׁ כְּדָבָר מִי
שֶׁיָּבִין חַתְּפִלּוֹת שֶׁבְּפִתְחַ שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם
וְיִסְבֹּל אֲתְכֶם מַחֲיִים וְכֻ"שׁ לִשְׁלֹחַ לָכ

10194262

יְהוֹדָה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית חֲדָשָׁה
וְלֹא כַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת עִם אַבְרָהָם,
שֶׁכָּרַת עִמּוֹ לְהִמּוֹל כָּל זָכָר אֲבָל זֹאת
הַבְּרִית יִהְיֶה בְּרִית אַחֶרֶת וְהוּא ת
חַשְׁבּוֹל שֶׁבּוֹ מִבְּחַ חִיסּוֹר חֲמִשִּׁית ג
נִסְלַח לְאַבְרָם בָּל עֵץ וְנֵס אוֹ סוֹר חַוָּת
שֶׁוָּה הוּא אֶצֶל זָכָר וּנְקֵבָה ; וְאֵת נָתַן
לָחֶם תּוֹרָה חֲדָשָׁה אַחַר שֶׁנִּתְמַלְאָרָת
תּוֹרַת מֹשֶׁה כִּי תּוֹרַת מֹשֶׁה לִזְמַן נת
נִתְּנָה כְּמוֹ שֶׁתִּמְצָא בְּהַלְמוּד כְּמַסֶּכֶת
עו שֶׁהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה אֶלָּא לְאַלְפֵי וּ"ל
כִּי שֵׁשׁ אַלְפִים חֲעוֹלָם קַיְמִים אַלְפִים
תּוֹחוּ וַבְחוּ פֵּי' שֶׁלֹּא נִתְּנָה תּוֹרַת
מֹשֶׁה אֶלָּא אַחַר אַלְפַיִם שָׁנָה. אַלְפַיִם
פְּתוֹרָה אַלְפַיִם מָשִׁיחַ וְאַחַר בַּךְ יַחְזוֹר
חָעוֹלָם לְתוּחוּ וַבְחוּ ; וְחִנֵּרְ עֲבָרוּ
אַלְפַיִם שְׁנוֹת חַתּוֹרָה וְשׁוֹר יוֹתֵר מֵא
מֵאָלֶת שֶׁנִּים וְלֹא בָּא מָשִׁיחַ כְּמוֹ א
אַתֶּם חַיְחְרִים תֹּאמְרוּ ; וְעוֹד יֵשׁ
רמו

אתם יחנה יה בּמקום ישׂראל לעם
סגולה ונעשׂו בני אברהם בעבור א
אמונתם בי אברהם הוא אב אמונה
וחמאמיני באלהים חם בני אברהם ׃
וזה הי היה המשיח שנבאו עליו כל ה
תנביאי ׳ והוא הלך על הארץ ל׳ שנים
קורם שהיה מתגלה לבאי עולם אבל
מיד היה מתגלה לישׂראל איך הוא
משיח ה׳ ועשה נסים ונפלאות
אשר לא עשה שום נביא כמוהו
והיה מראה לכל העולם איך הוא בא
לפרוע את הארם מן השׂן כמו שנ׳
והוא מחולל מפשעינו וכרת עמנו
ברית חדשה כמו שנאמר בירמיה
הנה ימים באים נאם יחנה וכרתי א
את ישׂראל ואת יהודה ברית חדשה
ולא כבריה אשר כרתי את אבותם
כי נתתי את תורתי בקרבם וגו׳ מש
משמע מן המקראות האלו שהברית

10194262

מתפעל בתוכה וגולר ממנה בלא
צער וחבלה ברך חיולית אלא עי'
נס גולר ותאורת אין אי אפשר לה
להעשות כי כל דבר מוסלא מכני א
אדם הוא אפשרי לאלהי' ויש יכולת
ביורו לחבריאות גוית בתוך גוית ולחת
בו רוח ונשמה ׃ גם אפרשות ביורו
לחשמיש רכרו הנכבר בתוך פתולרת
טחורה ולחתפעל בתוכה כמו ילד ו
ולחולר ממנה בלא צער וחבלה וכ
וכמו שנכנס בה בך פלט ממנרת ו
ונשאירת בהולה מתחלה ועד סוף .
ראותו חילר שחוא שם הנכבר חלך
על הארץ לג' שנים ברי לחושיע את
אדם כי נשלח לבני ישראל לגאול א
אתם אבל חם חיו עם קשי ערת ולא
רצו לקבל אותו ולא שעו בכל חא
חאותות אשר עשה אנוש כמוחו ו
ובאו חגוים וקבלוחו באחבת ובחר
אתם

10194262

מַשִּׁיחַ לַמֹּרֵד נִסָּה אָת עַצְמוֹ בְּבַשָּׂר
וּמִפָּנַי מַה לֹא בָא בְּפַרְהֶסְיָא לְחַדֵּשׁ
תּוֹרָתוֹ וְלַתְּנָה בְּגִלּוּי בְּרִי שֶׁלֹּא יט
יִטְעוּ אֲנָשַׁי אוֹתוֹ חָדוּר וְלֹא יִכָּשְׁלוּ
בּוֹ בָּאֵי עוֹלָם . חַיָּה לוֹ לַעֲשׂוֹת
מַעֲשִׂיו בְּגִלּוּי בְּרִי שֶׁיִּהְיוּ חֲכָל מא
מַאֲמִינִים בּוֹ וּגְרוֹלָה תַּאֲבֵרָה זוֹ שֶׁא
שֶׁאֲבַר בְּנִסּוּי מִן הַפְּרִיוֹן שֶׁהֲרֵי בָא
בְּאוֹתוֹ נִסּוּי נֶחְלְקוּ עָלָיו מֵהַאֲמִין כ
בּוֹ ׃ חנוצרי

אֵין יְרֵעָתָ מָה תֹּאמַר . הֲלֹא הִרְאֵרָת
בְּרִבְרִים וּבְמַעֲשִׂים נִפְלָאִים בַּאֲשֶׁר
אֱנוֹשׁ אַחֵר לֹא עָשָׂה שֶׁהוּא מָשִׁיחַ ו
וְגוֹאֵל הָעוֹלָם וְחִנַּת אֲבוֹתֵיכֶם אֲמוּרָה
בִּי בְּמַעַל וְכוּב וּבְכֹחַ הַשְּׁרִים רל בפ
בְּבִישׁוּת יַעֲשֶׂה בֹּל הָאֵלֶּה וְהֵם בְּזוּבוּ
לְרֹאשָׁם ׃ בִּי חִנַּת אֱלֹהִים שָׁלַח אָרֵת
בְּנוֹ חֲמִיוּחָר בְּתוֹךְ נַעֲרָה טְהוֹרָה
אֲשֶׁר עָלֶיהָ הִתְנַבָּא וְשַׁעְיָה וְחָיָה מת
מהפל ט ג

10194262

חשגים

חנוצרי

זְרוּ רַפּוֹתֵיכֶם מֵרָחֵם תָּעוּ מִפֶּשַׁע רַפְּ
דְּבָרַי בָּזָב אָטְמוּ אָזְנֵיהֶם בְּמוֹ פֶתֶן ח
חֵרֵשׁ מִלִּשְׁמֹעַ אֱמֶת חָרְלוּ לְהַשְׁבִּיל
לְחֵטִיב וְעַל בֵּן מָאַס אוֹתָם חַשֵּׁם וּע
וְעִוֵּר עֵינֵיהֶם בְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֵךְ וּא
וְאָמַרְתָּ לָעָם הַזֶּה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ וְאַל
תָּבִינוּ וּרְאוּ רָאוֹ וְאַל תֵּדָעוּ ׃ הַשְׁמֵן
לֵב הָעָם הַזֶּה וְאָזְנָיו הַכְבֵּד וְעֵינָיו ח
חַשַּׁע פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו וּבְאָזְנָיו יִשְׁמַע
וּלְבָבוֹ יָבִין וְשָׁב וְרָפָא לוֹ ׃ חִבֵּר
בְּנָבוּאָה חֲזוּת אִירַע לָכֶם יְהוּדִים
כִּי אֲכוֹתֵיכֶם רָאוּ נִפְלָאוֹת אֲשֶׁר עש
עָשָׂה מְשִׁיחֵנוּ וּמֵאֲנוּ לְהָבִין. שִׁמְעוּ
לְמוֹרוֹ וְלֹא יָכְלוּ לְהוֹבִיחוֹ וְאָטְמוּ א
אָזְנֵיהֶם וְאַתֶּם עֵר בָּאן מְעִירִים ל
לְמַעֲשֵׂיהֶם וְעַל בֵּן לְשָׁוְא מְחַבִּים
לְאַחַר מְשִׁיחַ ׃ חיחורי

אִם מְשִׁיחֲכֶם הוּא אֱלוֹהַ וַאֲמִתִּי מש
משיח

10194262

לְכָל וְסוּרִין אֵין כְּטֶבַע הָאֲלָהוּת
כִּי אִם בְּאִישׁוּת אֲשֶׁר לָקַח לְעַצְמוֹ כ
כְּיוֹחֵר חֲמָרָה ׃ חיחורי
וְהִנֵּה נִפְלָאָה הִיא לִי חֲעִנְיָן חַזֶּה וּמַה
חַיָּה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל אוֹחוֹ יֵשׁוּ וּמָרִי
חַיָּה צָרִיךְ לְהִתְלַלֵּר מִן הָאִשָּׁה וְלָמָּה
סָבַל כָּל חַיְסוּרִים חֲלָלוּ וְכָל חָעֲרוּרִי
שֶׁעָשׂוּ לוֹ אֲבוֹתֵינוּ ׃

חנוצרי

הָלֹא נֶאֱמַר כְּבָר כִּי הוּא מְחוֹלָל מִפ
מִפְּשָׁעֵינוּ כֻּלָּנוּ בְּצֹאן חָעִינוּ אִישׁ ל
לְדַרְכּוֹ פָּנִינוּ וַיהוָה חִפְגִּישׁ בּוֹ אֶת
עֲוֹן כֻּלָּנוּ ׃ חיחורי
סְצָת מְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ שֶׁיִּסּוּרִין שֶׁל
מְשִׁיחַ אֵין חֵם אֶלָּא צַעֲרוֹ שֶׁחוּא
מִצְטַעֵר עַל שֶׁחוּא מְתְאַחֵר מִאֹר וּר
וְרוֹאֶה עַמּוֹ בְּגָלוּת וְאֵין לְאֵל יָרוֹ ל
לְחוֹשִׁיעָם אֲבָל לֹא יְמַסֵּר לְיַר אוֹיְבֵיהוּ
מְמוֹ שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים ׃

10194262

חויכוח

חַעַלְמָה חַנָּה וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ
עִמָּנוּאֵל ׃ וּבְאַחֵר מָקוֹם אוֹמֵר הוּא
מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ מְרֻפָּא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ
מוּסַר שְׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא
לָנוּ וגו׳ הֲלֹא תְּרֵאָה בַּמָּה נִפְלְאוֹת אָמַר
הַנָּבִיא עַל מָשִׁיחַ וְכֻלָּם חֵם נִתְעַיְּמוּ
כְּמִשִּׁיחֵנוּ ׃ עוֹר שְׁמַע מָרֵי וְאָמַר
הַנָּבִיא הַהוּא. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה צֶמַח
יְיָ לְצֶבִי וּלְכָבוֹד וּפְרִי הָאָרֶץ לִגְאוֹן וּל
וּלְתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל . וְשָׁם תִּרְגֵּם יוֹנָתָן
בֶּן בְּשִׁירָא הַהִיא יְהֵי מְשִׁיחָא דַיְיָ לְח
לְחֶרְוָא וְלִיקָר . חִנֵּה מָשִׁיחַ נְסָרָא
צֶמַח יְיָ רוֹצֶה לוֹמַר בֵּן הָאֱלֹהִים כ
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בִּירְמְיָה צֶמַח צַדִּיק כִּי
בֵן אָמַר בְּיָמִים הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא
אַצְמִיחַ לְדָוִד צֶמַח . וְיוֹנָתָן אָמַר
בְּמָקוֹם הַהוּא בְּיוֹמַיָּא הָאֵינוּן וּכ
וּבְעִדָּנָא הַהִיא אַסְיִם לְדָוִד מְשִׁיחַ ר
רְצִיעָאָה ׃ הַתְּרָאֶה כִּי הַכּוֹרֵא יָכֹל
לסכל

חיחורי

לְשׁוֹלָם לֹא תְּבַיְּאֵנִי אֶל אֲמוּנָתְכֶם
שֶׁאַאֲמִין בִּמְשִׁיחֲכֶם כִּי רַבָּר שֶׁאַתֶּם
מַאֲמִינִים לֹא יְסַבֵּל הַשֵּׂכֶל אוֹתוֹ וְלֹא
יָבִין שׁוּם אָדָם וְהֵנֵּה אֵיךְ אַאֲמִין שֶׁב
שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְהַכֹּל אֲשֶׁר
פֶּם חוֹזֵר בְּבֶטֶן יְחִידִית אַחֶרֶת וְיִגְדַּל
ש״ חֲרָשִׁים וְנוֹלַד קָטוֹן וְאחב״ יִגְדַּל
וְיִמָּסֵר בְּיַד אוֹיְבָיו וְיִשְׁפְּטוּהוּ מִשׁ
מִשְׁפַּט חַמּוֹת וְיִמִיתוּהוּ בְּעֵץ וְאַחַר
כָּךְ אַתֶּם תֹּאמְרוּ וַתַּאֲמִינוּ שֶׁיִּחְיֶה
וְיַחְזוֹר לִמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן זֶה לֹא יִס
וְסְבּוֹל בַּעַת יְחִידִי וְשׁוּם אָדָם לָמַיְבַּךְ
לָחֶבֶל תִּרְבְּרוּ רִבְרִיכֶם אֲשֶׁר אֵין כָּה
בָּחֶם רִמָּיוֹן חֲאֶמֶת ׃ חנוצרי
לֹא יַרְשֶׁתְּ כִּי אֵין דָּבָר שׁוּם נִמְנַע מִן
ה׳ וְכָל חָאָלָה אֲשֶׁר דִּבַּר אָמַרְתָּ הֵם
נֶאֱמְרוּ בִּנְבִיאִים וְזֶה כִּרְכָרִים סת
סְתוּרִים ׃ וְבֵן וְשִׁשָּׁה אָמַר חֵגֵּרְ
ט העלמה

10194262

אֲלֵא תַּשׁוּבוּ מוֹרֵךְ חַזֵּה רַע וְתַבְּרוּ
אֶת אַרְנְגוּ יְשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ אֲשֶׁר אַתֶּם
קוֹרְאִים אוֹתוֹ בִּבְזוּי יֵשׁוּ ׃ לְהַלֵּל
בְּאוֹתוֹ תַּאֲמִינוּ בֶּלְכֶם תֹּאבְרוּ וְתֵלְכוּ
אֶל גֵּיהִנֶּם . חִנֵּה אָמַרְתִּי לָכֶם ׃ לֹא
תִמְצְאוּ תְּשׁוּעָה אַחֶרֶת בַּשָּׁמַיִם וּכ
וּבָאָרֶץ וְעַל בֵּן וְרִשּׁוּ יְהוָה בְּחִמְצְאוּ
קְרָאָהוּ בְּחִיוּתוֹ קָרוֹב . עִזְבוּ לִבְּכֶם
סוֹרֵר וְשׁוּבוּ אֶל יְהוָה וְיְרַחֲמֵכֶם וְאֶל
אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ ׃ אַל תִּהְיוּ
בַּאֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר חִזְקוּ פְּנֵיהֶם מִסֶּלַע
הִמְאֲנוּ לָשׁוּב וּמָעֲלוּ בַיהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּתְּנֵם לְשַׁמָּה בַּאֲשֶׁר אַתֶּם
רוֹאִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה ׃ אַל נָא תַקְשׁוּ
עָרְפְּכֶם כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ עַד בָּאן אֶלָּא תְּנוּ
יָד לַיהוָה וְהַבִּיאוּ אֶת הַמִּשִׁיחַ הַנִּשְׁלָח
לְהוֹשִׁיעַ אֶת כָּל אָדָם אֲשֶׁר יַאֲמִין בּוֹ ׃
חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא יָסִיר
פָּנִים מִכֶּם אִם תָּשׁוּבוּ אֵלָיו ׃

מִשְּׁנַתְלָה הַהַלּוּי לֹא מִן יִשְׂרָאֵל וְלֹא
מִן הָאוּמּוֹת כִּי רוּחַ הַשֵּׁקֶר מַזְקָה עַל
הָעוֹלָם כָּל כַּךְ שֶׁרוּחַ הַנְּבוּאָה נִמְנַעַת
מִלָּבֹא . וְעוֹר אֲנוּ סְבָלְנוּ אֶת כָּל
צָרוֹת הָאֵלֶּה וְחָזְאוּ גָּלוּת הָאֲרוּבָּה
שֶׁנּוֹלַד אִישׁ הָהוּא רַע מִמָּנוּ וּבְאַרְצֵנוּ
אֲשֶׁר עָצְמוּ עָשָׂה אֱלוֹהַ וְהִתְעָה כָּל
עוֹלָם ; חנוצרי
כָּל רָעוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם יְהוּדִים
סוֹבְלִים אֵין בָּאוּ עֲלֵיכֶם בַּעֲבוּר מַשׁ
מִשִׁיחֲנוּ שֶׁהוּא אָמַר שֶׁהוּא אֱלוֹהַ וּב
וְבֵן הָאֱלֹהִים כִּי אִם שֶׁאֲבוֹתֵיכֶם ת
הָרְגוּ וְהָלוּ אוֹתוֹ כְּעֵץ אֶת אִישׁ קָרוֹשׁ
וְצַדִּיק אֶת מוֹשִׁיעַ הָעוֹלָם אֲשֶׁר לֹא
עָשָׂה רַע וְלֹא נִמְצְאָה מִרְמָה בְּפִיו ;
חִנֵּרִי אֶת זֶה אִישׁ הַקָּרוֹשׁ הָרְגוּ אַב
אֲבוֹתֵיכֶם וְעִם פּוֹשְׁעִים מָנוּ וְחָזְאַרְתָּ
עַר הַיּוֹם גְּרָאָה טוֹב בְּעֵינֵיכֶם וְעַל
בֵּן לְשָׁלֵם לֹא תִמְצְאוּ חֵן בְּעֵינַי הַשֵּׁם
אלא

10194262

חוכוח

אֲבָל עַל עֲוֹן גָּלְיוֹן אֲשֶׁר בִּירוּכֶם אֵין
תֹּאמַר לִי בְּלוּם ׃ חגורצרי
הִשְׁתַּמֵּר לְךָ וְלֹא תִסְרָא עֲוֹן גָּלְיוֹן כִּי
אִם אֵירַנְגֵּלְיוֹן כִּי הוּא גְּלוּי טוֹבַת ה׳
אֲשֶׁר בָּאָרֶץ עֲלֵינוּ כְּיֵר חַמְשִׁיחַ הג
חַגּוֹאַל עוֹלָם וְלָמָּה אַתָּה לֹא רוֹצֶה
לִשְׁמוֹעַ אֶת אֵירַנְגֵּילְיוֹן וְלָמָּה תָּנוּס
אֶת אוֹר וְתִרְצֶה לָשֶׁכֶת בְּחוֹשֶׁךְ חָלְא
בָּתוּב עַל אוֹר הָאֵרַנְגֵּלְיוֹן הָעָם הה
הַהוֹלְכִים בַּחשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יו
יוֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם ׃

חיחורי

לָמָּה אֵינִי אֶרְצֶה לִשְׁמוֹעַ כִּי יֵשׁוּ
מְשִׁיחֲכֶם הוּא אָדָם רַע וְרִבָּרְיוּ דִּבְרֵי
בִּירוּי וְחֹק רָאָה שֶׁהוּא עָתִיד לְחַטְשׁוֹת
הָעוֹלָם וְלוֹמַר שֶׁהוּא אֱלוֹהַ וְעַל כֵּן
אָמְרוּ שֶׁיָּמוּתוּ כְּנֵי אָדָם וְיֵשׁוּ יְתָלֶה
בְּעֵץ אָחֵר וְיֵדְעוּ כָּל בָּאֵי עוֹלָם כִּי לֹא
אֱלוֹהַ הוּא ׃ וְגַם הַגְּבִרִיאִים לֹא נִתְנַבְּאוּ
משנתלה

10194262

חנוצרי

מַשְׁעִינֵיכֶם סָתוּם חָזוֹן וּנְבוּאָה וְלֹא מ
מַשְׁעִינֵינוּ כִּי בָרוּךְ לָמוּרִי יְהוָה וְנִגְלֶה
לָנוּ סוֹדוֹת מַלְבוּת הָאֱלֹהִים וְאִם תר
תִּרְצוּ לְהַאֲמִין בַּאֲרֹנֵנוּ הַמָּשִׁיחַ אַתֶּם א
אַתֶּם תּוּבְלוּ לְחַבֵּנֵס אֶל מַלְבוּת חש
חָשֵׁם ׃

היחורי

לֹא נוּבַל לְהַאֲמִין בִּמְשִׁיחֲכֶם כִּי הוּא
חָיָה מְבַשֵּׂשׁ וְכֹל נִפְלְאוֹתָיו הָיוּ ע״י כ
כִּישּׁוּף וְעַל כֵּן נִרְאֶה לָמִיתָה כָּרִין וּכ
וּבְמִשְׁפָּט בַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ יְיָ אֱלֹהִים וְכִי
הוּא חָלַל חַשָּׂבָה וְאָמַר שֶׁהוּא אֱלוֹתַ
לְפִיכָךְ הֲרָגוּהוּ הַיְהוּדִים ׃

חנוצרי

הַחָרֵשׁ לִיסְטָא וְאֵין הַעֲשֵׂק מוֹשִׁיעֵנוּ
אֲבָל אִם תִּרְצֶה אָבוֹא בִּזְמַן אַחֵר אֶל
אֵלֶיךָ וְנָרִיבָה יוֹתֵר מֵעִנְיַן הַזֶּה מִי יו
יוֹרֵעַ אוּלַי תַּכִּיר אֱמֶת וְהִסְכֵּל אי
אֵירַנְגֵּילְיוֹן אֲשֶׁר לָנוּ ׃

היהודי

טוֹב בְּעֵינַי לָבוֹא אוֹתְךָ אֲלַי בִּרְצוֹתְךָ
אבל

10194262

חויבוה

אוֹמְרִים תְּנֵה בָּזֶה הַזְּמַן יָבֹא הַמָּשִׁיחַ
וּמֵאַחַר יָבוֹא חַיָּה זְמַן אַז יֹאמְרוּ בה
בְּחַיָּה זְמַן יָבֹא ׃ עַד מָתַי הַאֲמִינוּ
לְרַבָּרִי שֶׁקֶר תְּנֵה אֵין לָכֶם מַחְסֶה
וְתֵישׁוּעָה הִיא רְחוֹקָה מִכֶּם . גַּם חָאֵל
סָר מִמְּכֶם אֵין לָכֶם שׁוּם נֶחָמָה אֵין
נָבִיא וְלֹא חָזוֹן לְפִיכָךְ שׁוּבוּ וּרְעוּ אֶת
מוֹשִׁיעֲכֶם וּמוֹשִׁיעֲנוּ אֶת אַרְעֲיֵנוּ
הַמָּשִׁיחַ ׃ חיחורי
אַת מֵעֵת הַתְּחַלַּת בֵּית שֵׁנִי אֵין לָנוּ
עוֹר נָבִיא וְאֵין חָזוֹן אֲבָל בִּימֵי צְמִיחַת
הַמָּשִׁיחַ יִרְבּוּ הַנְּבוּאוֹת וְהַחֲזִיוֹנוֹת
וּבְשָׁעַת חֲזִיחַ יַחְתּוֹם כָּל חוֹזֶה וְנָבִיא כִּי
סוֹת נְבוּאַת הַנְּבִיאִים כֻּלָּה לִצְמִיחַת
מַלְכוּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ ׃ וּבְשֶׁנָּבֹא הוּא
יִהְיוּ לָנוּ הַרְחַמִּים גְּרוֹלִים כְּרֵי שֶׁיִּמַּי
חַגַּלוּתֵנוּ כֻּלָּם יִהְיוּ נֶחְשָׁבִים כְּרֶגַע ק
טָן כְּמוֹ שֶׁנֶּ כְּרֶגַע קָטוֹן עֲזָבְתִּיךְ
וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ ׃

חנוצרי

10194262

חשנים

רַצָּה שֶׁיִּהְיוּ הַזְּבָרִים סְתוּמִים וּ
וְהַתּוּמִים ; חגורצרי
מָתַי יִהְיֶה נִשְׁלָם הַנִּזְכָּר מִסְפַּר אֶלֶף
שׁ"לה ; היחורי
אָמְרוּ קְצָת שֶׁיִּשָּׁלֵם וֶה הַמִּסְפָּר כְּרֵי
יִהְיֶה הַמִּסְפָּר לִפְרָט הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי ק
קי"ח שָׁנָה כִּי תְּחִלַּת מ שְׁכוּ יָמִים אֶלֶף
מָאתַיִם וְתִשְׁעִים עַר שֶׁנָּתְנוּ שִׁקּוּץ
שׁוֹמֵם אַחַר חֻרְבַּן הַבַּיִת כְּרִבְרֵי דַּנִיֵּאל
וְאַחֲרֵי כֵן הֵם מוֹנִים אֶלֶף שׁ"לת .
אַךְ הַקּוֹרְמִינוּ לֹא עָמְרוּ עַל וֶה הַקֵּץ
אֲבָל כָּל אָחַר מֵהֶם חָשַׁב טוֹרַח לח
לְהַמְצִיא חֶשְׁבּוֹן יַגַּע כְּיָמָיו . וּלְוָרְ
תִּמְצָא רז"ל שֶׁנָּתְנוּ סְיָם רַבִּים וּכ
וְכֻלָּם בַּלוּ ; כִּי הָיוּ מְשְׁתַּוְּלִים
לְהַמְצִיא הַקֵּץ עָרוֹב כְּרֵי שֶׁלֹּא יִת
יְתַיָּאֲשׁוּ מִן הַגְּאוּלָה חֲמוֹן הָעָם ;
הנורצרי
וְכֵן לְעוֹלָם יַתְעוּ אֶתְכֶם רַבּוֹתֵיכֶם
אומרים

10194262

זְגָזַר שֶׁלֹּא יַעֲמֹר בַּיִת שַׁנִּי בִּי אִם עַל
שְׁלֵמוּת שִׁבְעִי׳ ע״ וְאַחַר זֶה יַשְׁלִימוּ
לַשָּׁאת עֲוֹן אֲבוֹתֵיהֶם עַד עֵת חַגְאוֹלָה
כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסוֹת רַנִּיאֵל שֶׁזֶּה הַג
הַגָּלוּת אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ בוֹ הַיּוֹם הוּא בַּע
בַּעֲבוּר הַחֲטָאִים שֶׁחָטְאוּ וְשִׂרָאֵל קוֹ
קוֹרֶם גָּלוּת בָּבֶל ׃ חנוצרי
בְּטֵלָה חֲזוֹ חְשׁוּבָתָךְ הִיא בִּי בֵּן לֹא
יִשָּׂא עָוֹן אָבִיו אִם לֹא הוּא עָשָׂה חט
חַטָּאתוֹ . וּמַה אָמַר רַנִּיאֵל עַל זֶרַ
חַגָּלוּת ׃ היחורי
חֵנָּה הוּא כֹּה אָמַר . אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה
וְיַגִּיעַ לְיָמִים אֶלֶף שְׁלֹשׁ מֵאוֹרַת ש
שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה . תַּשְׁעָה הִיא בְּמוֹ
יוֹם אַרוּךְ וְחַיּוֹם הוּא שָׁנָה קְטַנָּרַ ׃
גַּם יֵשׁ מָקוֹם בְּאֶרֶץ לֹא תִהְיֶה שָׁם
חַשְׁנַרַ בָּלָה בִּי אִם יוֹם אֶחָר יִהְיוּ ש
שִׁשָּׁה חֲרָשִׁים מְמֻנוּ יוֹם וְחַשְׁאַר לִי
לַיְלָה ׃ וְחִנֵּה סָרָא׳ חַיָּמִים שָׁנִים בִּי
רצת

10194262

יִשְׂרָאֵל לֹא יָרַע עַמִּי לֹא תְחַכּוֹנַן ׃
וְאַתָּה מֹשֶׁה אוֹמֵר יַנְבֵּרֵ יְיָ בְּשִׁגְעוֹן
וּבְעִוָּרוֹן וּבְתִמְהוֹן לֵבָב וְהָיִיתָ תָמִ
מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הַע
תָּעִיר בַּעֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ ׃

חיחורי

זֶה הוּא עוֹנֶשׁ שֶׁיִּסְּרָנוּ הַשֵּׁם מִפְּנֵי ח
חַטָּאתֵנוּ אֲךָ לֹא יִוָּנַח אֶת עַמּוֹ לְעוֹלָם ׃

חנוצרי וּמָה הָיְתָה חַוָּאת

חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר בַּעֲבוּרָהּ הָיְתָה גָּלוּת
חַוָּה אַחַר בֵּית שֵׁנִי אֲרוּכָה מִגָּלוּת בַּיִת
רִאשׁוֹן עִם מַה שֶּׁנִּתְפָּרְסַם מֵעוֹנְכֶם
מֵחַטָּאִים אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי יְהוּדָה וְעִם
זֶה לֹא אָרַךְ זְמַן הַגָּלוּת אֶלָּא חֲמִשִּׁים
וּשְׁתַּיִם שָׁנָה וּכְבֵית שֵׁנִי לֹא עָבְרוּ ע
עוֹ וְאָרַךְ הַגָּלוּת זֶה הָאוֹרֵךְ מִנִּפְלָא ׃

חיחורי

חֲבַל אָשִׁיב לְךָ עַל זֶה חַסְפַּס בִּי בַל ח
טָאִים שֶׁעָשׂוּ בִּימֵי בַיִת רִאשׁוֹן נ

10194262

חויבוה

בְּשָׁלוֹם וּבְעוֹלָם הַבָּא יִהְיֶה שָׁלוֹם
בְּלֹא קֵץ ׃ בְּבַר נִפְתְּחוּ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם
רֹל סְחַל חַמַּאֲמִינִים וְיוּבַל לְחִבְּנֵס ב
בַּל אַרַם נָקְבָה וְזָבַר זָכֵן וְנַעַר עָשִׁיר
וְאֶבְיוֹן יְהִירִי וְגִרוּי בַּל שֶׁיְּצָרֵי וג
וְנָכוֹן חַר בֵּית ח' בְּרֹאשׁ חֲחָרִים ו
וְנִשָּׂא מִגְבָּעוֹת . חַיּוֹם בִּירוּשָׁלַם ב
בֵּין חַמַּאֲמִינִים לֹא יִשָּׁמַע עוֹר סוֹל
בְּכִי וְקוֹל וְעַקְרֵי בִּי יֵשׁ לָהֶם פּה נח
נְחָמָה וּמְחַכִּים בְּעוֹלַם חַבָּא שִׁמְחָה
אֲשֶׁר לְעוֹלַם לֹא תָסוּר מֵהֶם ׃ שָׁם יְחִיג
בְּנֵי אַרַם אֵין לְבַר חֲמֵשׁ מֵאוֹרֵי ש
שָׁנָה אוֹ אֶלֶף שָׁנִים בִּי אִם לְעוֹלַם
וָעֶד ׃

היחורי

אֵינִי מֵבִין אֶת דְּבָרֶיךָ בִּי אַתָּה מְרַבֵּר
עַל רֶרֶה מָשָׁל וְלֹא בְּמִשְׁמַע הַכְּתָב ׃

הנוצרי

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר חַשֵּׁם בְּיַר חַנָּבִיא יָבַע
שׁוֹר קוֹנֵהוּ וְחֲמוֹר אֲבוּס בְּעָלָיו יֵשׁ
ישראל

10194262

בְּגָלוּת חַוּאוֹרְת ; חנוצרי .
אַתָּה הוֹשִׁיעַ מָאוֹר עִם רַבּוֹתָיְנַי כִּי כ
בָּלָם מַאֲלָה נִפְלָאוֹרְת אֲשֶׁר אוֹתָן פר
פֵּרַשְׁתָּ בְּבַר הִתְקַיְּמוּ מִלְּבַד מְעַשׂוֹת
אֲשֶׁר תִּעַשְׁנָה בְּבִיאָה שְׁנִית הַמָּשִׁיחַ
רֹל בָּסוֹף הָעוֹלָם בַּאֲשֶׁר יָבֹא הַמָּשִׁיחַ
לְשֶׁפֶט הַחַיִּים וְהַמֵּתִים כִּי הִנֵּה חמ
הַמָּשִׁיחַנוּ בְּבַר חַיָּה אֶת מֵתִים קְצָת
מְמוֹת גוּפָנִית וּקְצָת מְמוֹת רוּחָנִית.
פַּסְקוּ הַיּוֹם אֱלִילִים מֵעוֹלָם מָלְאָה
הָאָרֶץ רֵעָה אֶת יְהוָה כִּי בָל אָמוֹרְת
הַיּוֹם מוֹרִים לָאָחֹר אֱלֹהִים . הַלְּכוּ ע
עַתָּה רַבִּים עַמִּים אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יע
יַעֲקֹב וְהוּא קְהַל הַמַּאֲמִינִים בְּמָשִׁיחַ
הַיּוֹם גַּר וְאַב עִם בֶּבֶשׁ רל רָשָׁע וג
וְגוֹזַל עִם עֵגֶר וְאֵין יַזִּיק לוֹ ; אַתְּ
חַיָּה שָׁלוֹם בְּבָל עוֹלָם בְּאוֹתָן יָמִים
בְּשֶׁנּוֹלַד הַמְּשִׁיחֵנוּ כִּי אָז אִישׁ אָחֹר
וְהוּא אֶבְטַבְּינוּס מָלֵא עַל בָּל תֵּבֵל ב

10194262

יִרְאוּ אֶת מָוֶת לְעוֹלָם בִּי אַחַר הַעוֹלָם
חַוָּה אֵין תְּחִיָּה וְחַטָּאָה א"ב וְאֵין מָוֶת
כִּי מָוֶת בָּא מִן חַטָּאָה ; היהורי
נְבוֹתֵינוּ רָוְחוּ אַחַר מְרַכְּרִים עַל זֶרֶת
הַעִנְיָן כִּי הֵם אָמְרוּ שֶׁבָּעֵת הַמָּשִׁיחַ
תִּמָּלֵא רַעַה אֶת ה' הָאָרֶץ מְחוֹזֵק חש
חַשְׁבַּע הָאֱלֹהִים שֶׁיִּשְׁתַּע בְּוֹמַנִּים ת
חָהֵם וְלֹא תִּהְיֶה אַז אֲמוּנָה נִפְסֶרֶת
וְלֹא יֵעָתֵק הָאָרָם כִּי אִם אֶל הַטּוֹב וְל
וְלִשְׁלֵמוּת ; גַּם יִרְמָה שֶׁאֵין תְּחִיוֹת
הַמֵּתִים אֶלָּא לְכָל הַצְּרִיקִים וְלֹא לְכָל
הָרְשָׁעִים אֲבָל לְקְצָתָם ; הֲלֹא רָאִיתָ
עַתָּה שֶׁעֲתִידוֹת נִפְלָאוֹת עַר אֵין מס
מִסְפָּר בִּזְמַן שֶׁיָּבֹא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ כמ
כְּמוֹ שֶׁפֵּירַשְׁתִּי לְךָ וְכִיוָן כָּלָם חָהֵם
עֲרֵיוִן לֹא נֶעֱשׂוּ אֲנַחְנוּ לֹא מַאֲמִינִים
בְּמוּשִׁיחֲכֶם אֶלָּא מְחַכִּים אֶת גּוֹאֲלֵנוּ
וְלֹא חֲיוּנוּ מְהֵיאֲשִׁים מִמֶּנּוּ אעפ"י
נְפוֹת וּגְרוֹלוֹת צָרוֹת וְקְרוּ לָנוּ בג
בגלות

10194262

צַרִיק עַכְרִי לָרַבִּים וַעֲוֹנוֹתָם הוּא
יִסְבּוֹל לָכֵן אֶחֱלֵק לוֹ בָּרַבִּים וְאֶת
עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה
לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת פּוֹשְׁעִים נִמְנָה ו
וְהוּא חֵטְא רַבִּים נָשָׂא וּלַפּוֹשְׁעִים ים
יַפְגִּיעַ ׃ הֲתִרְאֶה מַה שֶּׁאָמַר הַנָּבִיא
יְשַׁעְיָה עַל מוֹת הַמָּשִׁיחַ כִּי הוּא מֵת
בַּעֲבוּר חַטָּאוֹתֵינוּ כְּדֵי שֶׁיּוּשְׁשַׁע אוּ
אוֹתָנוּ בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ וְיִבְיאֵנוּ בְּמַלְכוּת
הַשָּׁמַיִם וְיִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים וא
וְאֵבֶן חֵפֶץ יְחוֹנַן בְּיָדוֹ צָלַח בִּי שֶׁמּוֹ
חוּא מְגָדֵל בְּכָל הָאָרֶץ וְאַתֶּם אֲשֶׁר ח
חֲמִיתוּחוּ נְפוֹצִים כְּכָל חָאֲרָצוֹת וכ
וִיבִיתְכֶם חוּא חָרֵב וְנִתְחַיִּיתֶם מִן עַם
אֱלֹהִים לֹא עַם אֱלֹהִים וּמִן סְגֻלָּה
חָאֱלֹהִים תּוֹעֵבָה בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וּמִן
בְּנֵי אֱלֹהִים בְּנֵי בְלִיַּעַל וּלְחֶפֶךְ מִי ש
שֶׁחֵם מַאֲמִינִים בֵּאלֹהִים וּבְמָשִׁיחוֹ
חֵם עַם וּסְגֻלָּה וּבְנֵי אֱלֹהִים וְחֵם לֹא

10194262

חריבות

חַקָּרוּשׁ . בִּי חַמָּשִׁיחַ אעׂפִי חוּא מֵת
בַּעֲבוּר חַטָּאוֹתֵינוּ חוּא מֵת בִּי חוּא
נָגוּעַ מִבֵּח אֱלֹחִים וּמְעֻנֶּח וָחוּא מ
מְחוֹלָל מִפֶּשָׁעֵינוּ מְרֻבָּא מֵעֲוֹנוֹתֵינוּ
מוּסַר שְׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבַחֲבָרָתוֹ נר
נְרְפָּא לָנוּ ׃ בָּלָנוּ בַצֹּאן חָעִינוּ אִישׁ ל
לְדַרְכּוֹ פָּנִינוּ וַיחוָח חִפְגִּיעַ בּוֹ אֶת
עֲוֹן בָּלָנוּ ׃ נִגַּשׂ וְחוּא נַעֲנֶח וְלֹא ים
יִפְתַּח פִּיו בַּשֶּׂה לַטֶּבַח יוּבַל וּכְרָחֵל ל
לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָד וְלֹא יִפְתַּח פִּיו ׃
מֵעֹצֶר וּמִמִּשְׁפָּט לֻקָּח וְאֶת דּוֹרוֹ מ
מִי יְשׂוֹחֵחַ בִּי נִגְזַר מֵאֶרֶץ חַיִּים מ
מִפֶּשַׁע עַמִּי נֶגַע לָמוֹ ׃ וַיִּתֵּן אֶת
רְשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת עָשִׁיר בְּמוֹתָיו עַל
לֹא חָמָס עָשָׂח וְלֹא מִרְמָח בְּפִיו ׃
וַיחוָח חָפֵץ דַּכְּאוֹ חָחֱלִי אִם תָּשִׂים
אָשָׁם נַפְשׁוֹ יִרְאֶח זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים
וְחֵפֶץ יחוָח בְּיָדוֹ יִצְלָח ׃ מֵעֲמַל נפ
נַפְשׁוֹ יִרְאֶח יִשְׂבַּע בְּדַעְתּוֹ יַצְדִּיק צר
צדיק

10194262

לְהַאֲמִין בְּמָשִׁיחַ וְעַל הַזֶּה שְׁנִין אֲמוּ
מָלֵךְ שְׁלֹמֹה בְּכִפֶּר חַשִּׁירִים ׃

היחורי

אַת קְצַת מְרַבּוֹתֵינוּ הֵם מְפַרְשִׁים
אֶת חֲזֶה הַפָּסוּק רֶרֶךְ מָשָׁל כְּמַעַט כ
כְּמוֹ אַתָּה עָשִׁיתָ אֶלָּא שֶׁהֶבִינוּ כְּבַלָּת
תְּמִימָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל ׃

חנוצרי

וּמָה אֲמְרוּ רַבּוֹתֵיכֶם עַל מוֹת חמ
חַמָּשִׁיחַ הֲלֹא יִהְיֶה תָּמִיר אוֹ יָמוּת
אַחַר זְמַן רַב כְּמוֹ שְׁאַר בְּנֵי אָדָם ׃

היחורי

חַגָּרוֹל רַבֵּינוּ מֹשֶׁה בַּר מַיְמוֹן אמ
אָמַר שֶׁמָּשִׁיחַ יָמוּת וְיִמָּלוֹךְ בְּנוֹ ת
תַּחְתָּיו וְכֵן בָּנוֹ אַחֲרָיו וְהוּא יִהְיֶה יָמִי
כְּמִסְפָּר וְיָמוּת בְּכָבוֹד וְיַנְחִיל כְּתְרוֹ ל
לְבָנוֹ וּבְנוֹ לְבֶן בְּנוֹ ׃ חנוצרי

גַּם אַתָּה גַּם בַּר מַיְמוֹן לֹא חֲבַנְתֶּם
אֶת בְּחַ הָאֱלֹהִים וְאֶת סוֹר הַמּוּכְתָּב ח

10194262

חוּפָּה

מְיוּחֶדֶת תַּמִּיד לְמִשְׁכָּבוֹ וְתַאֲחוֹרֶיהָ
בָּאוֹת אֲלָיו לְעִתִּים וְרוֹעִים בְּשֶׁיִּסָּרֵא
לְכָל אַחַת בְּעִתָּהּ לָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אַבָל
הַמַּלָּבָה אִשְׁתּוֹ הִיא בְּחֵרֶר מִשְׁכָּבוֹ ת
תָּמִיד ; עוֹר נִכְתָּב עַל פָּנָיו יִרְאֶה ו
זֶרַע וַאֲרִיךְ יָמִים וְחֶפֶץ יְהוָה בְּיָדוֹ י
יִצְלָח ; חנורצרי

חוֹי אַהָה חָעִיר יְחוּרִי לֹא תֵבוֹשׁ לח
לְחָשׁוֹב בָּאֵלָה עַל הַקְּרוֹשׁ מָשִׁיחַ ל
לֵאמֹר שֶׁחוּא עָתִיר לָתֵת לִבּוֹ עַל ה
חַתַּאוֹת הַגּוּפָנִיוֹת לִהְיוֹת לוֹ רַבּוֹת
נָשִׁים מֵאָחַר הַגְּבִיאִים אָמְרוּ עָלָיו כִּי
חוּא עָתִיד לְסַלֵּק מִמֶּנּוּ אֶת חַטָּאוֹתָנוּ.
חִנֵּה נָשָׁלַחְתְּ כְּמוֹ עֵזֶר כְּצָחֲרַיִם
וּמַחְתָּה אֶת שְׁאָר חַיָּחוּרִים עִם פִּי
פִּירוּשָׁךְ . כָּל חַיָּה חוּא לָחֲכִין רֶרֶ מ
מָשָׁל כִּי שֶׁגָּל חִיא כְּנֶסֶת כְּנֵי אָדָם ח
חַמַּאֲמִינִים כִּישׁוּעָת חַמָּשִׁיחַ וּכְנוֹת
חַמְּלָכִים חֵן אָמוֹת חַגּוֹיִם שֶׁבָּאוּ לח
לחאמין

10194262

אָמַר כִּי אַרְיֵה בְּכָר וְאַבַל תֵּבֶן כִּי לֹא
יִטְרוֹת בְּשֹׂר חַבְּהֵמָה בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל
אִם לֹא יִמְצָאָה נְבֵלָה ׃ וְשִׁעֲשַׁע יוֹנֵק
וְגוֹ׳ כִּי אֵיבַת חַנָּחָשׁ מַנְגֶּרֶת בִּימֵי בר
בְּרֵאשִׁית עִם חָאָדָם תִּסְתַּלֵּק בִּימוֹת
חַמָּשִׁיחַ בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְעַם וש
יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּלָּכוּ לֹא יַזִּיקֵם
נָחָשׁ וְלֹא חַיּוֹת רָעוֹת ׃ חנרצרי
חָאִם תִּהְיֶה לְמָשִׁיחֲכֶם אִשָּׁה וּבָנִים ׃
חיחורי
מִן נִבְחַב עַל זֶה חָעִנְיָן בְּנוֹת מְלָכִים
בִּיקָרוֹתֶיךָ נִצְבָה שֶׁגַּל לִימִינֶךָ בְּכֶתֶם
אוֹפִיר ר׳ל בָּנָשִׁים חֲיָקָרוֹת שֶׁלוֹ תִּהְיוּ
בָּחֵן בְּנוֹת מְלָכִים בִּי בַּל מֶלֶךְ חַגּוֹיִם
יִתְפָּאֵר בְּתִתּוֹ בְּתוֹ לוֹ ׃ אַח אָמַר נצ
נִצְבָה שֶׁגַּל אעפ״י שֶׁבְּנוֹת מְלָכִים
בְּנָשָׁיו חַמַּלְבָּה שֶׁחִיא מִיִּשְׂרָאֵל חִיא
תִּהְיֶה יוֹשֶׁבֶת לִימִינוֹ בְּכֶתֶם אוֹפִיר ו
וְחִיא חַנִּקְרֵאת שֶׁגַּל לָמִי שֶׁחִיא מי
ח מיוחרת

10194262

חֲמוֹר גֵּרַם הַלְבָנִימִין סָרָא וְאֵב וְכָחֲלִי
אַךְ נָשׁוּב אֶל נְבוּאָה ׃ חיחורי
בִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ בְּכָל הָעוֹלָם יִהְיֶה
שָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם
לְאִתִּים וְגוֹ׳ וְלֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חֶר
חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ מִלְחָמָה ׃ אַתְ נוּבַל
לוֹמַר כִּי טֶבַע חַיּוֹת לֹא תִּתְחַלֵּף וְי
וְיִטְרְפוּ וְיֹאכְלוּ בָּשָׂר כְּמוֹ שֶׁהֵם ע
עוֹשִׂים עַתָּה אֶלָּא חִבָּטִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל
שֶׁחַיּוֹת הָרָעוֹת לֹא יַזִּיקוּ בְּכָל אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לֹא יָרֵעוּ וְלֹא
יַשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי וְהַטַּעַם כִּי
מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְהוָה וְכִיוָן ש
שָׁם טוֹבִים וְשֹׁמְרוּ וְרֶגֶל הַשֵּׁם לֹא
תִּשָּׁלוֹט בָּהֶם חַיַּת רָעָה וְלֹא בג
בְּחֻמּוֹתָם כְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם כְּמוֹ שה
שֶׁחִבָּטִיחַ עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וה
וְהַשְׁבֹתִי חַיָּה רָעָה מִן הָאָרֶץ וְאַפִּילוּ
אִם יַעַבְרוּ בָּאָרֶץ לֹא יַזִּיקוּ ׃ רְעוּתָ
אָמַר

10194262

חשנים

וְלֹא יַרְעִיעַ אִישׁ אֶת חֲבֵרוֹ וְלֹא יִתֵּן׃
זֶה הַפֵּירוּשׁ לְפִי שֶׁאָמַר לֹא יַרְעִיעַ וְל
וְלֹא יַשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי ׃

חנוצרי

אֲבַל נִרְאֶה לִי כִּי נָבוֹן יֵשׁ חַפֵּי׳ חֲזֵרֵת
כִּי אָמַר רַבִּי מֹשֶׁה הַמְּצוּרִי בַּחֲלָכוֹת
עַל סֵפֶר חֲשׁוּפְטִים לֹא יַעֲלֶה עַל לֵב
לְבֵן שֶׁפִּימוֹת חֲמִשִּׁיחַ תַּחְסַר מְאוּמָה
מִוֶּרֶךְ תֵּוָה הַשְׁלֵם אוֹ שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ אַו
מְאוּמָה מִמַּעֲשֵׂי ו״ חֲיֵמִים אֶלָּא ח
חֲשְׁלֵם יִהְיֶה נוֹהֵג כְּמִנְהָגוֹ עַתָּה וְכֵן
כְּזֶה וְגֵר וְאֵב עִם בֶּכֶשׁ וְגוֹ׳ טַעֲמוֹ הוּ
הוּא שֶׁיִּשְׂרָאֵל יֵשֵׁב לְבֶטַח עִם חוּ
חֲרְשִׁעֵי חֲשׁוּלֵם אֲשֶׁר נִמְשְׁלוּ לְאֲרִיוֹת
וְלִזְאֵבִים וְלִנְמֵרִים ׃ וּבִזְמַן חַמָּשִׁיחַ
יִרְעוּ עַל חַבֶּל בְּשֶׁכִּיל מֵרֹ רַבָּר חָיוּ
מְשָׁלִים וּמָה נִרְמְזוּ בָּהֶם . עַר בַּאן ר׳
מְשָׁרֵת • עַל זֶה נֶרֶךְ סָרָא יַעֲקֹב
לִיהוּדָה גוּר אַרְיֵה וּלְיִשָּׁשכָר סָרָא
חָמוֹר

10194262

חִגַּח חַיָּח חָסַר חָעוֹלָם אוֹחָח בִּרְיָח בִּי
בָּולָם נוֹלְדוּ זָכָר וּנְקֵבָה לֹא יוֹחַר ול
וְלֹא חְמוּתִינוּ מַלְאָכוֹל עַר שֶׁפָּרוּ ור
וְרָבוּ חַגִּטְרָפִים אֶלָּא בְּוַרְאִי אֲכָלוּ ע
עֶשֶׂב חַשָּׂרֶח עַר שֶׁפָּרוּ וְרָבוּ חַגִּטְרָפִי
וְחָיָה טִבְעָם מֵאוֹתוֹ חַיּוֹם וְאֵילָךְ ל
לֶאֱכֹל בָּשָׂר וְכֵן פְּחֵיבַת נֹחַ אִלּוּ אֲכָלוּ
חַטּוֹרְמִים אֶת חַגִּטְרָפִים חִגַּח חָסְרָה
אוֹחָח חַגִּטְרֶפֶח מִן חָעוֹלָם בִּי שְׁנַיִם
שְׁנַיִם נִכְנְסוּ וְלֹא יוֹחַר אֶלָּא אַל נֶאֱמַר
בִּי שִׁבְעָה שִׁבְעָה שֶׁחִכְנִיס מִן חַטָּחוֹרָה
חַיּוּ לְצוֹרֶךְ חַטּוֹרְמִים ׃ וְיֵשׁ
מְפָרְשִׁים בִּי כֹּל זֶה מָשָׁל בִּי חַזְּאֵב וח
וְחַנָּמֵר וְחַדּוֹב וְחָאֲרִיֵה חֵם מָשָׁל לח
לְחָרְשָׁעִים חָעוֹשְׁקִים וְחַגּוֹזְלִים שֶׁחֵם
לַחֲלָשִׁים כְּמוֹ חָחַיּוֹת חַטּוֹרְפִים לג
לְגִטְרָפִים וְחַכֶּבֶשׂ וְחַפָּרָח וְחָעֵגֶל וח
וְחַגְּדִי חֵם מָשָׁל לְעַנְיֵי חָאָרֶץ ׃ וְכֵן ב
כְּיְמוֹת חַמָּשִׁיחַ יִהְיֶה שָׁלוֹם בָּאָרֶץ ד
וְלֹא

10194262

וְגַר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ
וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּיו וְנַעַר קָטֹן
קַטְרִין נְהַג בָּם ׃ וּפָרָה וָדֹב תִּרְעֶינָה
יַחְדָּיו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹא
וְאָבַל תֶּבֶן וְשִׁשְׁעַשׁ יוּתַק עַל חֲר פֶּתֶן ו
וְעַל מְאוּרַת צִפְעוֹנִי גָּמוּל יָדוֹ חָרָה
(חדה בְּמוֹ יָרָה ר״ל שָׁלַח ׃) לֹא יָרֵעוּ
וְלֹא יַשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי כִּי מָלְאָה
הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְהוָה כַּמַּיִם לַיָּם מ
מְכַסִּים ׃ וְיֵ מְפָרְשִׁים כִּי בַיְמוֹרֵת
הַמִּשִׁיחַ יִתְחַלְפוּ טִבְעֵי הַחַיּוֹרֵת וּת
וְהַבְּהֵמוֹת וְיָשׁוּב לְמָה שֶׁהָיָה בִּתְחִלַּת
הַבְּרִיאָה וּכְתִיבַת נֹחַ ׃ כִּי בִּתְחַלַּרֵת
הַבְּרִיאָה אֱלֹהּ הָיָה אוֹכֵל הָאַרְיֵה הַשֶּׁחֶ
חֵצֶה נְשָׁחֲטָה הַבְּרִיאָרֵת ׃

חנוצרי

וּמָה אָבַל אֵ אַרְיֵה אוֹ זוּלָתוֹ מִן חט
חֲטוֹרְפִין אוֹכְלֵי בָשָׂר ׃ היהורי
אִם אָבַל בָּשָׂר מִשְׁאַר הַחַיּוֹרֵת וּת
וְהַבְּהֵמוֹת

10194262

שֶׁמִּשְׁתַּחֲוִים וְעוֹבְרִים לְצֶלֶם וּבִימוֹת
חַמַּשְׁיחַ כָּל הָאֱלִילִים יִכָּרֵתוּ עַד גַּמ
גְּמִירָת ׃ חנוצרי
חַיּוֹם וּמִקֶּדֶם לֹא יֵשׁ אֱלִילִים בְּשֶׁלֶם
כְּמוֹ אֲמַרְתִּי לְמַעֲלָה אֲבָל כָּל גּוֹיִם
הֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְאֶחָד אֵל. וְעוֹד אֲנוּ
מְשִׁיחִיִּים לֹא הָיִינוּ מִשְׁתַּחֲוִים רַ
וְעוֹבְרִים אֶת צְלָמִים כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם
וְחוֹגְרִים חוֹשְׁבִים וְאֲנוּ לֹא מַאֲמִינִים
שֶׁיִּהְיֶה קְצַת בֹּחַ בְּצֶלֶם וְשֶׁהוּא יוּכַל
לַעֲזוֹר לָנוּ אֶלָּא קְצַת מְמֻנֶּה הֵם מִשׁ
מִשְׁתַּחֲוִים וְעוֹבְרִים אֶת מְשִׁיחֵנוּ א
אֶצֶל חַצֶּלֶם כְּמוֹ אֲכוֹתֵיכֶם בְּבִירַת א׳
חִשְׁתַּחֲוִי וְעַבְרִי אֶת אֱלֹהִים אֶצֶל אַר
אַרוֹן חַמְקֻדָּשׁ . אַךְ צָנִיחַ וְנִשְׁבַּק אֶת
חַעְוֹנִין חַזֶּה כִּי אֲנִי חַפֵּץ לִשְׁמֹעַ מִמֶּךָּ
עַל עִנְיַן חַבְּחֵמוֹת אֲשֶׁר תִּהְיֶנָּה כִּי
בִּימוֹת חַמָּשִׁיחֵנוּ ׃ חיחורי
עַל חַבְּחֵמוֹת נִכְתַּב בִּישַׁעְיָה בַּוֹאת .
וגר

10194262

תּוֹרָה וּרְבַר יְהוָה מִירוּשָׁלָם ׃ וְשָׁפַט
בֵּין גּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וּמ
וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם
לְמַזְמֵרוֹת ׃ מְרַבֵּר פּוּ חַנַּבִיא עַל ח
חַמִּשִׁיחַ כִּי אִם בֵּין גּוֹי לְגוֹי מִלְחַמַת
אוֹ תְּבִיעוֹת בֵּיניֵהֶם וַבאוּ לְמִשְׁפַּט ל
לִפְנֵי מֶלֶךְ חַמַּשִׁיחַ שֶׁיְהֶיה אֲרוֹן בַּל
חָעַמִּים וְחוּא יוֹכִיחַ לָהֶם וְיאמֶר ל
לְמִי שֶׁיְמַיצֵא בוֹ חֶעֶרֶל יַשֶׁר חַמַּעֲוּוֹת
לְבַעַל רִינֶךְ וּמִפְנֵי זֶח לֹא תְחֶיֶח מל
מִלְחַמַת בֵּין עַם לְעַם כִּי חוּא יַשְׁלִים
בֵּיניֵהֶם . אַח לֹא יְטַרְבוּ לִבְלֵי מל
מִלְחַמַת וְנִתְתוּ אוֹתָם לַעֲשׂוֹת מֵהֶם
בֵּלִים לַעֲבוֹרַת חָאֲרַמַּרֶת ׃ וְנִשְׂגַּב יְי
לְבַדּוֹ בַּיוֹם חַחוּא וְחָאֱלִילִי בַּלִיל יַחֲלֹף
רֹל וְנִרְיֶרֶת ׃ וְעַם שֶׁחָאֱלִילִים כְּבַר
חַסְקוּ מִקְצַת חָאֲמוֹת חַיּוֹם עוֹר יֵשׁ
בְּקִצַּת חַמְּוֻרַח עוֹבְרֵי אֱלִילִים וְעוֹר
יַחֲשְׁבוּ גַּם חֵם עוֹבְרֵי אֱלִילֵיכֶם שם
שמשחחוים

10194262

חוכוח

יִתְּנַיִּים מַה שֶּׁאָמַר יִרְמְיָה קוֹל שָׂשׂוֹן
וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל אוֹמְרִים הוֹדוּ אֶת
יְיָ צְבָאוֹת כִּי טוֹב יְיָ כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ מְבִיאִים תּוֹדָה בֵּית יְיָ ׃ לֹא
אָמַר מְבִיאִים חַטָּאת וַאֲשָׁם לְמִי שֶׁכּ
שֶׁבְּזְמַן הַזֶּה לֹא יִהְיוּ בָּהֶם רְשָׁעִים
וְחוֹטְאִים כִּי כֻּלָּם יִרְעוּ אֶת ה׳ וְכֵן א
אָמְרוּ רַז״ל בָּל חַשְׁרָנוֹת בָּטֵלִים לע
לְעָתִיד לָבוֹא חוּץ מִקְרְבַּן תּוֹדָה ׃
וְעוֹד בְּיָמִים הָהֵם לֹא יֹאמְרוּ עוֹד א
אָכוֹת אָכְלוּ בֹסֶר וְשִׁנֵּי בָנִים תִּקְהֶינָה
כִּי אָז יִמָּעֲטוּ הַחוֹטְאִין וְאֵת הַחוֹטְאִים
בְּזְמַן הַזֶּה לֹא יַחְטְאוּ חֲטָאָ גְּרוֹל ׃
אָז יִבְּירוּ הָאֻמּוֹת כִּי הָאֵל הוּא מוֹלֵךְ
עַל בָּל וְאֵין זוּלָתוֹ וְיָבֹאוּ אֶל יְרוּשָׁלַם
לִלְמוֹד מִשְׁפָּטֵי אֵל וְתוֹרוֹתָיו כְּמוֹ
שֶׁאָמַר לְבוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְהוָה אֶל
בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנ
וְנִלְבָּה בְּאֹרְחוֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא ת
תּוֹרָה

10194262

חשמים

היחודי

חֲחַמְשִׁי אֶרֶץ סְרוֹם יְבַנֶּה בְּרֵאשׁוֹנָה
שֵׁנִי וְשִׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת אֱרוֹם וּבְנוֹתֶיהָ
וּבְרֵאשׁוֹן תֵּיחֹן מֵי סְרוֹם מְתוּקִים
וּמַשְׁקִים אֶת הָאָרֶץ שֵׁנִי וַיִּשָּׂא לוֹט
אֶת עֵינָיו וַיַּרְא כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ
בָלָה מַשְׁקֶה וְעַתָּה עֲרֵיהֶן חֵם חֲרִבִין
וְחַמִּים מְלוּחִים; חָאֵלָּה כָּל הַנַּחֲמוֹת
עֲתִידִין לָבוֹא; יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיוּ בִּמְ
בְּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה;

הנוצרי

סַרְנוּ לְרָחוֹק מֵעְנִין חָרִאשׁוֹן כַּאֲשֶׁר
אֲנַחְנוּ חַיִּינוּ מְרַכְּרִים עַל מִלְחֲמוֹת
גּוֹג וּמָגוֹג עַתָּה נָא אֱמוֹר לִי מָה יִ
יְהֶיֶה אַחַר חַזְאֹת מִלְחָמָה;

היחודי

בְּיָמִים חָהֵם נָרוֹם יְהִיוּ עוֹסְקִים מ
בְּחָכְמָה לְרַעַת אֶת ה' בְּמוֹ רַבִּים כִּי
מָלְאָה חָאָרֶץ רַעַה אֶת יְהוָה; וְרָאוּ יִ
יְתַסְּרִים

10194262

תוכחה

וּמִיַּד נִקְרָא שֵׁם ג׳ פְּעָמִים יַעֲקֹב וְכֵן
בְּסֵפֶר שְׁמוּאֵל נֶאֱמַר לֹא יָסְפוּ פְּלִשְׁתִּים עוֹד לָבוֹא בִּגְבוּל יִשְׂרָאֵל
וְהָלְאָה הֵם עָלוּ אֶל אֶרֶץ וישראל אַחַר
מוֹת שְׁמוּאֵל כֵּן פֹּה נֶאֱמַר לֹא תִהְיֶה
עוֹר מִלְחָמָה ר״ל לֹא תִהְיֶה מִלְחָמָה
בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּשֶׁיִּלֵּר וְיָבוֹא מָשִׁיחַ כ
בַּאֲשֶׁר הָיָה בִּזְמַן הַמֶּלֶךְ גָּרוֹל אג
אַגְרִיפַּס וְאָז גּוֹלַת מְשִׁיחֵנוּ בְּשָׁלוֹם
רַב וַאֲנָשִׁים יָבֹלוּ אָז לְבַיִת חַרְבוֹתָם
לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת אֹם
רָצוּי בִּי בַּזֹּאת תִּיא וָרָךְ הַנְּבִיאִים ל
לָרַבֵּר ׃ חיחורי
חָרְבִיעִי נֶאֱמַר בִּנְבִיאִים שְׁוִרְעֶרֶת חז
חַזְאֵב וְחַבַּכּשׁ וְחָאַרְיֵה בַּבָּקָר יֹאכַל ת
חֵבֶן וְחַיּוֹנֵק מְשַׂחֵק עַל חוֹר פֶּתֶן רע
וְעַכְשָׁיו מַזִּיקִין בִּימֵי עָרֵם ׃
תנרצרי
עַל זֹאת הַנְּבוּאָה אַשִּׁיבְךָ אַחֲרֵי בֵּן ז
חיחורי

10194262

חַשְׁנִי נֶאֱמַר עַל יְרִי הַנְּבִיאִים שָׁבָל ו
יִשְׂרָאֵל יְהוּ בְּשֶׁשֶׁט וּבְשַׁלְוַרֵ מַבָּל
מַלְכִיּוֹת וּמַבָּל צָרוֹת שָׁנ׳ בִּישַׁעְיָה ג
נִשְׁבַּע חַשֶּׁם אִם אֶתֵּן דְּגָנֵךְ עוֹר מַאֲבַל
לְאוֹיְבַיִךְ וְעֲרֵיִן אֲנִי מְשׁוּעֲבַרִים תת
תַּחַת הָאֲמוֹרֵ ׃ חַשְׁלִישִׁי אֲמֶרוּ חנ
חַנְּבִיאִים כִּי לֹא תִהְיֶה עוֹר מוּלְחַמֶּרֵ
בְּעוֹלָם שָׁנ וְשֶׁשׁ וְחֶרֶב אֶשְׁבּוֹר מִן
הָאָרֶץ וְנֶאֱמַר לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חר
חֶרֶב וְלֹא יִלָּמְדוּ עוֹר מוּלְחַמֶּרֵ וע
וְעֲרֵיִן נִלְחָמִים זֶה בָּזֶה וְהוֹרֵג אִישׁ
חֲבֵרוֹ וּמְרִיבִים זֶה עִם זֶה אֶמֶת בְּאֶמֶת
שֶׁר בְּשֶׁר וְכָל הָאָרֶץ מְלֵאָה גָּזֵל וְחָמָס
בֵּימֵי סֶרֶם ׃ חנוצרי
אֶצְטָרֵךְ פּה לְהַשִּׁיב לָךְ וְחִנֵּה הַמִּלָּה
עוֹר לְפַעֲמִים עוֹמֶרֶת תַּחַת לְשׁוֹלֵם
וְלִפְעָמִי׳ תַּחַת וְמַן גָּרוֹל וְגַם לִפְעָמִים
תַּחַת וְמַן קָטוֹן כְּמוֹ לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ
עוֹר יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שִׁמְךָ

10194262

חריבות

וּבְיוֹמוֹ חַבַּיִת חַשִּׁנִי לֹא הָיָה מִפֹּל זָרִ֫ים
בְּלוּם ׃ חנוצרי
דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים אֵין תָּמִיר הֵם לְחִבּוֹן
כַּמִּשְׁמַע הַחֲיבוֹת אֲבַל בְּרוּחַ אוֹ כר
בְּרֶ֫רֶךְ הַמָּשָׁל ׃ חיחורי
חַ֫ת אֲשֶׁר בְּמַרְאִית הָעַיִן נֶאֱמַר עַל י
וְדֵי הַנְּבִיאִים כִּי אָז כָּל הָעַמִּים מא
מַאֲמִינִים בְּשֵׁם שִׁנ׳ וְהָיָה הַשֵּׁם ל
לְמֶ֫לֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶ֫ה
חָשֵׁם אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד וְעַבְשָׁיו הַגּוֹיִם
מַאֲמִינִים בְּחַרְבַּת אֲמוּנוֹת וְעוֹשִׂים
בְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ מִקֹּדֶם ׃ חנוצרי
אעֹ״פי רַבּוֹת חֵן אֲמוּנוֹת מִכָּל מָסוֹם
כָּל גּוֹיִם וְאֻמּוֹת מַאֲמִינִים בְּאֶחָד אל
אֱלֹהִים אֲשֶׁר בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
הָאָרֶץ מִלְּבַד מֹעַט אֲנָשִׁים אֲשֶׁר עו
עוֹבְרִים אֶת אֱלִילִים אֲבַל מִכָּל גּוֹיִם
קְצָתָם מַאֲמִינִים בְּיחוָֹה הַשָּׁמַיִם ׃
חיחורי

חַשַּׁנִי

10194262

בְּמָקוֹם אֶחָד וְנַחַר פָּרָת יַחֲרִיב וְיִיבַשׁ
בָּו׳ מָקוֹמוֹת לְמַעַן אֲשֶׁר תִּהְיֶה רֶוַח
לַעֲבוֹר גְּאוּלִים שֶׁנ׳ בִּישַׁעְיָה וְהֶחֱרִים
הַשֵּׁם אֶת לְשׁוֹן יַם מִצְרַיִם וְהֵנִיף
מְסִילָה לִשְׁאָר עַמּוֹ ׃ חַשְׁלִישִׁי אָמְרוּ
חֲכָמִים שִׁבְּימֵי חַמִּשִׁיחַ וְכַעַס חַר
חַזִּיתִים חֲצִין לָרוּחַ מִזְרָחִית וְיַחֲלֹק ל
לִשְׁנֵי חֲצָיִין חֲצִי חָאָחַר יִהְיֶה לְרוּחַ צ
צָפוֹן וַחֲצִי אֶחָר יִהְיֶה לְצַר יַרוֹם וּב
וּבֵינֵיהֶם יִהְיֶה נָחַר גָּרוֹל שֶׁנ׳ וּבְזַכְרְיָה
וְגִבְעַ חַר חַזִּיתִים מֵחָצְיוֹ מִזְרָחָה
וַיָּמָּה וְגוֹ׳ עֵר בְּיוֹם חַהוּא יֵצְאוּ מַיִם
חַיִּים מִירוּשָׁלַם ׃ וְחָרְבִיעִי מִפּוֹרָשׁ
בְּיֶחֶזְקֵאל שֶׁיִּבָּנֶה חַבַּיִת בְּצוּרָתוֹ חר
חָרִאשׁוֹן וּבְהִבּוּנָתוֹ ׃ וְחַחֲמִשִּׁי שֶׁגַּם
מִפּוֹרָשׁ שֶׁם שֶׁיֵּצְאוּ מַיִם חַיִּים מִן ת
חַמִּזְרָשׁ בְּמוֹ שֶׁמְּבוֹאָר שָׁם עַר וּי
וְיִהְיֶה עַל שְׁפַתּוֹ חַנַּחַל חַהוּא מְפֹרָשׁ
וּמְפָּה עֵץ פְּרִי פִּרְיוֹ יִהְיֶה לְמַאֲכָל וְכָלִי

10194262

תוכוח

אַסַפֵּר עַתָּה לְךָ סְצַת תְּשׁוּבוֹת מִן חֵק
חַסַבָּלַרי הנוצרי
וַאֲנִי בְּרָצוֹן אַאֲזִין לְרִבָּרְיךָ רַק אֱמוֹר
אֱמֶת וְלֹא שֶׁקֶר ׃ היהודי
הָרִאשׁוֹן בְּךָ אָמְרוּ הַחֲכָמֵינוּ שֶׁבִּימֵי
מָלֶה הַמָּשִׁיחַ יִהְיוּ דוֹלְקִים עֲצֵי ת
חַמּוּלָחַמָה שֶׁל גּוֹג וּמָגוֹג ז״ שֶׁנֵּים
שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְעֵצִים אֲחֵרִים בְּאוֹתָן
ז״ שָׁנִים שֶׁנ׳ בִּי בָּאֵשׁ יִבָּעֲרוּ אֵשׁ וְגוֹ׳ ׃
הנוצרי
לֹא אָמַר יְחֶזְקֵאל שֶׁשֶּׁבַע שָׁנִים יִהְיוּ
בֶּן דּוֹלְקִים עֲצֵי הַמִּלְחָמָה שֶׁלֹּא יצ
יִצְטָרְכוּ לְעֵצִים אֲחֵרִים וּלְפִיכָךְ רִבְּרֵי
חֲכָמֵינוּ הֵם רִבְּרֵי בִּירוּר . וְגַם יֵשׁ ל
לוֹמַר בִּי הַנְּבוּאָה הַזֹּאת הִיא מָשָׁל בר
כְּרֵךְ הַנְּבִיאִים וְאֵין הוּא רָוּעַ אֲצָלֵנוּ
וְלֹא אֲצָלְכֶם ׃ היהודי
חֲשֵׁנִי . אָמְרוּ הַנְּבִיאִים שֶׁבִּימֵי מָלֶךְ
הַמָּשִׁיחַ וְיִבַּשׁ שִׁיחוֹר נְהַר מִצְרַיִם
במקום

10194262

יוֹמָם וְלַיְלָה וּכְיוֹמֵי בֵּית שֵׁנִי בַּתּוֹךְ
שֶׁלֹּא יִפָּתְחוּ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם עַד חוֹם
חַשְׁמֶשׁ וְעַד חֵם עוֹמְדִים יַגִּיפוּ ה
הַהֲלָתוֹרֵת ׃ הנוצרי
מָרַכֵּר שָׁם הַנָּבִיא וְרָךְ מָשָׁל אוֹ רוּ
וְרָךְ פְּלָגָה וְכַאֲשֶׁר אוֹמֵר לֹא יִהְיֶה לָךְ
חַשְׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וְגוֹ׳ עַתָּה רַבֵּר א
אַתָּה ׃ היהודי
הַחֲמִשִּׁית בִּישַׁעְיָה נֶאֱמַר בִּנְחֲמוּרֵת
כִּי הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יַעַבְרוּהָ
יאבֵרוּ וּכְיוֹמֵי בֵּית שֵׁנִי הָיוּ מְשׁוּעַבְרִי
תָּמִיר לְמַלְכֵי הַגּוֹיִם כִּרְכָתִיב הִנֵּרֵ א
אֲנַחְנוּ עוֹבְרִים הַיּוֹם וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר נת
צְהָתָה לַאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱבוֹל מִפִּרְיָהּ וּל
וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוּבָהּ הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֲבָרִים
עָלֶיהָ הַיּוֹם ׃ חנוצרי
כְּבַר אֲמַרְתִּי בִּי בְּלָה הַפַּרְשָׁה הַזֹּאת
בִּישַׁעְיָה מְרַכֵּרָ וְרָךְ מָשָׁל אוֹ וְרָךְ
גְּמָלָה ׃ היהודי

10194262

וְגוֹמֵר וְשַׁבְרִי רַוִיר מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם וּר
וְרוֹעֶה אֲחַר יִחְיֶה לְכָלָם וְכָלֵי וְנָתַתִּי
אֶת מִסְרַשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם ׃
הִשְׁלִישִׁית כִּישַׁעְיָה נְזַבֵּר בְּנַחֲמוֹרֶת
צִיּוֹן וּבָנוּ בְנֵי נֵכָר חוֹמוֹתַיִךְ וְגוֹ׳ וּם
וּכְבָנִין בַּיִת שֵׁנִי לֹא רָצוּ שֶׁתִּבָּנֶרֶת א
אַפִּילוּ עִי׳ וְיִשְׂרָאֵל אֲלָא תָּמִיר הָיוּ
נִלְחָמִים עִמָּם כְּדֵי לִמְחוֹת בְּיָדָם שֶׁל
שֶׁלֹּא לִבְנוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַחֲרֶת וַיָּרוֹ עוּ
עוֹשֵׂה הַמְּלָאכָה וְיָרוֹ אַחַת מְחַזֶּקֶת
בְּשָׁלִיחַ ׃ תנוצרי
אַל נָא יִחַר לְךָ וַאֲרַבֵּר אַךְ הַפַּעַם ה
חֲזָאת בִּי הָיָה בּוֹרֵשׁ מֶלֶךְ פָּרָס וְהוּא
בֶּן נֵכָר עָשָׂה לִבְנוֹת אֶת בַּיִת לַיהוֹרֶת
וְחָגִיחַ לַלֶּכֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל אַרְצָם
הִלְמִיבֵךְ הַנְּבוּאָה חֲנוּכָרָה נְהִסְיוּמֶרֶת
בְּבַיִת שֵׁנִי בְּמִשְׁמָעַ אַךְ אֱמוֹר מַת
הִיא חֲרִבִישִׁית תְּשׁוּבָה ׃ היחורי
בַּתּוֹב בְּנֶחֱמוֹת וּפְתַח שַׁעֲרֵיךְ תָּמִיר
יוֹמָם

10194262

חשנים

אֵין כָּל יִשְׂרָאֵל שָׁב אֶל אַרְצָם וּל שׁוּ
שָׁוְיָה אֵין אֱמֶת כִּי אָמַר עֶרָא וַיִּשְׁבְּ
כָל יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם וגו׳ וְאַתְ בֵּן יֵשׁ
לָחְבִין מַרְ שֶׁנִּבְתַּב בְּסִפְרוֹ אֱלֹהֵ חר
חַרְבָּרִים עַל גּוֹלַרְ כָּל וְשָׁב וְיַ אל
אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וס
וְקִבָּצְךָ מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֲפִיצְךָ וְיַ
אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה ׃ אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה
הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ ו
וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ ׃ וֶהֱבִיאֲךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶל
הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבוֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ ׃

חיחורי

אִם אַתָּה תִרְצֶה בֵּן לְחוֹבִיחַ אֶת רְבָרַי
אֵין אֲרַבֵּר עֹוד בְּלוּם אֵלֶיךָ עַל זֶרֶ
הָעִנְיָן ׃ חנוצרי
נָא לֹא תַעֲשֶׂה חַוּאת בִּי אֲשִׁים אֶצְבַּע
עַל פִּי ׃ הַיָּחוּרִי
תְשׁוּבָה חֲשִׁנִית יִמָּצֵא בִּיחֶזְקֵאל וְלֹא
יִשָּׁמֵעַ עוֹד בְּגִלּוּלֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם
וְגוֹמֵר ז

10194262

וְאַלְפַּיִם שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְנֶאֱמַר
כְּנַחֲמוֹתֵינוּ שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִקָּבְצוּ בִּימֵי ת
חֲרִשׁוּעָה מֵאוֹיְבֵיהֶם וּמֵעֵילֵם וּמִשִּׁנְעָר
וּמֵחֲמַת וּבִימֵי הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן לֹא מ
מֵצִינוּ שֶׁגָּלָה אֶחָד מֵהֶם לְאֵיי הַיָּם
ק׳ו שֶׁלֹּא יִקָּבְצוּ מִשָּׁם ׃ חנוצרי
אֵין בְּפִיכֶם רַבַּר נְבוּאָה וַחֲלֹא אַתֶּם מ
מְשַׁגִּים חֲפֻסוּקִים כִּרְצוֹנְכֶם . כִּי נֶאֱמַר
לְחָבִין חֲרֻבָרִים הַמְּזֻבָּרִים עַל סְבוּץ מ
מְגַלּוּת בָּבֶל כִּי בֵן נִכְתַּב בְּסֵפֶר עֶזְרָא
זָבָר נָא אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוִּיתָ אֶת מֹשֶׁה
עַבְרִי לֵאמֹר אַתֶּם תִּמְעֲלוּ אֲנִי אָפִיץ
אֶתְכֶם בָּעַמִּים וְשַׁבְתֶּם אֵלַי וּשְׁמַרְתֶּם
מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם אִם יִהְיֶה נִ
נִרְחַכֶם בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם אֲקַבְּצֵם
וַחֲבִיאתִים אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי ל
לְשַׁכֵּן אֶת שְׁמִי שָׁם ׃ וּכְשֶׁתֹּאמְרוּ כִּי
אֲמַר ה׳ בִּיחֶזְקֵאל וְנִבַּסְתִּי אֶל אַרְמַתָם
וְלֹא אוֹתִיר עוֹר מֵהֶם שָׁם וּבָעֵת שֶׁעָרָא
אֵין

10194262

מְלֵאִים תּוֹלַעִים אוֹכְלִים אוֹתָם וּת
וְחָאֵשׁ מַבְעִיר בָּהֶם בְּמוֹ וְכָתִיב וּי
וְיֵצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים
בִּי בִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא
תִכְבֶּה ׃ חנוצרי
אַתָּה עֲרֵיץ תִּרְבִּיתָ לְרַכֵּב עַל מְשׁוּגִּי
דְבָרִים סֵפֶר נָא עַתָּה לִי נְגֶם חֲתֹם
בְּמֶלֶל אֲשֶׁר בַּאן וּלְמַעֲלָה אֲמוֹרָתָ ׃
חיחורי
אָעֱשֶׂה וַאֲסַפֵּר לְךָ ט״ו תְּשׁוּבוֹרֶת ח
חֲמֵשׁ מִן חַכְתָּב וְהֹ׳ מִקַּבָּלָה וְהֹ״ מִמ
מְמַרְאִית תָּעַיִן ׃ פְּתָרוֹן חַח״ מִן חַכְתָּב
וְתַרְשִׁישׁוֹן . כַּךְ בַּתוֹב בִּי בָּל וְסָבְצוּ מִא
מַאַרְכַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לָבוֹא לִירוּשָׁלַם
וְלֹא יִשָּׁאֵר אֲפִילוּ אֶחָד מֵהֶם בָּאָרֶץ נ
נוֹבְרִיָּה וְבַנְּסִתִּים עַל אַרְמָתָם וְלֹא א
אוֹתִיר עוֹר מֵהֶם שָׁם וְגוֹ וּבִימֵי בִּי
בַּיִת שֵׁנִי לֹא נִסְבְּצוּ מִישְׂרָאֵל רַק כָּכ
קָבְתוּב בָּל חָשָׁתָל בְּאָחָר אַרְבָּעָת רְבוֹא
וְאַלְמִים

10194262

יַחְטְבוּ מִן חֲרָשִׁים בִּי בַּנֶּשֶׁק יְבַעֲרוּ אֵשׁ
ר״ל לֹא יִצְטָרְכוּ לַחְטֹב עֵצִי מִן הַיְעָרִים
בִּי יַסְפִּיקוּ בִּכְלֵי חֲנִיִּין ׃ וְשׁוֹר אָמַר י
וְחָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶתֵּן לְגוֹג מְקוֹם שׁ
שָׁם קֶבֶר בְּיִשְׂרָאֵל גֵּי הָעֹבְרִים קִד
קְרַמַּת הַיָּם וְחֹסֶמֶת הִיא אֶת הָעֹבְרִי
וְקָבְרוּם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמַעַן טַהֵר אֶת
הָאָרֶץ שִׁבְעָה חֳרָשִׁים ׃ בַּאֲשֶׁר חת
הַחֹרְגִים תַּעֲשֶׂה לָעוֹבְרִים וְרֶגֶ שָׁם
שֶׁיִּחְסֹמוּ וְיִסְגְּרוּ אַפֵּיהֶם מֵרֵיחַ הָרַע ׃
וְיִתְעַסְקוּ עַם הָאָרֶץ בְּקִבּוּרָתָם שִׁב
שִׁבְעָת חֳרָשִׁים גַּם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ
לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצְאוּ חוּץ מִירוּשָׁלַם לע
לְעֵמֶק יְהוֹשָׁפָט לְרָאוֹתָ בְּפִגְרֵי מִת
מַחֲנֵה גוֹג וּמָגוֹג שֶׁפִּשְׁעוּ בְּאֵל וְאַעְמֵי
שֶׁיִּקְבְּרוּם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמַעַן טַהֵר א
אֶת הָאָרֶץ שִׁבְעָה חֳרָשִׁים וְאֶפְשָׁר כִּי
בָּאוֹתָם ז״ חֳרָשִׁים יִרְאוּ מִשְׁפַּט חו
חֳרָשִׁים הֵהֵם מִי יִרְאוּ פִּגְרֵיהֶם מל
מְלֵאִים

10194262

חשנים

חֹ בְּגוֹיִם שְׁלֹא בָאוּ לִירוּשָׁלַם אוֹ יש
יִשְׁפְּטֵם בְּשִׁשָּׁה שְׁמָטִים בְּרָכָר וּבְרָם
וְגָשָׁם שׁוֹטֵה וְאַבְנֵי אֶלְגַּבִּישׁ אֵשׁ וג
וְגַפְּרִית ׃ וּמָה שֶׁאָמַר רְגֵי חַיָּם וְעֹוף
חַשָּׁמַיִם וְגוֹ׳ אָמַר עַל יְרֵךְ חַפְּלָגַרְ
חַרְעָשׁ וְחַמְחוּמָה שֶׁתִּהְיֶה אָז ׃

חנוצרי

לָמָּה אַתָּה מֵבִין חַזֹּאת שֶׁנֶּאֱמַר מִן ר
רְגֵי חַיָּם וְגוֹ׳ עַל יְרֵךְ חַפְּלָגָה וּשְׁאָר
כְּרוֹלָה חַנְּכוּאָה אַתָּה מְפָרֵשׁ בְּמִשָּׁמַע.
וְעוֹר אַיֶּה נִכָּתַב שֶׁאַלְכְּסַנְדְּרוֹס מֶלֶךְ
יָוָן סָגַר בְּנֵי מַגּוֹג בְּתוֹךְ חֶחָרִים . אַךְ
חַעֲבִיר אֶת חַזֹּאַרְ חַנְּכוּאָה כְּמוֹ שֶׁה
שֶׁחֶחֱלָתָ ׃

חיהודי

עוֹר אָמַר יְחֶזְקֵאל וְיָצְאוּ וּשְׁבֵי עָרֵי
יִשְׂרָאֵל וּבָעֲרוּ וְחִשְׂרְפוּ בְּנֶשֶׁק וּמָגֵן
וְצִנָּה בְּקֶשֶׁת וּבְחִצִּים וּבְמַקֵּל יָד וּב
וּבְרֹמַח וּבְעֲרוּ בָהֶם אֵשׁ שֶׁבַע שָׁנִים ׃
וְלֹא יִשְׂאוּ עֵצִים מִן חַשָּׂדֶה וְלֹא
יַחְטְבוּ

10194262

חוֹבָוֹת

חיחורי

וְנִשְׁמַטְתִּי אֹתוֹ בְּרֶכֶב וּבְרֶם וְנָשֶׁם שׁ
שׁוֹרֵטָה וְאַבְנֵי אֶלְגַּבִישׁ אֵשׁ וְגַפְרִית
אַמְטִיר עָלָיו וְעַל עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר
אִתּוֹ ׃ וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי
לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה ׃
וְעוֹר רְכֵר יֵי חִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג וְשׁוֹבַבְתִּיךָ
וְשִׁשֵּׁאתִיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִיַּרְכְּתֵי צָפוֹן
וְהִבֵּיתִי קַשְׁתְּךָ מִיַּד שְׂמֹאלֶךָ וְחִצֶּיךָ
מִיַּד יְמִינְךָ אַפִּיל ׃ עַל הָרֵי יִשְׂרָאֵל ת
תִּפֹּל אַתָּה וְכָל אֲגַפֶּיךָ וְעַמִּים אֲשֶׁר
אִתָּךְ לְעַיִט צִפּוֹר כָּל כָּנָף וְחַיַּת הַשָּׂדֶה
נְתַתִּיךָ לְאָכְלָה ׃ חִנָּם אָמוֹר כִּי יִהְיֶה
בָּאָה מִלְחָמָה רַעַשׁ גָּדוֹל גַּם בֶּן נא
נֶאֱמַר בִּנְבוּאַת זְבַרְיָה וְנִבְקַע הַר הז
הַזֵּיתִים . וְחָרֵב אִישׁ בְּאָחִיו תִּהְיֶה במ
בַּמְּחוּמַת הַשֵּׁם שֶׁתִּהְיֶה בָּהֶם וְלֹא י
יִשָּׁאֵר בָּהֶם כִּי אִם שִׁשִּׁית הַמַּחֲנֶה א
אֲשֶׁר יִלָּכֵד בְּכָל הָאֲרָצוֹת לְתַגֵּיר בְּכוּר
ת

10194262

חֵילֵיָ סוּסִים וּפָרָשִׁים לְבֻשֵׁי מְכֻלּוֹל
כֻּלָּם סָהֵל רַב צְוָה וּמַגֵּן תּוֹמְשֵׁי חֹר
חַרְבוֹת כֻּלָּם ; פָּרָס נוּשׁ וּפוּט אִתָּם
כֻּלָּם מָגֵן וְכוֹבַע ; גּוֹמֶר וְכָל אֲגַפְיתַ
בֵּית תּוֹגַרְמָה יַרְכְּתֵי צָפוֹן ; בְּיוֹם הַהוּא
בְּשֶׁבֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל לָבֶטַח תֵּרַע וּכ
וּבָאתָ מִמְּקוֹמְךָ מִיַּרְכְּתֵי צָפוֹן אַתָּה
וְעַמִּים רַבִּים אִתָּךְ ; וְעָלִיתָ עַל עַמִּי
יִשְׂרָאֵל כֶּעָנָן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ וְיִהְיֶה בי
בְּיוֹם הַהוּא רַעַשׁ גָּדוֹל עַל אַרְמַרְ
יִשְׂרָאֵל ; וְרַעֲשׁוּ מִפָּנַי דְּגֵי הַיָּם וְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וְחַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל הָרֶמֶשׂ וּמ
וְכָל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּנ
וְנֶהֶרְסוּ הֶהָרִים וְנָפְלוּ הַמַּדְרֵגוֹת וְכָל
חוֹמָה לָאָרֶץ תִּפּוֹל ; וְקָרָאתִי עָלָיו ל
לְכָל הָרַי חֶרֶב נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה חֶרֶב א
אִישׁ בְּאָחִיו תִּהְיֶה ; חנוצרי
וְנִפְלָאִים הֵם רִכְרֵי הַנְּבִיא אֲבָל הַעֲבֵר
מִלִּין וְרַבֵּר מָה שֶׁתִּרְצֶע ;

היתורי

10194262

חויבות

אֶלָּא יֵצְאוּ בְּעֵת הַיְשׁוּעָה אַחַר יֵצְאוּ
כָּל יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת כִּי בֶן מְצָאנוּ בַּת
בְּתוֹךְ שֶׁאַלְבְּסַנְדְּרוֹס מִסְדּוֹן הִסְגִּיר לְ
לָגוֹג וּמָגוֹג בְּהָרִים גְּדוֹלִים וּגְבוֹהִים
שְׁאֵין לָהֶם מוֹצָא אֶלָּא מִמָּקוֹם אֶחָד
וּבָאוֹתוֹ מָקוֹם בָּנָה בִּנְיָן חָזָק מֵחוֹמַת
בַּרְזֶל בְּעֻבְיָן שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לָצֵאת וּב
וּבְאוֹתָהּ חוֹמָה עָשָׂה בְּחָכְמָה גְּדוֹלָה
אֲנָשִׁים מִבַּרְזֶל שְׁחֻם מַכִּים תָּמִיד כ
בְּחוֹמָה בְּמִינֵי פְּטִישִׁים וְקוֹרְמוֹת
בְּעֻבְיָן שֶׁיְּבִינוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁמִּבִּפְנִים
שֶׁלְּעוֹלָם כּוֹנְנִין אוֹתוֹ וּמַחֲזִיקִים אוֹתוֹ
כְּאוֹפָן שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִשָּׁם לְעוֹלָם . וּל
וּלְפִי שֶׁזֶּה הַבִּנְיָן לֹא יֶחֱרַס וְלֹא יִפָּתֵחַ
עַד שֶׁיָּבֹא אוֹתוֹ יוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא
שֶׁיּוּרְצֶה הַשֵּׁם שֶׁיֵּצְאוּ מִשָּׁם אָז יֶחֱרַס
הֶהָרִים וְנַפְלוּ הַמְּרֻגּוֹת וְכָל חוֹמַת
לָאָרֶץ תִּפּוֹל כִּי כֹה אָמַר אֲדוֹנָי יְחוֹאָ
חָנָנִי אֵלֶיךָ גּוֹג וְחוֹצָאתִי אוֹתְךָ וְאֶת כָּל
חֵילֶךָ

10194262

נְרִים וְנֶעֱוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֵבָר אִכָּרֵיכֶם
וְכוֹרְמֵיכֶם . אִם יֵשׁ לָכֶם לַעֲבוֹר אוֹ
אֹרְתְנוּ בָּל שָׁעָה לְסַיִּים מָה שֶׁנ' וְרַכּ וּ
יַעֲבוֹר צָעִיר . גַּם בָּתוּב לָכֶם שֶׁאָמַר
קָרוֹשׁ יוֹחָנָן יֵשׁ לָבֵר הַיְחוּרִי שֶׁחַבְרוּ
וְשׁוּעָתְנוּ בָּאָה מֵהֶם ; חנורצרי
שֶׁקֶר הוּא אֵין יֵשׁ בָּתוּב בְּסֵפֶר יוֹחָנָן
שֶׁאַתֶּם הַיְחוּרִים עֲתִידִים לְבַבֵּר מִן נוּ
נוֹצְחִים אֶלָּא אַתָּה חוֹסַכְתָּ חַזְאת עַל
דְּבַר מְשִׁיחֵנוּ אֲשֶׁר חַזְאת לֹא דִבֵּר ;
אַךְ עַר בָּאן אֵין אָמַרְתָּ לִי מִי חוּא
גּוֹג וּמָגוֹג וּמָתַי עֲתִידָה מִלְחַמְתּוֹ ע
עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ; היחורי
מָגוֹג חוּא שֵׁם חַיַּחַס וְגוֹג שֵׁם חַמֶּלֶךְ
חַמּוֹלֵךְ עֲלֵיהֶם ; וְחָיָה מָגוֹג מִבְּנֵי
יָפֶת; וְחַנַּח אָמְרוּ בִּי מִימֵי אַלֶכְסַנְדְרוֹס
מֶלֶךְ יָוָן חָיוּ בְנֵי מָגוֹג נִסְגָּרִים בְּסוֹת
צָפוֹן בִּי חִסְגִּירָם שָׁם אַלֶכְסַנְדְרוֹס א
אַחַר חָחָרִים וְלֹא יָצָאוּ מִשָּׁם עוֹד א
אֶלָּא

10194262

תוספתא

תִּהְיֶה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן׃ גַּם יָבְאוּ הַגּוֹיִם
מִפֶּל פְּאָה לִשְׁאוֹל שְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל וּמ
וּמְבִיאִים לָהֶם מִנְחָה כְּמוֹ שֶׁנֶּ פת א
אָמַר וְיֵ תִּגְּרִי נוֹטָה אֱלֹהַיִךְ (רֹ"ל אֶל יר
יְרוּשָׁלַם) בְּנָחַר שָׁלוֹם וּבְנַחַל שׁוֹטֵט
כְּמוֹ גוֹיִם ׃ לֹא שֶׁיְּזִיק כְּמוֹ חַנַּחַל ח
חַשּׁוֹטֵט אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁחַנַּחַל חַשּׁוֹטֵה ר
יָבֹא כְּמְרוּצָה כֵּן יָבֹא לָהֶם כְּבוֹדָם וּמ
וּמַמוֹנָם כְּמְרוּצָה וְכֹל יְמֵי הָעוֹלָם
יִהְיוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם עֲבָדִים לְיִשְׂרָאֵל ר
וְנָרוּ כְּשׁוֹנְאֵיהֶם וְחוּא נָקָם וְקִנְאַת
עַל חַשִּׁעְבּוּר שֶׁשִּׁעְבְּרוּ בְּיִשְׂרָאֵל בָּל
יְמֵי חַגָּלוּת . גַּם עַתָּח בָּל גּוֹיִם שֶׁלֹּא
יְשַׁרְתוּ לִיתוּרִים חֵם חָיוּ חַיָּבִים מִי
מִיתָח וּבְלִיָּח כִּרְבָתִיב בִּישַׁעְיָח קוּמִי
אוֹרִי כִּי חַגּוֹי וְחַמַּמְלָכָת אֲשֶׁר לֹא
יַשְׁבְּרוּךְ וְאֹבְדוּ וְחַגּוֹיִם חָרֹב יֶחֱרָבוּ .
אֲבָל בָּל זְמַן שֶׁמְּשַׁמְּשִׁין יִשְׂרָאֵל יֵשׁ
לָהֶם אָמוֹת תְּקוָה וְאוֹמֵר וְעָמְדוּ זָרִ
נָרִים

10194262

מְרִי שָׁוְרָאוּ אֶת כְּכוֹדִי שֶׁאֲכַבֵּר בַּהֶם
וְאוֹתִיר חַפָּלַיטִים אֲשֶׁר יִלְבוּ כָּכָל אֶר
אַרְצוֹת לְחַגִּיר כְּכוֹרִי כַּגּוֹיִם שֶׁלֹּא בָאוּ
לִירוּשָׁלַם וּכְשֶׁיִּשְׁמְעוּ זֶה חַפָּלֵא תג
חַגָּרוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה חָאֵל כְּמַחֲנֵה גוֹג ו
וּמָגוֹג וַכִּיאוּ כְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּסוּסִים וכ
וְכָרֶכֶב מִנְחָה לַיְיָ וְיַכִּיאוּ אוֹתָם מל
מְלֻכָּשִׁים כְּגֵרִי חַפָּאֶרֶת וְרוֹכְכֵיכֶם כ
כְּסוּסִים וְכָרֶכֶב וְיַעֲמוֹר זֶרַע יִשְׂרָאֵל
כָּל יְמֵי עוֹלָם וּלְעוֹלָם לֹא יֹאכַר יש
יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִגְלוּ עוֹר מֵאַרְצָם כְּמוֹ
שֶׁחָשְׁכוּ אֵלּוּ חַגּוֹיִם שֶׁכָּאוּ עִם גוֹג ו
וּמָגוֹג לְחִלָּחֵם עַל יְרוּשָׁלַם שֶׁחָשְׁכוּ
לְחַגְלוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְאַכֵּר שְׁמָם ׃
וְעוֹד אָמַר . וְיָכֹא כָּל כָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לְפָנַי אָמַר יְיָ ׃ כָּל חַנּוֹתֵר מִכָּל חַגּוֹיִם
כָּכְאוּ אֶל יְרוּשָׁלַם שָׁנָה שָׁנָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לַמֶּלֶךְ ה' וְלַחוֹג אֶת חַג חַסֻּכּוֹת וְטָעָם
חַג חַסֻּכּוֹת כִּי מִלְחֶמֶת גוֹג וּמָגוֹג ת

10194262

וְחַפּוּשְׁעִים שֶׁאָמְצָא בָּכֶם וְאֶקַּח מִשׁ
מִשְׁפַּטִּי מִכֶּם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם אָדָם
וְלֹא עוֹבֵר וְשָׁב בְּרִי שֶׁלֹּא יִרְאוּ הַגּוֹיִם
בְּרָעָתְכֶם וְיִשְׂמְחוּ לָכֶם ; וְאָמַר פָּנִים
אֶל פָּנִים כְּלוֹמַר בְּיָנִי וּבֵינֵיכֶם כִּי
בְּיִחוּד בְּלֹא אֶמְצָעִי ;

חנוצרי

אֲזַי יִהְיוּ אָז כָּל גּוֹיִם מַאֲמִינִים בְּאֵל
אֶחָד ; היחודי

לֹא יִהְיוּ אָז אֱמוּנוֹת מִתְחַלְּפוֹת כְּמוֹ
עַתָּה אֶלָּא יַחֲפוֹר אֶל עַמִּים שָׂפָה בּר
בְּרוּרָה לִקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם ה׳ וּלְעָבְרוֹ
שְׁכֶם אֶחָד כִּי אָז יִתְקַיֵּם שֶׁפָּתוּב לִק
לְקַבֵּץ אֶת כָּל הַגּוֹיִם וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת
כְּבוֹדִי ; וְשַׂמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מ
מֵהֶם פְּלֵיטִי אֶל הַגּוֹיִם וְהִגִּידוּ כְּבוֹדִי
וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מ
מִנְחָה לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבָרֶכֶב . כַּלּוֹא
אֲסַפְּכֶם שֶׁיָּבֹאוּ כָּל הַגּוֹיִם עִם גּוֹג וּמָגוֹג
כְּרִי

יִסַּלַּח חַאֵל לַעֲוֹן יִשְׂרַאֵל אֲלַא בְּחֹרֶשׁ
נִיסַן עֲתִירִין לְהִגָּאֵל כְּמוֹ שְׁנִיסָן גַּם
הוּא חֹרֶשׁ חַגְּאוֹלָה שֶׁלּוֹ נִגְאֲלוּ יִשְׂרַאֵל
מִמִּצְרַיִם לֹא שֶׁיָּצְאוּ מֵחַגָּלוּת בְּנִיסָן
אֲלַא סוֹרֶם נִיסָן יֵצְאוּ וְיַעֲלוּ עַר שַׁב
שֶׁבְּאֲחַר בְּנִיסָן יִהְיֶה בְּנָיָן חַבַּיִת נש
נַשְׁלַם וְיַחְנְכוּ חַמְּזְבֵּחַ בְּאֲחַר בְּנִיסָן ו
וְכַעֲלוֹת יִשְׂרַאֵל אֶל אַרְצָם יִשְׁפֹּט אוֹ
אוֹתָם מַאֵל כְּמִדְבָּר כְּמוֹ וְכַתִיב . חַי
אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְיָ וְחוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן
חָעַמִּים וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִן חָאֲרָצוֹת
אֲשֶׁר נְפוֹצוֹתֶם בָּם וְחֵבֵאתִי אֶתְכֶם א
אֶל מִדְבַּר חָעַמִּים וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתְּכֶם
שָׁם פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר נִשְׁפַּטְתִּי א
אֶת אֲבוֹתֵיכֶם כְּמִדְבַּר אֶרֶץ מִצְרַיִם .
רוֹצֶה לוֹמַר כְּשֶׁאוֹצִיאֲכֶם מִן עַמִּים
לֹא אֲבִיאֲכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרַאֵל עַר ש
שֶׁאֶשְׁפֹּט אִתְּכֶם כְּמִדְבַּר חָעַמִּים שָׁם
אָקַח מִשְׁפָּטֵי מִכֶּם וַאֲבַלָּה חַמּוֹרְרִים
וחפושעים

10194262

חוּרְבָה

אֶל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל רַיְנִיחֵנִי אֶל הַר גַּבְנ
מְאֹר וְעַלְיוֹ כְּמִכְנָה עִיר מִנֶּגֶב: כִּי בְיוֹם
הַכִּפּוּרִים יִסְלַח הָאֵל לַעֲוֹן יִשְׂרָאֵל וה
דַּחַטָּאתָם לְאִיזְכִּר עִוֵּר: וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
וְהָיָה בָּנוּי בָּהָר וְהָעִיר יְרוּשָׁלַם סמ
סְמוּכָה לוֹ מִנֶּגֶב: וְהִרְאָה ה׳ לִיחֶזְקֵאל
בִּנְיַן הַבַּיִת הָעֲתִיד שֶׁלֹּא תֵאָבֵר תק
תְּקוּנָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְשֶׁעָתִיד לָשׁוּבוּ א
אֶל הָאָרֶץ וְיֵשְׁבוּ בָהּ לְבֶטַח וּבִנְיַן חב
הַבַּיִת יִהְיֶה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה בִּתְחִלָּה
אעפ״י שֶׁיִּתְיָרֵת בָּצוּרַת הָרִאשׁוֹן וב

וּבְתְכוּנָתוֹ: חנוצרי

אַךְ יְחֶזְקֵאל רָאָה אֶת הַחוֹזֶן הַזֶּה בְּגָלוּת
בַּבֶּל קוֹרֶם בִּנְיַן הַבַּיִת הַשֵּׁנִי וְעַל כֵּן ה
הַזֶּה לֹא יוּבַל לְהָבִין עַל בִּנְיַן הַשְּׁלִישִׁי
הַמִּקְדָּשׁ: עוֹר אֶשְׁאַל מִמְּךָ בְּמָרַת
זְמַן הַשָּׁנָה יַעֲלוּ יִשְׂרָאֵל אֶל אַרְצָם
מֵאַחַר יָבֹא מְשִׁיחֵנוּ: היתורי

בְּבַר אֲמַרְתִּי לְךָ בִּי בְיוֹם הַכִּפּוּרִים
יִסְלַח

10194262

חַרְבַּרְתִּי כִּי חַיָּתָה בְּיַד אֱרוֹם וּבְיַד יש
יִשְׁמְעֵאלִים וְכֹל חַשַּׁנִּים יִתְגָּרוּ מל
מִלְחָמָה . אֵלֶּה יְכַנִּיהָ וְאֵלֶּה יַחֲרִיבוּהָ
לְפִי שֶׁאֵין רְצוֹן חַשֹּׁם יִתְ בְּבִנְיָנָם ו
וּבְשִׁמְיָרָתָם וְשָׁוְא עָמְלוּ הַבּוֹנִים
וְשָׁוְא שָׁקְדוּ חַשּׁוֹמְרִים ; תְּחִלָּה אֱרוֹם
בְּבָשׁוּ יְרוּשָׁלַם וּמֵאַחֲרֵי חֵם שָׁבְתוּ ה
חַיִּשְׁמְעֵאלִים שֶׁבָּאוּ בְאַחֲרוֹנָה הִתְגָּרוּ
עִם חַנִּיצְרִים וְלָקְחוּ אוֹתָהּ מִיָּדָם וְכֹל
חַיָּמִים הָיְתָה מִלְחָמָה בֵּינֵיהֶם וְיִהְיֶה
עַד בֹּא חַגּוֹאֵל עֲמָלָם וְטוֹרְחָם עָלֶיהָ
אֲבָל לְמֶלֶךְ חַמָּשִׁיחַ יִתֵּן חָאֵל וְתַעֲלֶה
יְרוּשָׁלַם בְּלֹא עָמָל ; חנוצרי
חַתִּבְנָה אֲשֶׁר חָשִׂיר וְחַבַּיִת חַמִּקְדָּשׁ בֹּא
בַּאֲשֶׁר רָאָה אוֹתָם יְחֶזְקֵאל בְּרוּחַ חנ
חַגְּבוּאָה ; היחורי
גַּם . כִּי כֹה אָמַר בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ ש
שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ חַשָּׁנָה בְּעָשׂוֹר
לַחֹדֶשׁ בְּעֶצֶם חַיּוֹם חֲזָתַנִי אֱלֹהִים
ו ב אֶל

10194262

חומה

מִפְּנֵי חֲחֹרִים שֶׁהֵם סָבִיב לָהּ חֲיוֹם
לֹא תֵרָאֶה גַּבְהוּתָהּ כָּל כַּךְ אֲבָל בְּאוֹתָהּ
חֲזִמָּן שֶׁתִּהְיֶה כָּל הָאָרֶץ סְבִיבוֹתֶיהָ א
אֶרֶץ מִישׁוֹר תֵּרָאֶה גַּבְהוּתָהּ עַל כָּל ה
הָאָרֶץ . הוּא שֶׁאָמַר בִּנְבוּאַת וְשַׁעְרַת
יִהְיֶה הַר בֵּית ה' נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶחָרִים
וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת גַּם רוֹב הַשֶּׁרוֹת חס
הַסְמוּכוֹת לִירוּשָׁלַם עַתָּה יִהְיוּ אֲפִי ב
בִּכְלַל הָעִיר תּוֹךְ הֶחוֹמָה וְזֶה בִּנְיַן חע
הָעִיר לֹא יֵחָרֵס עוֹד לְעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁב
שֶׁבַּחוּב הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה
וְנִבְנְתָה הָעִיר לַיְיָ מִמִּגְדַּל הַנָּאֶל עַר
שַׁעַר הַפִּנָּה וְגוֹ' לֹא יִנָּתֵשׁ וְלֹא יֵחָרֵס
לָעוֹלָם ; גַּם נֶאֱמַר בְּמִזְמוֹר אִם יְהוָה
לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ וּ
וְזֶה אָמַר עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְעַל יוּ
יְרוּשָׁלַם . וְהִנֵּה מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּיהַ
מִקְדָּשׁ וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל וְחָרְבָה יְרוּשָׁלַם
תִּהְיֶה יְרוּשָׁלַם פַּעַם בְּנוּיָה פַּעַם חר
חֲרֵבָה

10194262

חשנים

מָסוֹם יַעֲשֶׂה חוּא רְצוֹנָם וְאִם יְצַטָּרֵךְ
אִישׁ אֶחָר לְבַדּוֹ מָטָר וְלֹא אֲחֵרִים יִתֵּן
לוֹ לְבַדּוֹ מָטָר וְאִם יְצַטָּרֵךְ אִישׁ לְעֶשֶׂב
אֶחָר בְּשָׂרָחוּ אוֹ בְּגַנּוֹ וְלֹא יְצַטָּרֵךְ לע
לְעֶשֶׂב אַחֵר יִתֵּן לְאוֹתוֹ הֶעֱשֶׂב לְבַדּוֹ
מָטָר וְזֶחוּ שֶׁנֶּאֱמַר שַׂאֲלוּ מֵיחוָרֵ
מָטָר וּמְטַר גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם לְאִישׁ עש
עֵשֶׂב בַּשָּׂרֶה ׃

חנרצרי

אֵיךְ אַתָּה מֵבִין אֶת הַזְּכָרִים הָאֵלֶּה א
אֲשֶׁר נִכְתְּבוּ בְּסֵפֶר וְכַרְיָה הֲלֹא תְסוֹב
כָּל הָאָרֶץ בָּעֲרָבָה ׃

חיחורי

אָמַר לָהּ . חִגֵּרִי כָּל הָאָרֶץ סָבִיב יר
יְרוּשָׁלַם שֶׁחִיא עַתָּה הָרִים גְּמוֹ שא
שֶׁאָמַר יְרוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב לָהּ תת
תְּחִיֶּה אַי מִישׁוֹר בָּעֲרָבָה וְחִיא הָרוּם
וְתִגְבוֹהַ עַל כָּל הָאָרֶץ אעפי שֶׁעַתָּרֵ
גַּם כֵּן תִּיא גְּבוֹהַ מִכָּל אֶרֶץ וְשְׂרָאֵל
מִפְּנֵי ר

10194262

חומה

אֲרִיבוּת חַיָּמִים לְבַר וְעַל רֶרֶךְ מוֹפֶת
לֹא לִשְׁאַר הָעַמִּים . וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם
אֲרֵי בְיוֹמֵי אִילַן חַיָּיא . גַּם רַבּוֹתֵינוּ
ז"ל עֵץ חַיִּים מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שְׁנָה
שָׁנָה ; וְעוֹר יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּהְיֶה שִׁנּוּי
טֵבַע בְּרֶגֶן לֶעָתִיד בְּבוֹא הַגּוֹאֵל שֶׁי
שֶׁיִּחְיוּ אוֹתוֹ בְּמוֹ חַגָּפָן וְלֹא יִצְטָרְכוּ
לְזוֹרֵעַ חַרְגָּן אֶלָּא פַּעַם אַחַת בְּמוֹ חַג
חַגָּפָן אֲשֶׁר אַחַר שֶׁלָּקְטוּ פֵּירוֹתֵיו אֵין
נִפְסָק וְיָבֵשׁ אֶלָּא יִפְרַח שָׁנָה אַחֶרֶת ;

חגורי

כְּאַיָּה חַפָּסוּק מְצָאוּ חֲזוּאת רַבּוֹתֵינוּ ;

היחורי

בֶּחוֹשֵׁשׁ אֲשֶׁר בֹּה אָמַר יְחִיוּ רֶגֶן וִי
וְיִפְרְחוּ בַּגָּפָן ; גַּם בְּזֶמֶן הַחוּא אִם ת
תִּשְׁאֲלוּ מֵחֹשֶׁם יְתֹ' מָטָר יִתֵּן לָאוֹתָם
שֶׁיִּהְיוּ בְזֶמֶן הַחוּא גַּם לְבַל אֲחַר מֵהֶם
וְיִתֵּן לוֹ עֵשֶׂב בְּשָׂדֵהוּ ; וְר"ל אוֹמְרִים
כִּי בְזֶמֶן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל
מָקוֹם

10194262

בַּתּוֹב לֹא יִשְׁמַע בִּירוּשָׁלַם עוֹד קוֹל
בְּכִי וְקוֹל זְעָקָה: וּבְאַתּוֹ זְמַן לֹא יֹאמְרוּ
עַל זָקֵן שֶׁמִּלֵּא אֶת יָמָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה
בֶּן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמֵשׁ מְאוֹת שָׁנָה
וְיוֹתֵר כְּמוֹ שֶׁהָיוּ הַדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים
בַּתְּחִלַּת בְּרִיאַת הָעוֹלָם: וְהַיָּמִים
שֶׁהֵם יְמֵי הַזְּקָנָה בְּעוֹלָם הַזֶּה אַוּ יִהְיוּ
כְּמוֹ יְמֵי הַנַּעֲרוּת וְיִהְיוּ כְּמוֹ נְעָרִים
שֶׁיִּגְרְלוּ וְיִרְכְּבוּ כְּמוֹ שֶׁבָּתּוֹב עוֹד יֵשְׁ
יְרוּבוּן בִּשְׁיבָה זְקֵנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ
הֵפֶךְ הַזְּקֵנִים וְכֵן בָּתּוֹב כִּי הַנַּעַר בֶּן מֵ
מֵאָה שָׁנָה יָמוּת ר"ל אִם יָמוּת אָדָם
בֶּן מֵאָה שָׁנָה (וְזֶה יִהְיֶה בַּעֲוֹנוֹ) יֹא
יֹאמְרוּ עָלָיו נַעַר מֵת וּמְפָרֵשׁ הַוּאת
לֵאמוֹר וְהַחוֹטֵא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקֻלָּל
בַּלּוֹמַר כִּי קְלָלַת הָאֵל תִּהְיֶה לוֹ: גַּם
לֹא יִבְנוּ וְאַחֵר יֵשֵׁב כְּמוֹ עַתָּה נִתְהַיָּה
וְלֹא יִטְּעוּ וְאַחֵר יֹאכַל כִּי כִּימֵי הָעֵץ
יְמֵי עַמִּי ר"ל בְּחִירַי כִּי לָהֶם יִהְיֶה
אֲרִיכוּת

10194262

יְחוָה ׃ בְּשִׁנְלֶךָ בְּאַרְצוֹת הַגּוֹיִם לְטַיְוֹל
אוֹ לַסְחוֹרָה אַעְפִּי שֶׁלֹּא נִצְטַוֵּךְ נְהִיֹת
נוֹרָעִים וְנִבְרִי לְרוֹב הַבְּכוֹר וְהַגְּרוּלָּת
שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ וְנִלֵּךְ בִּבְגְרִי חוֹפֶשׁ וּי
וַיֹּאמְרוּ עֲלֵינוּ אֱלוֹ בְּנֵי וִשְׂרָאֵל הֵם
אֱלוֹ זֶרַע בֵּרָה הַשֵּׁם הֵם ׃ גַּם הַבְּחוּרִינוּ
הֵם יֵלְכוּ לְתַאֲוָתָם לְרְאוֹת אַרְצוֹרֶת ח
הַגּוֹיִם ׃ וְעוֹר הָאֵל יְחַדֵּשׁ אֲוִיר טוֹב
שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי וִשְׂרָאֵל בְּרִיאִים וְיִחְיוּ שנ
שָׁנִים רַבּוֹת ׃ גַּם יוֹסִיף בִּטְחַ הָאָרֶץ נ
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִנְנִי בוֹרֵא שָׁמַיִם חר
חֲרָשִׁים וָאָרֶץ חֲרָשָׁה וְלֹא תִזָּכֵרְנָרֶת
הָרִאשׁוֹנוֹרֶת ׃ הנוצרי
חֲיָמוּתוּ גַּם בְּנֵי אָדָם בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ
אוֹ אִם יִחְיוּ לְעוֹלָם ׃ היחורי
לֹא יָמוּתוּ בֶּחֶרֶב כִּי אֵין מִלְחָמָה שָׁם
וּמִיתָה טִבְעִיֹרֶת לֹא תִהְיֶה כִּי אִם לש
לַשָּׁנִים אֲרוּכִים כְּשֶׁיִּהְיֶה אָדָם מְלֵא
יָמִים וּבְשֶׂיְמוּת לֹא יִבְכּוּ לוֹ כְּמוֹ כת
בַּתּוֹב

10194262

חשנים

וְרַעוּ זָאטְנֶם וּבְנֵי נֵכָר אִכָּרֵיכֶם וּכ
וֹרְמֵיכֶם וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי יְיָ תִּקָּרְאוּ מ
מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ יֵאָמֵר לָכֶם חֵיל גּוֹיִם
תֹּאכֵלוּ ׃ תַּחַם תָּבִין תַּאֲלָה חֲרָבִים ׃

חנוצרי

לֹא בְכִירוּר אֲנִי מֵבִין לְפִיכָךְ אַתָּה בָּא
בָּאֲרֹם לִי חֲיִטֵּב ׃ חיחורי
חִנַּת יַקּוּמוּ זָרִים מִמְקוֹמָם וְיַבְאוּ ל
לַעֲבוֹר אוֹתְנוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נִהְיֶה צְרִיבִים
לַעֲבוֹר עֲבוֹדָתְנוּ כִּי בְנֵי נֵכָר יַעֲשׂוּ
אוֹתָם וְנִהְיֶה פָּנוּיִם לַעֲבוֹר אֶת חַשֵּׁם ׃
עוֹד חֵיל גּוֹיִם נֹאכַל כִּי מִלְּבַד שֶׁיַּעַבְרוּ
אוֹתְנוּ בְּאַרְצֵנוּ יָבִיאוּ לָנוּ לְמִנְחָה זָ
נָחָב וְכֶסֶת וְכָל טוֹב מֵאַרְצָם וְלֹא נִצ
טְטָרֵךְ לָצֵאת מֵאַרְצֵנוּ לְסַחוֹנָרֵת לָ
לְהַרְוִיחַ מָמוֹן כִּי בְּאַרְצֵנוּ נִירְשׁוּ מ
מְשׁוֹב הָעוֹלָם ׃ וְעוֹר אָמַר. וְנוֹרַע כ
בַּגּוֹיִל זַרְעָם וְצֶאֱצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים
כָּל רוֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ
יְהוָה ׃

10194262

היהודי

עוֹר אֲמוֹר חַשֵּׁם אֶל יְשַׁעְיָה ׃ חִנָּה אנ
אֲנִבִי מַרְבִּיץ בַּפּוּךְ אַבְנַיִךְ וִיסַרְתִּיךְ
בַּסַּפִּירִים ׃ וְשַׂמְתִּי בַרְכֹר שְׁמָשׁוֹתַיִךְ
וּשְׁעָרַיִךְ לְאַבְנֵי אֶקְדָח וְכָל גְּבוּלֵךְ ל
לְאַבְנֵי חֵפֶץ וְכֹל כְּנַיִךְ לִמוּדֵי יְחוָֹה ׃
חִנָּה רְבָבִים חֲאֵלֶה אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ בֵּן ב
בִּמְשִׁמְעָם אוֹ אֶפְשָׁר שֶׁהֵם מַשָּׁל לר
לָרוֹב חַגְּרוּלָה שֶׁתִּהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל וש
וְשֶׁפַע חַטּוֹבָה עַר שֶׁאִם רָצוּ יַעֲשׂוּ ב
כְּנֵיהֶם בַּאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיוֹת ׃
וְכָל בָּנַיִךְ לִמוּדֵי וְלֹא יִלַּמְדוּ עוֹר אי
אִישׁ רֵעֵהוּ ׃ חנרצרי

וְהוּ מָשָׁל שֶׁל וְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר תִּהְיֶה
כְּשָׁמַיִם אוֹ כְּזֶרֶת נִרְמָז קְחַל חמ
חַמַּאֲמִינִים אֲשֶׁר תִּיא וְרוּשָׁלַם רו
רוּחֲנִית אַךְ רַבֵּר אַתָּה יוֹתֵר עַל עִנְיַן ת
חַיָּה ׃ היהורי

עוֹר אוֹמֵר יְשַׁעְיָה ׃ וְשָׁמְרוּ זָרִים
ורש

10194262

בְּעוֹלָם וְיִלְבּוֹ בַּלַּיְלָה בְּעֵר הָחוֹם וּמ
וּמַלְבִּיהֶם יְהִיוּ נָחוּגִים אֲלֵיהֶ שֶׁיָּבֹאוּ
לִפְנֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בַּעֲבָרִים לִפְנֵי אוּ
אַרְנֵיהֶם בִּי מִנְחַג הַמַּלְבִּים בְּשֶׁיִּלְבּוֹ
בְּרֶךְ רוֹכְבִים אוֹ רְגִילִים יְנָחֲגוּ אוֹתָם
שָׂרִים נֶרֶךְ בַּבּוֹר ׃ בְּבוֹר הַלְּבָנוֹן אל
אֲלֵיהֶ וַבֹּא בְּרוֹשׁ תִּרְחַר וּתְאַשּׁוּר יח
וַחֲרָיו לְפַאֵר מְקוֹם מִקְדָּשִׁי וּמְקוֹם
רַגְלַי אֲכַבֵּר ׃ בִּי יְבְנוּ בַעֲצֵי הַלְּבָנוֹן ם
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר מְבָנִין בְּנֶגֶר בִּסֵּא
הַבָּבוֹר וְאִם בִּסֵּא הַבָּבוֹר מוֹשְׁבוֹ בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ תֵּרוֹם רַגְלַיו וְעוֹר שַׁעַר חש
הַשָּׁמַיִם עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְחוּא טַבּה
הָעוֹלָם בִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נְתוּנָה בא
בֶּאֱמְצַע הָעוֹלָם וִירוּשָׁלַם בֶּאֱמְצַע ש
שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ ב
בֶּאֱמְצַע וִירוּשָׁלַם וְהַהֵיכַל בֶּאֱמְצַע ב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהָאָרוֹן בֶּאֱמְצַע הַהֵיכַל
וְהֵיכַל הַקֹּדֶשׁ חוּא הַנִּקְרָא בִּסֵּא הַבָּבוֹר׃

10194262

חוֹבָוח

סִינַיִם הוּא חַבְרוֹם בִּי חַסִינֵי׳ שׁוֹבְנִים
שָׁם וְהוּא מִבְּנֵי בְנַעַן ׃ חנוצרי׃
וּמַה יִהְיֶה מֵאַחַר תִּבָּנֵסוּ אֶל אֶרֶץ יש
יִשְׂרָאֵל הֲאִם תִּבְנוּ אֶת עָרִים וְתַעַבְרוּ
אֶת אַרְץ ׃ חיחורי
נַבְתַּב וּבָנוּ בְנֵי נֵבֶר חֲמוֹתַיִךְ וּמַלְכֵיהֶם
יְשָׁרְתוּנֵךְ בִּי בְקִצְפִּי חִבִּיתִיךְ וּבְרְצוֹנִי
רְחַמְתִּיךְ ׃ גוֹיִם בְּאַרְצֵךְ שֶׁיִּבְנוּ חמ
חֲמוֹתַיִךְ וְיַעֲשׂוּ מְלַאכְתֵּךְ בְּעֵת שֶׁהָיָת
סְצְפִּי עָלַיִךְ תָּיוּתְ אֲמַרְתִּ לַעֲבָרִים בג
בְּגָלוּת וּבְעֵת רְצוֹנִי שֶׁיִּהְיֶה עָלַיִךְ יע
יַעַבְרוּךְ אַבִּילוּ מַלְכֵי הַגּוֹיִם כָּל שֶׁבֵּן
חָעָם ׃ וּפִתְחוּ שְׁעָרַיִךְ תָּמִיד יוֹמָם
וָלַיְלָה׳ לֹא יִסָּגְרוּ לָחֲבִיא אֵלַיִךְ חֵיל גו
גּוֹיִם וּמַלְכֵיהֶם נְהוּגִים ׃ פִּתַּח הוּא
בַּעַל עוֹמֵר בַּלּוֹמֵר יְהִיוּ נִפְתָּחִים תמ
תָּמִיד יוֹמָם וְלַיְלָה לְהָבִיא אֵלַיִךְ חֵיל
גּוֹיִם ׃ בְּיוֹם בְּרִי שֶׁיִּבָּנֵסוּ נוֹשְׁאֵי חֵיל
הַגּוֹיִם אֵלַיִךְ לְמִנְחָה בִּי וְהָיָה שָׁלוֹם
בְּעוֹלָם

בֵּן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁלֹּא יִמְצָא בָּהֶם חוֹלֵךְ
רָגֶל סְפֵקוֹ הֵם יִמְצְאוּ בָּהֶם סְפֵקָם ;
כְּבָר רָגֶל לֹא יִהְיֶה לָהֶם רַעַב וְצָמָא כִּי
ה' יְזַמִּין לָהֶם כִּי יִפְתַּח לָהֶם כְּמִרְפֶּר
מַשְׁעֻנוֹת וְיַצְמִיחַ לָהּ' גַּם בֵּן עֲצֵי מַאֲכָל
עִם פֵּירוֹתֵיהֶם וְזֶה רָגֶל נֵס וּפֶלֶא ;
מַבּוּעֵי . כְּבָר מָקוֹם שֶׁיִּלְכוּ כְּמִרְבָּרִית
יִהְיוּ נוֹבְעִים מַיִם ; וְשָׁמְתִּי כְּמוֹ שׁ
שֶׁאָמַר כָּל גֵּיא יִנָּשֵׂא וְכָל הַר וְגִבְעָה
יִשְׁפָּלוּ וְזֶה יִהְיֶה כְּמַשְׁמָעוֹ רָגֶל נֵס
בְּרִי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ וְיֵרְדוּ בָּרֶכֶב אוֹ ת
חוּא רָגֶל מָשָׁל ר"ל שֶׁלֹּא יִגְעוּ וְלֹא
יֵעָפוּ כִּרְכָבִים כִּי הַעֲלִיָּה וְהַיְרִידָה ת
תְּגַעַ הַחוֹלֵךְ וְהָאֵל יְחַזֵּק כֻּלָּם שֶׁלֹּא
יֵעָפוּ ; וְאָמַר חָרַי וּמְסִלּוֹתַי . כִּי ת
הָאֵל יְחַדֵּשׁ הַדְּרָכִים הָהֵם כְּמִרְבָּרוֹת
מָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם רָגֶל ; חִנָּה אֵלֶת . זֹב
נֶבֶר אַרְבַּע הַפֵּאוֹת שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְפֻזָּרִים
כֻּלָּם . וּמַיִם הוּא הַמַּעֲרָב ; אֶרֶץ ס

10194262

חוּפָּה

חֵם אֵלֶּה חַפָּרְשִׁיוֹת בְּהוֹצִיא חַשֵּׁם אֶת
יִשְׂרָאֵל מֵחַגָּלוּת ׃ לְבוֹז נֶפֶשׁ אָמַר ת
חָאֵל בַּעֲבוּר יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בָּזוּי נֶפֶשׁ
וּמְתֻעָב אוֹתוֹ כָּל גּוֹי וְהוּא עֶבֶד מֹב
מְבַמָּח מוֹשְׁלִים עוֹר יִרְאֶה שָׂרִאוּהוּ
מְלָכִים וְיָקוּמוּ מִפָּנָיו וְשָׂרִים וי
וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ ׃ לְמַעַן ה׳ אֲשֶׁר נֶאֱמָן ל
לְמַשָּׁן ה׳ שֶׁהוּא בְּעֶרֶת יִשְׂרָאֵל וַיַּעַשׂ
זֶה ׃ לְחַקִּים אֶרֶץ פִּי׳ לְחַקִּים חֲרְבוֹרֶת
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְחַנְחִילְךָ נַחֲלוֹת שְׁמֵה
שׁוֹמֵמוֹת כָּל זְמַן חַגָּלוּת ׃ לֵאמֹר ל
לָאֲסוּרִים צֵאוּ שֶׁחֵם בְּגָלוּת בְּמוֹ אֹס
אֲסוּרִים שֶׁאֵין לָהֶם כֹּחַ לָצֵאת מִתַּחַת
מֶמְשֶׁלֶת חַגּוֹיִם וְכֵן רַמֶּרֶת חַגָּלוּרֶת
לְחוֹשֶׁךְ ׃ יִרְעוּ פִּי יִמְצָאוּ בְּכָל מָקוֹם
סְפֵקָם בְּצֵאתָם מֵחַגָּלוּרֶת ׃ וּבְכָל ש
שְׁמָיִם פִּי׳ מְקוֹמוֹת חַגְּבוֹהִים וְזַבַּר
שְׁמָיִם כִּי אֵין רָעָךְ לִמְצָא מִרְעֶרֶת
לַבְּהֵמוֹת בְּהָרִים כִּי אֵינָם מְסוֹם מַיִם
בֵּן

10194262

כְּתָבִים כִּרְצוֹתָכֶם ׃ וַאֲחֵרִים וְכַרְיוֹ אֲשֶׁר
חֻבָּאתָ מִן סֵפֶר יְשַׁעְיָה כֻּלָּם חָם לְהָבִין
דֶּרֶךְ מָשָׁל וְלֹא כְּמִשְׁמְעָם ׃ הֵיחוֹרִי
אַתְּ בֶּן נִכְתָּב כֹּה אָמַר יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל
קְרוֹשׁוֹ לִבְזֹה נֶפֶשׁ לַמְתַעֵב גּוֹי לְעֶבֶד
מוֹשְׁלִים מְלָכִים יִרְאוּ וְקָמוּ שָׂרִים
וְיִשְׁתַּחֲווּ לְמַעַן יְחוָה אֲשֶׁר נֶאֱמָן קְר
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וַיִּבְחָרֶךָּ ׃ כֹּה אָמַר יְיָ בְּעֵת
רָצוֹן עֲנִיתִיךָ וּבְיוֹם יְשׁוּעָה עֲזַרְתִּיךָ
וָאֶצָּרְךָ וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם לְהָקִי אֶרֶץ
לְהַנְחִיל נַחֲלוֹת שׁוֹמְמוֹת ׃ לֵאמוֹר ל
לָאֲסוּרִים צְאוּ לָאֲשֶׁר בַּחֹשֶׁךְ הִגָּלוּ עַל
דְּרָכִים יִרְעוּ וּבְכָל שְׁפָיִים מַרְעִיתָם ׃
לֹא יִרְעֲבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא יַכֵּם שָׁרָב
וְשָׁמֶשׁ כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם וְעַל מַבּוּעֵי
מַיִם יְנַהֲלֵם ׃ וְשַׂמְתִּי כָל הָרַי לְ
לַדֶּרֶךְ וּמְסִלֹּתַי יְרֻמּוּן ׃ הִנֵּה אֵלֶּה מֵר
מֵרָחוֹק יָבֹאוּ וְהִנֵּה אֵלֶּה מִצָּפוֹן וּמִ
וּמִיָּם וְאֵלֶּה מֵאֶרֶץ סִנִים ׃ עֲתִירוֹת

10194262

תוכחה

לָלֹא אֵל מְשׁוֹמָם וְכִלָּה מִן הָעוֹלָם
וְאֹחֶב יִקְבֹּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל אֵל מ
מְרַבֵּר הָעַמִּים בְּמָה שֶׁנ׳ וְחוֹלַבְתִּיתֶן
מַמְרֵבֶרֶת וְרִבְרְתִי עַל לִבָּם וְיָבִיא יש
יִשְׂרָאֵל עַל אַרְמָתָם ׃ מִשֶּׁה רַבֵּינוּ ת
הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן חוֹלִיךְ יִשְׂרָאֵל בִּמ
בְּמִרְבַּר מ׳ שָׁנִים בְּכָה יַעֲשֶׂה גּוֹאֵל ת
הָאַחֲרוֹן כִּרְבָתוּב וְעַתָּה שִׁמָּה כִּימֵי
נְעוּרֶיהָ וּכְיוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם ׃
וְאֹחֶב יָנוּחוּ עַל אַרְמָתָם וְיִשְׁמָחוּ בָּה
אֱלֹהֵיהֶם וּכְרוֹר מַלְכָּם . אַשְׁרֵי חמ
חֲמוּחָבָּה וְיִגְרַשׁ לְיָמִים הָאֵלֶּה ׃

חנוצרי

חֲנִיָּה עֲבָרוּ עַתָּה מִזְמַן תַּחוּרְבָּן אֵין ל
לָבַר אֱלָה וְשֹׁלֹּה שָׁנָה אֲלָא עוֹר יוֹתָר
שָׁנִים וַאֲבוֹתֵיכֶם חָיוּ מְקֻמִּים אֶת מ
מָשִׁיחַ עַר זְמַן הַחוּא וְזֶה פִּירוּשׁ נב
נָבוֹן אֶצְלָם וְחֲנִיָּה עֲרֵיִן לֹא בָא מש
מְשִׁיחֲכֶם אב״ אַתֶּם מְשֻׁנִּים אֶת בת
בְּהָבִים

10194262

אֲוִילִי׳ לֹא יִתְעוּ. בֵּין חוֹלֵךְ נֶרֶךְ שֶׁחוּא
נַגִּיל לַלֶּכֶת דְּרָכִי׳ בֵּין אֲוִילִים לֹא יִתְעוּ
בְּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ גַּם הֵם שֶׁלֹּא הוּרְגְּלוּ
בְּרְרָכִים לֹא יִתְעוּ בְּזֶה הַדֶּרֶךְ אֲבַל
יֵלְכוּ דֶּרֶךְ יָשָׁר עַד יְרוּשָׁלַם . וּלְפִי
שֶׁמִּתְחַלָּה הָיָה מְדוּר חַיּוֹת רָעוֹת שׁ
שֶׁהָיָה מִרְכָּב עַתָּה שֶׁיִּלְכוּ בָּהּ בְּנֵי וִשׁ
יִשְׂרָאֵל לֹא יִהְיֶה שָׁם אַרְיֵה וּפָרִיץ חַי
חַיּוֹת לֹא יַעֲלֶה בָּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ ; עוֹד א
אָמַר וְשַׁעְיָה בְּאַחַר מָקוֹם מִי אֵלֶּה
כָּעָב תְּעוּפֶינָה וְכַיּוֹנִי׳ אֶל אֲרֻבּוֹתֵיהֶם
נָאֻ׳ זֶה עַל קְהָלוֹת יִשְׂרָאֵל הָעוֹלוֹת
מֻחְגָּרוֹת מַיִם וּמְזֶה וְהָבְאֻנָה כָּל מִת
מְחֻבָּרֶת כְּמוֹ הָעָב וְהִמְשִׁיל עַל מוֹ
מְרוּצוֹת הַקַּלּוֹת . וְיוֹתֵר יָעוּפוּ מְהֻבָּת
כְּיוֹנִים בְּשׁוּבָם אֶל סְגֵיהֶם ; וְרָע בִּי א
אָמַר דָּנִיֵּאל אַשְׁרֵי הַמְּחַכֶּה וְיַגִּיעַ לִי
לָיָמִים אֶלֶּת וְש״לה וְהָעֲנִין הָרִאשׁוֹן
יָבוֹא מָשִׁיחַ וְיִתֵּן הַשִּׁקּוּץ הָעוֹבֵד ל
ה ג לְלֹא

10194262

חויכוח

בְּקָעוֹת מַעְיָנוֹת . אֲשֶׁים מִרְבַּר ל
לְאֲגַם מַיִם אָתֵן בְּמִרְבָּר אֶרֶז שִׁטָּה
וַהֲדַס וְעֵץ שֶׁמֶן וגו׳ וְיִהְיוּ בְּאוֹתָן מ
מִרְבָּרוֹת לְעוֹלָם מַיִם וְעֵצִים גְּדוֹלִים
וְיֹאמְרוּ בְנֵי הָעוֹלָם בְּעֶבְרָם בָּהֶם
זֶה עָשָׂה הָאֵל לַגְּבוֹר יִשְׂרָאֵל וְיוֹרוּ ל
לָשֶׁם ה׳ לְעוֹלָם עַל הַפֶּלֶא הַהוּא ; גַּם
גְּבוּהַב בִּישַׁעְיָה קוֹיֵי יְחוֹנָה יַחֲלִיפוּ כֹחַ י
יַעֲלוּ אֵבֶר בַּנְּשָׁרִים . חִנָּה יִשְׂרָאֵל שׁ
שֶׁהֵם קוֹיֵי ה׳ בְּגָלוּת וְאֵפֶס כֹּחָם עוֹר
יַחֲלִיפוּ כֹחַ כְּמוֹ הָעֵץ אִם יִבָּרֵת וְעוֹר
יַחֲלִיף וְיִתְחַדֵּשׁ וְעוֹר יַעֲלוּ לְאַרְצָם
בַּנְּשֶׁר אֲשֶׁר אִם יַעֲלֶה לְעֶשֶׂר שָׁנִים
גְּבוּהַ מוֹאר עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְגו׳
כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה אָמַרְתִּי ; הִנּוֹצְרִי
וּמִי יַרְאֶה לָכֶם אֶת נֶרֶד עַר יְרוּשָׁלַם
מְאֻרָעוֹת וְחוֹקוֹרֵי שֶׁבָּהֶן אַתֶּם נִמ
נְפוֹצִים ; הִיחוֹרִי
חַשֵּׁם יַרְיִיק אוֹתָנוּ בְּרָכָה כְּרֵי שֶׁגַּם
אֲרוּכִים

10194262

עַר חֲנָה וְלֹא אוֹתָן שֶׁמְּחוּ בִּלְבַר אַת
אוֹתָם שֶׁחָשְׁלְבוּ בָּיָם וְנִטְבְּעוּ אוֹ נ
נֶאֱכָלִים מִזְּאֲבִי וְנְמֵרִים וּשְׁאַר חַיּוֹת ׃
וְחַהְפֵּלָה זוֹ מוֹרָה שֶׁהוּא אָדָם וְלֹא
אַל וְאֵין כְּיָרוֹ לַחַיּוֹת אֲבָל וְסוּרִין ח
חָהֵם אֵינָם אֶלָּא צְעָרוֹ שֶׁהוּא מִצְטַעֵר
עַל שֶׁהוּא מִתְאַחֵר מֵאֵר וְרוֹאֶה עַמּוֹ
בְּגָלוּת וְאֵין לְאֵל יָדוֹ לְהוֹשִׁיעָם וּר
וְרוֹאֶה עוֹכְרִים לְאֵל אַחֵר וְחַבּוֹפְרִים
בְּאֵל אֱמֶת שֶׁעוֹשִׂים מֵשִׁיחַ אַחֵר וּמ
וּמְבַבְּרִים אוֹתוֹ ׃ וְעוֹר רַע כְּמוֹ שִׁי
שֶׁיֵּצְאוּ וְשִׂרָאֵל מֵחַגָּלוּת תִּהְיוּ רַבּוֹת
וּגְרוֹלוֹת נִפְלָאוֹת כִּי לֹא יִהְיֶה כֹּחַ כּג
כַּגְּרוֹלֵי חָאָרֶץ לַעֲצוֹר אוֹתָם וְיוֹצִיא
חַשֵּׁם מַעֲנוֹת רַבּוֹת כְּמוֹרָבָר וּכְחָרִים
וּבְתוֹךְ כָּעָוֹת וְלֹא זֹאת לְבַר אֶלָּא גַּם
עֲצִים יִגְרְלוּ כְּמוֹרָבָרִים לִהְיוֹת לָהֶם
צֵל שֶׁלֹּא יַכֵּם שָׂרָב וְשֶׁמֶשׁ שֶׁנ אם
אֶפְתַּח עַל שְׁפָיִם נְהָרוֹת וּבְתוֹךְ בק
בְּקָעוֹת ה 2

10194262

וְחָזָק הִיר אוֹתָ֫ לַעֲוֹב מֵהֶם וְהָיָה מוֹבִי הַ
אוֹתָם אכ״ בְּוֹרְאִי וְכָרָיו וְכָל מַעֲשָׂיו כ
בְּנֵי וְאָמוֹת לָבֶן אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר וּכְטַח
בָּה וּבְמָשִׁיחוֹ וְהָיָה ה בְּמִבְטָחוֹ בְּזִמַּן
שֶׁיְּבַטִּיחַ בּוֹ וּבְמָשִׁיחַ הַנִּשְׁלַח בְּבַיִת ב׳
עוֹר יֵשׁ לִי רַאֲיוֹת לְהָבִיא עַל מָשִׁיחַ
הַנִּשְׁלַח אֲבָל נ״ל שֶׁאֵין לִי צוֹרֶךְ לְהָבִיא
עוֹר כִּי מָה שֶׁחִבַּאתִי הוּא עִיקַּר הַדָּבָר
וְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה לְהִתְרַחַח עִמִּי עַל דָּבָר
זֶה אָבִיא לוֹ רַאֲיוֹת אֲחֵרוֹת אִם אֵין דַּי
בְּרַאֲיוֹת אֵלּוּ שֶׁכִּאַרְתִּי עַד הֵנָּה ׃ אוּלָם
הַבֵּר עַתָּה אַתָּה וּמַה שֶׁיַּרְעֶתָּ עוֹר סַפֵּר
לִי וַאֲנִי אֶשְׁמוֹעַ ׃ תַּיְחוּרִי
עוֹר חֲבִיא חַגָּרָה עַל מָשִׁיחַ שֶׁאָמַר עַל
מָשִׁיחַ שֶׁחוֹתֵם מִתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל ש
שֶׁיִּמְחוֹל חֵטְא עַל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְסִבֵּל עֲלֵיהוּ
יִסּוּרִין אֲבָל אָמַר לְפָנָיו אֲסַבֵּל בְּרִי ש
שֶׁתִּחְיֶה מֵתֵינוּ וְלֹא מֵתִים אֵלּוּ בִּלְבַד
אֶלָּא אַפִּילוּ כָּל הַמֵּתִים שֶׁמֵּתוּ מֵאָדָם
עַד הֵנָּת

לֹא יָבֹלוּ לַחֲזוֹר מִפְּנֵי בוֹשָׁה וּכְלִימָה
וְגַם הֵם מִתְרַשְׁרְשִׁים מִפְּנֵי הַחַמּוֹן אִם
יַחְזְרוּ אָז יִהְיוּ סְצָת נַחֲרָגִין מֵחֵן לִפְנֵי
שֶׁהֵיוּ מְסַמְּנִין אֶת עֵינֵי הַחַמּוֹן בִּרְכִיבֵי
הַנְחִימִין שֶׁל הַכֶּל ; וְאֵ"ת שֶׁרַבָּר זָרַ
גּוֹרֵם לַאֲרִיבַת גָּלוּת זֶה מְשׁוּם שֶׁי
שֶׁיְשׁוּעַ נוֹלַר מְזֻרַע יְהוּדִים וְעָשָׂה
אֶת עַצְמוֹ אֱלֹהִים וְהָיָה מְקָרֵב אֵלָיו
רַבִּים מִן הַחַמּוֹן לְהַאֲמִין בּוֹ . וַהֲלֹא
דָּבָר זֶה טָעוּת בְּיָרָם וַהֲלֹא הֵיוּ חֹר
חוֹרְגִין אוֹתוֹ וְהָיוּ תוֹלִין אוֹתוֹ עַל ה
חָעֵץ . אֵ' לְפִי רִבְרֵיכֶם יָחִישׁ הקב"ה
חַגְּאוּלָה קוֹרֵם חָעֵץ לְפִי שֶׁהֵיוּ מִק
מְקַיְּמִים חַמִּצְוָה וּבְעַרְתָּ חָרַע מִק
מִקִרְבֶּךָ . וַהֲלֹא דָּבָר זֶה חִבְטִיחַ לָחֶן
ע"י מֹשֶׁה עה" ; וְעוֹר אִם הָיָה רְבָרָיו
שְׁקָרִי' לָמָה לֹא שָׁלַח הקב"ה נָבִיא אֵ
חָזוֹן נְמוֹ שֶׁעָשָׂה בִּימֵי מְלָכִים שֶׁ הָיוּ
עוֹבְרִין לְבַעַל וְלִשְׁאָר עֲבוֹרָה זָרָה
ח וְחוֹזְרִין

10194262

כִּי וְקוֹל וְעֵשָׂה וְשֵׁם וְהִיוּ בְּנֵי אֲרַם
תַּמְאֲמִינִים אֵין לְבַר חֲמֵשׁ מֵאוֹרֵת
שְׁנַת כִּי אִם לְעוֹלָם וָעֶד ׃ אֲבָל אַתֶּם
יְחוּרִיִּים לֹא תִתְפּוֹנְנוּ כְּרֵבֵר כְּמוֹ שׁ
שֶׁאָמַר וְשֵׁשְׁרֵת וָרֵע שׁוּר סוֹנֵהוּ וח
וַחֲמוֹר אֲבוּס בְּעֵלָיו וְשִׂרָאֵל לֹא וָרֵע
עַמִּי לֹא תִתְבּוֹנָן כַּלּוֹמַר שֶׁלֹּא רָצוּ
לְהִתְבּוֹנֵן וְלֵילֵךְ כְּרֶךְ יָשָׁר וּמְפָרְשִׁים
חַמְקוֹמוֹת כִּרְצוֹנָם וְהֵם עַצְמָם יו
יוֹרְעִין שֶׁאֵין כְּרִיהֶם אֱמֶת כְּמוֹ ש
שֶׁאָבַאר לְמַטָּה שֶׁפֵּרְשׁוּ אֵיךְ יִהְיֶה
לְמָשִׁיחַ בָּנִים וּבָנוֹת . וַחֲלֹא נֶאֱמַר
בְּחַלְמוּד בְּמַסֶּכֶת גִּיטִין שֶׁמָּשִׁיחַ לֹא
בָּא עַד שֶׁיִּכָּלוּ חַנִּשְׁמוֹת מִן חַגּוּף פ
פֵּי׳ מִן אוֹתוֹ חַחֶלֶד שֶׁחַנִּשְׁמוֹת שע
שֶׁעֲתִידִין לְחִבָּרֵא עָרוּי גּוּף . לָבֵן ד
רְעוּ שֶׁאֵין מַמָּשׁוֹת כְּרִבְרֵיהֶם וְכָל
מָה שֶׁהֵם מְפָרְשִׁים עַל עֲתִיד רַק לִנ
לְנַעֵם מְשׁוּם שֶׁהֵם תֵּיוּ טוֹעִין כְּרֵבֵר
לא

10194262

מִמָּחֳרָת רוּחָנִית . פֶּסַח הַיּוֹם אֱלִילִים
מַשְׁלֵם רְבָתִיב מְלֵאָה הָאָרֶץ יֵרַע
אֶת ה׳ כִּי בָּל אִימוּת חַיּוֹם מוֹרִים ל
לְאָחֳר אֱלֹהִים . חֲלָבוּ עַתָּה רַבִּים עִמ
עַמִּים אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְחוּא קְחַל
חַמַּאֲמִינִים כְּמָשִׁיחַ וְהֵם נִקְרָאִים
יְרוּשָׁלַם עַל יֶרֶךְ רוּחָנִית . חַיּוֹם גַּה
זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ רֹ״ל רָשַׁע וְגוֹזֵל עִם עָנִי
וְאֵין יֵזִיק לוֹ . אַה חָיָה שָׁלוֹם בְּבָל חע
חָעוֹלָם בְּאוֹתָם יָמִים בְּשֶׁנוֹלַד חמ
חַמָּשִׁיחַ כִּי אִישׁ אֶחָד וּשְׁמוֹ אבט
אֲבְטַיכִינוּס מָלַךְ עַל בָּל חֵבֵל בְּשָׁלוֹם
וּבְעוֹלָם חַבָּא שֶׁחִיא מַלְבוּת חַמָּשִׁיחַ
יִחְיֶה שָׁלוֹם בְּלֹא קֵץ . כְּבַר נִפְתְּחוּ ש
שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם לְחִכָּנֵס בָּל אֲרָם שֶׁי
שֶׁיִּרְצֶה וְנָבוֹן חַר חַשֵּׁם בְּרֹאשׁ חֲחָרִים
וְנִשָּׂא מְגֻבָּעוֹת . חַיּוֹם בִּירוּשָׁלַם רֹ״ל
בְּחַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לְאוֹתָן חַמַּאֲמִינִים
כְּמָשִׁיחַ שֶׁבָּא לֹא יִשְׁמַע עוֹד קוֹל ב
בְּכִי

10194262

תרגום

אֲמַר אֱלָהּ לְחַיֵּי עוֹלַם וְאֱלָהּ לַחֲרָפוֹת
לְרִרְאוֹן עוֹלַם עַר שֶׁיְהִיוּ לְבַיְנָיוֹן וְלֹ
וּלְבוּלוּי תָּמִיר וְלֹא יְהֶוֶה לָהֶם חֵלֶס
בְּטוֹבָה בַּלוּמַר כִּי בָּעֵת תָּהִיא תִּמָּלֵא
רַעַה ה' אֶת הָאָרֶץ . מְחוּנָק חַשְׁפַּע ת
מָאֱלֹהִים שֶׁיַּשְׁפִּיעַ בִּזְמַנִּים הָהֵם וְלֹא
תְּהֶיֶת אֲוֹ אֱמוּנָה נִפְסֶרֶת וְלֹא יַעֲתֵק ת
מֵאָרָם כִּי אִם אֶל חַשׁוּב וּשְׁלִימוּת וְר
וְרַבִּים וְחוֹרִיִם אוֹמְרִי' שֶׁכָּל הַדְּבָרִים
אֵלּוּ יְהִיוּ בִּימוֹת מָשִׁיחַ וּבְאוֹתוֹ זְמַן
בְּשֶׁיָּבוֹא יְהִיוּ נִפְלָאוֹת עַר אֵין מִסְפָּר ׃

חנוצרי

חֲדֵי זֶה טַעוּת בְּיָרְכֶם כִּי כָּלָם חֲאֶלֶת
נִפְלָאוֹרֶת נְבַר הִתְקַיְמוּ מִלְבַר מע
מַעֲטוֹת אֲשֶׁר תֵּעָשֶׂנָה בִּבְיאַת שֵׁנִית
חַמָּשִׁיחַ ר"ל בְּסוֹת הָעוֹלָם בַּאֲשֶׁר
יָבוֹא חַשֶּׁם וּמָשִׁיחַ לְשִׁפּוּט הַחַיִּים
וְחַמֵּתִים כִּי חַמָּשִׁיחַ נְכַר בָּא וְתֶחֱיַת
אָת מֵתִים קְצַת מְוֻמָּת גּוּפָנִית וּקְצַת
מְמָוֻת

10194262

אֶת רְשָׁעִי וְיַחְזוֹרוּ בְּגֵיהִנֹּם וְהַצַּדִּיקִים
יַלְבּוּ אֶת הַמָּשִׁיחַ אֶל חַיִּים נְצָחִיִּים
וְאַשׁ יִהְיֶה סוֹת הָעוֹלָם חַוֹּת וְיִהְיוּ חב
חֲבוּרִים עִם אֱלֹהִים כְּמַלְכוּת חש
חֲשֻׁמִּים לְעוֹלָם עוֹלָמִים וּרְשָׁעִים
יֵשְׁבוּ בְּאֵשׁ גֵּיהִנֹּם עִם שֵׂטָן וְלָעוֹלָם
לֹא יִנָּצְלוּ מֵעֲנָשָׁם כְּשֵׁנֵי אֵלֶּה יֵקְיצוּ
לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לִדְרָאוֹן ע
עוֹלָם . תִּבָּה זֹאת אֱמוּנָתֵנוּ עַל תְּחִיַּית
חַמֹּתִים וְכֵן לְמוֹרֵנוּ חֲנִבִּיאֵי קְרוֹשִׁים
לְחַאֲמִין ׃ חיחורי
רַבּוֹתֵינוּ גַּם חֵם לְמוּרֵנוּ לְחַאֲמִין רַק
וְרַק אַחַר כִּי אָמְרוּ שֶׁתְּחִיַּית חַמֹּתִים
יִהְיֶה לְכָל צַדִּיקִים וְלִקְצָת וְרְשָׁעִים כִּי
ח' יַפִּיל רְמָאִים וְחֵם הָרְשָׁעִים לָאָרֶץ
עַר שָׁלֹא תְּחַיֶּה אוֹתָם . וְהִבָּה אֱלוּ ת
חַמֹּתִים שֶׁיִּחְיֶה אַו חַשֵּׁם יִהְיֶה מִנְּחֲגָם
כְּמִנְחָג שְׁאַר אֲנָשִׁים כִּי יִחְיוּ בַּעֲלֵי כ
בְּחִינָה אוֹ בְּרָשָׁע אֵיזֶה שֶׁיִּרְצוּ וּלְזֶה
אָמַר

10194262

חויכוח

שְׁמַעְנִי כִּי אֲרַבֵּר הָאֱמֶת . חִנָּה אֲמַר
יְשַׁעְיָה . יְהִי מֵהֵיכָן נְבַלְתִּי יְקוּמוּן
חֲקִירוּ וְרַנְנוּ שׁוֹכְנֵי עֲפָר כִּי טַל אוֹרוֹת
טַלְּךָ וָאָרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל רל״ נְבִיאָרת
שְׁנִית חֲמִשִּׁיחַ לְיוֹם הַדִּין כִּי עֲתִיר ת
חֹסֶכֶת לְחַיּוֹת אוֹתָם בְּשָׁעַת הַדִּין . ו
וְכֵן אָמַר בְּנְבוּאַת דָּנִיאֵל וְרַבִּים מִי
מְיַשְּׁנֵי אַדְמַתְ עֲפַר יָקִיצוּ רל״ פִּי ת
תְּחִיַּת הַמֵּתִים תִּהְיֶה לְכָל צַדִּיקִים
לְחַיִּים וְגַם רְשָׁעִים יִקְחוּ גּוּפוֹתֵיהֶם
פְּרִי שֶׁיַּעֲנְשׁוּ יַחְדָּיו בְּגוּף וּבְנֶפֶשׁ וְי
נִיחְיוּ לְעוֹלָם בְּמִיתָה . וּבְשֶׁאָמַר חֹב
הַנְּבִיאת מַהֵיכָן הוּא מְדַבֵּר בְּנֶגֶד הָאֵל
אֲשׁ יֵצֵא קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם וְיֹאמֶר לָהֶם
חֲקִיצוּ וְרַנְנוּ שׁוֹכְנֵי עֲפָר ; וְאָמַר טל
טַלְּךָ עַל שֵׁם וְרֶדְ מָשָׁל כִּי כְּמוֹ שת
שֶׁחַטַּל מְחַיֶּה חֲזִירָסוֹת וּמַצְמִיחָן בֵּן ש
טַל וְכֹחַ חַשֵּׁם וְחַיֵּה הַמֵּתִים וָאָרֶץ ת
מַשְׁלִיךְ מִמֶּנָּה הַמֵּתִים לָחוּץ רל״ נְרִין
אֶת

10194262

השנים

שִׂיחִיו וַיִּרְאוּ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל וְאָל
טוֹבַת יִשְׂרָאֵ יִשְׁלַח ח אֲהּ אֱלִיָּהוּ הַנָּבִיא
וְיָשִׁיב נִשְׁמָתוֹ שֶׁעָלְתָה לַשָּׁמַיִם אֶל
גּוּת נִכְרָא בְּגוּפוֹ הָרִאשׁוֹן כִּי גוּפוֹ חר
הָרִאשׁוֹן שָׁכַ אָל אֶרֶץ בַּעֲלוּתוֹ בָּל יס
יְסוֹר אָל וְסוּרוֹ וְאַחַר שֶׁיְחַיֶּה אוֹתוֹ ם
בְּגוּת וְיִשְׁלָחֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל לְפָנֵי וֹם ח
הַמְּשִׁשָּׁט לְחַזְּיר הָאָבוֹת וְהַבָּנִים יח
יְהַדֵּיו לָשׁוּב בְּבָל לֵב אָל הַשֵּׁם וח
וְהַשָּׁבִים וְנָצְלוּ מִיּוֹם הַמְּשִׁשָּׁט ;

הנרצרי

סִפַּרְתָּ לִי נִפְלָאוֹת שֶׁיִּהְיוּ הַמֵּתִים בּב
בִּבְרִיאַת הַמָּשִׁיחַ וְאֵלִיָּהוּ עֲתִיד לָבוֹא
וְיִרְאוּ צַדִּיקִים אֶת גּוּפָלָם אֶת חמ
הַמָּשִׁיחַ וְיִשְׁמְחוּ אִתּוֹ אַךְ אֵלֶּה יִהְיוּ
בִּבְרִיאַת הַשֵּׁנִית וְאַחֲרוֹנִית הַמָּשִׁיחַ כֹּל
בְּסוֹת הָעוֹלָם וְלֹא בִּבְרִיאָה רִאשׁוֹנָה
בַּאֲשֶׁר אַתֶּם חוֹשְׁבִים . וְחִבָּה אֲנִי אב
אֲבָאֵר מְעַט עַל תְּחִיַּת הַמֵּתִים וְאַתֶּם
שִׁמְעוּנִי

10194262

חוכרת

לְמַנֵּי קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת שֶׁלֹּא יִמְצְאוּ מְרַמְּסִים
שְׁטָן וּפֶגַע רַע וּלְפִי שֶׁלֹּא נִגְלַת חֲקִיקַ
גָּלוּת וְלֹא נִתְבָּאֵר בְּסֵפֶר דָּנִיֵּאל כְּמוֹ
שֶׁאָמַר בִּי סְתוּמִי וַחֲתוּמִי הַדְּבָרִים
עַד עֵת קֵץ עַל בֵּן אָמַר כְּמַלְאָבִי כִּי הִנֵּה
פִּתְאוֹם יָבֹא שֶׁלֹּא יֵרַע אַדָּם יוֹם פְּרֹא
חַאֲרוֹן שֶׁהוּא מַלְאַךְ חַמָּשִׁיחַ וְהוּא מ
מַלְאַךְ חַכְּרִית עַל אֱלֹהַּוּ וְיִהְיֶה אוֹתוֹ
יוֹם כְּמוֹ חָאֵשׁ שֶׁמְּצָרֶת חַסִּיגִים מִן
חַכֶּסֶת בֵּן יְבָרְלוּ רְשָׁעִים מִן חַטּוֹבִים
וַיַּסְהִפוּ רְשָׁעִים וְיִשְׁאֲרוּ חַצַּדִּיקִים
וְהוּא יִהְיֶה יוֹם חַמִּשְׁפָּט שֶׁה יַעֲשֶׂה
דִּין בִּרְשָׁעִים וְחַטּוֹבִים יִהְיוּ לוֹ סג
סְגוּלָה וְיַחְמוֹל עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא חַשִּׁיגַם
מַרְעָה חַמְבַלָּה חָרְשָׁעִים וְיִרְאוּ טוֹב י
יְרוּשָׁלַם וּשְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל כָּל וְמֵי חג
חַדִּיחֶם חָחֵם שֶׁיִּהְיוּ בְּקִבּוּץ גָּלוּת
מֵאֲשֶׁר יָבֹא חַגּוֹאֵל בִּימֵיהֶם וַאֲשֶׁר לֹא
יִהְיוּ וְחָיָה חַכּוֹרֵא חַמֵּתִים חַצַּדִּיקִים
שֶׁיִּהְיוּ

10194262

חַקְּץ עָרוֹב פְּרִי שֶׁלֹּא יִתְיַאֲשׁוּ מִן חג
חַגְאוֹלָה חֲמוֹן הָעָם ׃ חנוצרי
בֵּן מַתְעִים רַבּוֹתֵיכֶם אֶת פִּתְאִים חי
חֲיָהוּרִים אֲשֶׁר בָּכֶם בְּאֲמוּנָם חַבֵּרְ
מְעַט שָׁם וּמְעַט שָׁם וְחִנָּה אֵין לָכֶם
תְּשׁוּעָה וְלֹא חַגְאוֹלָה . אַךְ סַפֵּר לִי ס
סִימָן אַחַר וּמַה יִּוָּרֵא בְּשֶׁתַּבֹּא חג
חַגְאוֹלַתְכֶם ׃ חיחודי
לֹא יִבְלוּ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁבָּלוּ שְׁאַר ת
חָאֻמּוֹת שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לָהֶם זֶכֶר בְּשָׁמַיִם
וְבָלוּ מִהְיוֹת גּוֹי אֲלָא חָהֵם יִהְיוּ מִי
מִיתַּחֲרִים בֵּין חַגּוֹיִם לִהְיוֹת גּוֹי אֶחָר כ
בָּאָרֶץ אַפְסֵי שֶׁגָּלוּ וְנִרְחוּ לְכָל פְּאַרְ
שָׁמֵיהֶם נִשְׁאַר בְּכָל מָקוֹם וּבָאַחֲרִית
חַיָּמִים יָשׁוּבוּ לְמַעֲלָתָם וְיִהְיוּ עַל
עֶלְיוֹנִים עַל כָּל גּוֹיֵי חָאָרֶץ כִּי אָז יִק
יְקֻרַב חַמְּשִׁפָּט לְבָלוֹת חָרְשָׁעִים ש
שֶׁבָּהֶם וְזָחוּ יִתְיָרֵא אוֹתוֹ חַיּוֹם שִׁי
שֶׁיִּשְׁלַח אֱלֹהִים מַלְאָכוֹ וּפָנָה רֵיק ל
לְפָנַי

10194262

מַנַּעְנוּ בַּעֲבוּר זֶה מְרַחֲמִים אֲחֲרֵיו כִּי
אֲנוּ רוֹאִים כִּי מְשֻׁפָּטָיו טוֹבִים כִּי בֹא
בַּאֲשֶׁר מְשֻׁפָּטָיו יָבֹאוּ לָאָרֶץ אָז יוֹשְׁבֵי
תֵּבֵל נוֹכְדוּ וְלָמְדוּ לַעֲשׂוֹרֶת צֶדֶק וּבְ
וּבַעֲבוּרָם מְתְקַיְּמַת תֵּבֵל . אֵלּוּ תֵּירְנוּ
וּכְרִים שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְאוֹיְבֵינוּ
אֲשֶׁר תֵּירְנוּ תַּחְתֵּיהֶם תֵּירְנוּ נְצוּלִים
מַיִם וְתֵירְנוּ נִמְעֲלָה וּבְגוֹלָה כמ
נְמוֹהֶם וּלְמִי שֶׁלֹּא רָצִינוּ כָּכָלְנוּ חע
תָּעֵנוּי וּבְזֶה נִטְהַר וְנִתְמַרֵּר וְחַטָּאתֵנוּ
שֶׁלֹּא יִשְׁאַר לָנוּ מִמֶּנּוּ מוּם שְׁאֵרִית
וּמִפְּנֵי שֶׁחַשָּׁם מְיַסֵּר אוֹתָנוּ בְּגָלוּתֵ
בְּחַטָּאתֵינוּ קְיֵינוּ כוֹ וְלֹא תֵּירְנוּ מת
מִתְיָאֲשִׁים מִן הַגְּאוּלָה ; חנוצרי
וְלָמָּה נָתְנוּ רַבּוֹתֵינוּ כַּךְ רַבִּים קְצִים
אֲשֶׁר נִבַּר כָּלָם בָּלוּ וְעָבְרוּ וְעוֹר אֵין
בָּא מְשִׁיחָכֶם וְלֹא לָכֶם תּוֹחֶלֶת לָבוֹא ;
חיחורי
כִּי תָּיוּ מְשֻׁתָּלִים רַבּוֹתֵינוּ לְהַמְצִיא
חֵקֶד

10194262

לא וֶזֶח מִפְּנֵי מַחְלוֹקֶת חַפְּסוּקִים וא
וְאֶפְשָׁר לְתֵרֶץ חַפְּסוּקִים בִּי דּוֹב יש
יִשְׂרָאֵל יָשׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה אַחַר שֶׁיִּרְאוּ
סִימָנֵי חַגְּאֻלָּה וְעַל זֶה נֶאֱמַר רַבְרֵא
בִּי אֵין אִישׁ בִּי לֹא יָשׁוּבוּ עַר שֶׁיִּרְאוּ
תְּחִלַּת חַישׁוּעָה וַעֲבִירִין יִהְיוּ בָּהֶם
פְּרִשְׁעִים וּמוֹרְדִים וְיֵצְאוּ מִמֶּנָּלוּת
בְּכָל רוֹב יִשְׂרָאֵל חַשְּׁבִים בִּתְשׁוּבָה
וְיִכָּלוּ בְּרָךְ שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל׃

חנוצרי

אֱמוֹר נָא לִי אֵי זֶה סִימָנִים יִהְיוּ בָּךְ
בָּקִיבּוּץ חַגָּלוּת ׃ חיחורי
סִימָן רִאשׁוֹן לִישׁוּעָתֵנוּ הוּא חַזָּרַת
בְּשִׁיפְלוּ אֱמוּנַת חַעוֹלָם אַז נָקוּם אנ
אֲנַחְנוּ וְיִהְיוּ אֱמוּנַת בַּאֲסִירִים לְבָנֵינוּ
שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם רְשׁוּת לְהָרִים יַר וו
וְגָלַל עַר שֶׁיִּפְלוּ לְבָנֵינוּ בְּתַבְלִית חש
חַשִּׁפְלוּת וְטַעַם הוּא בִּי אעפי שמ
שֶׁמְּשִׁפְטֵי חָאֵל בָּאוּ עָלֵינוּ לֹא מנ
מְנַעֲנוּ

בְּרִית רִאשׁוֹנִית וְגוֹ׳ וּמִזֶּה נִרְאֶה בִּי
בֶּחֱסֵר חֲתִימָה וּכְזוֹת חֲאֲמוֹרֶת בְּצֵאתוֹ לָא
בְּזָכוּתֵנוּ ; וְגַם כְּרִבְרֵי רַבִּי רְאִינוּ שֶׁחֲיוּ
נְמוּכִי׳ כָּזֶה אִם בְּצֵאתוֹ עַל יְרֵי תְּשׁוּבָה אִם
לָא ; אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֵין בֵּן דָּוִר בָּא אֶלָּא
בְּרוֹר שֶׁבָּלוֹ זַכַּאי אוֹ בְּרוֹר שֶׁבָּלוֹ חַיָּיב .
בְּרוֹר שֶׁבָּלוֹ חַיָּיב רְכַתִיב וַיַּרְא כִּי אֵין
אִישׁ וַיִּשְׁתּוֹמֵם כִּי אֵין מַפְגִּיעַ וְתוֹשִׁיעַ
לוֹ זְרוֹעוֹ וָצְדְקָתוֹ הִיא סְמָכַתְהוּ . בְּרוֹר
שֶׁבָּלוֹ זַכַּאי רְכַתִיב וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים
לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אָרֶץ ; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹ
אָמַר אִם יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה מִיּ
מִיַּד נִגְאָלִין שֶׁנֶּאֱמַר שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹ
שׁוּבָבִים . אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְהָ
וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם כַּע
בַּעֲבוֹרָה זָרָה וְלָא בְּכֶסֶף תִּגָּאֲלוּ אֶלָּא
בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים . חִזֵּק אֲנִי
רוֹאִים בִּי מְסִיפָּקִים הָיוּ רַבּוֹתֵינוּ אִם
יִהְיֶה סִבּוּץ גְּלוּיוֹת עַל יְרֵי תְּשׁוּבָה אוֹ
לָא

10194262

הַגְּאוֹלָה תְּלוּיָה בִּתְשׁוּבָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
וְשַׁב ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ כִּי תָשׁוּב
אֶל ה׳ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְ
שֶׁךָ ׃ וְעוֹד אוֹמֵר אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַע
שֶׂה זֹאת שְׁמִירַת שַׁבָּת כִּי חֵיא רַא
וְיָה לָחַבְרִילָה מִשְׁאַר חַיָּמִים כ
נְמַאֲבַל וְכָמִשְׁתֶּה וּבְסוּת נְקִיָּה . וְהוּ
בְּעִנְיַן הַגּוּת וּבְעִנְיַן הַנֶּפֶשׁ שֶׁתְּהֶיֶה
נַמְשׁוֹ פְּנוּיָה מַעִסְקֵי הָעוֹלָם ׃

הנוצרי

כְּבַר אָמַרְתִּי לְמַעְלָה אִם עַל יְרֵי חַת
חַתְּשׁוּבָה יִהְיֶה סְבוּץ גְּלִיוֹתֵיכֶם לע
לְעוֹלָם לֹא תִגָּאֲלוּ מֵאַחַר אַתֶּם תָּמִיד
חַיֵּיתֶם עִם הָעֶרֶת הַקְּשֶׁה וּמוֹרֵד ׃

היהודי

שְׁמַע מָרַ יֹאמַר יְחֶזְקֵאל לֹא לְמ
לְמַעֲנֵיכֶם אֲנִי עוֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְגוֹ׳ וְאָמַר וְחוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים
וְגוֹ׳ וְגַם בְּתוֹרָה אָמַר וְצִוִּתִי לַחֲם

10194262

חריבות

פְּעִיר רוֹמְמִי עַר שְׁיַחֲרִיבֶנָּת וְאַתָּה יוֹצִיא אֶת עַם הָאֱלֹהִים ׃

הנוצרי

עוֹד אֵינְךָ אֲמַרְתְּ לִי לָמָּה מְשִׁיחֲכֶם מְתְאַחַר בָּל בֹּךְ לָבוֹא ׃

חיחורי

כְּבַר אֲמַרְתִּי לְךָ כִּי אֵינִי יוֹדֵעַ. אַךְ אֲמָרוּ רַזַ"ל שֶׁלֹּא חָרְבָה יְרוּשָׁלַם אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁחִלְלוּ בָהּ אֶת הַשַּׁבָּת וּבִשָּׁן שַׁבָּת גָּלוּ מֵאַרְצָם . וְחַטּוֹבָה אֲשֶׁר בִּכְנֵי הַגָּלוּת הִיא שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת כְּמוֹ שֶׁנֶּ' בִּרְ אָמַר ה' שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבוֹא וְצִדְקָתִי לְהִתְגַּלוֹת ; אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת וּבֶן אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ שׁוֹמֵר שַׁבָּת מֵחַלְלוֹ ; אָמַר קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבֹא אִם תֵּטִיבוּ דַרְכֵיכֶם מֵרָעָה כִּי הַתְּשׁוּבָה מְעַכֶּבֶת בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ וְאִם יְתִיבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל יִרָאֵי ה' קָרוֹב יְהִיֶה לָהֶם יְשׁוּעָה כִּי חַג הַגָּאוּלָת

10194262

אוֹמַר לָךְ וְגַם קוֹרֵם אָמַרְתִּי כִּי כְרָכָה
וָה חָיָה גָרוֹל מִן חָרֹאשׁוֹן שָׁבָא אָרוֹן
חַמִּסְרָשׁ אֶל חֵיכָלוֹ כְמוֹ שְׁנִבָּא מל
מַלְאָבֵי חִנְנִי שׁוֹלֵחַ מַלְאָבִי וּפִנָּה דֶרֶךְ
לְפָנַי וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל חֵיכָלוֹ חָאָרוֹן
אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ חַבְּרִית
אֲשֶׁר אַתֶּם חֲפֵצִים חִנֵּה בָא אָמַר יְחוָֹת
צְבָאוֹת וָחָרִי נְכוֹאָח זוֹ סָאִי עַל מֶלֶךְ
חַמָּשִׁיחַ שָׁבָא וְנִרְאָה מֵאֲנָשִׁים כְמוֹ
שְׁפִירַשְׁתִּי לְעֵיל ׃

חיחורי

אָמַרְתִּי לְךָ לְמַעְלָה כִּי סְצַרְת מוֹ
מַרְכוֹתֵינוּ חָאֲמוּינוּ שְׁמָשִׁיחַ נִגְלָה כ
בְּחָרְכַּן חַבַּיִת חַשֵּׁנִי אֶלָּא עוֹר לֹא בָא
כִּי בְשֶׁבָא יֵעָשֶׂה גְרוֹלוֹת אוֹתוֹרְת וִי
וְיִגְבַּהּ לִבּוֹ בְרָכֵי חַשֵּׁם וָבָא וִיצַוֶּה
לָאֲפִיפִיוֹר וּלְכָל מַלְכֵי חָעַמִּים לֵאמֹר
שְׁלַח עִם חַשֵּׁם לְעָבְרוֹ וְיַעֲשֶׂה אוֹתוֹת
לְמוֹרִים וְלֹא יִירָא מֵהֶם וְחוּא

10194262

חויבוח

בַּחַב גָּרוֹל יִהְיֶה בִּבְוֹר הַבַּיִת הַזֶּה הָא
הָאַחֲרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן וְלֹא אָמַר הַשֵּׁנִי
מִן הָרִאשׁוֹן ; הַנּוֹצְרִי
אַתָּה מַוְכִּיחַ אֶת רַבָּרִים וְתַכְיִא אֶת פַּס
פָּסוּקִים אֲבָל אֵין בְּמִשְׁמָעָם . אִם ח
חַטָּאוֹת גָּרְמוּ עַל חֻרְבַּן הַבַּיִת רִאשׁוֹן
וְחַשֵּׁנִי גַּם בַּיִת הַשְּׁלִישִׁי אֲשֶׁר אַתֶּם
מְחַבִּים לָעוֹלָם לֹא יִבָּנֶה כִּי תַּמִּיר וּת
וְתָמִיר אַתֶּם חוֹטְאִים וְתֹאמְרוּ שֶׁכ
שֶׁבַּעֲבוּר חַטָּאוֹתֵיכֶם לֹא יָבֹא מָשִׁיחַ
אב" גַּם לֹא יִבָּנֶה בַּיִת הַשְּׁלִישִׁי אֲשֶׁר א
אַתֶּם אוֹמְרִים בִּי עָתִיר לְהִבָּנוֹת עַל י
יְרֵי חַשְּׁם אֲבָל מִבְּתַב וְהַנְּבִיאִים אֵין
הַזְּכִירוּ עַל עִנְיַן הַבַּיִת שְׁלִישִׁי כִּי אִם
אַתֶּם מְמוּחָכִם הוֹצִיאָתֶם אֶת סְבָרָת
חֲזוּאת לְחַטְעוֹת פְּתָיִים ; חיחורי
אִם אֱמֶת אֵין בְּיָרֵינוּ אֵיךְ הָיָה בַּיִת הַזֶּה
אַחֲרוֹן גָּרוֹל בִּבְבוֹר מֵהָרִאשׁוֹן ;

הנוצרי

אוֹמֵר

תִּרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם הוּא אַהֲרוֹן וְגָרוֹל בְּפִ
פְּכוֹר מַרְאשׁוֹן : אִם תַּיָּה אוֹמֶר בֵּי
בַּיִת הָאַהֲרוֹן וְלֹא הוֹסִיף וְזֶה הַיָּה רַאֲוָיָה
כְּרְכְרֵיכֶם אשפי שֶׁמַּקְרִים חַוָּה אֲשֶׁרֶת
הַבְּאָה עַל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת אֵין זָכִין עַל
שְׁנֵיִן חַוָּה . רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי מַצִּינוּ שֶׁל
הִשְׁלִישִׁי לֹא מַצִּינוּ ; חיחודי
מַה שֶׁתֹּאמַר עַל בֵּית רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי בֵּן
הָיָא . אִם לֹא חָטָאוּ יִשְׂרָאֵל לֹא תַיָּת
לָהֶם אֶלָּא בֵּית רִאשׁוֹן לְפִי שֶׁהַיְתָה ר
וְאוּיָה לְהַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי חבה בְּרָכוֹתֵיכֶם
מְקֻדָּשׁ ה' בּוֹנְנוּ יַרְיָךְ וּלְפִי שֶׁחָטְאוּ ג
גָּרְמוּ לְהַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אָדָם בֵּית רא
רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְלַבֵּן לֹא הָיָה לָהֶם סִיּוּם
כְּלָל בְּאוֹמְרוֹ שֶׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בו ו
וְלַבֵּן עָתִיד חבה לִבְנוֹת יְרוּשָׁלַם הוּא
כְּשֶׁצָּמוּ וּלְקַיִּים מִקְדָּשׁ ה' בּוֹנְנוּ יר
יָרֶיךָ וְכָתִיב וַאֲנִי אֶהְיֶה לָךְ חוֹמַת אֵשׁ
סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ וְעַל זֶרֶ
ר בָּהַב

10194262

חויכוח

מַרַאֲשׁוֹתַיו לִרְמוֹז כִּי זֶה הָיָה בִּבְנִיַּת
בַּיִת שֵׁנִי שֶׁהָיוּ בּוֹנִים אוֹתוֹ בְּפַחַד וּא
וְאֵימָה עַד שֶׁהָיוּ חֲצִים מְחֻזָּקִים בר
בְּרֻמָּחִים בְּמְלַאכֶת וְלֹא הָיוּ יְשֵׁנִים
שְׁנַת קֶבַע אֶלָּא בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲבָנִים
תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו וְאֵינוֹ יָכוֹל לָנוּחַ ו
וְלָישֵׁן . וּבְנֶגֶד הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי אָמַר ו
וַיֵּשֶׁב בְּמָקוֹם הַזֶּה לְרָמוֹז כִּי שָׁם
נָנוּחוּ וְגִישֵׁי בַּח וְיָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם
וַיֵּשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ
וְאֵין מַחֲרִיד כִּמוֹ בְּבָתִּים הָרִאשׁוֹנִים:

חנורצרי

אֵין אוֹבֵל עוֹר לְשָׁמוֹעַ לְךָ עַל עִנְיַן ת
חֲוֵה כִּי תִרְחַק עַצְמְךָ וְאֶת מִכְתַּב אל
אֱלֹהִים וְתִלְטַשׁ שִׁבְלְךָ כִּרְיִ שֶׁתַּחְפּוֹךְ
דְּבָרְיִ ה כִּי זֶה הַפֵּירוּשׁ אֲשֶׁר חֵבֵאתָ הוּא
רָחוֹק וְאֵין צָרִיךְ כִּי הוּא בָּלוּא וְסוֹר וּמ
הִשְׁשָׁעָה מֵאַחַר הַנָּבִיא אָמַר בְּבִירוּר
זֶה הַבַּיִת הָאַחֲרוֹן רֹ"ל זֶה הַבַּיִת אֲשֶׁר ת
תִּרְאֶה

10194262

חשנים

אַחַר לְבוּ וְנַעֲלֶה אֶל חַר ה׳ אֶל בֵּית א
ֱלֹהֵי יַעֲקֹב שֶׁהִיא סַיְמַת . וְלַבֵּן תמ
תְמְצָא שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוּ רָמַז אֱלוּ שֶׁל
שְׁלֹשָׁה בָּתִּים בְּפָסוּק וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם
שֶׁתִּמְצָא בְּפָסוּק זֶה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים
מוּזְכָּר מָקוֹם וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּקַּח מ
מַּאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם בְּמְקוֹם הַהוּא .
בְּנֶגֶד חַבִּית הָרִאשׁוֹן אָמַר וַיִּפְגַּע בַּמ
בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ שָׁם
שֶׁפָּגַע בְּמָקוֹם הַמִּקְדָּשׁ וְלָן שָׁם לר
לְרָמְזוֹ שֶׁאֹתָם שִׁשָּׁה וְזַמָּן רַב הָיְתָה
כְּמוֹ פְּגִיעָה וּמִקְרָה כִּי מִיָּד חָשַׁךְ ח
חַשֶּׁמֶשׁ וְעָרַר בְּחֲרָבָנָה וְזֶהוּ כִּי בָא ת
חַשֶּׁמֶשׁ בְּאוֹמְרוֹ אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הי
הַיּוֹם וְגוֹ׳ וּבְנֶגֶד חַבִּית הַשֵּׁנִי אָמַר וי
וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מר
מְרַאֲשׁוֹתָיו שֶׁרָמַז שֶׁרָאָה עֵת לח
לְהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים בְּחָרְבָּנוֹ וְעֵת בְּנוֹס א
אֲבָנִים בְּבִנְיָנוֹ . וְשָׂם אֱלוּ הָאֲבָנִים
מְרַאֲשׁוֹתָיו

10194262

בְּתוֹרָה בְּאוֹמְרוֹ בֵּית אֱלֹהִים וְעַל זֶה
אָמַר מִקְרַשׁ חַשֵּׁם פּוֹרָנוּ יָרֵיחַ . אֲבָל
שְׁנֵי חַבָּתִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ בִּירֵי אָדָם
וְלָבָן לֹא הָיָה לָהֶם סִיּוּם וְזֶה שֶׁאָמַר
שֶׁרְאֵ עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ . וְלָבָן אָמְרוּ י
יַעֲקֹב קְרָאוֹ בֵּית סַיְמַת לְעוֹלָם לֹא נ
בָּרְאשׁוֹנִים שֶׁקְּרָאוּם הַר וְשָׂרָה וְלָבָן
תִּמְצָא שֶׁאָמַר מִיָּד אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית
אֱלֹהִים אֵין זֶה בָּרִאשׁוֹנוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ ת
הַר וְשָׂרָה אֶלָּא בֵּית אֱלֹהִים סֶלָה . ו
וְעַל זֶה אָמַר הַנָּבִיא חִנָּה יָמִים בָּאִים
נְאֻם חַשֵּׁם וְנִבְנְתָה הָעִיר לַח' וְגוֹ וח
וַהֲתֵם חַמְאַמַר לֹא יִנָּחֵשׁ וְלֹא יֵחָרֵס
עוֹר לְעוֹלָם . וְלָבָן אָמַר וְהָיָה בא
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּירַת
ח' בְּרֹאשׁ הֶהָרִים שֶׁיְּהוּ הַר ח' שֶׁאָמַר
אַבְרָהָם . וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת כְּנֶגֶד יִצְחָק
שֶׁקְּרָאוֹ שָׂרָה אֲבָל זֶה יִהְיֶה בֵּית הַשֵּׁם
שֶׁהִיא בַּיִת יַעֲקֹב בְּאוֹמְרוֹ בִּמְקוֹם
אַחֵר

10194262

בְּנֶגֶר שְׁלֹשֶׁת אָבוֹת וְחַשְׁנַיִם עֲתִידִים
לַיֶּחֱרַב וְחַשְׁלִישִׁי לֹא יִהְיֶה חָרֵב אֶלָּא
יִהְיֶה קַיִּים לְעוֹלָם בְּנֶגֶר חַבִּית חר
אַחֲרִאשׁוֹן שֶׁעֲתִיד לִיחָרֵב. אָמַ' אַבְרָהָם
קְרָאוֹ הַר שָׁנַ' בְּהַר ה' יֵרָאֶה וְזֶהוּ הַר
חָרֵב וְשׁוֹמֵם כְּאוֹמְנָם בְּמִדְרָשׁ תְּלִים
קוֹלִי אֶל ה' אֶקְרָא בְּשֶׁבִּית הַמִּקְדָּשׁ ס
קַיִּים הַמְּנַיִן בְּשֶׁהוּא חָרֵב שֶׁעוֹנָה אוֹ
אֵינָהּ שָׁנַ' וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ . וּכ
וּבְנֶגֶר חַבִּית הַשֵּׁנִי שֶׁעֲתִיד לִיחָרֵב יִצ
יְצְחָק קְרָאוֹ שָׂרָה שָׁנַ' וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ
לָשׂוּחַ בְּשָׂרָה שֶׁהוּא לָשׁוֹן בּוֹר וְלָבָן
אָמַר הַנָּבִיא צִיּוֹן שָׂרָה תֵּחָרֵשׁ . וּכ
וּבְנֶגֶר חַבִּית הַשְּׁלִישִׁי שֶׁאֵינוֹ חָרֵב ל
לְעוֹלָם קְרָאוֹ יַעֲקֹב בַּיִת שָׁנַ' יְהוָה
בֵּית אֱלֹהִים וְעָלָיו אָמַר הַנָּבִיא גָּדוֹל
יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָר
הָרִאשׁוֹן וְבָתִיב וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם
ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּת
בְּתוֹכָהּ

מקרוש אורים ותומים ! מחוראה מי
בית חשני אין גרול מבית חראשון ב
בעכור עשר שנים וגו' ; גם רבותיכם
לא מפרשים אמת בשיאמרו בי עת
עתיר להבנה בית שלישי באי ואז יב
זכא משיח בי חנביא אמר פרס חב
חבית חזה מאחרון . חנה חגיר את חב
חבית אשר או נבנה ועור עמר . חח
חחוא בית חיה עתיר להיות גרול ב
בכבור מראשון ; אך חפץ אני לרעת
מאין ולמה אתם יחורים מחבים
את בית שלישי ; חיחורי
אומר . אמרו חכמינו ז"ל בי אברחם
קרא את מקום החוא חר ויצחק קר
קראו שרה ויעקוב קראו בית . לפי
שחוא חיה בעל חבית ולבן נגלה אל
אליו קדושתו ומעלתו . ורמז שא
שאברחם קראו חר וכו' להורות למה
בי שלשת בתי מקרש יהיו לישראל
בגר

10194262

חשנים

אֲשֶׁר בְּבַיִת רִאשׁוֹן חָיוּ זָהָב בְּשֵׁנִי ח
חָיוּ נְחֹשֶׁת ׀ עוֹד חָסְרוּ בּוֹ עֲשָׂרָה נס
נִסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית חמ
הַמִּקְדָּשׁ כְּמוֹ רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ כִּי בב
בְּבַיִת הָרִאשׁוֹן לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מר
מֵרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ וְלֹא הִסְרִיחַ בְּשַׂר
הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם וְלֹא נִרְאָה זָבוּב בְּבֵית
הַמִּטְבָּחַיִם וְלֹא אֵירַע קֶרִי לְכֹהֵן גר
גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא כִבּוּ גְּשָׁמִים
אֵשׁ שֶׁל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה וְלֹא נִצְחָה ר
הָרוּחַ אֶת עַמּוּד הֶעָשָׁן וְלֹא נִמְצָא
פָּסוּל בָּעֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם
הַפָּנִים ׀ עֲמָדִים צְפוּפִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
רְוָחִים וְלֹא חִזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּי
יְרוּשָׁלַיִם וְלֹא אָמַר אִישׁ לַחֲבֵרוֹ
צַר לִי הַמָּקוֹם שְׁאָלִין בִּירוּשָׁלַיִם ׀
חָיוּ גַּם אֲחֵרִים ח״ וְכָרִים בְּבֵית חר
הָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא חָיוּ בְּשֵׁנִי וְהֵם אֲרוֹן ע
עִם בַּפָּרֶת וּכְרוּב אֵשׁ שְׁכִינָה רוּחַ חס
חס

10194262

חויבות

אֲלָא בִּי מְשִׁיחֲנוּ נִרְאָה בְּבַיִת חַשְׁנִי ו
וְעָשָׂה שָׁם נִסִּים וְנִפְלָאוֹת אֲשֶׁר כמ
בְּמוֹחָן לֹא נַעֲשׂוּ בְּכָל עוֹלָם וְאַת למ
לִמֵּד אֶת הַהָמוֹן וְהִרְאָם רֶרֶךְ אֶל חַיֵּי
עוֹלָם חַבָּא ; היתורי

רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ בִּי מְשִׁים שֶׁעָמַד בִּי
בַּיִת הָאַחֲרוֹן שֶׁהוּא בַּיִת שֵׁנִי ו שֶׁנִּים
יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹן נִסְרָא גָּרוֹל מִן הר
הָרִאשׁוֹן בִּי הָרִאשׁוֹן עָמַד תי״ שֶׁנִּים
וְחַשְׁנִי תכ׳ שֶׁנִּים ; תנוצרי

תְּשׁוּבָה הַוֹּאת בְּטֵלָה תִּיא בִּי אֵין בש
בְּשִׁבְיל מְעַט זְמַן הָיָה בַּיִת חַוֹּה שֵׁנִי
הָיָה גָּרוֹל מִוֹּה מֵאַחַר בְּבָל וְכָרִים
אֲחֵרִים הָיָה עָטוּן מִן הָרִאשׁוֹן בִּי חש
בְּשֶׁנֶאֱמַר רַבִּים מֵהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת
הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיִסְרוֹ זֶה הַבַּיִת בע
בְּעֵינֵיהֶם בּוֹכִים בְּקוֹל גָּרוֹל בִּי חַוֹּה
בַּיִת הָיָה בְּאֵין מְגֻגָּר הָרִאשׁוֹן גַּם בַּלִּים
אֲשֶׁר

10194262

וַיִּפֹּל עַצְמוֹ לְיַם מֵרוֹב חוּמוֹ וַיִּמָּוֵשׁ
וַיִּתְחַדֵּשׁ אַחַר בֵּן וַיַּעֲלֶה אֵבֶר ׃ עַתָּרֵת
שְׁמַע מָה שֶׁאָמַר חַגַּי עַל בִּיאַת חֹמֶ
חַמְּשִׁיחַ כֹּה אָמַר ה׳ צְבָאוֹת עוֹד אַחַת
מְעַט הִיא וַאֲנִי מַרְעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַיָּם וְאֶת הֶחָרָבָה ׃ וְת
וַהְרַעַשְׁתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם וּבָאוּ חֶמְדַּת
כָּל הַגּוֹיִם וּמִלֵּאתִי אֶת הַבַּיִת הַזֶּה כָּב
כָּבוֹד אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת ׃ לִי הַכֶּסֶף וְ
וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת ׃ גָּדוֹל י
יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן הָר
הָרִאשׁוֹן אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וּבַמָּקוֹם הַז
הַזֶּה אֶתֵּן שָׁלוֹם נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת ׃ חֲמִשָּׁה
אָמַר הַנָּבִיא עוֹד אַחַת מְעַט וְאִם עֵר
עֲרַיִן מְשִׁיחַ לֹא בָא שֶׁקֶר אָמַר חב
הַנָּבִיא בִּי מְזֻמָּן הַנָּבִיא עֵר עַתָּה עֲבְרוּ
בַּמָּה שָׁנִים יוֹתֵר מְאַלְפַּיִם . וְעוֹר א
אָמַר גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הָאַחֲרוֹן
מִן הָרִאשׁוֹן . וּמָה הוּא בָּכוֹר הַגָּדוֹל

10194262

חוכחה

וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּשְׁתּוֹמֵם וְגוֹ' וַיַּךְ
מִשְׁמַע וְקָאֵי עַל יְשׁוּעַ בְּשָׁעָה הָעִנּוּי
לֹא רָאָה אִישׁ אַחֵר שֶׁהָיָה מִתְחָרֵט עַל
דַּךְ וְעַל בֵּן נֶאֱ' שׁוּכוּ בָנִים שׁוֹבָבִים
מִשְׁמַע אִם יִתְחָרְטוּ עַל הַדָּבָר וְיִ
וְיִקַּבְּלוּהוּ מִיָּד הֵם נִגְאָלִין וְזֶה חת
חַתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁתְּקַבְּלוּ
לַעֲשׂוֹת לְהַסִּיר מִבְשׂוֹל מִלֵּב הָעָקוֹב
וְלְהַאֲמִין בֵּאלֹהִים חַיִּים וּבְמָשִׁיחַ אֹ
אֲשֶׁר נִשְׁלַח לָבֶם וְלָנוּ לְהוֹשִׁיעֵנוּ . אֹ
אַו נִתְקַיֵּים קְרָא זֶה קוֹל קוֹרֵא ח' יַחֲלִיפוּ כֹחַ
יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים . בְּזְמַן שֶׁהַיִּחוּרִיִּים
יְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם מְשִׁיחַ ח' יִהְיוּ נִקְרָאִים
קוֹרֵי ח' וְיִתֵּן לָהֶן כֹּחַ וּגְבוּרָה וְכָל טוֹב
כְּמוֹ בָרִאשׁוֹנָה עַל זֶה נֶאֱמַר אַז יִ
יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים וְיִ
וְיִתְחַדְּשׁוּ כְּמוֹ נֶשֶׁר זֶה אֲשֶׁר אִם יִע
יַעֲלֶה לְעֶשֶׂר שָׁנִים גְּבוֹהַּ מְאֹד עַל פְּנֵ
פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְיִקְרַב לְחוֹם הָאֵשׁ
וְיַפִּיל

10194262

חַמְאָמַר אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַבַּאי אֵין
בֶּן דָּוִד אוֹ בְּרוֹר שֶׁכָּלוֹ זַבַּאי אוֹ בְּרוֹר
שֶׁכָּלוֹ חַיִּיב . בְּרוֹר שֶׁכָּלוֹ חַיִּיב רַב
דְּחָתִיב וַיִּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּשְׁתּוֹמֵם
כִּי אֵין מַפְגִּיעַ וְתוֹשִׁיעַ לוֹ זְרוֹעוֹ וְצ
וְיִסְעָדָתוֹ הִיא סְמָכָתְהוּ . בְּרוֹר שֶׁכָּלוֹ
זַבַּאי דְּחָתִיב וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לָע
לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ ; ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר
אִם יִשְׂרָאֵל עֲשׂוּיִן תְּשׁוּבָה מִיָּד נִג
נִגְאָלִין שֶׁנֶּ' שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים . אָמַ
אָמַר לוֹ ר' יְהוֹשׁוּעַ וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר
חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם בַּעֲבוֹרָה זָרָה וְלֹא בְכֶ
כֶּסֶף תִּגָּאֲלוּ אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה וּבְמַעֲשִׂי
טוֹבִים . תְּנָה אֲנוּ רוֹאִים שֶׁמִּסְתַּפְּקִים
חַיּוּ אִם יְהִיֶּה קִיבּוּץ גָּלִיּוֹת עַ' תש
תְּשׁוּבָה אוֹ שֶׁאֵי וְגַם אֲנוּ רוֹאִים שֶׁא
שֶׁאֵין הַתְּשׁוּבָה מוֹעֶלֶת . לָבֵן כָּל רַ
דִּכְרֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם רוֹרְשִׁין עַל גָּלוּת
זֶת שֶׁקֶר וְטָעוּת בְּיָדָם . אֶלָּא חַפְּסוּק

10194262

אַפִּילוּ חֲבִי לֹא נִתְגַּלָּה לָחֵן אַמִּילוּ אוֹת
אַחַת אוֹ רְמִיזָה אַחַת בְּשׁ מַמָּשׁוּרֶת ׃
וְחַרְיֵי יֵשׁ רַבָּר זֶה פְּלִיאָה גְּרוֹלָה וְשׁ
וּשְׁרִיסַת פֶּה וְסִיפּוּק יָרִים לָבָל חֹשׁ
חֲשׁוּמְעִין שֶׁלֹּא יוּעִילוּ לָחֵן לֹא תּוֹרָה
וְלוֹ תְּשׁוּבָה וְלֹא תְּפִלָּה וְלֹא צְרָקָה
שֶׁיֵּעָשׂוּ בְּבָל יוֹם וְיוֹם אֶלָּא בְּוַדַּאי ׃
יֵשׁ וָמָו שֶׁמָּשִׁיחַ בָּא בְּבַר וּמְשׁוּם
שֶׁאַתֶּם לֹא הַאֲמִינוּ בְּרַבָּר זֶה יֵשׁ תּוֹ
תּוֹרָתְכֶם וּמַעֲשֵׂי יְדֵיכֶם בְּלֹא הָיוּ ׃ ל
לַבֵּן אִם עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה יִהְיֶה קִיבּוּץ ג
גָּלִיּוֹתֵיכֶם לָעוֹלָם לֹא תִּגָּאֲלוּ מֵאַחַר א
אֲשֶׁר אַתֶּם תָּמִיר חֲרֵיתֶם עַם קְשֵׁי עֹר
עוֹרֶת וּמוֹרְדִים ׃ וְגַם הִנֵּה אַתֶּם
רוֹאִים וּמֵבִינִים שֶׁאֵין מַמָּשׁוּת בְּר
פְּרִבְרֵי רַבּוֹתֵיכֶם כִּי חֵם עַצְמָם מֹס
מְסוּפָּקִים בְּרַבָּר וְנִבוּכִים בְּרַבָּר ׃ מַר
אָמַר מָשִׁיחַ לֹא בָּא אוֹ בְּרוּר שֶׁבָּלוּ ו
זַבַּאי אוֹ בְּרוּר שֶׁמָּלוּ חַיָּיב ׃ וְזֶה חֹמ
חַמַּאֲמָר

שנה . ויחל א בחוב שמרו משפט וע
ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא
וצדקתי להגלות . אשרי אנוש יעשה
זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת
מחללו . משמע אם היו משמרים
בני ישראל את השבת ועשו תשובה
לא היו גולין מארצם . וגאלות יש
יש שמירה שבת ושאר מצות וגם
תשובה ותפלה וצדקה הכי לא באמ
משיח ויה היה במה פעמים ששעשו
תשובה גרולה בכל לבבם ובכל נפ
נפשם ובכל מאודם לגלות להן חקו
אין תפלתם נשמעת . ויה היה מע
מעשרת בשנת ושב לפ״ק ששעשו הי
היהודים תשובה בכל מושבותם
ובכל הארצות בכל הגולה איך משיח
יבא במשע שנה תמימה נער ויונק ט
טת ונשים אשר לא נעשה מעולם
תשובת זו ששעשו בימים החם . א
ג אפילו

10194262

שנה . אבל בגלות זה אין נביא ולא
חזון של תנחומין אלא בל יום ויום
גובר חגלות עד מאר ובל חקצים
שחיו נותנים החכמים חבל עברו ל
לפני זמן מרובה ובטוחים אנו כי ד
דבר יוצרנו יקום לעולם ולא ימר מ
משובה לרעה רק מרעה לטובה כמ
במו שמצינו גבי מצרים שחשב ה
חקץ מליבת יצחק ובן אצל נינוה אע
אעפי ששעשו בל רעות מיד ששובו
ניחם השם עליהם במו שנ׳ וירא א
אלחים את מעשיהם כי שבו מדרכם
חרעה וינחם אלחים על חרעה אשר
דבר לעשות להם ולא עשה ׃ והרי א
בגלות זה יש שמירת שבת ומועדים
ושאר מצות שלא חיו מקוימים ק
קורם גלות בבל וכן בגלות בבל לא
חיו מקוימים החורה בלל במו שהחר
בגלות זה . אח נגאלו לסוף שבעים
שנה

10194262

לְבַבְכֶם אֲרִיבַת מִן גַּלּוּת זֶה שֶׁאֵין לוֹ
סֵז וְסוֹת וְלֹא תַּנְחוּמִין כְּמוֹ גַּבֵּי גל
גָּלוּת בַּבֶל אע"פי שֶׁעָשׂוּ בָּל תּוֹעֲבוֹת
חַשְׁמַל וְהָיוּ עוֹבְרִין ע"ז וְהָיוּ מְחַלְּלִין
חַשְׁבַּת וְחַמּוֹעֲרוֹת וְגַם עָשׂוּ תַּרְכֹּבֶת
דְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה חַשְׁמַל עַל יְדֵי מֹשֶׁה
שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת . וְחקֹ"כה שָׁלַח לָהֶן נב
נְבִיאִים לַחֲזִיר אוֹתָן וְהָיָה מוֹכִיחַ אַר
אוֹתָן בְּכָל דִּבְרֵי תוֹכָחוֹת וְהָיוּ מת
מִתְנַבְּאִים אֵיךְ שֶׁיִּגְלוּ מֵאַרְצָם וְיִפָּלוּ
בְּיַד שׂוֹנְאֵיהֶם וְכוּלֵי . אֲפִילוּ חֲכִי מ
מַזִּינוּ אֶצֶל כָּל דִּבְרֵי רָעוֹת שֶׁהֵם הָיוּ
מִתְנַבְּאִים הָיוּ אוֹמְרִי דִּבְרֵי תַּנְחוּמִין
וְהָיוּ מְרַבְּרִים עַל לִבָּם אֲפִילוּ בש
בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין כָּל רָעוֹת וְכֵן כ
בְּ שָׁעָה שֶׁהָיוּ גוֹלִין מֵאַרְצָם בָּאוּ חנ
חֲנַבְיאִים וְהָיוּ מְנַחֲמִין אוֹתָן וְהָיָה ת
חַשְׁמַל מְגַלֶּה לָהֶן חַקֵּז עַל יְדֵי יִרְמְיָה
חֲנַבְיָא וְלֹא הָיוּ בְּגָלוּת רַק שִׁבְעִים
שָׁנָה . ג 2

10194262

מִי חָיָה לוֹ לְבַר מִמְשָׁלָה עַל יִשְׂרָאֵל
וְלֹא מָלֵךְ אַחֵר . וּבְשָׁלֹא רָצָה לְשַׁלֵּחַ
אוֹתָם הוֹצִיאָם הקב"ה בְּיַד חֲזָקָה וּב
וּבְזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְשֶׁפַטִים גְּרוֹלִים .
אֲבָל בְּגָלוּת זוֹ אֵין הַיְהוּדִים תַּחַת יַד
הָאֻמּוֹת לְבַד כִּי הֵם מְפֻזָּרִים וּמ
וּמְפוּזָרִים בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הָעוֹלָם . אֵ
אֵיךְ לוֹ כֹּחַ וּרְשׁוּת לְשַׁלֵּחַ אוֹתָם וּת
וְהָלֹא הוּא אֵין מוֹשֵׁל עֲלֵיהֶם לְבַד א
אע"פי בְּשֶׁהוּא יִתֵּן לָהֶן רְשׁוּת הֵאֵיךְ ת
הוּא יָכוֹל לְכוֹת שְׁאַר אוּמּוֹת אֲשֶׁר מ
מוֹשְׁלִין עֲלֵיהֶן ; וְעוֹד מוֹשֶׁה לֹא חִי
הָיָה מְאַחֵר אַחַר לֵירַחוֹ רַק שְׁמוֹנִים
שָׁנִים וְאחב"ּ גָּאַל אֶת יִשְׂרָאֵל אֲבָל חב
תְּבָא לְרִבְרִי הַהַלְמוּד שֶׁאָמַר נוֹלַד
מָשִׁיחַ אֲבָל עֲרִירִין הָיָה מְאַחֵר אֶת בי
בִּיאָתוֹ יוֹתֵר מֵאֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת ש
שָׁנִים . לָבֵן רִבְרִי הַהַלְמוּד שֶׁקֶר הוּא
נִרְבָּר זֶה ; בַּק וְאֶת הַשִּׁימוּ עַל לב
לְבַבְכֶם

הָאַסְפִּיסְיוֹר בְּמִצְרוֹת חַשֵּׁם וַיֹּאמֶר אֶל
אֱלִיו שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְרוּנִי . אַז הוּא
בָּא וְעֵר אוֹתוֹ זְמַן לֹא נֶאֱמַר עֲלֵיו ב
בַּיְאָה וְאֵינוֹ מָשִׁיחַ כִּי רַוּר הַמֶּלֶךְ כִּי
בְּיוֹם שֶׁנּוֹלַד לֹא הָיָה מָלֵא וְלֹא מָשׁ
מָשִׁיחַ אֶלָּא עַר בְּשֶׁמְּשָׁחוֹ שְׁמוּאֵל ב
בְּמִצְרַיִם חַשֵּׁם אֲוֹהֲיָה מֶלֶךְ מָשִׁיחַ .
גַּם בְּשִׁימְשָׁה אֲלֵיהוּ מָשִׁיחַ בְּמִצְרַיִם
ח אַו יִהְיֶה מָשִׁיחַ וְיָבֹא . ע"ב לְשׁוֹן ת
חַגָּרָה ! חנוצרי
אַתָּה תְסַפֵּר לִי נִפְלָאוֹת אֲבַל בַּל רַב
וְכָרֵיךְ נִרְאוּ וְכָרֵי בִּירוּי וְכָזֹב כִּי הנ
חַנְבִיאֵי חַשֵּׁם אֵין לְמוּרוּ בָּמוֹךְ ; גַּם
וְכָרֵי חַחַגָּרָה זוֹ אֵינָהּ נָכוֹן וְאֶמֶת מָה
שֶׁהִבִיאָרֵי רַאֲיָה מִמִּשָּׁה עה" ומ
וּמְפֹרָשׁ כִּי אֵינָהּ רוֹמָה גָּלוּת זוֹ לג
לְגָלוּת מִצְרַיִם . כִּי בְּמִצְרַיִם לֹא יע
יַעַבְדוּ אֶלָּא פַּרְעֹה בִּלְבַד לָבֵן אָמַר מ
מִשֶּׁה לְפַרְעֹה שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְרוּנִי כ

10194262

חויבוח

אֲנַחְנוּ בּוֹתְכִים סוּרוֹת בְּאֵלָה בְּלוּחַ ל
לַבְּנוּ ; חנוצרי

גֶּלֶה בָּא לִי מַה עָשָׂה בְּרוֹמִי וּמַה יַּע
יַעֲשֶׂה וְלָמָּה בָּא שָׁמָּה יוֹתֵר מִלְּמַקּוֹ
אַחַר אוֹ לְעִיר אַחֶרֶת מַגֵּר בָּא לִי חוּאת
וְלֹא תְּבַחַר מְמֶנִּי ; חיתורי

בַּעֲבוּר שֶׁנָּתַתָּ פָּנֶיךָ אֵלַי לְבַקֵּשׁ תְּפִלָּה
אֹמַר לָךְ רַק תְּשַׁתֵּמֵּ שֶׁלֹּא תְּגַלֶּה לְאֵ
לָאֲחֵרִים כִּי יָרַעְתָּ הֵיךְ יִשְׁחֲקוּ לָנוּ כ
בְּשֶׁיִּשְׁמְעוּ סְתָרֵינוּ . חִנָּה הַגָּרָה אָמְרָה
שֶׁמָּשִׁיחַ עוֹמֵד בְּרוֹמִי עַר שֶׁיַּחֲרִיבֶנָּה
כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּמשֶׁה רַבֵּינוּ עה״ שנ
שֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּבֵיתוֹ שֶׁל פַּרְעֹה עַר שֶׁנ
שֶׁנִּפְרַע מִמֶּנּוּ וְהִטְבִּיעַ כָּל עַמּוֹ בְּיָם
אֲבָל לֹא בָא מֵיִר אַחַר גּוֹלַר וְגַאַל וש
יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְאַחַר בְּמָה שָׁנִים כמ
פְּמִצְוּתוֹ שֶׁל הקב״ה וְאָמַר לְפַרְעֹה
כֹּה אָמַר חֲשֵׁם שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְרוּנִי ר
וְכֵן חֲמִשִּׁיחַ כְּשֶׁיָּגִיע עֵת קֵץ יָבוֹא אֶל
תָּאַפִּיפְיוֹר

10194262

וּמִי שֶׁלֹּא יַאֲמִין לֹא יֵזִיק ; וְיֵשׁ חַכְ
חָמִים שֶׁאָמְרוּ וְכָתְבוּ לָנוּ שֶׁמָּשִׁיחַ
לֹא יָבֹא אֶלָּא עָרוֹב לִזְמַן הַקֵּץ שֶׁיָּבֹא
לְהוֹצִיאֵנוּ מִן הַגָּלוּת עַל כֵּן אֵינִי מַא
מִין בָּזֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁנּוֹלַד בְּיוֹם
הַחוּרְבָּן וְעִיר אֲנוּ קוֹרִין אוֹתוֹ הַנְּרָשֶׁת
הַגָּרָת סורטיגונג בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז לוֹמַר
שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא סִפּוּר רְבָרִים שֶׁאֵרַע מג
מַגִּיד לַחֲבֵירוֹ ; חנוצרי
הַלֹּא מָשִׁיחַ יֵשׁ תָּמִיד בְּעִיר רוֹמִי כ
רְכָרֵי הַחֲכָמִים אֲשֶׁר בָּתְבוּ בַּגּ׳ארת ;
חיחודי
לֹא תָּמִיד הוּא בְּרוֹמִי אֶלָּא שֶׁנִּרְאָה
בְּרוֹמִי בְּאוֹתוֹ יוֹם . כִּי אֱלֹהֵינוּ אָמַר
לוֹ לְלֵ יְהוֹשׁוּעַ בֶּן לֵוִי שֶׁיִּמְצָא אוֹתוֹ
שָׁם בְּאוֹתוֹ יוֹם וְנִרְאָה שָׁם מְשׁוּם
שֶׁעָם הָאָמוּר בָּהַגָּרוֹת וְאֵינִי רוֹצֶה
לְגַלּוֹתוֹ לְךָ אוֹ לְאַחֵר אִישׁ חַנּוֹצְרִי כִּי
וְכָרֵינוּ הֵם תּוֹעֲבָה בְּעֵינֵיכֶם וְעַל כֵּן
אֲנַחְנוּ

10194262

לא יבשתי מה תכין במולח חגרורת
לפיבך אמור לי מה היא בטרם תע
תעבור ׃ חיחודי
בעבי יש לנו ג׳ מיני ספרים תאחר חוא
ספר חעשרים וארבעע שקורין ביבל״א
בלעז וכוה אנו מאמינים אמונת
שלמ׳ בי חם נכתבו על ידי חנביאים
ושאר אנשים קרושים שלחם פתח
ח׳ רצונו וסורותיו ׃ וחשני נקרא
תלמוד וחו׳ פירוש למצוות תאמורי
בתורה בי בתורת יש תר״ג מצוות
וכלן מפורשות בתלמוד ואנו מא
מאמינים בו בפירוש המצוות אשר
בידי רבותינו וחם קבלו מאבותיחם
ואבותיחם קבלו מנביאים חראשונ׳
וחם קבלו מאלחים ׃ עור יש לנו ס
ספר שלישי תנ״א מרש ר׳ פרדי־
קוטא ואחר מן חשומעים שישער ב
בעינין כתבח ומי שיאמין בו טוב ה
ומי

אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנִים וְלֹא בָא
עֵר בַּאן מָתַי יָבֹא וְאֵיךְ יָבוֹא שְׁחַרְרִי א
אֵין בְּטֶבַע שֶׁיִּהְיֶה אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
שָׁנִים ׃ חיהורי

חִנֵּהּ חָיוּ הָרִאשׁוֹנִים בְּנֵי אָדָם מֵב
מְבְּרֵאשִׁית עַד הַמַּבּוּל קָרוֹב לְאֶלֶף
שָׁנָה וְאֵלֵּיהוּ וַחֲנוֹךְ יוֹתֵר מֵהֶם חָיוּ בְּי
חֶיֶּתָה אוֹתָם הַשֵּׁם וַעֲרִירִין הֵם חַיִּים וְכֵן
מַשִּׁיחַ לִפְנֵי רוֹב הַזְּמַן נוֹלַד וַעֲרִירִין ה
הוּא חַי ׃ חנורצרי

וְאָנָה וּבְמִי מָקוֹם הוּא חַיּוֹם וְאֵם
הוּא עוֹר בְּרוֹמֵי נִמְצָא ׃ חיהורי
מְפוֹרֶשֶׁת הַוֹּאת בְּכָתָב בְּי אָדָם הר
הָרִאשׁוֹן חַיָּה מֵעַצְמוֹ בְּגַן עֵדֶן אֲשֶׁר
בָּאָרֶץ וּבַחֲטָאוֹ נִגְרַשׁ מִשָּׁם בְּרָאמַר ו
וַיְשַׁלְּחֵהוּ הַשֵּׁם מִגַּן עֵדֶן אֹ"ב וָה שה
שֶׁהוּא בַּטּוּר מֵעֲנֶשׁוֹ שֶׁל אָדָם עוֹמֵד
שָׁם כֹּגע וְכֵן אָמְרוּ הַכְּמִים בְּסִפְרֵי ה
חַגָּרוֹת ׃ חַנוֹצְרִי

לא

10194262

חורבות

הִזְרַע מַה יַּעֲשֶׂה ; חַנּוֹצְרִי

וְאוּלָם יֵשׁ לִי לְתַמֵּהַּ עַל זֹאת הַ
הִתְשׁוּבָתְךָ שֶׁאָמַרְתָּ כִּי אֵינָם יוֹרְעִים
לָמָּה חָשׁוּם בֵּן נָתַן אֶתְכֶם מִפָּנָיו וְאָבֵן
בְּשִׁבְיל חֲטָאַת אַהַת הַגְּרוֹלָה נִתְחַיְּרָ
מְזֹאת אֲשֶׁר לֹא עֲשִׂיתֶם בַּמֵּהוּ מֵעוֹלָם
גַּם אַתֶּם גַּם אֲבוֹתֵיכֶם . וּמֵאַחַר שֶׁא
שֶׁאָמַרְתָּ כִּי יֵשׁ קְרוֹבָה בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ
אֲמוֹר לִי מַה הוּא שֵׁישׁ בְּהַלְמוּד מִ
מְפוֹרָשׁ שֶׁר' יְהוֹשׁוּעַ בֶּן שַׁאַל לְאֱלִיָּהוּ
מָתַי יָבֹא מָשִׁיחַ אֶל הֵיכַן הוּא אָמַר בַּר
בְּרוֹמֵי בֵּין הֶחוֹלִים הָלַךְ שָׁם וּמְצָאוֹ .
אִם הוּא בְּרוֹמֵי הָיָה אֵיךְ בְּבַר הוּא בָּא
וְנוֹלַד וְאַתֶּם מְחַכִּים לְשֶׁקֶר ;

חיחורי

מָשִׁיחַ עֲרִיזִין לֹא בָא אֲבָל נוֹלַד כַּמ
בְּמָשׁוּטוֹ שֶׁל אִלּוּ חַגָּרוֹת בְּיוֹם
חַחוֹרֵכֶן ; חנוצרי

אִם נוֹלַד בְּיוֹם חַחוֹרֵכֶן שֵׁישׁ בְּמַעֲט
אֶלֶת

10194262

חשנים

אַתֶּם וְאֵיךְ רוֹאֶה ה׳ בְּזֶה חֲזְמַן חֲאֲרוּךְ
בְּצָרַתְכֶם אֲשֶׁר עֲלֵיכֶם בְּגָלוּת וְלֹא יוּ
וֹשִׁישַׁעְכֶם מִצָּרַתְכֶ וְאֵין יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט
בְּאוֹיְבֵיכֶם לָמָּה חֲנִיחַ אֶתְכֶם בֶּן לָנוּר
אֵילָךְ וְאֵילָךְ בְּמוֹ חַצְאן מִבְּלִי רוֹעֶה
וְלֹא יֵשׁ לָכֶם עֲמִירָה בְּשׁוּם מָקוֹם ׃
וְשׁוֹר לָמָּה נָנַח אֶתְכֶם וְזֶה בָּמָּה שָׁגִים
וְלֹא יִזְכְּרֶכֶם עוֹר בְּטוֹבָה ׃ חִנֵּה בֹּשׁ
בְּשֶׁחֲיָה חָאֵל מְיַסֵּר אֲבוֹתֵיכֶם עַל עֹ
עֲנָם אִם חֵם חָיוּ מְחוֹלְלִים וּמְחֻפָּלְלִי׳
לְפָנָיו בְּגָלוּת בְּמִחֲרָה חְצִילָם וְשָׁלַח
לָחֶם מוֹשִׁישַׁע וְלָמָּה לֹא יַצִּיל גַּם אֶת
אֶתְכֶם בְּוֹאת גָּלוּת חַקָּשָׁרִ ׃

חיחורי

לֹא יַרַעְתֶּ כִּי אֵין חֵסֶר לְחְכוּנָחוֹ וְכִי
עֲצוֹתֵיו חֵן רַחֲקוּ מֵעָלֵינוּ בְּשֶׁבֹ׳ נוֹרָ
עֲלוּלָה עַל בְּנֵי אָדָם ׃ אֵין אֲנוּ יוֹרְעִים
וְלֹאנוּבַל לְחַשִּׂיג חֲכְמָחוֹ וּחְכוּנָחוֹ אוֹ
לְחָקוֹר עֲלֵיהָ וּלְרַעַת אוֹתָהּ אֲבָל חוּא
יוֹדֵעַ

10194262

חזבוח

בְּרִאוֹתְכֶם שֶׁאֵין יְשׁוּעָה בָּאָרֶץ לְעַמֵּנוּ
שֶׁחוֹלֶךְ בְּחֹשֶׁךְ וּבְצַלְמָוֶת ;

הַיְחוּדִי

אִם אֶרְצָה לַעֲנוֹת אוּלַי תְּלָאָה וַעֲצוּבָה
בְּמוֹלִין מַי יוּבַל בְּוּרְקָא כִּי סְגָאַת בֵּית
הָאֱלֹהִים אֲבָלָתְנִי וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפַי הָא
הָאֱלֹהִים נָפָלוּ עָלָי . אַתָּה שְׁאַלְתָּ לְמִ
לָמָּה אֲנִי לֹא מַאֲמִינִים בְּמָשִׁיחֲכֶם
וְאֵין לוֹקְחִים אוֹתוֹ בְּמוֹ אַתֶּם תַּעֲשׂוּ
וְחִבַּרְתִּי אֲנִי אֲשִׁיב לְךָ כִּי עֲרֵין לֹא נִקְ
מְתַּעֲיְמוּ רִבְרֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר נִבְּאוּ
עַל הַמָּשִׁיחַ וְאֵין נִתְמַלְּאוּ סוֹדוֹת תּוֹת
הַתּוֹרָת אֹ״שְׁפִי שֶׁקְרוֹבָה בִּיאָתוֹ הִיא וְל
וּלְפִיכָךְ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר יִתְאַוֶּה מִי שׁ
שֶׁהוּא מִזֶּרַע דָּוִד שֶׁתִּהְיֶה בְּיָמָיו תְּ
תְּשׁוּעָה וְיִהְיֶה הוּא הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

הנוצרי

וְלָמָּה מְשִׁיחֲכֶם בָּל כָּךְ מְתְאַחֵר לָבוֹא
וְלִפְרוֹת אֶתְכֶם מִצָּרוֹת אֲשֶׁר בָּהֶם א
אַתֶּם

10194262

חַמָּוֹת וּמְשַׁסַּם תְּחִיָּה אַחֲרֵת עֲתִידָה
שֶׁהוּא שֶׁקֶר וְטַעוּת גְּרוֹלָה כִּי נִוָּרַע
בְּעוֹלָם הַזֶּה גוּף שֶׁיָּמוּת וְיָקוּם
בִּתְחִיָּה צַדִּיקִים שֶׁלֹּא יָמוּת כִּי יְהוּא אֲ
קְרוֹשֵׁי הָאֱלֹהִים בְּגַן הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר
הֵם בְּשָׁמַיִם וַאֲשֶׁר לְעוֹלָם לֹא יָמוּתוּ׃
חֲתִיכָה עַתָּה כִּי אֲנָשִׁים רֵיקִי מוֹחַ הֵם
אֲשֶׁר יֹאמְרוּ שֶׁבְּעוֹלָם הַבָּא הַצַּדִּיקִים
יֹאכְלוּ שׁוֹר חָבֵר וְלִוְיָתָן הַמְּלוּחַ וְי
וְיִשְׁתּוּ יַיִן שֶׁחוֹרִיא גַּן עֵדֶן אֲמָנָם עֵ
צַדִּיקִים בְּעוֹלָם הַבָּא לֹא יִהְיוּ בָּאָרֶץ
כִּי אִם בַּשָּׁמַיִם אֶת הָאֱלֹהִים . אַשְׁרֵי
הָאִישׁ שֶׁיֹּאכַל אֶת לֶחֶם בְּמַלְכוּת הָא
הָאֱלֹהִים ׃ עוֹר אֶשְׁאֲלֶךָ אַתָּה
הַשִּׁיבֵנִי לָמָּה אַתֶּם הַיְהוּדִים לֹא מַא
מִינִי בְּמִשְׁיחֵנוּ מֵאַחַר שֶׁנִּתְקַיְּמוּ
כוּ כָּל נְבוּאוֹת אֲשֶׁר נִבְּתְבוּ עַל הַמ
חַמְשִׁיחַ בְּתוֹרָה וּבִנְבִיאִים וְאַתֶּם עֵרֵ
עַתָּה מְחַזְּקִים פְּנֵיכֶם מִפֶּלַע אַפִּילוּ כְּ
כְּרָאוֹתְכֶם

10194262

חויבוה

צַרְיכִים אֵין עוֹר וְאוֹכְלוֹ לֶחֶם חַגּוּת שׁ
שָׁלֹא יַצִּיל מִמָּוֶת וְלֹא יִשְׁתּוֹ יַיִן שֶׁת
שֶׁחוֹרִיאָה הָאָרֶץ כִּי אִם יֹאכְלוֹ לֶחֶם
הַמַּלְאָכִים ר״ל כְּמוֹ צַדִּיק יִהְיֶה בְּרוּחַ
כְּמוֹ מַלְאָכִים בֵּן יֹאכַל מָזוֹן שֶׁלֹּא יִכ
יַרְקַב וְלֹא יֹאכַר כִּי אָז לֹא יִהְיֶה לְבָחִירַי
ה׳ עוֹר חַשְׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְנֹגַהּ חִי
חַיִּרַח לֹא יָאִיר לָהֶם וְהָיָה יְחוֹלָה לָהֶם
לְאוֹר עוֹלָם וֵאלֹהֵיהֶם לְתִפְאַרְתָּם וְאָז
יֹאכְלוֹ פֵּירוֹת רוּחָנִיוֹת כִּי עַיִן לֹא רָאֲתָה
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְמְחַכֵּי לוֹ כַּאֲשֶׁר
כָּתַב יְשַׁעְיָה וְגוֹ׳ רְאֵה שָׁם כִּי גַּם כָּאן
חַפְּסוּק הַזֶּה נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי וְגוֹ׳
וְכֵן כָּל חַפְּרָשָׁה יִתָּכֵן לָחָבִין עַל רֶרֶךְ
מָשָׁל אוֹ כְּטַעַם רוּחָנִי וְלֹא לְפִי מַשׁ
מוֹשְׁמַע אוֹ לְפִי לְשׁוֹן חַתּוֹרוֹת כַּאֲשֶׁר
אַתֶּם עוֹשִׂים וְנוֹטֵי׳ מִרֶּרֶךְ אֶמֶת . אִם
בְּעוֹלָם חַבָּא אַבִּילָח וּשְׁתִיָּה גוּפָנִיָּת
תִּהְיֶה כְּמוֹ אַתֶּם אוֹמְרִי׳ גַּם יִהְיֶה שָׁם
חַמָּוֶת

10194262

אֹאת תִּקְרָא תְּחִילָה אֲבָל וּפָּנָה עַל חע
חֲעָצָמוֹת בְּמוּזָבָר בַּמֵּתִים שְׁחֲיָה ח
חֹשֶׁם ע׳ וְיֶחֱזְקֵאל בֹּה אָמַר ח׳ אֱלֹהִים
לַעֲצָמוֹת חָאֵלֶּה וְגוֹ׳ וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם
גִּידִים וְהַעֲלֵיתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי
עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָּכֶם רוּחַ וַחֲיִיתֶם
וְלָבֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּסִתְרֵי חַתּוֹרָה
כִּי יֵשׁ עֶצֶם א׳ בְּצִוּאַר קָשֶׁה מְאֹד שֶׁא
שְׁאֲפִילוּ מַכְנִיסִים אוֹתוֹ בְּאֵשׁ אֵינוֹ נ
נִשְׂרָף וּבְעָפָר אֵינוֹ נִרְקָב וְעַל זֶה תה
תְּהֶיה חַתְּחִילָה וְלָבֵן אָמַר בְּבְרֵאשִׁית
וַיִּבֶן ח׳ אֱלֹהִים שֶׁכָּנָה עַל חַעֶצֶם גִּידִים
וּבָשָׂר וְעוֹר וְנָפַח בּוֹ רוּחַ חַיִּים וַיְבִיאָת
אָל תָּאָרֶם לִרְמוֹז שְׁאעפ״י שֶׁיְּמוֹת א
אָרָם שֶׁעָתִיד לִחְיוֹת לֶעָתִיד בְּמוֹ ש
שְׁרָאִינוּ שֶׁמֵּעֶצֶם מִתְבַּנֶּה בְּנְיָן חָזָק
מִגִּידִי׳ וּבָשָׂר וְחֶחֱיָה אוֹתוֹ . וּלְזֶה אָמַר
עֶצֶם מֵעֲצָמַי כִּי חַתְּחִילָה תִּהְיֶה לָאָרָם
עַל עֲצָמוֹתָיו וְאָל חַיִּים בִּלְתִּי מָוֶת . אַז

10194262

חוינוח

בְּמוֹנָחַג חַקּוֹנִים רַגִּים לַחֲצָאִים . פֵּירוּשׁ
אַחַר אִם יִכְרוּ בַּלּוֹמַר יַחְפְּרוּ בַּעֲבוּרוֹ
חַבְּרִיּם חֲפִירָה וְכִירָה לְהוֹרִיאוֹ גל
וּלְחַמְשִׁיכוֹ מִן חַיָּם בְּלַחַשׁ פִּיהָ׳ לִלְבַרוֹ
חֲלֹא תִרְאֶה עַתָּה שֶׁפֵּירוּשׁ חַכְּמִיכֶם
חוּא סַשֶּׁה עַל חַזֹּאת פַּרְשָׁה ; גַּם זֹאת
טַשְׁוֹת וּבְגִירָה גְּרוֹלָה בִּירִיכֶם לוֹמַר
שֶׁצַּדִּיקִים פְּעוֹלָם חַבָּא וְאוֹכְלוֹ אֶת אב
אֲבָלִים זְמַנִּיִּים וְלֶחֶם חַגּוֹת ר׳ל בָּשָׂר
חַבְּחֻמּוֹת וּבְשַׂר חַדַּגִּים וְעֵשֶׂב וְזֶרַע ה
חֶעֱשֻׂבִים בְּמוֹ חִטִּים וּשְׁאָר שֶׁכֶר שֶׁמִּ
שֶׁמְּמֻנּוֹ יַעֲשׂוּ לֶחֶם אֲשֶׁר לַנּוֹ צְרִיכִים
בְּעוֹלָם חַזֶּה כִּי פֹּה פָּרִים וְרָבִים אֲנַחְנוּ
וְגוּפֵנוּ צָרִיךְ חוֹ׳ סְעוֹרָה בָּעֲבוּר חַפֶּסֶר
חְמִירִי שֶׁחוּא עַתָּה בְּגוּפֵנוּ בְּחְיוֹת ח
חַפֶּסֶר סִבַּת חַחוֹרָה וְחֶפֶךְ רַק בָּעוֹלָם
חַבָּא וּבְחְחָרִית חַמֵּתִים אֵין יְחְיֶה בֵּן וֹל
וְלֹא תִּבִּין כְּזֶה שֶׁאָדָם יְחְיֶה אוֹ בְּרִיאָה
חַבַּשׁ׳ אֵינוֹ יְחְיֶה בְּרִיאָה חַרְשָׁה כִּי לֹא
זֹאת

10194262

שֶׁנִּשְׁאַר מִבְּרִיאַ֫ת הָעוֹלָם כִּי אִם הַתַּנִּים
הַנִּמְצָא בְּיָם הַחַיּוּא אוֹתוֹ מִנָּה לִבְלוֹעַ
אֶת יוֹנָה . וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַתַּנִּין וְדַג גָּרוֹל
אֲיָנָם רוֹמְזִי׳ל כִּי שֶׁקֶר חוּ֫ כִּי רַכּוּתֵיכֶם
מְפָרְשִׁים אֶת לְשׁוֹן הַתַּנִּין בְּתֵיבוֹת דָּג
גָּרוֹל . וַהֲלֹא הַדָּג הַחוּא חַיָּת גָּרוֹל
שֶׁבִּלַּע אֶת יוֹנָה וְשָׁמְרוּ אוֹתוֹ חַי כב
בִּבְטְנוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת ;
וְשֶׁתֹּאמַר כִּי בְּתְהִלִּים נֶאֱמַר זֶרַ ל
לִוְיָתָן יֵשׁ לוֹמַר כִּי לִוְיָתָן הוּא נִכְתָּב
שָׁם בִּלְשׁוֹן יָחִיד בְּמָקוֹם לָשׁוֹן רַבִּים
כְּמוֹ רְכָבִים מָקוֹמוֹת אֲחֵרִים תִּמְצָא
כְּמוֹ אִישׁ בָּקָר צֹאן אָדָם וְגוֹ׳ . וּמַה
שֶׁאָמַר חַשְׁשֵׁם בְּסֵפֶר אִיּוֹב אֵינוֹ אָמַר
שֶׁחַבָּרִים יֹאכְלוּ אֶת הַלִּוְיָתָן כִּי אִם רַ״ל
הָאִם יִכְרוּ עָלָיו חַבָּרִים וְסוֹחֲרִים חמ
חַמְתְחַבָּרִים יַחַר לַעֲשׂוֹת סְעוֹרָה וּבָרָת
אַחַת , אוֹ אִם יְחַצּוּהוּ וְיַחֲלְקוּהוּ בֵּין
סַפָּעִים וְסוֹחֲרִים לְחַלְקוֹ לַחֲצָאִים כמ

עַתָּה אֲבַלּוּ אֹתָם אֶלָּא גַּנָּם חִסֵּה לָצ
לְצַהִיקִים לְעָתִיד לָבֹא ; חנוצרי
אַתָּה מַכְרִיחַ אוֹתִי לִצְחֹק כִּי פֵּרַשְׁתָּ אֶת
כָּל הַפְּרִשׁוֹת אֲשֶׁר חֵבֵאתָ לְפִי שִׁטּוּתָךְ
וְתָבִין אוֹתָן כְּפְשׁוּטָה וְהֵם מְשָׁלִים ;
אֱמֶת הוּא כִּי ה׳ בָּרָא תַּנִּינִים גְּרוֹלִים
אֲבָל כְּיוֹצֵא הוּא שֶׁחָרַג נָקְבָה כִּי שׁוּב
יַמְצְאוּ רַבִּים תַּנִּינִים כָּיָם ר״ל נְגִים
גְּרוֹלִים אֲשֶׁר יֹאבְלוּ נְגִים קְטַנִּים כֵּן
הַמּוֹשָׁל וְשִׁשְׁעָה הַמְּלָבִים הַגְּרוֹלִים כל
כְּלְוְיָתָן וְהַנִּין אֲשֶׁר מְעַנִּים עֲנִיִּים א
אֲבָל ה׳ יוֹבֵל כָּסָלוּת לַחֲרוֹג אוֹתָם א
אַת עַל פִּי אִם יִהְיוּ כָּהּ הַנְּקִים כְּמוֹ ת
תַּנִּינִים כְּיָם . וְהִנֵּה אִם ה׳ חָרַג אֶחָרִם
מִתַּנִּינִים עַל כְּרָחֵיהֶם הַנִּשְׁאָר כְּלַע א
אֶת הַנָּבִיא יוֹנָה . וּמַה אָמַר הַנָּבִיא
חָזָה . הֲלֹא אָמַר וַיְמַן ה׳ דָּג גָּדוֹל לב
לְבְלוֹעַ אֶת יוֹנָה . לֹא חֵבִיא חֵשֵׁם דָּג ג
גָּדוֹל מִסְּצֵה הָעוֹלָם ר״ל תַּתַּנִּין תַּחוּא
שֶׁנִּשְׁאַר

לא אָמַר רַיְחִי בֶּן בְּיוֹם ה׳ פְּמוֹ בִּשְׁנֵי
חֲמָמִים אַחַר שֶׁלֹּא חָיָה הוֹרָה גְּמוּנָרֶת
שֶׁחָרַג אֶת הַנְּסָכָה וְהוּא רְבַר סוֹר . ו
וְעֹרֵר בַּחִיב בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקוֹר ה׳ עַל
לִוְיָתָן נָחָשׁ בָּרִיחַ וְעַל לִוְיָתָן נָחָשׁ עָקְ
עֲקַלָּתוֹן וְחָרַג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם .
חֲנָה חָרַג חֲשֶׁם תַּנִּין אֶחָר כִּי לֹא רָצָה
שֶׁיִּשְׁרְצוּ בַיָּם וְיַחֲרִיבוּ חֲעֵם הַחוֹלְכִים
בַּיָּם . וְעוֹר בַּחִיב לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לשׂ
לְשַׂחֵק בּוֹ מִשְׁמַע שֶׁלֹּא חָיָה ב״א אֶחָר
שֶׁנִּשְׁאַר וְזֶהוּ רְבַתִּיב זֶה וְלֹא זֹאת וְעַל
בְּרִחְיָךְ זָבַר וּנְסָבָה בְּרָאָם ; וְעַל הַסְּעוֹרָת
חָלֹא בַּתִיב בְּאִיּוֹב תִּמְשׁוֹךְ לִוְיָתָן בח
בְּחַכָּה חָשְׁקִיעַ בְּחֶבֶל לְשׁוֹנוֹ חָעֹשֶׂה יג
יָגַשׁ חַרְבּוֹ וְבַת׳ יִבְרוּ עָלָיו חַבָּרִים יח
יֶחֱצוּחוּ בֵּין כְּנַעֲנִים . יִבְרוּ לְשׁוֹן סע
סְעוֹרָת ; וְעוֹר רַיְשַׁע חָשֶׁם גע״ וְבַתִיב
זַיָּר מַשְׁעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי לְהִתְפָּאֵר אוֹתוֹ
גַּן פֵּירוֹת טוֹבוֹת מִי יֹאכְלֵם חָלֹא אֵין

10194262

חויטרח

אוֹ סָרוֹךְ לַתְּלִי יבֹ מַעֲלוֹת תִּקְרֹר הַל
הַלְבָּנָה פָּעֲמִים כָּלָּה פְּעָמִים מִקְצָתָהּ
בְּפִי סְרוּבָה וְרִיחוֹקָה מִן הַתְּלִי ; אַךְ כּ
בְּכַר נָשָׁב עִנְיָן תַּוֵּה וְעַל עִנְיָן אַחֵר נכ
נָכוֹא ; אַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁהִיא נִפְלָאַרְת
בְּעִיצֵי שֶׁבְּשָׁתִיר יְחוּרְיִים וְאֹכְלָהּ סע
סְעוֹרָה אַחַת הַגְּרוֹלָה וְיֹאכְלָהּ אֶת שׁוֹר
סַכַּר אֲשֶׁר יִרְעֶה בְּהַר גַּרוֹל עַר סוֹת ה
הָעוֹלָם וְאֶת לִוְיָתָן הַנְּמְלָח מְשֻׁשֶׁרְת
יְמֵי בְּרֵאשִׁית פֶּן יַסְרִיחַ וְיִשְׁתֶּה אֶרְת
יַיִן הַמְשֻׁמָּר בַּעֲנָבִים מְשֻׁשָּׁה וְמֵי כ
בְּרֵאשִׁית . הַאִם הוּא אֱמֶת אוֹ לֹא ;

חיחורי

אֱמֶת הוּא כִּי עַל לִוְיָתָן אָמְרוּ חֲכָמִים
שֶׁנִּתְּרַג מְשֻׁשָּׁה יְמֵי בְּרֵאשִׁית הֲלֹא
בָּתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים חג
חַגְּרוֹלִים מְשֻׁמַּע שֶׁבָּרָא שְׁנַיִם לִוְיָתָן
וּבַתְּזוּגָה וְהָרַג הַנְּקֵבָה וּמְלָחָהּ לַצַּדִּיקִים
וְנָחוּ תַּנִּינִם וְלֹא תַּנִּינִים וְאוּלַי לַזֶּרֶת
לֹא

10194262

לְמִשְׁוֹל בְּעוֹלָם וְלָמָּה אַתֶּם כַּאֲלֶת
תַּשִּׁימוּ עַל לֵב מַה שֶּׁפִּלוֹסוֹפִי גַּם
חֵם לֹא חָשְׁבוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁהַלְּבָנָה אֵין
לָהּ אוֹר מֵעַצְמָהּ כִּי אִם מֵהַשֶּׁמֶשׁ הִי
הִיא לוֹקַחַת אוֹרָהּ כְּמוֹ כֵן כָּל הַכּוֹכָבִים
יֵשׁ לָהֶם נוֹגַהּ מֵהַשֶּׁמֶשׁ וְהַשֶּׁמֶשׁ לֵב
לָבָרוֹ נָאוֹר מֵעַצְמוֹ וּמָזֶּה הוּא שֶׁאוֹר
הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים סָטוֹן הוּא מֵאוֹר הַשּׁ
הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁלְּבָרוֹ מֵאִיר לָעוֹלָם הַת
הַתַּחְתּוֹן וְהַזֹּאת נִרְאָה בְּקַרְרוּת הַלְּבָנָה
בַּאֲשֶׁר הָאָרֶץ מוֹנַעַת אֶת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל
שֶׁלֹּא יַגִּיעַ זוֹהֲרוֹ לְלְבָנָה . וְאִם תִּרְצֶה
לִשְׁמוֹעַ אֹמַר לְךָ בְּקוֹצֶר סִבַּת קַרְרוּת
הַיָּרֵחַ . עַל כִּי אֵין לְיָרֵחַ אוֹר מֵעַצְמָהּ
אֶלָּא בְּהָאִיר הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו וּלְעוֹלָם
בַּחֲצִי הַחֹרֶשׁ הֵם זֶה נוֹבַהּ זֶה אֲבַל מֵת
מֵחֲמַת נְטִיַּת גַּלְגַּל הַיָּרֵחַ לְצָפוֹן וּל
וּלְדָרוֹם אֵין צֵל הָאָרֶץ מַבְרִיל בֵּינֵיהֶם
אַךְ בְּשֶׁיִּקְרָה הַנַּבַהּ הָחוּא בְּנֶקֻדַּת הַתְּלִי

10194262

חויבוח

שֶׁלְעוֹלָם יַעֲשֶׂה אָדָם תְּשׁוּבָת וְאַל
יֹאמַר גָּרוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא אֶלָּא יַרְאִי ת
חַטָּאִי יְסַבֶּלְנוּ בְּרָכָתְיכ בִּי לֹא אֶחְפֹּץ כ
בְּמוֹת חָרָשָׁע ׃ חנוצרי

חֲטַבְתָּ שָׂבְסוֹת וְכָרִיךְ אָמַרְתָּ שחש
שֶׁתְּשׁוּבָה גְּרְמוּזָה בְּלָבָנָה מְמוּעָטֶרֶת
כִּי עִנְיָן הַוֶּה הוּא מָשָׁל וְלֹא אֱמֶת בא
בַּאֲשֶׁר רַבִּים מִכֶּם בְּשֶׂקֶר חָשְׁבוּ כִּי א
אֵין יֵשׁ לְלְבָנָה חַיִּים אוֹ נֶפֶשׁ וְלֹא רוּחַ
בַּת לֶאֱחַב אוֹ לִשְׁנוֹא אֲבַל הַשֵּׁם בָּרָא
אוֹתָהּ תְּחִלָּה מֵאוֹר סָטוֹן לְמָשׁוֹל בל
בַּלַּיְלָה וְלֹא מִעֵט אוֹתָהּ בַּאֲשֶׁר אַתֶּם
תֹּאמְרוּ בְּשֶׂקֶר . שִׁמְעוּ מַה שֶׁאָמַר
חַנָּבִיא פּה אָמַר ה׳ אֶל דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אַל
תִּלָּמְדוּ וּמֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל תֵּחַתּוּ
כִּי יֵחַתּוּ הַגּוֹיִם מֵהֶמָּה . חֻקּוֹת הַגּוֹיִם
הָאֱמִינוּ בְּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא יֵרָעוּ אֶת אל
אֱלֹהִים חַיִּים וְעִוֵּר אֵין נִכְתַּב שהל
שֶׁחַלְבָנָה שְׁנֵאָה הַשֶּׁמֶשׁ וְחַפְצָה לִמ
לִמְשׁוֹל

10194262

חשגים

אִבְמָה הָיָה יָכֹל לַחֲטֹא שֶׁיִּתְמַעֵט מִמָּ
בְּאוֹתוֹ חֲטָא שֶׁחָרִי עֲרֵיִן לֹא נִבְרָא
אָדָם לוֹמַר לְאָדָם חֲשֹׁתַּחֲוֶה וְלִבְנֵךְ נֵת
בָּתְמַעֵט אֶלָּא רַבְּאִי ע"י מִלְּשִׁינוּת נֵת
בָּתְמַעֵט וְכָתִיב לֹא יְגוּרְךָ רַע וְרוֹבֵר שׁ
שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינַיו אֵין לָךְ ד
בָּר מְשֻׁקָּץ לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּמִלְשִׁינוּת
וְזֶה שֶׁנ' מְלַשְׁנִי בְּסֵתֶר רֵעֵהוּ אוֹתוֹ א
אַצְמִית גְּבַהּ עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב אוֹתוֹ ל
לֹא אוּכַל ר"ל לֹא אוּכַל רְאוֹתוֹ וְעַל יְדֵי
כִּי שֶׁסִּטְרָא אָחֳרָא הַלְּבָנָה בְּחַבִּירְתָּהּ מַעֲטָה
הַמָּקוֹם וּבְלָשׁוֹן יָפֶה סִטְרָא לְבִכּוּר בּוֹ
וְאֵרֵא אָמְרָה נְבִי לֹא יֵאוֹרֵא שֶׁיֹּאמְרוּ
שֶׁאֵין יָכֹלְתָּ שֶׁיִּהְיוּ לְךָ שְׁנֵי שְׁמָשִׁים
מְשׁוּגִים זֶה מִזֶּה אוֹ אָמַר לְבִי וּמַעֲטִי
עַצְמֵךְ וּלְאַחַר שֶׁנִּתְמַעֲטָה וְנִתְבַּיְּשָׁה
מֵחֲטָאָהּ בָּא חַסְ' לְפַיְּסָהּ לָהֵת פִּתְחוֹן
פֶּה לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה לָשׁוּב בְּרָצוֹן לִפְנֵי
הַמָּקוֹם וּלְפִיכָךְ נֶאֱמְרוּ הַדְּמִים לוֹמַר
שֶׁלְּעוֹלָם

10194262

חויבוח

שֶׁבְּרִיאָה שׁוּם אֵינָהּ נִגְמָרַת מֵאֱלֹהִים
וַהֲלֹא רָאִיתָ שֶׁבַּתּוֹב בִּבְרֵאשִׁית וַיְכַל
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם וּבְאַחַר מ
מָקוֹם נָא תַּצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ וְאִם כֵּן
אֵיךְ הַשֵּׁם עָשָׂה מְלַאכְתּוֹ בְּלִתִּי שָׁלֵם ׃
וְאִם אֵין כּוֹ כּוֹחַ לְבַלּוֹת מְלַאכְתּוֹ אוֹ
דָּבָר שֶׁקָּר לְשׁוֹנָם וְתוֹגָה עוֹלָה פִּי
פִּיכֶם תָּרוּ עָמָל וְהוֹלִיד אָוֶן ׃ וְגַם כֵּן
תְּעִיתֶם בְּאָמְרְכֶם כִּי יָרֵחַ הָיָה בְּתְחִלַּת
שָׁוֶת לְשֶׁמֶשׁ אַךְ אַתָּה אֱמוֹר לִי מָרַת
בָּתְכוּ עַל זֶה דָּבָר חָכְמַיִכֶם ׃

חיחורי

אוֹמֵר פְּתָכ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים שְׁנֵי חמא
חַמְאוֹרוֹת חַגְּרוֹלִים וְאַחַר כַּךְ אוֹמֵר
אֵת חַמָּאוֹר חַגָּרוֹל וְאֶת חַמָּאוֹר חס
חַקָּטוֹן ׃ פּח יֵשׁ לְחָבִין כִּי גְּרוֹלִים חָיוּ
תְּחִילַּת וְשָׁוִים וְאַחַר כַּךְ חִקְטִין חַשֵּׁם
חָאַחַר וְיֵשׁ לְךָ לָתֵת לָכ לָמָּה נִתְמַעֵט
וּבְמָרַת

10194262

לְרַעַת שְׁאֹלוֹ חַמְיִיקִין שְׁנְתְחַוּוֹ מְזוֹם
חָאָרָם מְתְחַבְּרִים בְּלָם בְּשְׁנְפְטַר חָאָרָם
אֶצֶל אֲבִיהֶם לְיוֹגַעבּוֹ לְטַמְאוֹ וְלָבֶן צְוּוֹ
ח"זל לַעֲשׂוֹת חַקָּפוֹת לְאָרָם וּלְחַזְּבִּיר
שֶׁם רְבָרִים בְּשְׁנֵיהֶן שְׁבְּאֹלוֹ חַקָּפוֹת בּוֹ
בּוֹרְחִים כְּלָם וְאֵין נוֹגְעִים בּוֹ . וְצְוּוֹ
שְׁיַעֲשׂוּ " חַקָּפוֹת לְחַבְּרִיחַ ז" בְּתוֹת שׁ
שֶׁל מַלְאָבֵי חַבָּלָה שְׁמְתְחַבְּרִים שָׁם
וְזֶה שְׁחַזְּבִּירוּ חז"ל ז" מַעֲמָרוֹת וְזָחוּ כ
בְּשֵׁשׁ צָרוֹת יַצִּילָךְ וּבְשֶׁבַע לֹא יִגַּע כ
בְּךָ רַע וְזָחוּ אִישׁ רַע בְּלִיַּעַל שְׁבְּאֹלוֹ
חז" חַקָּפוֹת כְּלָם בּוֹרְחִים וְאֵין נוֹגְעִים
בּוֹ וְלָבֶן צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת חַחַקָּפוֹת אֵצֶל
חַקֶּבֶר בְּעֵנְיָן שְׁמִיר בְּשְׁשְׁלִימוּ חח
חַחַקָּפוֹת יַכְנִיסוּחוּ אֶל חַקֶּבֶר וַיְרִיצוּחוּ
אֶל חַבּוֹר וְלֹא יְעַכְּבוּ חָאָרוֹן בְּעִנְיָן שְׁלֹא
יִגַּע בּוֹ רַע ׃ חנרצרי

חַזֹּאת חִיא בְּסִילוּת גְּרוֹלָה בָּנֶם חִי
חָרוֹרִים וְשְׁגְּעוֹן חַלֵּב לוֹמַר שְׁכ
שֶׁבְּרוֹאָת

10194262

חויטוח

עֲלֵיכוּ שֶׁחוּא שִׁיר שֶׁל פַּגַּעִים שֶׁחוּא
מְסֻגָּל לְחַבְּרִיהַ חַמּוּיקִין שֶׁהֵם נִקְרָאִים
נַגְּעֵי בְּנֵי אָדָם וְזֶהוּ לֹא תֹאָנֶת אֲלֵיכֶם
רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ וּלְפִי שֶׁא
שֶׁאֵלּוּ חַמּוּיקִין נִתְחַוּוּ מִכֹּחַ אָדָם חַר
תַּרְאשׁוֹן בְּאוֹתָם ק"ל שָׁנָה שֶׁנִּפְרַשׁ מ
מֵאִשְׁתּוֹ וְנִתְחַוּוּ מֵחֲזִיבָה שֶׁלּוֹ נִקְרְאוּ
נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם וְלָבֶן יֵשׁ בָּזֶה חֲמִזְמוּם
ק"ל תֵּיבוֹת עִם פְּסוּק אוֹרֶךְ יָמִים אש
אֲשֶׁבִּיעֲהוּ שֶׁכּוֹפְלִים אוֹתוֹ לַעֲמֹד בנ
בְּנֶגֶר חַמּוּיקִין שֶׁנִּתְחַוּוּ מֵאָדָם בְּאֶלֶף ק
קל"ל שָׁנָה וּלְפִי שֶׁזֹּאת הַנְּחָלָה חֲנִיחַ אוֹ
אָדָם לָבָנִיו בְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה קְרִי בְּלַיְלָה
נִתְחַוּוּ מְמֻנֶּה חַמּוּיקִין וּפוֹגְעִין בְּנֵי אָ
אָדָם . וְלָבֶן אָמְרָה תּוֹרָה וְנִשְׁמַרְתָּ מִ
מִכָּל דָּבָר רַע שֶׁלֹּא יַחֲזֹר אָדָם בְּיוֹם
וְיָבֹא לִידֵי טֻמְאָה בְּלַיְלָה מִצַּד זֶה הוּא
מַבְלִיעַל שֶׁנִּקְרָא רַע עַיִן וְלִפְעָמִים
נִרְאֶה בְּעַיִן נֶעֱבֶה וְהִיא לִילִית . עוֹד
לְבַעֲרֹתָ

10194262

וּמוֹרְחִים מְאַחֲרִי וְעוֹלִים וְגוֹתְבִים רַב
וְרַבְרִים מֵאַחֲרֵי חַפַּרְגּוֹר וְלַבֶּן רוֹכֵב רַב
וְרַבְרִיחֶם חֵם כּוֹבִים וְלַבֶּן אֵין נִכְנָסִים
לְפָנֵי חַשֶּׁם כִּרְבָתִיב לֹא יְגוּרֵנִי רַע וּמַ
וּמָה שֶׁגַּ עֲנַת אֲשֶׁר מָצָא אֶת חַיֵּמִים
בְּמִרְבָּר הוּא רָמוּז עַל חַשִּׁרִים וְלַבֶּן
נִבְתַּב חַיֵּמִים חָסֵר יוֹר לְפִי שֶׁנִּשְׁאֲרוּ
חֲסֵרִים מִשִּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית בִּי לָא
נִשְׁלְמָה מְלֶאכֶת חַשִּׁרִים וְנִשְׁאֲרוּ חס
חֲסֵרִים עַל שֶׁקְּדֵשׁ חַיּוֹם וְלַבֶּן חֵם בה
בּוֹרְחִים מַחֲשַׁבַּת בְּאוֹמְרוֹ לַיִל שמ
שְׁמוּרִים הוּא לָכֶם מִשּׁוֹמֵר מִן חמ
חַמְזִיקִים בִּי בְשַׁבָּת אֵין שַׁטָן וְאֵין מ
פֶּגַע בַּע בִּי כֻלָּם פּוֹרְחִים לְחַרְרֵי חשך
וְאֵין נִרְאוּ בַּל יוֹם שַׁבָּת לְפִי שֶׁחוּ יוֹם
מְקַדֵּשׁ וְחֵם טַמֵּא טַמֵּא יִקָּרְאוּ וְלַבֶּן
מְזֻמָּנִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וּפוֹגְעִים בכ
בְּכֵנֵי אָדָם וּמַזִּיקִין אוֹתָם וְלַבֶּן אֲנוּ א
אוֹמְרִים וְיִתֵּן נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹחֵינוּ עָל
עָלֵינוּ

10194262

תוספתא

הבאתי אותו ברכריך ׃ תחורי
תבת נאמר אשר ברא אלהים לעשות
ולא אמר אשר ברא אלהים ועשה
להורות ששם ברא בל תרכבים כמ
כמאמר לא יעת ולא יגע ולא עשה
אלא שברא תבל כמאמר יש מאין ו
ותיה אומר לאומני שיעשו תרכבים
באמרו תוציא הארץ ישרצו המים
ולבן אמר אשר ברא אלהים לעשות
ולא עשה אלא שציוה לאחרים שי
שרעשה והוא חיה גוזר ואומר ונזר
רמז בזה על בריאת השרים שנבראו
ב"ש כמאמרם ז"ל ולפי שקדש על
עליהם היום ולא נגמרה עשייתם
מבל וכל נשארו פורחים באויר ולא
נגלמו בגולם גמור ונשארו חסרים
ולבן אמרו שיש בהם רברים כבני א
אדם ורברים כמלאבים אוכלים ש
ושותים ופרים ורבים כבני אדם ו
ופורחים

10194262

רַבִּים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם גּוּף וּנְשָׁמָה וּפָרִים
וְרַבִּים בְּאָדָם וּמֵתִים בִּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם
וְחֻרְבָּה מְצוּיִים שֶׁנִּבְרְאוּ בְּלֹא גּוּף עַל
וָה נֶאֱמַר לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא
חֲשָׁרִים שֶׁבָּרָא לָהֶם נְשָׁמָה וְלֹא גָּמַר
לִבְרֹא חֲגוּף וְזֶהוּ שֶׁבַּת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת . אֶלָּא אֶת
אוֹתָן שֶׁנִּבְרְאוּ בְּגוּף וּנְשָׁמָה בְּעֵין בְּנֵי
אָדָם מִמֵּי יֵצְאוּ ; אֶלָּא בָּאָה לִילִית
לְאָדָם בְּלָא וְרִיעָתוֹ כִּי לֹא חַיָּה בַּת
מַמָּשׁ שֶׁאֵין בָּהּ גּוּף וְהוּא פֶּלֶט בָּת
זֶרַע וְהוּא נִבְרָא בִּבְרִיאַשִׁירַ וּמְמֻנָּה
יֵצְאוּ אוֹתָם שֵׁדִים רוּחִים וְלִילִין וְזֶהוּ
וַיְהִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה שָׁנָה וַיּוֹלֶד
בִּדְמוּתוֹ וּכְצַלְמוֹ מְכַלֵּל רְעַר קל"ל שָׁנָה
לֹא חוֹלִיד בִּדְמוּתוֹ וּכְצַלְמוֹ ;

הנוצרי

חוֹרִיעַנִי חֲיטֵיב פִּירוּשׁ חַמְכַּתָּב חַנִּזְכָּר
אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת כִּי לֹא

10194262

חויטה

חנוצרי

לֵךְ וְאַבָּא אַחֲרֶיךָ כִּי עוֹר חַרְבָּה עִנְיָנִים
כִּלְבִּי לָרַבֵּר עִמָּךְ ׃ כְּבַר בִּזְמַן רַב אֵין
הָיִיתִי בְּשׁוּם בֵּית הַיְחוּרִים . מַה נַּמְוֹ
הַלָּזֶה חוּג הַלָּבָן אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה עֲשׂוּי
בְּקִירוֹת סָבִיב חֲעַלְיוֹתֶיךָ וְנִכְתָּב אֶצְלוֹ
חוּץ לְיוֹלִית חוּץ לְיוֹלִית ׃ חיחורי

אֲנַחְנוּ מוֹנְעִים בְּחוּג הַחוּא אֶת חַשָּׁר
לָבָא שֶׁלֹּא יַזִּיק לְיֶלֶד חַנּוֹלָד כִּי אֲמָרוּ
רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁחַמַּפֶּלֶת רְמוּיָה לְיוֹלִית
שְׁמָאָה לֵרָה וְיַלָּד אֲלָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּן
בְּנָמִים ׃ חנוצרי

צְפָלָאוֹת תְּסַפֵּר לִי אַף עֲבוֹר וְאָמוֹר ל
לִי מַה עוֹר יְכַתְּבוּ רַבּוֹתֵיכֶם עַל זֶרֶת
חַעְנִין ׃ חיחורי

אֶעֱשֶׂה רַע כִּי אָמְרוּ חַכְמֵינוּ שֶׁאָרַם
רִאשׁוֹן חוֹלִיד שְׁנֵיִן רוּחִין וְלִילִין . ע
עַל כְּרָחֵיךָ חוֹלְרָם שֶׁלֹּא מֵצִינוּ בְּרֵיָתָן
בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית ׃ וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם רַב
נִים

10194262

וְתוֹאֲרוֹ מִפְּנֵי אָדָם וְזֶה בַּעֲבוֹר רַפּוֹת
צָרוֹת וַחֲרָפוֹת אֲשֶׁר אוֹתָן סָבַלְנוּ בְּגוֹיִם
שֶׁאֲנַחְנוּ מְפָזָרִים בֵּינֵיהֶם ׃

חנוצרי

עוֹר אֵין אֲמוֹרָה לִי לָמָּה נְשִׁיכֶם יָפוֹת
הֵן מִן אֲנָשִׁים וְלֹא בַּל בַּךְ בִּמְהֵרָה
חֲפֵרָנָה ׃

חיחורי

כִּי אַתֶּם מְשִׁיחִים לֹא מְחָרְפִיתֶן כֹּא
כַּאֲשֶׁר לִזְכָרִים תַּעֲשׂוּ . וַאֲנַחְנוּ נַעֲרֵתֶן
בִּבְגָרִים טוֹבִים כִּרְי שֶׁתִּמְצְאָנָה הֵן בְּע
בְּעֵינֵיכֶם וְעוֹר אֲנַחְנוּ בִּרְיחֶן מַה שֶּׁנ
שֶׁנִּרְצָה נָאֲחֹז וְנִיטַב לָנוּ בַּעֲבוּרָן וּת
וְחָיְתָה בֵּין גּוֹיִם נַפְשֵׁנוּ בְּגַלָּלָן כְּשֶׁנ ר
וּלְאַבְרָם תֵּיטִיב בַּעֲבוּר שָׂרַי כִּי תִּוֹת
אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה ׃ אַךְ אֵין אוּבַל לְרַפֵּר
עִמּוֹ רְבָרִים רַבִּים עַל זֶה תַּעֲנֵין בּר
בַּרְחֹבוֹת בְּעֵינֵי חֲעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים ל
לְפִיכָךְ כֹּא עִמִּי אִם תִּרְצֶה אֶל עֲלִיוֹת
בֵּיתִי וְשָׁם נְרַפֵּר יוֹתֵר עַל עִנְיָנִי הָאֵלֶּת ׃

10194262

חויבוה

חנוצרי: הָבוּאַן לִשְׁחוֹת ׃

אֵין יִתֵּכֶן זֶה שֶׁאָמַרְתָּ כִּמְשֻׁלָּיִךְ וְאֵין כְּ
נְכוֹנָה רְמוּתָךְ כִּי יִצְחַק הָיָה אִישׁ יָשָׁר
רוֹעֶה אֱלֹהִים וְסָר מֵרַע וְהוּא תוֹלִיד
אֶת בְּנוֹ בְּכוֹר אַרְמוֹנִי וְאֵין לָבָן. וְגַם
נָבוֹר בֶּן יִשַׁי הָיָה אַרְמוֹנִי וְלוֹ עֵינַיִם
יָפוֹת. וְעוֹד שֶׁאָמַרְתָּ כִּי אַתֶּם יָפִים
מִכָּל עַמִּים הוּא שֶׁקֶר בְּזֶה חָזְמָן וְכִ
הְיָמִינוּ כִּי לֹא יֵשׁ מַרְאֶה סוֹב וְיָפִים
פָּנִים לָכֶם גַּם לְאַחַר מִתּוֹךְ אֵלֶּת וְט
וְטַעַם כִּי אַתֶּם אֵין עוֹר סְגוֹלָה חֻשָּׁם
וְעַם אַהוּב כִּי אִם תּוֹעֵבָה בְּעֵינָיו וְכ
וּבְאֻשָּׁם בְּאַפָּיו וְהוּא חֲנִיחַ אֶתְכֶם לָנוּחַ
אַיָּלָה וְאַיֶּלֶת כְּמוֹ חָזְאָן מִכְּלִי רוֹעֶת
וְלֹא יֵשׁ לָכֶם עֲמִידָה ׃ היחורי

חִנֵּה אַתָּה מְחָרֵת לִי וְהָבֵלֶם אוֹתִי בָּא
בַּאֲשֶׁר הִיא דָּרָךְ לָכֶם לַעֲשׂוֹת לָנוּ ׃ ו
וְחָלָא קָרָאתָ מַת שֶׁאָמַר וְשַׁעְיָה עַל א
אוֹתָנוּ כִּי מְשֻׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ וְת
וְתוֹאָרוֹ

גְּרִיוֹן שֶׁחֻמָּה בַּמְּפִיּוֹס וַיֹּאמֶר אַשְׁרֵי
גֵּרִי זֶה בַּמָּה יָפִים הֵם . חֲתִרְאָח בִּי בֵּת
כְּתָבִים אָמְרוּ כִּי עַמְּנוּ יָפֶה וְטוֹב מֹר
מַרְאֶה וְאֵין כָּעִיר כַּאֲשֶׁר אַתָּה מְנַבֵּר
וְזֶה נִמְשָׁל לְפֵרִי בְּשֶׁמַּהְחִיל לְפָרוֹחַ אָז
הוּא לַבֵּן אֲבָל לְאַחַר גָּמַר בִּישׁוּלוֹ אָז
נֶעֱשָׂה שָׁחוֹר בְּגוֹן שֶׁל"יְתֶן אוֹ פֶּל"וּמִן .
וְכָל פֵּרִי שֶׁהוּא אָדוֹם בְּתְחִלָּתוֹ אוֹתוֹ
פֵּרִי בְּשֶׁיִּגְמַר יִהְיֶה לָבֵן בְּגוֹן הַפּוּחִים
וְאַפַּרְסְקִין וְזֶה עֵרוּת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁמֵּט
שֶׁמְּטוּתָרִים מַדַּם נְדוֹת וְאֵין שׁוּם
שׁוּם אוֹרֶם בְּרֵאשׁוֹנָה אֲבָל הַגּוֹיִם
שֶׁאֵינָם נִזָּהָרִים מִנִּדּוֹת וּבוֹעֲלִים בְּשׁ
בְּשָׁעָה רָאֲיָה דְּמֵיהֶם יֵשׁ אוֹרֶם בְּר
בְּרֵאשׁוֹנָה לְפִיכָךְ הַפֵּרִי הַבָּאָה מִמֶּנּוּ
הֵם הַבָּנִים הֵם לָבָנִים ! וְי"ל עוֹר הַגּוֹיִם
הַנּוּפִים אֲשֶׁר מְשַׁמְּשִׁים מִטּוֹתֵיהֶם
בַּיּוֹם וְרוֹאִין הַפְּרִצּוּפִים שֶׁל צִיּוּרִים
נָפִים וְיוֹלְרִין רוּגְמַתָּן שֶׁנ' וַיַּחְמְנֵרֵ

10194262

חויכוח

כִּי אַתָּה אִישׁ עִבְרִי כִּי יֵשׁ לָכֶם יְהוּדִים
צוּרָה מְשׁוּנָה מִצְּוּרוֹת כָּל הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר בְּעוֹלָם וְהִיא נִפְלָאָה בְּעֵינַי • כִּי
אַתֶּם שְׁחוֹרִים וּבְעוּרִים וְאֵין לָבָנִים
וְאַיִן יָפִים כְּרוֹב הַגּוֹיִם אֲחֵרִים ;

הַיְהוּדִי

אִם בְּעוּרִים אֲנַחְנוּ לָמָּה אַתֶּם מֹשׁ
מְשִׁיחִים כָּל כָּךְ אוֹהֲבִים אֶת נַשֵּׁינוּ
וְחַן יָמוּת בְּעֵינֵיכֶם מִנְּשֵׁיכֶם ;

הַנּוֹצְרִי

נָשֵׁינוּ יָפוֹת וְטוֹבוֹת מַרְאָה חֵן מֵא
מַיְאַנְשִׁים אֲבָל אַתֶּם אֲנָשִׁים מַהְעִים
אוֹתָן !

הַיְהוּדִי

אֵין תְּמָהָה עַל זֶה הָעִנְיָן כִּי מִפְּנֵי שֶׁא
שֶׁאֲנַחְנוּ עִם בַּחוּר לְאֵל וּסְגוּלָּתוֹ עַל
כֵּן אֲנַחְנוּ טוֹבֵי מַרְאֶה מִכָּל גּוֹיִם אֲשׁ
אֲשֶׁר בָּאָרֶץ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר נִרְאָה מוֹר
מַרְאֵיהֶם טוֹב וּבְרִיאֵי בָשָׂר מִן כָּל חֵי
הַיְלָדִים וְגַם בָּתוּב בְּסֵפֶר יוֹסֵת בֵּן גּוֹ
גּוֹרְיוֹן

10194262

חֲוִיכוּחַ הַנּוֹצְרִי הַמְאֻמָּן כְּמָשִׁיחַ
חַמְבַּכֵּר עִם יְהוּדָה הֶחָצָת וְהַמּוֹרֵי ;

הַנּוֹצְרִי מְבַכֵּר

הַלְא הָאִישׁ חַיָּה אֲשֶׁר בָּא לָסְ
לִקְרָאתִי הוּא יְחוּרִי בֶּאֱמֶת
פָּנָיו וְתֹאָרוֹ מְגַלִּים אֶת הָאָרָם ; אַךְ
אֲבָרָךְ אוֹתוֹ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְכֻבֵּן אוּבַל
לָדַעַת אִם הוּא יְחוּרִי אוֹ לֹא ; אִם
יְחוּרִי הוּא יַעֲנֶה אוֹתִי יְחוּרִית וְאִם
לֹא יְחוּרִי יַחֲרִישׁ כִּי לֹא יָבִין מַה שֶּׁמְ
שֶׁמְבַכֵּר אֲנִי ; שָׁלוֹם לְךָ יְחוּרִי ;

הַיְחוּרִי

וְשָׁלוֹם לְךָ ; מֵאַיִן תִּבָּרְתַנִי כִּי יְחוּרִי
אֲנֹכִי וַאֲשֶׁר בֵּן בִּלְשׁוֹן עִבְרִי אַתָּה
רָבַרְתָּ עִמְּרִי ; הֲלֹא גַם אַתָּה יְחוּרִי
וּמֵעַמֵּנוּ הָיִיתָ ;

הַנּוֹצְרִי

אֵינִי יְחוּרִי וְאֵין מֵעַמְּךָ הָיִיתִי וְלֹא
הֲכִרְתִּיךָ אֶלָּא שָׁמַע צוּרַת פָּנֶיךָ וַרַעְתִּי כִּי

10194262

PAEFATIO.

סֵפֶר חָזוּת מַרְכֶּבֶת הַמְּרוּצָרִי עִם
יְהוּרִי חֻקָּצַת עַל רְבָרִים
מְשׁוּנַיִם וְגַם עַל אֲמוּנַת הַיְהוּרִים
וְכִי רַבּוֹת וּגְדֻלּוֹת טְעִיוֹת בִּירִיחֶם
מֵאַחַר אֱלֹהִים גֵּרֵשׁ אוֹתָם מִלְּמַנֵּיו ב
בַּעֲבוּר חֲטָאוֹתֵיהֶם רַוְוָקָא בִּי מֵאֲנוּ ל
לְחַאֲמִין בְּמָשִׁיחַ אֲשֶׁר בָּא אֶל עוֹלָם
חָזוּת וַיִּגְאוֹל אֶת כָּל אֲרָם מֵחֲטַיאתוֹ א
אֲשֶׁר מַאֲמִין בּוֹ וְזוֹלָתוֹ אֵין תְּשׁוּעָה
וּמְחֻסָּה בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲבָל שְׁמָא
שֶׁמַּאֲמִינִים בּוֹ חֵם עִם סָרוּשׁ לַיְחוּרָת
אֶלְהַיּוּ אֲשֶׁר בָּחַר הַשֵּׁם לִהְיוֹת לוֹ לְע
לְעַם סְגוּלָה ; וְחִנָּה מֵאַחַר הַיְהוּרִים
לֹא רָצוּ לְקַבֵּל וּלְחַאֲמִין בְּמְשִׁיחֵנוּ כ
בָּאוּ בְּגָלוּת עוֹלָמִית וַיִּפָּלוּ בְּחֶשֶׁךְ ח
חֲלֵכָב בַּיּוֹם חָזוּת • וַאֲנִי אוֹרִיעַ וְאַרְ
סֵפֶר חָזוּת אר״ח ; נִכְתַּב פּח בְּעִיר בָּזֶל
בְּשָׁנָה מִבְּרִיאַת הָעוֹלָם לם״ק
רִ״צ לַחֹרֶשׁ תִּשְׁרִי ;

10194262

1

DISPVTATIO

CHRISTIANI HOMINIS CVM Iudæo pertinaciter prodigioſis ſuis opinionibus, & ſcripturæ uiolentis interpretationibus addicto, colloquiũ: per Sebaſtianũ Munſterum.

10194262

10194262

10194262

הַיכוּחַ יְהוּדִי עִם הַנֹּצְרִי
שְׁאֵילַת וּתְשׁוּבוֹת זֶה
עִם זֶה

7 M. 20.